

DE ⁻¹¹⁻³¹
HIBERNIA.

& Antiquitatibus ejus,
DISQUISITIONES.

IN QUIBUS,
Præter ea quæ de Hiberniâ
antiquâ explicantur,

Mores & Consuetudines Hiber-
norum, tam veterum, quàm mediorum
temporum, describuntur.

Unâ cum formâ Imperiî eo-
rum, Nummis, Academiis, Epis-
copatibus & Cœnobiis; nec-
non *Ostmannorum* in Hibernia rebus
gestis, & Colonis ex Angliâ & Walliâ
in Hiberniam emissis, tempore
Henrici II, sub quo, Insula
Anglici Juris facta est.

AUTHORE
Jacobo Waræo Equ. Aur.

LONDINI
Typis J. Grismond Impensis J. CROOK
& THOMÆ HEATH.
MDCCLV.

LIBRERIA

DE LA UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

EN LA CALLE DE LA PLAZA

1777:91

WOLFE

LECTORI.

Abes, Lector, Disquisitiones hasce, eo sine editas, ut vel bono rei literariae serviant, vel saltem alios, melioribus auspiciis, certiora ex Antiquitatis tenebris eruere incitent. Per exiguam superesse notitiam rerum in Hibernia gestarum, ante exortam ibi Evangelii aurore, liquido constat. Neque me latet, à viris nonnullis doctis, pleraque quæ de antiquioribus illis temporibus, ante adventum S. Patricii in Hiberniam, à scriptoribus

traduntur, tanquam figmenta esse
explosa. Notandum quidem de-
scriptiones omnium quæ de illis
temporibus (vetustioribus dico)
exstant, opera esse posteriorum se-
culorum; Idcirco in hac indagine,
de iis, admodum parce loquutus
sum, nec usquam, nisi ubi rem
æquâ (ut potui) lance, pensitavi.
In aliis etiam, ad recentiora tem-
pora spectantibus, interdum co-
actus sum (fatcor) veritatis studio,
vel à viro aliquo erudito, vel à
receptâ opinione, dissentire; sed
in utroque casu, reddita plerum-
que ratione. Veruntamen si in hoc
tam dissite veritatis scrutinio sæ-
pius erraverim, haud mirum. Ar-
dua res est (ait Plinius) vetu-
stis

his novitatem dare, obsoletis mi-
torem, obscuris lucem, dubiis
fidem. Et e Senatu doctorum
quis idem non fatebitur? Porro,
ut non negandum multa hic ap-
tius disponi potuisse, si id tanti mi-
hi visum fuisset, ita fatendum non
pauca etiam addi potuisse, ex parte
eâ schedarum mearum, quæ ad
manum non fuit, dum hæc moti-
rer, licet hunc defectum partim
suppleverint amicorum meorum
Bibliothecæ, Londini & West-
monasterii. Utcunque in his que
nunc offero, præter ea quæ à viris
in hoc eruditionis genere versa-
tissimis, ante me sunt observata,
multa etiam hæcenus latentia, &
scita fortasse non indigna, inve-

res patefacta, commentis quibus
scatent scripta nonnullorum, tum
veterum tum recentiorum, de Hi-
berniâ agentium, vel consulto præ-
termissis, vel, quantum potui (e-
densis vetustatis tenebris) dete-
ctis; at sine aliquâ morositate, ut
ex iis quæ postea dicturus sum,
(spero) liquebit. Veruntamen
tum ob rerum ipsarum obscurita-
tem, tum opinionum varietatem,
sæpè non ausus sum (fateor) quic-
quam certo statuere, sed coactus
multa, vel conjecturis venari &
explicare, vel pleniori aliorum
indagini relinquere: quanquam
non negem conjecturas, ad ma-
gnam politioris literaturæ partem
esse necessarias. Nec dubito
quin

quin multa veterum ex conjecturis
adhuc feliciter illustrari possint,
præter ea quæ à viris doctis ante-
hac sunt explicata, magno rei li-
terariæ, atque adeò humanæ cog-
nitionis commodo.

Sed ne longè progrediar; Ex
hoc quocunque labore, si utilitatem
aliquam percipias, me operæ non
pœnitebit, imò horas succisivas
itâ impensas, me benè collocasse
gaudebo. Vale. Londini, IV No-
nas Maias, MDCLIII.

Syllabus

primis quibus observari et conservari
debent. Item et illi qui possunt
præter ea quæ sunt dicta ante
hoc sunt exploranda. Item et illi
qui sunt, quibus etiam debent
conservari.

Item et illi qui sunt, quibus etiam
debent conservari. Item et illi
qui sunt, quibus etiam debent
conservari. Item et illi qui sunt,
quibus etiam debent conservari.
Item et illi qui sunt, quibus etiam
debent conservari.

Syllabus

Syllabus Capitulum.

CAP. I.

DE variis nominibus quibus Hibernia veteribus innotuit : Deque Hibernia Etymo. pag. I.

CAP. II.

De Hibernorum Origine : Deque Lingua Hibernorum veterum ; an eadem fuerit cum Britannicâ. p. 6.

CAP. III.

De Hibernia Divisione & Dimensione. p. 11.

CAP. IV.

De forma Imperii apud veteres Hibernos : Deque successione & serie Regum Hibernia, ab anno Christi CCCCXXVIII, ad annum usque MCLXXI, quo Insula Anglici Furis facta est. p. 14.

CAP. V.

De Druidibus eorumque superstitionibus, Ubi obiter nonnulla de Diis, quos olim Hiberni, dum

Syllabus Capitum.

*apud Ethnici, maxime colebant: Deque
Bardis antiquis.*

P. 27.

CAP. VI.

*De variis nominibus quibus veteres Hiberni
Externos appellarunt, praesertim vicinos.*

P. 32.

CAP. VII.

*De Hibernia Ornamentis, Commediis & Pri-
vilegiis quibusdam specialibus.*

P. 34.

CAP. VIII.

*De Tanistria, Lege Brethonica & Consuetudi-
nibus dictis Gollispred, Fostering, & Ga-
velkind.*

P. 37.

CAP. IX.

*De Hibernarum veterum Cognominibus; Et
quando Cognomina ceperint esse fixa &
Familiis annexa.*

P. 41.

CAP. X.

*Hibernia Antiqua Populi & Loca, de quibus
fit mentio apud Ptolomeum, qui floruit sub
Antonino Pio, una cum adjunctis nomi-
nibus recentioribus.*

P. 43.

CAP. XI.

De Hibernarum veterum Vestitu & Ornatu.

P. 54.

CAP.

Syllabus Capitum.

CAP. XII.

De priscis Equitibus & Peditibus Hibernicis : Sed potissimum de iis qui fuerunt mediæ ævæ temporum : Deque cornu Armis & Clamore militari. p.56.

CAP. XIII.

De priscis exactionibus Hibernicis dictis Bonaght, Sorohen, Coshery, Cuddy, Shragh & Mart. Deque tributis ab Anglis introductis, vice Bonaghti, vocatis Coyn & Kibery. p.60.

CAP. XIV.

De Mirabilibus nonnullis Hibernia : Deque aliis ascriptis. p.62.

CAP. XV.

De Academiis sive Scholis insignioribus Hibernia. p.65.

CAP. XVI.

De Antiqua dispositione Episcopatum Hibernia. p.73.

CAP. XVII.

De Corbis sive Corbanis, Erenachis, Scribis, Colideis & Anachoretis Hibernia : Deque igne dicto inextinguibili, à Menialibus

Syllabus Capitulum.

alibus Kildariensibus olim custodito. p.78.

CAP. XVIII.

De veterum Hibernorum Navigiis quibusdam coram obiectis. p.84.

CAP. XIX.

De more antiquo creandi Milites, apud Hibernos. p.86.

CAP. XX.

Hiberniam in Romanorum potestatem nunquam concessisse. p.88.

CAP. XXI.

De Cormaco Culinani filio Rege simul & Episcopo Casseliensi: ubi obiter de aliis qui Reges fuerunt simul & Pontifices, vel Sacerdotes: Deque ipso more tonsura ab Eodem Clerico barboso introducto. p.90.

CAP. XXII.

De Hibernorum veterum Domiciliis & Aedificiis: Deque eorum pictura. p.94.

CAP. XXIII.

De Erroribus nonnullis & sementibus veterum aliquorum Scriptorum, de Hibernia aggentium: Deque aliis Scriptorum mediorum temporum. p.97.

CAP.

Syllabus Capitulum.

CAP. XXIV.

*De Ostmannia seu Dani & Norwegi, De
que eorum Regum gesta in Hibernia, ad
anno Christi 1293, usque ad Anglorum in-
gressum, sub Henrico secundo, sub per qua-
tuor secundæ centuriæ annorum.* p. 100.

CAP. XXV.

*De Re Hibernica, seu de Nomine Hibernia
antiquis, cum ante adventum Anglorum,
sub Henrico II, tunc postea, usque ad Hen-
rici VII tempora.* p. 127.

CAP. XXVI.

*Monasteriologia Hibernica, sive Dialectica de
Hibernia Canonicis, in qua Origines eorum
& alia Antiquitates aperiantur.* p. 140.

CAP. XXVII.

*De Colonis ex Anglia & Wallia in Hiber-
niam emissis, tempore Henrici Secundi:
Deque terris illis concessis.* p. 232.

CAP. XXVIII.

*De Insulis qua per mare Hibernicum spargun-
tur.* p. 245.

2nd Grade

Pag. 179. lin. 29. post 1218, adde, Sed pri-
mus hujus coenobii fundator fuit Johannes
Carcens, qui in charta foundationis, (cujus
exemplar habetur penes Guilielmum Pier-
repoint armigerum) monasterium appellat
S. Andrea de Stokes. Is prædixit etiam dixit,
decem nimirum carucatū terra, cum omnibus
pertinentiis suis, in terra del Art, scilicet in
terra Mac Colagna, &c.

• Pag. 243. lin. 34. *post* **Cancraru**, *add.*,
Stokazi, Pafselevi,

CAUTION

Es ist zu erwarten, dass die in der Originalform
abgedruckte Handschrift, die in der Originalform
abgedruckte Handschrift, die in der Originalform

CA 92 8711

De Colman, John O. 1841 in Hb.

С. А. В. Х. А. В. И. Е.

DIS

139

DISQUISITIONES
DE
HIBERNIA,
ET
Antiquitatibus Hibernicis.

CAP. I.

*De variis nominibus quibus Hibernia apud Veteres
innoteuit.*

Et Insula, variis coloniis, & Brit-
tannia Scythia, Iberia, & Gallia
deductis, olim habitata, duobus
potissimum nominibus Veteri-
bus innoteuit, Hibernia scilicet sive
Ibernix & Scotix. Hibernia (ita
vocant Caesar, Plinius, Solinus, Tacitus, Orosius, alii)
Regio totius Europæ ad Occasum remotissima,
derivatur vel ab Iberis, qui hic olim habitabant,
ut Diomysius Alexandrinus habet; vel à voce
Hiar, quæ apud Hibernos, Occasum, sive pla-
gam Occidentalem significat, uti conjicit Cal-
denus. Ex alterutro fonte, emanare videntur Ierne,
Hierna, Juverna, Iris, Hiverione, Bernia, Over-
nia, & vox Hibernica *Eri*: His enim nominibus
Hibernia innoteuit etiam apud Veteres. Ab *Eri*,
Hibernis, Erigema dicitur, & ita olim Johannes
Scotus,

ANTIQUITATES

Scotus, Scriptor antiquus seculi noni, Erigena vulgo appellabatur. Sunt qui ab Ebero Hispano, ~~aut a Milesi filio~~, alii, qui ab Herimone Eberi fratre ducant. Sed viri sanctoris iudicii has sententias rejecerunt, non minus quam istas aliorum, vel ab Irnalpho duce Hispanico, vel ab aquis, hyberno tempore, ibi congelagentibus, vel ab Ibero Hispaniz fluvio, vel ab Iera Regina, deducentium. Neque hic prætermittenda est Sambelis Bocharti Cadomensis conjectura, qui Geographiæ sacræ, lib. 1. cap. 39, Hiberniam Phœnicibus, navigationibus, in oras remotissimas, olim clarissimas, non fuisse ignotam, ex nomine coniecit, quod plantæ, ait, videtur fuisse Phœnicium, Hibernia enim nonnullis Ierna, &c. Nihil aliud est quam Iernæ, Ultima habitatio, quia ultra Hiberniam, versus Occasum, veteres nihil moverant, præter vastum mare. Ita ille ibi. Sed (ut quod sentio dicam) inter has omnes, quæ de Hiberniæ nomine invaluerunt, divinationes, mihi arridet opinio Dionysii, cui attribuitur Isidorus. Ab alijs hæc insula Scotia (uti diximus) antiquitus appellabatur, atque ita nominata videtur a colonis quibusdam à Scythia deductis. Ita Radulphus de Diceto, in Imaginibus Historiarum, ad annum MCLXXXV, E Regione aut quadam qua dicitur Scythia, dicitur Scita, Scitacum, Scotium, Scorum, Scotia. Ex eo, idem fere habet, Thomas Walsinghamus, in Hypodignate Neultriz. Et recte Reinerus Reinecius, in Historiæ Julæ prolegomenis, hodie Scytharum nomen in Scotia, assensu esse reliquum. Scytharum nomen, apud antiquissimos scriptores valde generale fuisse docti norunt, ac Scythas Europæos, sive Celto-Scythas colonias variis temporibus in Hiberniam misisse, recepta est opinio solertissimorum Antiquitatum Hibernicarum indagatorum.

capitulum. De temporis adventus Scytharum
in Hiberniam, sic Nennius sive Ninnius Britan-
nus, qui floruit anno Domini DCCCL. Novissimus
inquit, venerunt Scoti à partibus Hispaniæ ad
Hiberniam, &c. Notissimè venit Clav-Hellor, &
ibi habitavit cum omni gente sua usque hodie. Nul-
la tamen certa Historia originis Scotorum repe-
ritur. Si quis scire voluerit, quanto tempore fuit
inhabitabilis & deserta Hibernia, sic mihi par-
tissimè Scotorum nuntiaverunt, Scythæ in quarta
æte Mundi obtinuerunt Hiberniam. Item Hen-
ricus Huntingdoniensis Histor. l. 1. Britanni, ait ille,
in tertia Mundi ætate, in Britanniam, Scoti in qua-
ta, venerunt in Hiberniam. Profectus Geta
Scytharum populos, (quos non alios fuisse quàm qui
postea Gothi dicti fuerunt, plerique tenent,) hic
sedes fixisse innuit, lib. 4. pag. 3.

Hibernique Geta, pilleque Britannia curta.

Et quamvis Hibernia à Plinio, lib. 4. cap. 16. &
ab Apuleio, lib. de Mundo, inter Britannias nu-
meretur, ac etiam à Ptolemæo, Britannia parva
appellatur, & à Diodoto Siculo, lib. 6. cap. 9, pars
Britanniæ, quasi à Britannis olim occupata, li-
quidò tamen constare videtur Scythas etiam (ut
de aliis hic tacem) ibi habitasse, unde inquit,
verisimile est Insulam eam, ab iis Scythiam primò
nominatam, licet postea corruptè Scotia diceretur.
Sed, in hac re, nihil definitio. Fingunt nonnulli
Scotiā eam nominatam à voce scythos, quasi ob-
scuritate fuerit involuta, alii à Seota Gaortheli ux-
ore, filia Pharaonis Regis nescio cuius, à-
temlingam Hibernicam, à dicto Gaorthelo (alibi
Gaodelo) compositam fuisse, & Gaelic vulgò Gae-
lic dictam, quasi ex cæteris linguis desumptam.
Sed à viris doctis explorata sunt ista segmenta. Hi-
bernos ipsos cum Scotis, à Britannis, *Gaelhill* ap-
pellatos,

pellatos, docet Hamfredus Lhuidus Cambro-Britannus, in Fragmento Britannicæ descriptionis. Isidorus Hispalensis Originum lib. 9, cap. 2, *Scotus* asserit propria lingua nomen habere à picto corpore, eo quod aculeis ferreis cum atramento, variarum figurarum signata annotentur. Atqui inde Pictos, non Scotos nomen traduxisse certum; & Isidorus ipse lib. 19, cap. 23, Pictos inde denominatos facit. Sunt denique qui *Gallis* à Gothis emanasse volunt. Quære si non à Gallæcis Hispaniæ, vel à Gallis Veteribus. Venio jam ad Scriptorum testimonia Nennio vetustiorum, quibus vel Hibernia Scotiæ nomine innotuit, vel ejus incolæ nomine Scotorum. Nam recentiorum testimonia libens hic prætermitto. Sic igitur Claudianus, qui sub Honorio & Arcadio Imp. vixit, in Panegyrico de quarto Honorii Consulatu,

*-----Incaluit Pictorum sanguine Thule,
Scotorum cumulos flevis glacialis Ierne.*

Et lib. 2, de laudibus Stiliconis,

-----Totam enim Scotus Iernem

Movit, & infesto spumavit remige Tethys.

Post eum, ita Paulus Orosius, lib. 1, cap. 2, de Hibernia loquens, *Hæc propior, ait, Britannia, spatio terrarum angustior, sed cæli solisque tempore, magis utilis, à Scotorum gentibus colitur. Ei astipulantur Gildas, Cogitosus, Beda, alique è Veteribus. Sed Insulam ipsam Scotiam olim dictam disertè asserit supradictus Isidorus, qui floruit anno Christi DCXXX, lib. 14 Originum, cap. 6, Scotia inquit, eadem & Hibernia, proxima Britannia Insula, spatio terrarum angustior, sed fructu fecundior. Hæc ab Africo in Boream porrigitur, cuius partes priores Iberiam & Cantabricum Oceanum intendunt, inde & Ibernia dicta. Scotia autem, quod à Scotorum gentibus colitur, appellata.*

A Scotis his Hiberniæ, genuinos Albanæ Scotos originem traxisse, ex Bedæ, Gir. Cambrensi, Johanne Majore (Scoto) & aliis, liquido constat, ipsarumque linguarum communitas evincit.

Ad alia jam venimus nomina, antiquitus etiam Hiberniæ adscripta. Homerus & Hesiodus in partibus his occiduis, Insulas Fortunatas sive Beatorum collocant. Sunt qui Hiberniam eandem esse asserunt cum Plutarchi Ogygia, quam ille ad Britannię occasum statuit, in libro de macula in Orbe Lunæ: Anqui hoc non patitur distantia Ogygiæ à Britannia, in Plutarcho memorata. Festus Avienus, *Insulam sacram* appellat, in libello cui Titulus est, *Ora Maritima*. Ibi enim postquam de Ostriimidibus Insulis egisset, quæ hodiè Silly dicuntur, de Hibernia ita canit,

Ast hinc duobus in SAGRAM, sic insulam

Dixerat Prisci, solibus cursus rati est

Hæc inter undas multum cespitem jacet.

Eamque lætæ gens Hibernorum colit.

Proxima rursus insula Albionum patet.

Neque desunt qui Hiberniam, ab Historicis patris, olim vocatam etiam volunt Insulam Nemo-rosam, Inisalgam sive Insulam nobilem, Banuam, sive Beatam, quavis alij Banuam, & Fodlam (quo nomine etiam vocabatur) à Reginis nescio quibus *Thuthaledanorum* ita dictis, derivent, Item Inisfalliam, à fatali saxo, *Liasail* dicto, ibi olim magna cura asservato, Ethnicismi temporibus. Alii denique *Culamnam* vocant, à qua voce (ut videtur) fluxit *Cuaternalec*: Nam linguam Hibernicam sic olim dictam asserit Thaddæus Dowlingus, in Collectaneis suis Historicis. Sed ad alia transeamus:

NOTO? ZANZIA TORUNTO. NOTO? HEND. NOTO? A.

OL. BASSA. CA. P. II. Hibernia in ingenio

De Hiberniarum Origine, Deque lingua Hiberni-

rum Veterum; An eadem fuerit cum Britan-

nica.

NOTO? HEND. NOTO? A.

Sec. I.

DE Casare Noachi neptis adventu in Hiber-
niam, cum colonia, paulo ante Diluvium,
apud Giraldum Barriam (Cambrensem vulgo
dictam) & alios Scriptores sic moniti. Anno
idem a Diluvio CCC. Bartholomaeus Vera filium,
de stirpe Japheti, devictis Gigantibus nescio qui-
bus, Insulam subjugasse scribunt; sed pelle postea
catti suis, Roano excepto, sublatum. Inde Ne-
methium Scythiam, cum quatuor filiis, ad tempus
incoluisse, ac posteros ejus, a gigantibus Fomo-
riis dictis, tandem ejectos, partim in Scythiam,
partim in Græciā trāseisse, atque post 300 annos,
quinque Dele filios, Gundium, Gehandium, San-
gandium, Rutheraigum, & Slanium, e Neme-
thi progentē, colonias novas in Hiberniam tra-
duxisse volunt, eamque postquam expugnassent,
inter se in quinque partes divisisse. Slanium vero
rāndem Monarchiam obtinuisse. Hanc Coloniam
Scythicam Hiberni *Firbolg* vocant, unde corrup-
te, apud Camdenum, Hibernia *Tirbolg* vocatur.
Addunt in posteris ejus, & postea Nuadhe *Tha-*
ledanorum Regis, Monarchiam durasse, donec
quatuor filii Milesii Hispani, sæculo XIV. ante
Christum natum, cum nova colonia & sexaginta
navium classe, in Hiberniam appulerunt, eamque,
post prælia aliquot, cum incolis, subjugarunt. Dup-
eorum, *Iberru* Vel. (seu *Hibernu*) & *Herru*
Regnum inter se divisisse dicuntur, & *Herru*
tēssisse partem Australem, *Hibernu*, Aquilonalem.
sed,

CA. P.

II

Nulla

Nulla fides Regis fuit. hoc, utinam
 33. illud iniquum est, ut iniquum est, ut iniquum est.

Orta demum inter fratres discordia, post vari-
 os conflictus, Eberum in Prælio ad Giffid, alius,
 ad Argeiror, ab Heremone occisum tradunt, cum-
 que Heremone, tanquam alterum Romulum,
 factum Monarcham. Ita plerumque Giratius
 Cambrensis & qui eum sequuntur, ex historiis
 Hibernicis. Neque hac occasione omittendus;
 licet in quibusdam dissentiat, Oengusius Solius, Au-
 thor antiquus, qui in libro dicto *Isalter-noray*,
 de Milesii posteris sequentia tradit: *Hibernia*
Insula, inquit, inter duos filios principales Milesi-
 tis (vulgo dicti Milesii), Heremone & Eber in du-
 as partes divisa est: Eber autem australem partem
 Hibernia accepit, Heremone quidem Septentriona-
 lem, cum Monarchia accepit. Heremone autem
 primus de Senti nomine Hiberniam regnavit, per
 13 annos, & quinque filios electos genuit, quatuor
 ex iis regnaverunt Hiberniam, per 3 annos, &
 Garrell Propheta, 10 annos. De semine ipsius, Hiber-
 niam 38 Reges dominaverunt, antiquam Patriam
 Hibernensibus Passionem & Catholicam fidem re-
 gulamque Christi narravit. Et post Patritium, de
 prole ejus, 30 Reges dominaverunt Hiberniam.
 Ab Ebero, originem duxisse dicuntur (sed quam
 verè nescio) O'Brieni, Mac-Castri, O-Carollis,
 O-Sullivan, Mac-Cohilani, O-Kenedri, O-Ho-
 gani, O-Harui, O-Garzi, alii Ab Heremone,
 O-Neall, O-Connori, O-Donelli, O-Bienl, O-
 Kellei, O-Flahertzi, O-Rourki, O-Relei, O-Me-
 juchlini, &c. Et ab Jero alio fratre, O-Connori
 Kerriz, O-Feralli, Mac-Ranelli, Magenifii, &
 alii pauci. Fergo, Immigrationum Partholani,
 Nemethi, ac demum trium filiorum Militis Hispani
 cum

ANTIQUITATAS

cum CXX. *Civibus* (navibus ita dictis,) meminit Nennius, Sed *Partholanum* & supra peste assertis extinctos, *Nemethum* in Hispaniam rediisse & Militis filios *mansisse ibi per spatium unius anni*. Ex Nennio recte colligit doctissimus Camde- nus horum immigrationes, ex profunda illa an- tiquitate quam fabulantur, in recentiora tempora retrahendas. Neque est cur miremur, Res etenim priscorum seculorum, *velut quae magis ex inter- valla loci vix cernuntur*, (ut recte Livius,) *ve- rustate nimia esse obscurae*; etiam saepe propius ignotas, è doctis quis nescit? Et ne longè digredi- amur, constare videtur penè omnia, quæ de vicinis rebus Britannicis, ante Cæsaris tempora, à Gal- frido Monimethensi traduntur, ne dicam ficticia esse, certè spissis tenebris obducta. In his porro quæ desumpta sunt ex Historiis Hibernicis, de Gentis Origine, falsa veris mixta, æquo lectori satis laquet. Ad primos verò Incolas quod attinet, mihi placet eorum sententia, qui è Britannia du- cunt, utpote ad veritatem propensior, tum ob Britanniae vicinitatem, unde facilior est transitus in Hiberniam, tum ob linguam, mores & ritus Hi- bernorum veterum, Britannicis persimiles. In hac re, Taciti vestigia sequor, qui in vita Julii Agrico- lae, post similem disquisitionem, unde primum de- ductæ coloniz in Britanniam, an scil. ex Germa- nia, vel ex Hispania, probabilius tandem statuit, *Gallas vicinū solum occupasse, idque ex eorum sacris & superstitionum persuasione deprehendi*. Quam vicina sit Hibernia Britanniae satis notum, & Hi- berniam ipsam inter Britannias olim fuisse nume- ratam, testes sunt (ut supra diximus,) Plinius, Apuleius, Ptolomæus & Diodorus Siculus, Veri- simile etiam videtur Brigantes Hibernicos, quos Ptolomæus locat prope Brigum flu. è Brigantibus

Bri-

Britanniarum ortos. De moribus & ritibus Hibernorum veterum, ita jam dictum: Tacitus: *Solum cultumque*, inquit, *cultum & ingenia hominum haud multum à Britannia differunt*; & speratum ut Britanni, juxta Caesarem (lib. 5. cap. 5.) barbam aiebant in superiori tantum labro, & capillum habebant promissum, ita Hiberni veteres barbam aiebant, & comas (à recentioribus *Glibi* vocatas,) ad terga usque demittebant. Druidae porro & Bardae, (de quibus postea suo loco) ab utraque natione, eximio honore habiti. Ceterum ut veteres Hiberni non paucos procul dubio mores accipiebant & ritus à Britannis, ita alios, à Scythiis, ut colligere est ex eorum moribus & ritibus antiquis, in Juramentis, Nuptiis, Conviviis, Saltationibus & Funeribus, collatis cum iis Scytharum, apud Herodotum, Solinum, Diodorum, Lucianum, & alios è Veteribus. Porro Scuta eorum viminea, atque arcus & sagittae breves arma erant merè Scythica. Ceterum an Scytharum more Anthropophagi fuerint, ut habet Strabo, lib. 4. Geograph. multum dubito, siquidem Strabo ipse fateretur, de ea re, se non habuisse dignos fide testes. Neque praetermittere hic possum nonnullos magni nominis viros in Senatu literario suspicari utramque gentem à Sagittandi peritiâ, hoc nomen obtinuisse: Hic accedit, quod Belgae Scythas & Scotos uno nomine *Scutten* appellant. More denique Scythico, ante praelium, tum ad robur incitandum, tum ad hostes perterrendos, clamore Martio utebantur, *Farah, Farah*, acerrimè saepe iterantes. Sic Graeci olim ad praelium euntes *Elen* (ut notat Suidas) acclamare solebant, vel, ut alii volunt, *Alala*. Atque *vocem undique Martiam*, ante pugnam Romanis non fuisse inusitatam, testatur Ammianus Marcellinus, lib. 31, ubi talem clamorem *Barrum* appellat; forte

forte quod imitabantur Elephantorum vocem, qui (teste Pompeio Festo,) *barro* dicuntur. Designare tempus exactum, quo Hibernia primum habitari coeperit, non est cur quis à me expectet. Rerum Antiquarum initia, nisi quae ex sacris Scripturis hausimus, plerumque admodum incerta esse non ignotum. Caterum ut verisimile est & valde probabile, primos ejus incolas à Britannia appulisse, proxima nempe insula, & à tenuibus, ut sit, insulis, pedetentim novas inde colonias, puta Brigantes, &c. Hiberniae partes quasdam Orientales (Britanniae proximas) occupasse, ita etiam non negandum alias nationes colonias postea in Hiberniam misisse, licet de exacto tempore nihil superest. Speciatim (ut de Scythis jam tandem fiteamur,) Cauci Hibernici, à Caucis Germaniae oris videntur, Concani & Luehi, à Concanis & Lucensis Iberiae sive Hispaniae (quae & demum universam Insulam, secundum Dionysium, nomini suo ferme integre adoptavit) & Menapii, de Galliae Belgicae Menapiis, &c. Haecenus de Hibernorum Origine, secundum partem restat, de eorum lingua.

Scil. 2.

Priscum Hibernorum linguam fuisse Britannicam, viri aliqui eruditi censent, & ex magna vi verborum Britannicorum, quibus etiammodum, aut integris aut paulo mutatis, utuntur Hiberni, demonstrare nituntur. His ego quidem assentior: sed ut existimo antiquissimam eorum linguam fuisse Britannicam, cum primis soli Colonis Britannicis introductam ita non possum non asserere, linguam eorum propriam, partim temporum revolutionibus fuisse mutata. (Juxta Horacium, in Arte Poetica)

Multa transierunt quae jam ceciderunt cadentibus.
Quae sunt in hominis vocabula, si volis usus.
Quae sunt in hominis, si quis & norma loquendi.

part. m

partum aliarum coloniarum deductionis interpola-
tum. Nobis sunt exemplis Græci & Itali. Et quod
hic præmittendum non est, nouis constat lin-
guam Britannicam in ipsa Britannia, aliquot annis
post Saxonium aduentum in Walliam & Cornu-
biam fuisse detrusam, & quasi in exilium pulsam,
adeo ut in cæteri insule partibus, vix vix hodie
remaneat aut vestigium præci sermone. Porro ut
Hiberni olim utebantur linguâ antiquâ Britan-
nicâ, ita etiam à præci Britannis accipiebant Al-
phabeticam sive litteras, uti forte Saxones postea ab
Hibernis, cum ad scholas Hibernicas discendi gra-
tiâ, confluere. Porro præter characteres vulga-
res, utebantur etiam veteres Hiberni variis occul-
tis scribendi formula, seu artificiis, quibus secreta sua scribebant. His repletum habeo
libellum membranæ antiquæ. Sed hoc obiter.
Denique, ut, inter alia argumenta, ex linguæ cogna-
tione, primi Hiberniæ incolæ existimantur colonie
Britannorum, ita Scoti Albanie, præsertim borea-
les, Hibernorum. *Multiplici argumenta certum est,*
(ut Johannes Major) *Hibernia originem*
traxisse. Hoc ex Beda & Angli didicimus, qui sui Regni
proprietatem adinuicem maluit. Hoc idem loquela ma-
nifestius adhuc. Scuti scilicet medietas Hibernica lo-
quitur, & in paucis & breuibus diebus, plures Hiber-
nicæ loquuti sum. Hic ille, lib. 1. de Gestis Scoto-
rum, cap. 9. Sed consule etiam Bed. eccles. histor. l. 1,
cap. 1. (ubi dicitur) *scoti hibernia steterunt.*

De Hiberniæ diuisione & dimensio-
ne.

Antiquissima Hiberniæ diuisione fuit in *Legh-*
Quinam, sed *Leghein*, & *Legh-mam*,
Leigh-

Legh-cuma, quæ pars fuit Septentrionalis, limites habuit ab Ostio Liffi fluvii, qui Dublinium Hiberniæ Metropolim (Ptolomæo Eblanam) perfecit, usque ad ostium fluvii, è Lacu Curb. emissi, qui Galviam præterfluit, Residuum Insulæ, partem nempe australem, Legh-moa complexa est. Hinc accedit quod Beda, lib. 3, cap. 4, Hiberniam dividit inter Scotos Septentrionales & Australes. Alia est antiqua Hiberniæ divisio in quinque Provinciis, Momoniam, Lageniam, Conatiam, Ultoniam & Midiam. De hac divisione, sic codex M. S. (ut putatur) Minoritarum Montis Fernandi; *Momoniam continet Cantredas 70. Lagenia, 31. Conatia, 30. Ultonia, 33. Adidia, 18. Cantreda continet, 30 villatas terra, qualibet villata potest sufficere 300 vaccas in pascuis, et vacca, si dividantur in quatuor armenta, nullum cornum approximabit reliquis. Qualibet villata continet octo carucatas terra.* Liber unde hanc divisionem desumpsimus, descriptus est sub initium regni Edwardi Primi, & extat etiamnum in Bibliothecâ viri Illustrissimi D. Jacobi Usserii Acmachani. Similis divisio Hiberniæ habetur in Regesto Cænobii Duishensis, nisi quod Conatia ibi dicitur continere Cantredas tantum 26. Author hujus divisionis appellatur Fyntinus. Quando Fyntinus ille vixerit, non constat, neque possum affirmare eundem fuisse cum S. Fintano qui decessit anno Domini DCIII. Ex prior divisione (secundum Liberum Montis Fernandi, emergit numerus 184 Cantredarum, id est 5520 Villarum, sive 44160 carucatarum terra. Giraldus Cambrensis Topograph. Hiberniæ distinctione I. cap. 6, habet divisionem Hiberniæ, ab ea Fyntini diversam. In quinque, inquit, portiones fere æquales antiquitus hæc Regio divisa fuit, hæc scilicet Momoniam duplicem,

borealem & australem: Lageniam, Ultoniam, & Conatiam Et paulo postea, *Hic autem notandum videtur duas Momonias, australes Hibernia partes obtinere, Ultoniam, boreales, Lageniam, orientales, Conatiam occidentales.* Differt etiam in quantitate cantredæ: Sic enim ille Itiner. Cambr. lib. 2, c. 7. *Cantredus tanta est terra portio, quanta centum villas continere solet.* Ita quantitas Cantredæ sive Centuriæ, quæ eadem est cum Saxónico *Hundredo*, nusquam certa. Quemadmodum autem Cantredæ quantitas est incerta & varia, ita etiam Carucatæ, quæ maior aut minor pro soli natura & qualitate, licet vulgò accipiat pro terræ portione, quæ uno aratro coli potest per annum. Recentioribus temporibus quatuor tantum Provinciæ numerantur, Lagenia scil. Momonia, Conatia & Ultonia. Nam Midia (quæ olim continebat non modo Midiam, agrum inquam qui nunc ita dicitur, sed West-Midiam etiam, sive Midiam Occidentalem, Longfordiam, Fercalliam & aliqua alia territoria) nunc pars censetur Provinciæ Lageniæ. Sed de tempore quo ita cœperit censi, non constat. Nunc igitur hæ quatuor Provinciæ in Comitatus sive Regiones ita dividuntur. In Lagenia sunt Comitatus: 2. Dublinium, Louth, Midia, West-Midia, Longfordia, Kildaria, Comitatus Regis, Comitatus Regiæ, Catherlagh, Kilkennia, Wexfordia, & Wicklo: In Momonia, VI. Waterfordia, Corcagia, Kertix, Limericum, Tipperaria, (cui nuper Crocea Tipperariæ annexa) & Clare antiquitus Tuomonia: In Conatia, 5. Galvia, Mayo, Sligo, Roscoman, & Letrim: In Ultonia, IX. Armagh, Dunum, Monaghan, Antrim, Donegall, Cavan, Fermanagh, Tir-oen & London-derry. De urbibus illis hic taceo, quæ comitatum etiam privilegiis gaudent, & suos habent distinctos vicecomites.

Ad

Scit. 2. Ad Insule magnitudinem quod attinet, continet in longitudine à Meridie ad Aquilonem, plusquam 200 Milliaria Hibernica, & in latitudine, ab Oriente ad Occidentem, centum & viginti. Ab Ortu Angliam versus, mari quod vocatur Hibernicum & nautis vulgo Canalis S. Georgii, Alluitur, ab Occasu, iuvensio Oceano, à Septentrione, Deucalidonio, & ab Austrâ, Vergivio, quod mare à Britannis *Marrowish* dictum est, quasi Mare Hibernicum. Atque inde antiquum vocabulum *Vergivium* derivatum putat *Humphredus Lhuidus*. Camdenus autem, in Hibernia sua, decognatum vult vel à dicto *Marrowish*, vel à *Fenigi*, quod Hibernis Mare significat. Quam male conveniebant veteres, de Hibernie dimensione, ex *Cæsare*, *Mela*, *Plinio*, *Solino* & *Ptolomæo*, inter se collatis, liquet.

C. A. F. IV.

*De formâ Imperii apud Veteres Hibernos & Deque
successione & serie Regum Hibernia.*

Scit. 1.

Durante Pentarchiâ, qui Regum potentissimus, dominium totius Insule sibi arripiebat, vulgo Rex Hibernie dicebatur, & à nonnullis Rex Regum: Non tamen sensu quo *Agamemnon* olim vocabatur Rex Regum, cum reverâ esset duxatque Dux Datum, sive Dux Belli, sed ut cui Imperii summam, ceteri Reges vel potius Reguli pendissent, & Belli tempore & Pacis. *Prædilecti* Reges (verba sunt *Gimaldi Cambrensis*, *Topographiæ Hiberniæ*, distinct. 3. cap. 48.) non alioquin conventionis solemnitate, nec iuramentis, nec etiam iure hereditario, vel aliquo successione propinquo, sed viatibusque & ar-

mihi, totam Insula Monarchiam obtinuerunt; & suo more Regni gubernacula suscepimus. Hæc paucis mutatis, habet etiam liber niger Ecclesiæ S. Trinitatis Dublini. Aliquando tamen duo erant simul Reges ejusdem Regni, more Spartæ, ut suo patebit loco. Quando cœperit Pentarchia non liquet: fuisse autem seculo quinto, à Nativitate Christi, certum. Neque hic prætermittendum paucos fuisse illorum regum, ante Anglorum adventum in Hiberniam, sub Henrico secundo, qui morte aliquâ violentâ non perierunt. Acque, ut apud Romanos, Galbam sustulit Otho, Othonem Vitellius, & Vitellium Vespasianus, Ita vicissim multos è Regibus illis Hibernicis, qui prædecessorum cruce manûs polluerant, poena talionis secuta est. Sed pergamus. Antiquioribus seculis, Temoria, sive Tamra, quam hodie Tarab dicimus, in Midia, Regia eorum erat præcipua: Ibi festa solennia & comitia, statis temporibus, olim tenebantur; De his, frequenter fit mentio, in rerum Hibernicarum Annalibus, speciatim (ut de cæteris hic taceam) ad annum Domini CCCCLV, sub Logario Rege, & ad annum CCCCLXVIII, sub Aililo Molt. Mirum videatur & vix credibile, quod de barbaro ritu, quo Tircoballenses olim sibi Regem creare solebant, tradit Giraldus Cambrensis, Topograph. Hibern. distinct. 3. cap. 29, Est igitur in boreali (ait ille) & ulteriori Ultonia parte scilicet apud Kenil-cumil, Gens quædam quæ barbaro nimis & abominabili ritu, sibi Regem creare solent. Culle de in unum universo terrâ illius populo, in medio producitur juvenum candidum, ad quod sublimandus ille, non in Principem, sed in Belinam, non in Regem sed in Exilem, coram omnibus bestialiter accedens, non viâ impudenter quàm imprudenter, se quoque Bestiam præfigunt, & sta-

tim

statim iumento intersecto, & frustratim in aqua decocta, in eadem aqua balneum ei paratur, cui insidens, de carnibus illis sibi allatis, circumstante populo suo, & convalescente comedit ipse: De iure quoque, quo lavatur, non vase aliquo non manu, sed ore tantum circumquaque haurit & bibit. Quibus ita ritus non recte completis, regnum illius & dominium est confirmatum. Sic ibi ille. Neque praetermittenda hic incondita ea ceremonia antehac usitata, in electione O-Neali, per calcei iactum, trans electi caput. Sed, de barbaris & inconditis ritibus satis superque. Sunt tamen qui asserunt aliquos e familia O-Brienorum admodum sollemniter Reges Hiberniae fuisse creatos, ac coronam auream redimitos: Speciatim in Historicis Hibernicis legimus Donatum O-Brien anno Domini MLXV, peregrinationem Romam usque suscepisse, & majorum suorum coronam Regiam secum detulisse. Hactenus diximus de Regibus Hibernicis, qui vixerunt ante Anglorum ingressum sub Henrico secundo: Nonnullos vero quamvis subditos etiam post Anglorum adventum Regio nomine gavisos & Reges fuisse appellatos, ab ipsis Anglorum Regibus, liquidum constat: Sic enim Hovedenus ad annum Domini MCLXXV, Hic est finis & concordia qua facta fuit apud Windesbores, in Octavis Sancti Michaelis anno Gratiae MCLXXV, inter dominum Regem Angliae Henricum filium Matildis Imperatricis, & Rodericum Regem Conactae, per Catholicum Archiepiscopum Tuamensem, & Abbatem Cantordem S. Brandani, & Magistrum Laurentium Cancellarium Regis Conactae, sci. quod Rex Angliae concedit praedicto Roderico, Ligno suo, Regi Conactae, quamdiu ei fideliter serviet, ut sit Rex sub eo, paratus ad servitium suum, ut homo suus, &c. Quo ordine, hi licet Reges dicti, suis temporibus

pone-

pōnebantur, innuere videtur diploma Henrici secundi, quo negotia sua Hibernicā commisit Galfrido filio Aldelmi dapifero suo, cujus hoc fuit initium, *Henricus Dei gratiā Rex Anglia, Dominus Hibernia, Dux Normannia, Aquitania, & Comes Andegavia Archiepiscopis, Episcopis, Regibus, Comitibus, Baronibus, & omnibus fidelibus suis Hibernicis, Salutem.* Roderici successorem, dictum similiter Regem *Conacta* liquet, ex rotulo clauso anni sexti Johannis, membr. 3, in arce Londinensi. Item in Rotulo clauso aon. 3 Hen. 3, Diplomata quædam Regis directæ sunt, inter alios, K. Regi *Conactia*, & O. Regi de *Kinel-ean*, Annoque sequente idem Rex concessit Regi *Tosmond*; terram *Tosmond*: Sic enim rotulus chartarum An. 6 Hen. III. memb. 2, *Rex Regi Tosmond, Salutem; Concessimus vobis terram Tosmond (i. Tuomond) quam prius tenuistis, per firmam centum & triginta Marcarum, tenendam de nobis, usque ad ætatem nostram.* De querela Fedhmid O-Conner, Londini exhibita, coram Henrico III, & Curia, vide Mathæum Parisiū, ad annum MCCXL, ubi illius partis *Hibernia Regulam* eū appellat, quæ *Cunnock* (i. *Conactia*) nuncupatur. Eundem morem apud Romanos olim viguisse in regionibus eorum imperio subditis, docet Josephus, antiquit. Judaic. lib. 18, cap. 11, Et Tacitus in vita Agricolæ; *Veterem* dicit, ac jam pridem receptam Populi Romani consuetudinem, ut haberet instrumenta servitutis, et Reges. Sed de Regulis hinc nomine, reverà subditis, hic satis. Plurium cupidus consular, V.C. Johannem Seldenum, in ultimo opere, de titulis Honoris.

Sequitur jam Catalogus Regum Hiberniæ, à *Sess. 2.* Lægario filio Nelli usque ad Henrici Secundi adventum; sub quo, ex Insula Anglici Jatis facta est,

ex historiis & Annalibus rerum Hibernicarum desumptus. Ad prædecessores Lægarii quod attinet, eos certè consultò omisi, quia pleræque, quæ de iis traduntur (ut quod sentio dicam) vel fabulæ sunt, vel fabulis & anachronismis miyè admixta. Cæterùm in serie quam hîc exhibemus, ne quis deesse putet Reges aliquos Hiberniæ, de quibus sit mentio apud Scriptores, Notandum Regulos, sive Reges Provinciæ alicujus, vel particularis Regionis in Hibernia, apud eos, aliquandò Reges Hiberniæ falsò dictos. Sic in Chronico Caradoci Lhancarvanensis, circa annum Domini 905, Cormacus Culinani filius Rex & Episcopus Casseliensis appellatur Rex & Episcopus totius Hiberniæ: Item, circa annum 958, Abloicus Rex Ostmannorum Dublinii dicitur ibi Rex Hiberniæ, atque ita etiam vocatur Elermaen dicti Abloici filius, qui occisus dicitur circa ann. 987. Sic porrò apud Giraldum Cambrensem, sit mentio Fedlimidi tanquàm Regis Hiberniæ, *De gente igitur ista, ab adventu Particij, usque ad Fedlimidi Regis tempora, XXXIII Reges per CCCC annos in Hibernia regnaverunt.* Vid. Topograph. Hiberniæ distinct. 3, cap. 36. Atqui Fedlimidus ille, cujus tempore idem Giraldus, (capite sequenti) asserit Norwegiensis Hiberniam expugnasse, sub ductu Turgesii, fuit Rex Momoniæ (ut vulgò creditur) non totius Hiberniæ. Denique, ut alios hîc mittam, Jocelinus Furnessensis, quæ authoritate nescio, Forcherum quendam Regem appellat Hiberniæ, tempore mortis S. Patricij, anno sc. CCCCXCII. Cæterùm refragantur Historici Hibernici, quibus, in hac successione Regum, fides potius adhibenda. His præmissis, ad ea quæ dicenda viam habemus planiorem.

Lægarius filius Nelli *Nigialac* regnavit ann. 35,

&c

et à Laganiensibus, in prælio *Campi Liffis*, interfectus est, anno CCCCLXIII. Sunt qui eodem anno occisum tradunt in prælio ad *Tath-casse*, dum tributum pecorum, quod iurejurando Laganiensibus remiserat, armis extorqueri conaretur. Aihlas *Mals* Nathii filius (è rege Conatiz Monarcha factus) regnavit annos 20, tumque à successore, in prælio dicto *Cath-Ocha*, occisus est, anno CCCCLXXXIII.

Lugdathus alias Lugaidus Logarii filius regnavit annos 29. Perisse ferunt fulmine ictum anno DVIII, iusto Dei iudicio, ob pertinaciam in Gentilium superstitionibus colendis.

Interregnum annorum 7.

Moriertacus filius Ercæ, dum vino se ingurgigaret, misere ebrius periit. Non defunt, qui immersum asserunt in dolio vini, anno DXXXIV, cum regnasset ann. 21.

Tuathalus *Malgarb* regnare cepit anno Dom. DXXXIV. Regnavit annos 10, à Malmorda filio Airgetz occisus, anno DXLIV, apud *Gredachelte*, in Conatia. Homicida autem à famulis dicti Regis capto, statim confossus est.

Dermittius primus Cervaili filius (qui successit) occisus est ab Edo sive Hugone *Nigro* filio Submæi Rege Dahmvaldæ, anno Dom. 589, in loco dicto *Rath-bog*. Stemma suum is duxit à Conallo, de cujus posteris, vide prophetiam S. Patricii, apud Jocellin. cap. 53.

Fergusus & Donaldus primus filii Moriertschl nepotes Ercæ successerunt anno 565. Sed Donaldus in prælio occiso anno sequenti, Imperium suscepit Amirachus.

Amirachus filius Setnæ occisus est à Ferguso filio Nell, anno Domini 569, ob quod facinus, ipse Fergusus, ab Edano Amirachi filio, anno sequenti confossus est.

Beotanus & Eochanus, hic filius, ille frater Moriartachi occisi sunt, à Cronano filio Tigernaci, in prælio ad *Glengevin*, cum triennium regnassent.

Edanus sive *Æd Primus* alias Hugo filius Amirachi successit anno 572, & à Brandubo Etaci filio Rege Lageniæ, in prælio de Belachduin, aliis *Duinbelg*, occisus est, 4 Idus Januarii anno 598, ætatis suæ 66.

Edanus II alias *Æd Slane*, & Colmannus Rex Temoriæ regnaverunt simul, annos 6, tùmque Edanus interfectus est, à Conallo filio Suibnei, & Colmannus, à Locano *Delman*.

Edanus III cognomento *Varidnac*, filius Donaldi regnavit annos 7. Obiit Temoriæ, anno 612.

Mælcobus filius Edani III regnavit annos 3. Occubuit in prælio dicto *Cath-tad*, ubi Suibneus successor victor fuit.

Suibneus *Mend* filius Fiacri interfectus est à Congalo filio Scanlani, anno 628, cum regnasset annos 13.

Donaldus II filius Edani sive Hugonis I Amirachi nepos obiit sub exitum Januarii anno 642. regni sui 14, in loco dicto *Ardfuthaig*. De placida ejus morte, in senectute, Sanctum Columbanum prophetasse asserit Adamnanus. Frater ejus Mælcobus Episcopus fuit Clochorensis.

Cellacus & Conallus filii Mælcobi Regis regnarunt simul annos 12. Conallus interfectus est anno 654, à Dermatio filio Edani Slani. Cellacus supervixit & postea regnavit 4 annos. Obiit 658.

Dermatius II. & Blathmacus filii Edani Slani regnarunt annis 7. Obierunt ex peste, quæ universa Hibernia miserè fuit afflicta, anno 665.

Secnefacus filius Blathmaci regnavit annis 6, inter-

interfectus sub initium hyemis anno 671, à Du-
ibidino rege Coirpriar.

Cænfiladus filius itidem Blathmaci regnare
cepit anno 671, & in prælio victus est & occisus
à Finia successore anno 675.

Finia alias Finacta filius Donati, Edani Slani
nepos regnavit annos 20, in prælio ad *Grelach-*
dallas occisus, una cum Bressailo filio, ab Hugone
filio Luthaigi, & Congalacho filio Connaingi,
an. Do. 695. Is annum tributum pecorum *Bernma*
dictum, Lageniensibus remisisse fertur, quod
predecessores sui, Hiberniæ Reges ab iis recipere
solebant.

Eodem anno successit Loingsacus Finiæ ex fra-
tre Engusa nepos. Regnavit is annos 8, & à Cel-
laco filio Ragalli rege Conatiæ, in prælio victus
cecidit, una cum tribus filiis, Ardgallo, Consaco
& Flano, anno Dom. 703.

Congallus cognomento *Cenmaccair* filius Fer-
gusii Rex Temoriæ successit, anno sequenti, & mor-
te obiit repentina, anno 710.

Fergallus filius Maeladuini (qui successit) in
prælio dicto *Cath-Almain* occisus est, una cum
160 è suis, à Murchardo filio Brieni rege Lageniæ,
3 Idus Decembris, anno 722.

Fogertachus O-Cernaig regnavit unicum dun-
taxat annum, in prælio de *Cindelgin* occisus, à
Cinædo successore, anno 724.

Cinædus filius Irgalli (qui successit) interfectus
est in prælio de *Dromercain*, à Flachertaco filio
Loingsæci anno 728.

Flachertactus ille regnavit annos 6. Mortem o-
biit Armachæ, ubi monasticam amplexus est vi-
tam.

Edanus IV cognomento *Allain* Fergalli filius,
rex Temoriæ cepit regnare anno 734, & post no-
vennium,

vennum, in praelio occisus est Kenanufia, à Donaldò successore.

Donaldus III filius Murchardi cepit regnare anno 743, & regnavit annos 20. Obiit 12. Calend. Decembris anno 763, in Jona Insula, quò peregrinationem susceperat.

Nellus *Frassach* sive Nimbofus filius Fergalli obiit anno 778. cum regnasset annos 15, & sepultus est in Jona Insula, aliàs dicta *Hu & Y-Columb-Kill*, fortè sub tumulo, in Ecclesia ibidem, cui intus est (secundùm Buchananum) hic titulus,

TUMULUS REGUM HIBERNIÆ.

Donatus Primus filius Donaldi rex Temorix regnavit annos 19, tumque occisus est ab Edano *Ornaid* successore, in praelio dicto *Cath-Dromaig*. Sunt verò qui febre sublatum tradunt, ut ut fuerit, certum est duos Donati filios, paulò postea, ab Edano in praelio superatos fuisse & interfectos, dum de summa Imperii cum eo depugnarent. Atque ita demùm Edanus regnum obtinuit, quod postea tenuit, per annos plus minùs 22.

Edanus V aliàs Hugo cognomento *Ornaid* filius Nelli *Frassach* obiit anno 819, vel ut alii habent 820, ætatis suæ 60, ad vada de *Arbda ferra* in Tironallia. Sunt qui in praelio *Cath-droma* dicto, occisum tradunt.

Concobarus alias Cornelius filius Donati obiit anno 832, cum regnasset annos 12. De Fedlimido (Crimithani filio) rege Momonia, quem Giraldus regem appellat Hiberniæ, & sub hoc tempore regnasse asserit, vide quæ suprà diximus. Fedlimidus ille fato functus est anno 847.

Nellus *Cail*, aliàs Gracilis filius Edani quinti successit Concobaro anno 832, & submersus est Caline, anno 846, ætatis suæ anno 55.

Melsechlinus Primus, unde graviori sono Malachias efformatur, filius Mastruani regnavit annos 16. Obiit pridie Calend. Decembris, anno 862.

Edanus VI filius Nelli, dictus *Finlias*, rex Temoriz successit, & regnavit annos ferme 17. Obiit 12. Calend. Decembris anno 879, ad *Druim-Iniselaia* in Terconallia.

Flanus Melsechlini filius Rex Temoriz regnavit annos 36, menses 6 ac dies 3. Obiit ad *Talten*, 8 Calend. Junii anno 916, ætatis 68.

Nellus *Glundub*, à Genu nigro ita cognominatus, filius Edani 6, regnavit vix annos 3, tuncque à Danis sive Ostmannis, in prælio prope Dublinum, occisus est.

Donatus II Flani filius regnavit annos 15, morte repentina sublatus interiit anno 944.

Congelachus filius Melmithi, qui successit, occisus est ab Ostmannis Dubliniensibus, in prælio ad *Tiguiran*, anno Dom. 956, Caradoco Lhancarvanensi perperam, 953.

Donaldus O-Neal successor ejus mortem obiit Armachæ anno 980. Ejus tempore Edgarum regem Angliæ maximam Hiberniæ partem subjugasse docet Charta dicti Edgari de *Offwalla-law*, hoc est, de ejiciendis clericis uxoratis, & introducendis monachis, data Glocestriæ, anno Christi DCCCCLXIV, Indictione VIII, Regni sui VI. Præfatione Chartæ visum est integrè hic transcribere.

Altitonantis Dei largistua clementia, qui est Rex regum & Dominus Dominantium, Ego Edgarus Anglorum Basileus, omniumque regum Insularum Oceani, quæ Britanniam circumjacent, cunctarumque nationum, quæ infra eam includuntur Imperator & Dominus; Gratias ago ipsi Deo omnipotenti, Regi meo, qui meum Imperium sic ampliavit, & exaltavit super regnum patrum meorum, qui licet

Monarchiam totius Anglia adepti sunt, à tempore Æthelstani, qui primus regum Anglorum omnes nationes, quæ Britanniam incolunt, sibi armis subegit, nullum tamen eorum, ultra ejus fines, Imperium suum dilatare aggressus est; mihi autem concessit propitia Divinitas, cum Anglorum Imperio, omnia regna Insularum Oceani, cum suis ferocissimis Regibus, usque Norwegiam, maximamque partem Hibernia, cum sua nobilissima Civitate Dublinia, Anglorum regno subjugare, quos etiam omnes meiq[ue] Imperii colla subdere, Dei favente gratia coëgi. Ita præfatio Chartæ Edgari Regis.

Mellsechlinus II filius Donaldi, patri defuncto successit ann. 979. Is Danos præliis aliquot superavit. Sed cum regnasset annos circiter 23, regnum cessit Brieno regi Momoniæ, principi bellicocissimo. Occiso vero post 12. annos in prælio, Brieno, regnum quasi postliminio repetiit. Obiit 4 nonas Septembris anno 1013, septuagenarius, ad *Inislogh-bainin*.

Brienus filius Cenedi Lorcani nepos cognomento *Boruma* sive *Boro* rex Momoniæ, princeps ob animi virtutes celeberrimus, postquam Danos multis præliis vicisset, totius Hiberniæ rex declaratus est anno 1002. Deinde exactis 12 annis ipse (post cruentam pugnam) in prælio occisus est ad *Clontarf*, propè Dublinium, die Parasceves, 23 die Aprilis 1014, ætatis suæ 74. una cum filio suo Murchardo & multis aliis, à Sitrico rege Dublinii. Ca si etiam, ex parte Sitrici, Mailmorda rex Laginæ & alii quamplurimi. Sunt qui asserunt corpus Brieni ad Ecclesiam Sancti Magnani deportatum (Kil-mainam eam nunc vulgò vocamus, quæ unico miliari à Dublinio distat) ibidem sepulturæ fuisse traditum, non procul à cruce lapidea circulo inclusa in summitate, quæ etiamnum visitur, intra muros

muros Prioratus (olim celeberrimi) militum Hospitalariorum. Alii verò Briënum Armachæ sepultum volunt. Utcunque fuerit, eo interfecto, Malachias (uti diximus) regnum recuperavit, & tenuit usque ad 2 Septemb. 1023, quo naturæ cessit.

Interregnum annorum 20, Caano O-Lachnan & Corcrano alias Corcano clerico clavum (ut fertur) interim gubernantibus.

Post 20 annorum interregnum, Dermotus III filius Malnamboi regnum adeptus est, illudque tenuit annos plusquam 30, occisus tandem in prælio (licet copis Ostmannicis adjutus) à Conochoro O-Melaghlin rege Midix, 4 Idus Februarii anno 1073. Is idem videtur cum eo quem Caradoçus Lhancarvanensis appellat *Dermotum Makem-Ael, dignissimum & optimum Principem, qui nunquam in Hibernia regnavit, & trucidatum asserit, circa annum 1068.*

Tirdelyacus O-Brien Briëni Borumæ è Thadæo filio nepos, rex Momoniæ successit, obiitque Kincora pridie Idus Julii ann. 1086. al. 1087. Kincora Urbs erat iis temporibus (obiter adnoto) frequens & (ut annales Ultonienses habent ad annum 1061) *Regalis*, nunc villula ad *Brassimogh* fluvium, in Regione Mac-Coghlan, quæ pars est agri Regii.

Paulò postea regnum adeptus est Moriërtachus O-Brien, Tirdelvaci filius, qui, cum multos regnasset annos, decessit 6 Idus Martii anno 1020 & sepultus est in Ecclesia Cathedrali Sancti Flannani Laonensi. Hunc Caradoçus Lhancarvanensis & (qui tum vixit) Gulielmus Malmesburiensis Murchardum appellant. *Eum & successores ejus (sic Malmesburiensis) quorum fama non extulit, ita devotos habuit noster Henricus (Primus) ut nihil*
nisi

nisi quod eum palparet, scriberent, nihil nisi quod jaderet, agerent, quamvis feratur Murchardam, nescio quâ de causa paucis diebus inflatus in Anglas exisse, sed mox, pro interdicto navigio & mercimoniis navigantium, rumorem pectoris sedasse. Sunt qui interregnum 15 annorum subsequutum asserunt. Sed quàm verè, querant alii.

Tirdelvacus O-Conner rex Conatix Monarchiam adeptus, eam tenuit usque ad annum 1157, quo mortem obiit, ætatis suæ 68, sepultus Clonmacnoisæ, prope summum altare S. Ciarani.

Mauritius alias Moriartachus Nelli filius Loglini Nepos, sed vulgò dictus Mauritius Mac-Loglin, cognomento ab avo ducto, regnavit annos plus minus 9, occisus à Donato o-Caroll rege Ergallix, sive Uriells, an. 1166. Meminit ad annum MCXI Henricus Marleburgensis, Concilii magni Episcoporum & Magnatum Hibernia, à Mauricio Mac-Loglin rege Hibernia convocati. Atqui is regnum non inivit ante annum 1157, Unde sub Muriertacho O-Brien rege, de quo supra, dictum Concilium habitum fuisse constare videtur.

Rodericus (filius Tirdelvaci) O-Conner, rex Conatix successit anno 1166, obiitque 1198, sepultus in Cœnobio de Cong. Ejus tempore Hibernia Anglici Juris facta est: Et quanquàm Angliæ reges olim Domini Hibernia dicti fuerint, donec Henricus VIII in Parlamento Dublinii habito, anno Domini MDXLI, Hibernia Rex declaratus est; Sub priorè tamen nomine, dicti Reges (uti verba sunt Statuti tunc editi) habuerunt omnimodam Regiam Jurisdictionem, potestatem, præsententiam, & authoritatem regalem, spectantem & pertinentem ad regalem statum & Majestatem Regis, quandoquidem Regia Majestas & nobilissimi sui Progenitores jure & recte fuerunt & de jure debebant esse

esse Reges Hibernia, & ita reputandi, accipiendi nominandi, & vocandi. Ita Statutum.

CAP. V.

De Druidibus eorumque superstitionibus; Ubi obiter nonnulla de Diis, quas olim Hiberni, dum Ethnici, maxime colebant: Deque Bardis antiquis.

DRUIDAS & BARDOS, apud Gallos, Britannos *Scilicet. 1.* & Hibernos eximio fuisse olim in honore certissimum. Ad Druidas quod attinet, ii Flamini fuerunt, sive Sacerdotes, Philosophi, Legislatores & Judices, uti testatur Cæsar, lib. 6. Commentariorum: ubi de eorum Ordine, Officio, Jurisdictione & Doctrina, longam habemus narrationem. Porro Magicarum artium callentes fuerunt, ut è Plinio constat, locis sequentibus inter se collatis, viz. lib. 26, cap. ultimo, ubi Druidas Gallorum Magos appellat, lib. 24, cap. 11, ubi narratio est, quâ superstitione legere soliti, manu dextrâ, herbam quæ ab iis *Belago* nominata est, & sinistrâ, aliam quam *Samolin* dixerunt, contra morbos *Suum* denique, &c. & lib. 29, cap. 3, in narratione de ovo anguino. Hinc *Dri*, apud Hibernos, pro Mago accipitur. Sed Druidis ipsis nomen dedit *Æscl*, id est quercus, arbor Jovi sacra, sive quod in Nemoribus & Quercetis, superstitiones suas exercebant, unde Lucanus, lib. 1,

*Nemora alta remotis
Incolitis locis,*

sive quod quercum, vel saltem viscum ejus, sacris adhiberent, unde Ovidius,

Ad

Ad viscum Druida, Druida clamare solebant.

De hac re, vide plura apud Apuleium, in Apologia priore. Neque defunt qui Hiberniam ipsam, ob copiam roborum & aliarum arborum, olim dictam asserunt, *Insulam nemorosam*. Sed instar omnium erit Plinius, qui lib. 16, cap. 44, ita loquitur, *Nihil habent Druida (ita Galli suos adpellant Magos) visco & arbore in qua gignatur, si modo sit robur, sacratum. Jam per se roborum eligunt lucos, nec ulla sacra sine ea facere consueverunt, ut inde adpellati quoque interpretatione Græca possint Druida videri. Quicquid adnascitur illis arboribus, à calo missum putant, signumque esse à Deo effecta arborum. Sacerdos candida veste cultus arborem scandit, viscum aureâ falce demetit, candido id excipitur sago, omnia sanare credunt.* Horum doctrinâ Hiberni, dùm Ethnici, Jovem, Martem, Mercurium, Apollinem, sive Solem, Dianam, sive Lunam, & Ventum maximè colebant. Mulieres etiam Baccho sacra fecisse in Insulis Britannicis, Dionysius Afer testatur. De duobus ex his Sole sc. & Vento, in juramento Lægarii filii Nelli Regis Hiberniæ, mentionem faciunt Annales Ultonienses, ad Annum Dom. CCCCLVIII. Neque mirum videatur Ethnicos Hibernos Ventum coluisse, cum certum sit Augustum Cæsarem, Circo vento templum condidisse, in Gallia. Jocelinus monachus Cisterciensis cœnobii Furnessensis apud Lancasterienses, in vita S. Patricii, cap. 36, jam dictum Lægarium adorasse tradit Idolum quoddam dictum *Cean-croithi*, id est, caput omnium Deorum, eo quod (inquit) responsa dare putabatur, à populo stulto. An eo nomine Apollinem Hiberni intelligerint, dubium. De alio Idolo quod sub eodem tem-

tempore *Clochora*, è lapide aureo (unde urbi nomen) responsa dare solebat, sit mentio in Regesto Clochorensi.

Neque hic pretermittendum saxum illud fatale *Linsail* olim dictum, à *Thunabdedanis* in Hiberniam portatum, atque inde regnante Moriartcho Ercæ filio, ad Fergusum fratrem in Argatheliam missum, sed à Kenetho rege lignea cathedra postea inclusum, Regibus Scotorum consecrandis, in Monasterio Sconensi collocatum, ac tandem à Rege Edwardo Primo Angliæ, Westmonasterium translatum. De hoc saxo mira feruntur; Sed quam verè judicent alii: Speciatim fama tenet, Ethnieismi temporibus, ante Christum natum, eum duntaxat Hiberniæ Monarcham approbatum, sub quo saxum illud collocatum, ingemiscebat, vel (ut liber Houthensis penes Thomam Staffordium equitem habet,) loquebatur. De Orbis universi falsis Oraculis, nato Christo, plerumque obmutescantibus, vide quæ habent Eusebius, Præparationis Evangelicæ lib. 5, Suidas, in Augusto, & Nicephorus Calistus Ecclesiasticæ Historiæ lib. 1, cap. 17, Sed ad rem. Hujus erant sectæ Magi illi quos adventum Sancti Patricii in Hiberniam, tribus annis antequam veniret, prædixisse, narrat jam dictus Jocelinus, in vita ejusdem Patricii, quam descripsit, circa annum MCXC. Superstitio Druidum in Hibernia permansit, usque ad admissam ibi religionem Christianam. Sed pergo. Sacerdotes Ægyptii scientiam suam Hieroglyphicis, vice literarum, obscurabant: Atqui Druides nostras esse duxerunt mysteria sua scriptis, aliquo modo, communicare: Sed ut per traditionem, à majoribus, per manum receperunt, ita posteris reliquerunt. Talem traditionem Judæi Cabalam appellarunt, etiamsi revera
vana

vana eorum ars Cabalistica, nihil minus fuerit quam Cabala, utpote descripta (quasi enigmatis) literarum numeris & transpositionibus, vocum inversionibus, allusionibus, amphibologiis, homonymiis. Druidibus opinionem de Pythagorica migratione animæ post mortem, assignant Cæsar & Diodorus Siculus. Apud Lucanum fit mentio doctrinæ eorum, de alia longâ vitâ, & alio Orbe; at de Pythagorico eo dogmate, de animæ migratione, altum est silentium; sic enim ille, lib. 1, v. 221.

*Vobis auctoribus umbra,
Non tacitas Erebi sedes, Ditisque profundi
Pallida regna petunt; Regis idem spiritus artus
Orbe alio, longa, cæcis si cognita, vita,
Mora media est.*

Cui consentiunt Pomponius Mela, lib. 3, cap. 2, & Ammianus Marcellinus, lib. 13. Denique Druidæ tempora numerant, non à Solis, sed Lunæ cursu, ut à Plinio liquet, lib. 17, cap. ultimo. Sed de Druidis, facit.

Sect. 2.

Ad Bardos jam venturi. Illi Poëtæ erant, ut & Strabone liquet, lib. 4 Geographiæ. Bardus juxta Pompeium Festum, Gallicè: Cantorem significat, qui veterum fortium laudes canit. Diodorus Siculus lib. 5, Fachocem cantionum appellat, & Lucanus lib. 1, Poëtam sive vatem, modumque cantumque.

*Vos quoque qui fortis animas belloque precepistis
Lausibus, in longum, Variis, divitiis ætatem,
Plurima sacris studiis carminibus Bardæ.*

Hujus generis fuit Dubtachus Vulgaris filius, Poëta egregius Hibernicus, qui ab Ethnicismo ad fidem Christianam conversus, Carmina quæ

quon-

quendam studio florente peregris, in laudem falsorum
 Deorum, jam in usum meliorem mentem mutans
 & linguam, Poëmata clariora composuit, in lau-
 dem Omnipotentis Dei & Sanctorum ejus præconi-
 um. Ita Jocelinus, in vit. Sancti Patricii, cap.
 45. Cæterum recentioribus temporibus, inferioris
 notæ Poëtæ, vulgò dicti Rythmici (Anglicè
 Rhyters,) Bardi ibi appellabantur. Hique Ryth-
 mos plerumque componebant, vel ad Juventutis
 corruptelam, vel ad Seditionis incitamentum:
 Qui abusus ansam tandem præbebant sancienti
 statuta quædam Parliamentaria contra eos eorùm-
 que receptores. In Wallia, Bardi juxta D. Povel-
 lum, custodiebant etiam nobilium Insignia, & Ge-
 nealogias. De antiquioribus, vide plura, in legibus
 Howelis Dni. Denique non hic pretermittendum
 scriptores aliquos Latinos Bardum, pro stolido &
 impolito, accepisse, quia hujusmodi Poëtæ, barbari
 iis videbantur. Ad carminum *relatum* quod attri-
 net, *Barditum vocatum*, Richardus Vitus, è Pleu-
 do-Beroso, ita dictum vult à Bardo Britannorum
 Rege 5, carminum & illius musica inventore, &
 inde vocatos Bardos, Poëtæ melades. Sed à viris
 doctis explosa est ea fabula, unà cum cæteris com-
 mentis Annii Viterbiensis, qui primus suppositi-
 tium illum Berosum mundo obtrussit.

CAP. VI.

*De variis nominibus quibus veteres Hiberni et
ternis appellarunt, præsertim vicinos.*

Hiberni veteres, externos, præsertim vicinos
Europæos, cujuscunque fuerint nationis, non
rarò Gallos promiscuè appellabant. Hinc Regi-
uncula prope Dublinium, versus septentrionem,
à Danis & Norwegis olim occupata, vocabatur
Fingall; Item Dermicus Murchardi filius, rex
Lagenix dicebatur *Ni-gall*, quasi Anglorum
amicus, quod ejus gratia, Angli, regnante Henrico
II, Hiberniam invaserant. Ita Judæi aliquandò
omnes extraneos *Græcos* appellabant, ut colligere
est ex Epist. S. Pauli ad Romanos, cap. i. Atque;
ut ad nostra tempora veniamus, ita in Regionibus
quibusdam orientalibus, Europæi ferè omnes e-
tiamnùm Franci appellantur. Non negandum
tamen Anglos ab Hibernis vulgò dictos Saxones;
item Danos & Norwegos, qui magnam Hiberniæ
partem subjugarunt Sæculo IX, ac Dublinium, Wa-
terfordiam, Limericum, aliasque maritimas urbes
usque ad ipsum Anglorum adventum, sub jam di-
cto Henrico possederunt, quandoque appellatos
Normannos, quasi viros Aquilones, quandoque
Ostmannos, sive viros Orientales. Hisque nomen
suum debet aquilonale Dublinii suburbium, quod
adhuc *Ostman-towns* dicitur, & corruptè *Oxman-*
towne. Neque hæc occasione omittendi sunt Sco-
to-Britanni, quos Hiberni vulgò Albanos voca-
runt, neque Cambri sive Walli, quos Brannas, &
Britannos appellarunt. Cæterum ex his quæ dicta
sunt, (ut ad Gallos redeamus), superesse liquet
vestigia quædam Gallorum veterum, quos Edmun-
dus Spencerus, in Dialogo inter Eudoxum & Ire-
næum,

nam, de statu Hiberniæ, australes Hiberniæ partes olim occupasse censet, ac conjecturam firmat, à Menapiis Gallie veteris populis, quos Ptolomæus inter incolæ Euroaustraliū Insulæ partium posuit. Huic conjecturæ vigorem etiam adjiciunt arma quædam Hibernica, Gallicis antiquis similia, Jacula nimirum peditum levis armaturæ, quos *Kerns* vocant, necnon Secures & Loricæ ferreæ peditum illorum gravioris armaturæ, quos *Gallglassias* appellant. Item, quia Hiberni veteres sylvestres comas suas intortas, *Gubbs* vulgò dictas, aiebant, more Gallorum & Britannorum veterum. Scio Saxonem Grammaticum, lib. 5 Historiæ Danicæ, asseruisse *Hibernorum gentem novaculis olim comam extenuasse, & totum occipitiū crinem obrassisse, ne fugiens capillitiū teneatur*. Atqui satis nota sunt ejus figmenta. De Britannorum veterum capillitio, vide quæ supra diximus, Cap. 2. De Gallorum autem, consule Diodorum Siculum, Lib. 5, Plinium, Lib. 3, cap. 20, & Dionem, Lib. 46, sub finem, ubi Gallie Transalpinæ partem alteram dictam asserit *Comatam*, quod incolæ comam gerebant promississimam, eoque à reliquis dignoscebantur. Neque in comâ tantum imitabantur Britannos & Gallos veteres, sed etiam in barba, quam aiebant tantum (ut supra diximus) in superiori labro. Ita Britannos olim barbam aluisse testatur Cæsar, ita Gallos, jam dictus Diodorus. Eundem morem apud Anglos in Hibernia, præsertim qui *Marchias* habitârunt, postea vigiuisse docet Statutum editum in Parlamento Trimmæ habito, anno MCCGCCXLVI, coram Johanne Talboto comite Salopiæ, Hiberniæ *Locum-tenente*, & ut Angli ab Hibernis facilius distinguerentur, sub gravi pœna tunc prohibitum. Sed pergamus. Unde derivetur Donegallia, in Ultonia, an ut à Gallæcis Hispaniæ,

niz, vel à Gallis olim occupata, quarant alii: in
hi prorsus ignotum. Externos ferè omnes Eu-
ropeos, ab Hibernis, sæpè Gallos olim appellatos,
firmat, (præter ea quæ suprà diximus.) Hibernici
cujusdam dictum, à S. Bernardo, in vita Malachie
Archiepiscopi Armachani, memoratum, *Scoti su-*
periorum non Galli.

CAP. VII.

*De Hibernia Ornamentis, Commodis & Privilegiis
quibusdam specialibus.*

Regionum Ornamenta & Dotes quibus homi-
nes ad eas possidendas ut plurimum alliciun-
tur, sunt soli fertilitas, aëris salubritas, sylvæ,
planities, metallorum fodinæ, latomix nobiles,
fluvii navigabiles & piscosi, portus tuti & ampli,
maris vicinitas ad mercaturam exercendam, & ne-
cessaria ad victum humanum. In his omnibus (ut
de Urbibus & quæ hominum arte & industria fi-
unt, hæc taceam,) admodum felix est Hibernia.
Sed quod rarissimum est, & nulli ferè regioni ha-
bitabili præterea, per totum orbem, à Deo con-
cessum, hæc Insula. (Hibernia dico) nullum alit
animal venenosum, nè quidem aliundè inVectum:
Habet quidem araneas & lacertas, sed eas non ve-
nenatas. Inter quadrupedes, notandi imprimis
Equi, quos Hobinos, sive *Hobbes* vocant, ob
mollem gressum, magno in pretio habiti. Astur-
cones olim dictos notat Johannes Major, ut-
puta ab Asturibus Hispaniæ in Hiberniam primò
deductos. Ab hoc equi genere (ut id obiter ad-
notemus) equites quidam levis armaturæ dicti sunt
Hobellarii. De 2000 Hobellariis, ex Hibernia con-
tra

tra Scotos, per mandatum regis, mittendis, fit mentio in rotulo Patent. an. 15 Edwardi 2, par. 2, membr. 19, penes custodem Archivorum arcis Londinensis; Sed quot fuerint missi, non comperi. In exercitu Edwardi 3. Caletum obsidentis, anno Dom. MCCCXLVII, numerati sunt (inter alios milites) sub Mauricio comite Kildarie, Hobellarii 27, & sub Domino Fulcone de la Freign Hiberno, Hobellarii 14. Neque hic pratermittendi sunt, Canes illi venatici, quos vulgò, à persequendis lupis, Canes luporum vocant, robore, magnitudine, & elegantia eximia præditi. Inter volucres, Aquilæ, Accipitres qui anseres capiunt, Anglicè *Goshawks*, aliis (ni fallor) *Phasionophani* dicti, Falcones, Halizeti, sive Aquilæ Marinæ, & *Esalones*. Item Galli (ut vulgò appellantur) sylvarum, iidem scil. cum iis quos Giraldus Cambrensis, distinct. 1, cap. 10, Topograph. Hiberniæ, Pavones sylvestres vocat, Pavonibus magnitudine æquales. Ibi etiam inveniuntur Margaritæ, sed pleræque vel pallidæ vel subsuscæ. His addendæ piscaturæ copiosæ Salmonum, Halecum & Halecularum *Stichards* vulgò dictarum, quæ salitæ & dolis inclusæ, quotannis, magno Mercatorum lucro, in partes transmarinas exportantur. Item ad Hiberniæ dignitatem, vide si placet argumentum Oratorum Henrici quinti Regis Angliæ, in Concilio Constantiensi, inter Acta ejusdem Concilii Mss. in Bibliotheca Cottoniana. Restat ut aliquid hic dicamus, de viris sanctis (maximis illis Insulæ ornamentis) qui Christi Evangelium prædicarunt, primis surgentis Ecclesiæ Hibernicæ temporibus, vel in ipsa Hibernia, vel in partibus transmarinis. Acta eorum, licet compendio descripta, justum requirunt tractatum. Satis videatur hic indicare Hiberniam, ob eorum multitudinem, meritò olim dictam Insulam

sulam Sanctorum, & Sanctorum Patriarum. Visum est tamen adficere Catalogum eorum qui floruerunt, ab aurora Christianæ fidei ibidem, usque ad annum Dom. DC, eorum (dico) præsertim quorum res gestæ descriptæ extant, Hicque fuerunt vel in Hibernia nati, vel exteri, qui ibidem evangelizarent.

Sancti præcipui Hibernici Seculi quinti, ab anno seil. OCCC, usque ad annum Quingentesimum, fuerunt Albeus, Declanus, Ibarus, Kiaranus senior, Fiechus, Sedgijus, Cataldus, Machartinus, Ercus, Bronus, Ceannanus, Olchanus, Benignus, Fingar, Garantochus, alias Cernathus, Fridelinus & Engus *Mat-Nise*, cujus cognomentum à matre tractum. Exteri ejusdem seculi qui Evangelium in Hibernia prædicarunt, fuerunt Palladius, Patricius, Secundinus alias Schaghlinus, Auxilius, Iserminus, Melus, Mocteus, Lumanus, Sen-Patricius & Gildas Albanus.

Sancti Hibernici seculi sexti fuerunt Columba *Cille*, Evinus, Carthagus alias *Mocuda*, Indractus, Broganus, Brendanus Findlogi filius, Brendanus *Bir*, Kiaranus filius artificis, Boëthius, Baithentus, Finanus Clonardensis, Finanus Tirdaglasensis, Fachnanus, Colmanus *Elo*, Coëmgenu, alias Kevinus, Lasarianus (alias Molaisfre) filius Nadfraichi, Senanus, Jarlachus, Fintanus, alias *Munn*, Fintanus *de Cluain-Edneac*, Lugidus, alias Molua, Molingus, Edanus, Ultanus, Cronanus, Diarmitius, Flannanus, Ruadanus, Abbanus, Comgallus, Colmanus Clonensis, Braccanus, Canicus, Mochua, Mochoëmog, Berachus, Tigernachus, Columba Cruimthani filius, Frigidianus, Cormacus, Diarmitius Inis-Cloghranensis, Endeus sive Enna, Edus filius Brieti, Coëmanus, Engenius Episcopus Ardfrathensis, Mobæus *Clarine*, Macu-

Maculinos, Columbanos, Gallus, Barrus, five Figs, barrus Belfracus.

Neque prætermittendi, ob operas illic navatas, Gildas Badonicus & Machovius alias Machutes, licet extranei. Ex supra memoratis, Patricius, Columba, Molingus & Braccanus olim appellabantur Prophete Hiberniæ: Atqui Vaticinia, quæ sub eorum nominibus circumferuntur, opera putantur posteriorum temporum. Prophetas iis ascriptas collegisse & publicasse dicitur Gualterus de Istelip, alias Islip Hiberniæ. Quæstor ann Dom. MCCCXVII, uti alibi diximus. De tribus ordinibus Sanctoꝝum Hiberniæ, vid. Catalogum antiquum sanctoꝝum, ab Eruditissimo, D. Jacobo Ossorio Armachano, inter Britannicarum ecclesiarum Antiquitates, in lucem editum, ann. MDCXXXIX, qui ita definit, *Primus ordo Sanctissimus, Secundus ordo Sanctus, Tertius, Sanctus. Primus, sicut Sol ardeseit, Secundus, sicut Luna, Tertius, sicut*

CAP. VIII.

De Tanistria, Lege Brethonica & Consuetudinibus distri Galatæ, Tassins & Gavelatæ.

Leges & consuetudines Anglicanas, una cum ipso Anglorum advento in Hiberniam, sub Henrico II, fuisse introductas, deinde à Johanne Rege, firmius stabilitas & Dublini in Scaccario, sub sigillo suo relictas, non negandum; vim tamen & virtutem postea, per aliquot annorum centurias, non extendisse, ultra regiones ab Anglica gente habitatas liquet: Nam in cæteris Hiberniæ partibus, vigeat Tanistria, cum lege Brethonica &

Gavelato

Gaveleto; quæ etiam leges & consuetudines inter Anglicos nonnullos, (etiam melioris notæ) paulatim irrepabant, ut è Statuto in Parlamento Kilkenniz edito anno XL. Edwardi III. sub Leonello Duce Clarentiz Hiberniz *Locum tenente*, liquet, in quo Anglici, in omnibus controversiis, gubernari jubentur, per communem Legem Angliz; & qui se submitteret Legibus vel *Britannarum*, vel *Marchiarum*, proditor declaratur. Caterum Statuto eo non obstante, Leges & consuetudines illæ Hiberniz, à quamplurimis Anglicæ Gentis, hic & illic postea erant receptæ. Neque ante pacem, sub Jacobo Rege redditam, Leges Anglicanæ universim, per totam Hiberniam, receptæ & agnitæ. Lege Tanistritz (de qua nunc agimus) Jus hæreditarium successionis, apud Magnates, seu Regionum Dynastas, non observabatur, sed qui viribus & clientela potentior, plerumque Senior & dignissimus sanguinis & cognationis defuncto Dynasta, succedebat, Isque, postquam communibus populi suffragiis, vivente prædecessore, successor designatus fuerat, *Tanista* tum dicebatur, quasi secundus; quod nomen derivatum videtur à *Thania*, viris apud Saxones honoratis, è quibus, qui superioris erant classis, *Thani* Regii, i. e. Regis Ministri appellabantur. Dynasta live Dominus factus, se suamque sequelam sustentabat, partim ex terris quibusdam mensalibus, *Logter* dictis, præsertim vero ex tallagiis vocatis *Cushennys*, &c. ad libitum suum impositis. Ecclesiæ possessionibus et eorum quibus specialia concedebat privilegia, exceptis. Sic quot apud eos Domini, tot Tyranni. Habebat is Judices quosdam *Brehons* dictos, qui statis temporibus, sub tho: in colle aliquo plerumque, Jus dicebant vicinis, coram iis litigantibus. Hi Juris Anglicani imperiti erant, sed in rebus ad eorum Judi-

Judicium pertinentibus, Aphorismis, partim ex
 jure Civili & Canonico desumptis, partim ex præ-
 scriptis & consuetudinibus quibusdam Hibernicis,
 se dirigebant. Et ut Brehonos habebat unius
 stirpis sive familiz, ita etiam Historicos, Medicos,
 Chirurgos, Poëtas & Cytharizdos aliarum pecolia-
 rium familiarum, quibus singula sua assignata sunt
 prædia. Asserebat etiam sibi (si ex Dynastis po-
 tentioribus esset) potestatem Belli vicinis indi-
 cendi, & cum iisdem Pacis ineundæ. Ceterum ut
 ad legem Brehopicam redeamus, ea lege homicidii,
 raptus & furtum, non morte, more apud vicinas na-
 tiones visitato, sed multa pecuniaria. *Fris* dicta,
 puniebantur. Multæ adjudicatz Brehonus ha-
 bebat pro salario partem undecimam. Larocini-
 um verò ex finibus alienis importatum, tanquam
 pro bono publico actum, honestum atque laude
 & præmio dignum, more Spartz & veteris Galliz,
 existimabatur. Dux aliz erant consuetudines di-
 ctæ *Coistip* sive compaternitas & *Offering* sive
 liberorum educatio à nutritijs, quæ per tempo-
 rum corruptelam, multorum malorum erant fontes;
 hiæ enim profuebant (quod mireris) combinati-
 onis & confederationes Partium, ortæ aliquâ dis-
 cordiâ inter potentiores, in omnibus rebus tam
 licitis quam illicitis. Atque ita, ex his quæ dicta
 sunt, miserrima subditorum conditio, in locis ubi
 istæ consuetudines vigebant, perspicui potest. De-
 niq; ut caput hoc elaudamus, restat tantû ut aliquid
 hic dicatur de consuetudine Gaveleti, nos *Gabel-
 ting* dicimus. Ad Etymon quod attinet, Lam-
 bardus ejusque sequaces exponunt esse fundum
 omnibus cognatione proximis datum, à Sax-
 ðe *ēal-cyn*; Sed probabilius opinor Somne-
 rus, in Glossario, à Saxon. *gapel* i. *census, tri-
 butum, pensio*, & *cyn*, *natura, genus, conditio*,
 Sic

CAP. IX.

*De Hibernorum veterum cognominibus; & quan-
do cognomina ceperint esse fixa & familiis
annexa.*

PROPTER HIBERNORUM veterum nominibus addi. *Sect. 1.*
ita sunt cognomina, vel à re gesta, vel ab animi
qualitate, vel à colore, vel à corpore five notis
aliquis, five defectu, vel à casu, vel ironiæ. Sic
Nellus Rex Hiberniæ dictus est *Nigilac*, quod à
Regulis, novem obsides exegerat eosque aliquan-
dum, compedibus victos, detinuerat. Briennus Rex,
Boroma, quod tributum annum ita dictum, à
Eageniensibus recuperaverat, Cansela, *Sapiens*,
S. Barrus, *Finbarrus*, five Barrus albus, S. Corni-
rius *Fada*, hoc est, longus, & *Ad Clericus barbosus*,
à prælonga barba ita dictus, in impresso Mariano
Scoto, ad an. MLIII, male Atdericus vocatus. Non
secus ac apud Græcos, Seleucus III Rex Syriæ di-
ctus est *Cetanus*, i. Felmen, ob præcipitem natu-
ram, Ptolomæus VII Rex Egypti, *Physcon*, five
ventricosus; ob ventris crassitudinem, & (ut cæ-
teros prætermittam) Ptolomæus penultimus, *An-
iois*, ab infano tiliarum amore: vel ut, apud Ro-
manos, M. Valerius dictus est *Corvus*, & posteri-
ejus *Corvius*, quod Gallum provocentem, Corvi
advolantis ope, duello interfecisset, alter Scipio,
Africanus, alter Asiaticus, hic, ob partas victorias
in Asia, ille, in Africa; Sic qui absente patre edi-
tus, Proculus vocatus, qui defuncto, Posthumus,
& qui claudus, Claudius. Sed de cognominibus Ro-
manis, qui plura scire avet, consulat Plutarchum,
in vita C. Martii Coriolani. Ad Hibernica jam
redeo, Atque notandum hic quod veteres Hiberni
præter

præter cognomina, de quibus supra fit mentio, nomina alia etiam, more illo antiquo, è paterno nomine acceperunt, ut Dermotus filius Cormaci, Cormacius filius Donaldi, Donaldus filius Tirdetvaci, &c.

Seft. 2.

Regnante tandem supradicto Brieno, Hibernorum cognomina, five familiarum nomina ceperunt esse fixa posterisq; tradita, cum præposita vel aspiratione *h*, vel voce *ua*, quæ postea mutata est in vocalem [O] & significat unum è posteris viri alicujus Primarii, ut O-Brien, O-Conner, &c. Non paucæ tamen familiae, per aliquot postea annorum centurias (quod fatendum) fixa cognomina non assumpserunt. Observant alii circa annu Dom. Milleffimum, (quo vixit Brienus) cognomina etiam fixa esse coepisse, in Gallia, Anglia & Scotia, primum inter nobiliores, & pedetentim postea, inter alios inferioris notæ. Deniq; in Hibernia, nonnullis ex singulis familiis Hibernicis, etiam postquam cognomina essent fixa, agnomina quædam fuerunt addita, ut *Sau*, i. albus, *Bo*, i. flavus, *Bacca*, claudus, *Mai*, calvus, &c. Idemq; mos sensim inter aliquas Anglicas prosapia familias irrepfit. De hoc argumento plurimum cupidus potat Paralipomena Anglica, five reliquis V. Gl. Gulielmi Camdeni, ubi mensem inveniet uberem, præsertim de Origine cognominum Anglicorum. Ad alia jam transeamus, quæ ut difficiliora, ita fortè graviora.

CAP. X.

Hibernia Antiqua Populi & Loca, de quibus fit mentio apud Ptolomæum, qui floruit sub Antonio Pio: una cum adjunctis nominibus recentioribus.

REm arduam hic aggredior, tantæque obscuritate passim involutam, ut hæreant sæpè qui acutissimi quicquam certò statuere. Siquidem nomina antiqua, temporum revolutionibus, ita mutata sunt, ut in hodiernis, sæpissimè vix vestigia aliqua veterum remaneant, & ut cum Seneca loquar, *nova Urbium fundamenta jaciuntur, nova Gentium nomina, extinctis nominibus prioribus, aut in acquisitionem validioris conversis, oriuntur.* Idcirco tanquam optimi duces habendi locorum situs, prout à Ptolomæo, ex Marino Tyrio plerumque descripti inventiuntur. Facem mihi in multis, quod libens fateor, prætulit Camdenus; quanquam non negem, in non paucis, me, veritatis studio, ab illo dissentire coactum. Neque deerunt (Spero) alii qui plura invenient corrigenda. Interim hæc, quæliacunque sunt, ordine digesta Alphabetice, lectori hic visum est exhibere, una cum *Tabula Chorographica* sequente Hiberniæ veteris, secundum Ptolomæum, additis duntaxat *Lucens*, ex Orosio, qui claruit sub Theodosio Juniore. Ad notationem graduum longitudinis & latitudinis quod attinet, vide Ptolomæi regulam, lib. 2. c. 2. quæ & semper observanda, ad sinceram lectionem cognoscendam.

Argia fl. q. Nunc portus seu lacus dictus
flam. *Loughfoil*, in agro Londino-de-
 renti, Campdeno, *Swilly* lacus.

Ansana fl. al. Fluvius è lacu Curb emissus,
Ansaba. qui Galviam perluit. Hic flu-
 idem est opinor cum Galvia seu
Galiva, cujus meminerunt An-
 nales Roscomanenses, ad ann.
 1177 & 1190. Flumen Galvi-
 am Urbem nomini suo adop-
 tasse videtur. Sed nominis
 rationem veniunt alii.

Asteri populi. Hi olim incolebant partes a-
 liquas regionum, quæ hodiè
 comitatus Galviensis & Rosco-
 manensis dicuntur. Anteriorum
 nomen in se prodit. Athenris
 urbecula in pago Galviensi.

B. Hodiè *Datni* & *ellens* heath,
Boreum Pro- quibusdam *Tellingheath*, in Do-
montorium. negallensi Comitatu.

Brigantes pop. Habitabant regiones quæ
 nunc appellantur comitatus
 Catherlaghensis, Kilkenniensis
 & Reginalis.

Brigui fl. al. Hodiè Barous dictus, qui Ne-
Brigui. oro adjunctus, post aliquot mil-
 liaria, Suïro se consociat. Hi
 tres fluvii è Bladinis montibus,
 Hibernicæ *Slen-bloom*, profluunt,
 & divisim alveis diù decurrentes,
 uno tandem eodemq; ostio, in
 mare se exonerant, prope turri-
 culam de *Hook*, in agro Wex-
 fordensi, unde tres sorores olim
 dictæ.

Bu-

Baniada fl.

Qui nomine non prorsus deperdito, *Bainu* hodie dicitur, ob omnino. *Nechamo*, *Beand fluvius in Alodia*, à *Beau* dictione tam Britanica quam Hibernica, quæ velocem significat, ita, ut opinantur, denominatus.

Cauci pop.

Olim incolebant regiones quæ nobis hodie comitatus Wickloensis & Kildarensis appellantur. Hi de Caucis Germaniz orti videntur. Vid. Ortelii Theaur. Geograph. in *Chaucis*.

Concani, al. Gani

Incolebant Tuomoniam & australes aliquas partes agri Galviensis. Camdenus ortos putat à Concanis Hispaniz.

Coriondi & U-

Hi olim infidebāt regiones quæ hodie dicuntur Com. Corcagiensis, Tipperariensis & Limericensis. Corcagia urbs Coriondoru nomen in se prodere videtur.

Darnis, vel Da-

Incolebant eas regiones quæ nobis hodie vulgò appellantur Comitatus *London-derry Antrim* & *Tir-oen*. In *Deria* (olim *Dairo-calgais*) nominis Darniorum nonnullæ supersunt reliquæ, uti etiam in *Dalriata*, quo nomine ager *Antrimensis*, vel magna ejus pars *Rounta* hodie dicta, antiquitus appellabatur.

Dauria fl.

In *Camdeno*, flumen quod *Corcagiam* præfluit, *Giraldus Cambrensis*, (ut ille habet) *Saveranus*. Giraldus quidem *Topogr*,

poen. Hibernia distinct. 1, cap. 6,
asserit *Savennum & Luvium*
in *Circagiam* (Provinciam
scilicet dictam, non urbem)
manere. Fluvius vero qui ur-
bem eam circumfluit, hodie *Lav*
dicitur, & eundem esse cen-
seo cum jam dicto *Luvio*. *Dau-*
rona autem idem videtur cum
Don-mors, i. e. fluvius mag-
nus, qui Oceanum prope *Yogh-*
eda *Dunm* callem ingreditur.

Dunm, sup. *Dunmase*, in Comitatu
Regie, ut situs loci apud *Pto-*
lomeum, a quo inter urbes me-
diterraneas numeratur, indicare
videtur. Ibi, ante aliquot secul-
la, *Marchie* comites castrum ha-
buerunt firmissimum, & editiori
colli impositum, cujus cadaver
etiamnum visitur. *Camdenus*
quasi sub alio sole loeat, & *Du-*
num vult esse in agro *Dunen-*
si. *Dunum* priscis *Gallia*, *Britannis*
& *Saxonibus*, montem seu col-
lem denotabat, unde *Lugdunum*
in *Gallia*, & *Dunelmum*, *Ca-*
malodunum & similia in *An-*
glia manarunt.

Dun. fl. *Dinglie* sinus, seu *Mangi* flu-
vii ostium, in agro *Kerriensi*,
Camdeno, male fluvius qui
Traleiam præterfluit. *Dun. Bri-*
tannis aquam denotat, ut habet
Humfredus Lhuydus *Cambro-*
britannus, & ventos venari vi-
detur

debet qui aliam vocis originem
indagat.

Eblani urb. Dublinium Hiberniz Metro-
polis.

Eblani pop. al. Incolebant regionem propè
Blani. Dublinium quæ nunc ager Du-
bliniensis appellatur, necnon Mi-
diam, vel maiorem ejus par-
tem.

Erdis pop. Hi olim habitabant regiones
quæ sunt prope lacum & flu-
men, speciatim utramque Bre-
niam & regionem quæ hodiè
appellatur com. Fermanaghen-
sis. In *Erre* nominis Erdinorum
reliquis supersunt.

Gangoni pop. *Gangoni* videtur
vidi. *Cancani*.
H. aug. *H. aug.*

Hieru. id est. sc. *Hieru.* *id est. sc.*
Grenore. non longè à portu
Wexfordiensi. Sunt qui locū Sa-
langam, & postea montem Do-
minici dictum volunt, vel montem
S. Dominici (Ossorienfis sc.) de
quo loquitur Giraldus Cam-
brensis, Topograph. Hiberniz
dist. 1. c. 3.

Kilmar flu. *Kilmar flu.* in agro Kerriensi,
ubi portus est nobilis.
Napæ dictum Sæst Johes
in agro Dunensi.
Dunkeran esse censuit Cam-
denus ad Iernum flu. Quid ju-
dicem nescio: in hac re me co-
cursare fateor.

L. *Laberni.* Fortè *Cenanni* vel *Cannani*, temporis progressu nunc vulgo *Kells* in Midia, antiquitùs inter insigniores urbes numerata, Jos. Moletio, *Amprinston* nescio quæ, Camdeno, *Kil-lair* in Midia Occidentali. Sed in hac urbe indaganda, defudent alii.

Libernus, al. Livoens flu. Sligous flu. quem Slichneium vocat Giraldu Cambrensis, & situs apud Ptolomæum, Sligoæ sinum indicat. Camdenus malè eundem vult cum *Liffis* flu. qui Dublinium perfluit.

Limni Insula. Nunc *Lambay*, Insula litori vicina, ad agrum Dubliniensem spectans, idque tùm nomen indicare videtur, tùm situs apud Ptolomæum, Camdeno, *Ramsay*, apud Penbrochienses in Wallia.

Logia flu. Bannus flu. (ex Lacu *Logh-eagh* amplissimo emissus) in limite orientali agri Londinoderensis, Villanovano, corruptè *Bone*, Camdeno, lacus *Loghfoil*.

M. *Macolicum.* Meretot & Camdenus hunc locum *Malt* vocant. Sed ubi locum sic dictum inveniam, planè nescio, Ego existimo *Mellick* esse, quam Shenanus alluit, in agro Galviensi: nec multum absonant nomina.

Menapia. Situs apud Ptolomæum, *Wexfordiati*

fordiam indicat. Sunt vèrò qui eandem cum Waterfordia putant, Hibernis & Cambrijs *Porr-larg* dicta. Vox *Port*, in posteriore parte utriusque nominis, eodèmodum sapit originem; Anglis & Germanis vadum significat vel trajectum: Sic *Port* in Anglia, utraque Waterfordia in Germania, à vadiis vel trajectibus nomina sua deducunt.

Menapii pop.

Incolebant regiones quæ nunc Comit. Wexfordiensis & Waterfordiensis appellantur.

Stolanus flu.

Nunc (antiquato priore nomine,) *Stanus* vocatur, in agro Wexfordiensi, ut situs apud Ptolomæum innuit.

N.

*Nagana, al.
Magnata.*

Hanc urbem insignem appellat Ptolomæus. Situs loci apud eum, idem aliquem denotare videtur, non procul à Sligoa. Anqui in eo tractu, nulla (quod sciam) vestigia supersunt urbis sic dictæ, ita omnia delet temporis vetustas. Sunt quidem nomina antiqui reliquæ, in *Mario* hodiè *Maio*, (cujus meminit Beda) nota proximi (ad austrum) comitatus villa, Ptolomæi tamèn *Magnatam* fuisse, repugnat situs distantia. Forte suspicentur aliqui urbem loco suo apud eum paulum exturbatam. Sed hæc viderint alii.

N.

Magnata pop. ul.
Magnati.

Magnate vel, pro exempla-
rium varietate, Magnati incole-
bant regionem quæ hodiè dici-
tur ager Silloensis, fortasse eti-
am pagum Maionensem.

Naiuin, fove
insigne prom.

Naiuin ~~est insigne~~ in consti-
tatu Corcagiensi.

Ovica al. Obou.
flu.

Ovica ~~est~~ vel *Ovica* ~~est~~
ut vulgò appellatur, id est, flu-
vius magnus, qui Arkloem per-
terruit in agro Wickloensi, Jo-
sepho Molenio, perperam, *Ar-*
cellus dictum.

R.
Rivum flu.

Rivus fluvius ex Erno lacu
emissus, in agro Donegallensi,
à Giraldo Cambrensi Samarius
dictus, à Camdeno, Mercatore
& Spencero malè *Trowis*.

Rheba.

Rheban ad Barouin flu. in
agro Kildarensi, nunc solum
castello nota, olim urbe.

Ricina Insula.

Insula *Recran*, vulgò *Ra-*
stin, Plinio, *Ricrea*, quæ hodi-
diè pars censetur agri Antrim-
ensis.

Regia ul. Regia.

Gerardo Mercatore, Limeri-
cum, Gulielmo Camdeno, è
nomine & situ probabilis, lo-
cus aliquis non procul à Logh-
rie lacu insuloso & amplo, in
quem Sheranus flu. se refundit.

Regia ul. Regia
altera.

Camdeno *Regia* in Insula
(petrosa) Lacus *Derg*, ubi S.
Patricii *Purgatorium*: Atqui
refragatur tam situs apud Ro-
mondum, cum ipsius Insula ex-

ignitas, quæ continet vix tres quartas partes unius agræ ordinariæ Hibernicæ. Ego censeo *Athnery*, seu Athenriam esse in Comitatu Galviensi.

Robogdii, al. Rhobogdii, & Vennicnii, pop.

Incolebant regionem quæ hodie appellatur ager Donegallensis, necnon partem agri Londino derensis.

Rhobogdium Prom.

Extremum totius Hiberniæ Promontorium quod Oceano Deucalidonio incumbit, in Peninsula de *Inis-Oen*.

S.

Scenus flu.

Shenanus, Orofio *Scena*, fluvius totius Hiberniæ celeberrimus, è monte *Slew-neren* (ita dicto à ferri venis quibus abundat) in agro Leytrimensi effusus.

V.

Udia, vel Vedii, vid. Coriandi.

Velabri pop. nonnullis exemplaribus Velibori.

Incolebant partes Kerriz, Boreales, An ab Iberis ita denominati, dubium. His Lucnos vicinos facit Orofius, ad *Scena fluminis ostium*.

Vennicnii pop. vid. Robogdii.

Vennicinium Prom.

Nautis *Bams head*, aliis *Bogn-head*, quod in cornu tenuatur, in agro Donegallensi.

Vidia fluvii Ostium.

Lacus *Snilly*, in eodem comitatu.

Vlinderii flu. Ostium.

Carigfergusii sinus, sive *Laganus*

ganūs flu, qui ibi in mare se exonerat.

Voluntii pop. al.
Ulnuntii.

Incolebant regionem olim dictam *Ullagh*, sive *Ullidiam*, ubi hodiè comitatus *Dunensis*. His fortè *U'tonienſes* nomen suum debent, si non, quod alii asserunt, *Ollomaino* regi antiquo ethnico *Hiberniæ*.

Uterni pop.

Vel, pro exemplarium varietate, *Iberni*, *Iberi* & *Juerni* incolebant australiores *Desmonia* partes. Forsan coloniz fuerunt *Iberorum*.

Hæc, ordine alphabetico digessimus. Cæterum non alienum erit, quantulumcunque sit, hic etiam annotare *Ptolomæum*, in *Geographiâ* suâ, *Septentrionale Hiberniæ* latus primum descripsisse, postea *Occidentale*, deinde *Australe*, ac demum *Orientale*; tumque, post latera, civitates *mediterraneas*, ac postremo *Insulas Hiberniæ* adjacentes. Ex iis verò plurimæ hodiè inter *Insulas* magnæ *Britanniæ* cui. propriiores, numerantur, *Ebudæ* sci. *Maleos*, *Epideum* *Monaxda*, *Mona* & *Edri*, quas ideo in hac disquisitione prætermisimus. De *Edri*, tamen dubium superest, annon sit insula *Beg-Eri*, i. e. parva *Hibernia*, sub ostium *Slani* flu. in agro *Wexfordiensi*. Denique cum de antiqua *Hibernia* hic agatur, non tacendum est, quod de ea *Marcianus Heracleota*, in *Periplo*, tradit, *Habet (Hibernia) Gentes seu Provincias XVI, Urbes insignes XV, Promontoria insignia V, Insulas insignes VI.* De *Hiberniæ* veteris descriptione, hoc dixisse sufficiat.

CAP. XI.

De Hibernarum veterum vestitu & Ornatu.

Lacerna seu fagum villosum cum limbo jubato vestis est hibernica exterior, ad talos usq. ferme demissa. Spengerus, in Dialogo inter Eudoxum & Irenæum, hanc vestem latine dictam vult *Mantile*. Sed male proculdubio. Nam Mantile lineolum est ad manus tergendas factum, ut è Virgilio liquet. *Aneid.* l. 1. Ubi de Anea à Didone hospitio excepto, ita canit,

*Jam pater Aneas, & jam Trojana Juventus
Conveniunt, Prætorque super discumbitur ostro;
Dant famuli manibus lymphas, Cæteræque canistris
Expeditæ, tensisque ferunt mantilia villis.*

Et Georgic. lib. 4,

*Manibus liquidos dant undas fontes
Germanæ, tensisque ferunt mantilia villis.*

Cæterum Isidorus lintea pro operiendis mensis suo tempore *Mantilia* dicta notat. Angli quidem hanc vestem a *Manrell* vocant, & in eodem sensu Radulphus de Diceto, & Johannes Bromtonus, *Mantillam* habent, quod nomen à Gallico *Mantrian* derivatur, pro pallio nunc usurpato, atque ut Pallia Græcorum propriæ erant vestes, & Togæ Romanorum, unde Virgilius *Aneid.* l. 1,

*Consilia in melius referes, mecumque fovetis
Romanos, rerum Dominos, gentemque togatam.*

Ita Saga Hibernorum veterum. Hac veste utebantur etiam feminae Hibernicae: Neque inusitatum est idem vestimenti genus feminis Maclovianis in Gallia, id quod notabam, dum ibi essem anno MDCXLIX. Porro ut quod sentio dicam, valde probabile videtur Hibernos hanc vestem laneam, à Gallis veteribus mutuatos. Nam Sagum, Gallicum esse nomen asserit Isidorus, & Saga propria fuisse Gallorum vestimenta tradit Varro, l. 4, de lingua Latina, ubi de vestium generibus agens, *In his (inquit) multa peregrina, ut Sagum, Rheno, Gallica, Gannacum, majus Sagum & Amphimalion, Graeca.* Idem docet Strabo, lib. 4. Geographiz. Hinc Galli saepe Sagarii olim dicti. Hactenus de veste exteriori Hibernica. De aliis Hibernorum vestibus, tunicellis sc. & femoralibus illis arctissimis, *Trosses* vulgò dictis; vix habeo quod dicam memoratu dignum. Ad Etymologiam verbi *Trosses* quod attinet, forte petenda à Gallico *Trosser*, connectere. Gir. Cambrensis *braccas caligatas, seu caligas braccas vocat*, Topograph. Hiberniz distinct. 3, cap. 10. Braccas vestes fuisse varii coloris tradit Diodorus Siculus. Pannus autem levidensis varii coloris, ex quo saepe facta sunt ea femoralia, ab Hibernis *Braccas* appellatur. A talis vestimenti usu, dimidia pars Galliz Transalpinæ olim dicta est Braccata, sicut altera pars, Comata, ob incolarum comas promissas. Gallos ita vestitos, secum Romam duxit Julius Caesar, sed ibi in triumpho suo Gallico, vestibus decentioribus amictos, eos populo ostendit, unde illa, ait Suetonius, vulgò caneantur,

Gallos Caesar in triumphum ducit: Idem in Curia Gallos Braccas deposuerunt, latum clavum sumpservunt.

Et Britannos olim usdem usos fuisse vestimentis, ostendit Martialis,

Quam veteres bracca Britonis pauperis.

De Hibernorum veterum Ornatu, parum aut nihil mihi legenti occurrit. Aliquos è regibus Corona aurea redimitos fuisse supra diximus; & Reges margaritis in auribus suis usos, prodit Nennius.

C A P. XII.

De prisca Equitibus & Peditibus Hibernicis, sed potissimum de iis qui fuerunt mediæ ævæ temporum: Deque eorum armis & clamore militari.

Señ. 1.

Antiquioribus seculis, Equites Hibernici equos nudos absque ephippiis ascendebant; Postea sellis utebantur, sed absque stapede sive scala equestri, qua hodie utimur, ut in equos nos collocemus. Hique Equites, vel hastis, vel sagittis decurabant; Aliqui præterea lorice ferreis erant armati. Neque mos ille equitandi inusitatus erat olim ipsis Anglis, ut testantur tam sigilla nonnulla antiqua quæ expressam ostendunt Equitis Anglici imaginem, quam Statuti Parlamenti Pontanæ inchoati anno decimo Henrici VII. Ita porro Britannii olim, ita Galli, & (ut alios mittam) ita Romani equitabant. Equitibus illis Hibernicis servi quidam erant à pedibus: *Dalrini* vulgò dicti, jaculis amentatis tantum armati, qui eorum equos curabant. De Equitibus vocatis *Hobellariis*, supra à nobis dictum, cap. V II, nec hic repetendum.

Hiber-

Hiberni Peditibus duplicis generis utebantur, Quidam *Gallo-glassii* dicti, casside ferrea & lorica ferreis annulis confecta, erant armati, gladioque longo cincti; Item altera manu securim acutissimam gestabant, more Gallorum illorum veterum, de quibus loquitur Marcellinus, lib. 19. Alii levioris armaturæ, Henrico Marleburgensi *Turbiculi*, quibusdam *Turbarii*, vulgò *Kerni* dicti, jaculis amentatis, machæris, & cultris sive sicis, *Obernes* vocatis, dimicabant. An tales fuerint cultri illi *Staxes* dicti, quibus olim accingebantur Saxones, querant alii. In rotulo clauso ann. V Edwardi III, Meinb. 25, inter articulos in Hibernia observandos, sextus est, contra sustentatores & ductores *Kernorum & gentis vocata Idle-men, nisi in Marchia* (sive confiniis) *suas proprias ad custas*. Ita Archivum arcis Londinensis. In bello, pro tympano, tibia utricularis in usu erat.

Ad Hibernorum veterum arma quod attinet, *Sect. 2,* eos armis æneis fuisse usos constat, Sic Græcos olim sic Britannoſ armatos certum. Hibernis præcipuam fuisse gloriam in armorum nitela, asserit Solinus, cap. 25, & speciatim tradit eos, qui studebant cultui, dentibus marinantium belluarum insignisse ensium capulos, & candicasse ad eburneam claritatem. Labracum Loinsæ regem Hiberniæ, quoddam hastæ genus dictum *Lagenib*, ex partibus transmarinis, secum in Hiberniam portasse anno Mundi 3670, tradunt, (quàm verè nescio) Historici Hibernici: atque inde orientalem Hiberniæ Provinciã, Lageniam dictam volunt, cum antea vocaretur *Coigidugarian*. In Annalibus Roskomanensibus, ad annum MCXC, fit mentio capituli *Hasta*, ad longitudinem unius cubiti, reperi in fluvio Galivensi tùm desiccato. De Hibernorum armis, tempore adventus Anglorum, sub Hen-

Henrico II. sic Giraldus Cambrensis, Topograph. Hibernie, distinct. 3. cap. 10. Tribus utuntur armorum generibus, lanceis non longis, & jaculis hinc in quibus & Basdensium morem sunt imitati, Sacerdotibus quoque amplius, fabrilis diligentia optimè calidatis, quas à Normagionensibus & Oustmannis, (de quibus post dicetur) sunt mutuati. Una tantum manu & non ambabus securi percipiunt, pollicis desuper manubrium in longum extenso istamque regente, à quo nec galea caput in conum erecta, nec reliquum corpus ferrea lorica tricatuna tuetur. Unde & in nostris contigia temporibus, totam militiam coxam ferro utrumque fideliter vestitam, uno secundo istu præcisam fuisse, ex una aequi parte coxa cum tibio, ex alterâ verò, corpore cadente maribundo: Legiones quoque pugillantes, eam alia defecerint, hostibus in conspectu damnatissimos, præ alia gente, promptius, & expeditius, ad manum habens. De sequis eorum, nec non arcubus & sagittis supra diximus, cap. 2. Gladius iis ingens erat & prælongus, unâ tantum parte acutus, quo casum non punctum pugnabant. Apud aliquos in usu fuit Cuda sive Galea senarum tergionibus indulta, uti habet in Nomenclatore suo, Hadrianus Junius. Occrearum usum ab Anglis tandem acceperunt, nec non armorum diversa genera, quæ ad recentiora tempora spectant, ideoque hic prætermittenda. In prælia ituri, cum ita propè essent hostes, ut ab eis exaudiri possent, clamore quodam Martio utebantur (uti supra diximus) *Farah, Farah*, sæpius iterantes, Scythas, Germanos, & ipsos Græcos & Romanos tali olim usos fuisse clamore, ante pugnam constat. An verò à clamore illo *Eleden* quo Græci (uti supra diximus cap. 2.) ad prælium evocatos utebantur, vox *Alalen* fluxerit, quam iterare solebant mulieres merè Hibernicæ, in ululatus & pal-

palmarum complosionibus, dum amicorum funera prosequerentur, non desinio : Nam de Græcorum habitatione in Hibernia parum aut nihil mihi legenti occurrir : Superesse quidem vestigia nonnulla veterum Græcorum in Hibernia, innuit ecclesia quædam Trium in Midia, dicta *Græcorum Ecclesia*. Vid. porro quæ supra diximus, de Nemethi progenie. Pan militaris illius harritus dicitur inventor, & à tali stratagemate noctu, cum in Indica Bæchi expeditione, subito hostes in fugam essent versi, ortum proverbium *Terræ Panicæ*. Sed hoc extra oleas. Hastenus de præco milite Hibernico ejusque armis & clamore militari, nunc iconem ejus hîc tibi exhibeo.

An Hiberni habuerint currus militares *Essedæ* olim dictos, more Gallorum & Britannorum veterum, non certò constat. Habuisse tamen currus illos quos Galli olim *Bennæ* vocabant, ad usum sci. viatorum, & alios, lingua Gallica *carri* dictos, quibus sarcinæ eorum vehabantur, certissimum.

CAP. XIII.

De priscis exactionibus Hibernicis, dictis Bonaght, Sorohen, Coshery, Cuddy, Shragh & Mart: Deque tributis ab Anglis introductis, vice Bonaghti, vocatis Coyne & Liberty.

Secl. 1. **B**onaght exactio erat pro Domini libito imposita, ad alendos Equites, triarios quos Gallo-glassios appellabant & alios pedites levioris armaturæ, quos *Kerns* vocabant. Istique milites ita sustentati, aliquando promiscuè *Bonaghti* dicebantur.

Sorohen, Taxatio erat quater in anno imposita liberis tenentibus, (sive iis qui prædia habebant, ad hæredes transmittenda) pro victu, hospitio & stipendiis dictorum militum.

Coshery exactio erat Dynastæ Hibernici, quando ab incolis sub ejus potestate & clientela, victum & hospitium capiebat, pro seipso suæque sequela.

Aliæ erant exactiones dictæ *Cuddies*, sive coenæ nocturnæ; Item aliæ (præsertim in Momonia) vocatæ *Shragh & Mart*, partim in nummis, partim vel in pecore vel in cibo, plerumque pro Domini libito, impositæ. Hisque direptionibus nec non *rafcia* quibusdam, Anglicè *Cuttings* dictis, prisca plebis Hibernicæ conditio penè servilis perspicitur.

Secl. 2. Hibernorum vestigia premens, Mauritius filius Thomæ postea Comes Desmondæ, Anglorum (uti fertur) fuit primus qui subditis imposuit tributa illa gravissima, *Coyne & Liberty* dicta, nummos scilicet & hospitium pro militibus, & pabulum pro equis. Hæc introduxisse fertur tempore

pore Edwardi II. Regis Angliæ, ad sustentationem exercitus Regis, contra Scotos, in Hibernia tum longe lateque grassantes, sub ductu Edwardi Brucei, qui se Regem Hiberniæ declaraverat. Ut ut fuerit, sive is primus, sive non, Scotis postea de victis, ac pace restituta, Tributa illa *per longas intervalle moras*: Nam in plurimis Hiberniæ locis, per multos postea annos, imposita, misellum populum graviter afflixerunt, etiam non obstantibus Statutis quibusdam Parlamentariis, quibus istæ direptiones & expilationes prohibitiæ fuerunt, sub pœna proditionis. Sed plus valent boni mores (ut rectè Tacitus) quàm bonæ leges. De Comitibus illius Seneschallo Johanne Cotterell, morte mulctato, Radulphi de Ufford Hiberniæ Justitiarii mandato, quod *multas graves, extraneas & intolerabiles leges exercuisset, tenuisset & invenisset*, vid. Joh. Clynnei Annales, ad annum 1349. Notant aliqui hoc ipsum exactionum genus, uni ex jam dicti Mauricii posteris, fuisse exitiale: Nam Thomas Comes Desmond, ob similia tributa, quæ subditis imposuerat, capite plexus est Fontanæ, (quam Droghedam & vulgò *Tredagh* vocamus) Februarii 15, anno Domini MCCCCLXVII, jussu Johannis Tiptofti Wigornii comitis Hiberniæque Deputati. Atqui Thomas Russellus in Historia Geraldinorum, quo authore nescio, Desmondium sublatum asserit, machinationibus Elizabethæ Uxoris Edwardi IV, in ultionem verborum, quæ contra eam, ad Regem loquutus fuerat. Ad voces ipsas quod attinet; *Cogn* verbum est Anglicum, quod pecuniam significat, & *Liberty*, in mitiori sensu, *res necessarias, quæ vel ex debito, vel honoris causâ* (ut ait Spelmannus) *Magistratui, hospitiis, seu peregrinantibus ministrantur*. Cæterum in Hiberniâ, exactiones istæ tanta rigore & insolentia fuerunt impositæ,

impositæ, neque porro certis temporibus atque locis limitatæ, ut inde proflorescerent, depopulatio, exilium & extirpacio multorum è primariis subditis; aliique ociosi facti, miseriarum & malorum temporum eventum expectarant. Sic ferè Joh. Davilius eques atq. Jacobi Regis, ad tempus, Procurator in Hibernia. Quibus miseris addi possunt (ex Statuto anni X Henrici VII) homicidia, raptus & latrocinia, ab ipsis militibus, quos exactiones istæ sustentabant, frequenter perpetrata. Denique invaluerunt etiam paulatim, apud Anglos nonnulli eminentioris loci, speciatim apud Comites Desmondie, exactiones Hibernicæ supra memoratæ, vel saltem earum pars maxima. Cæterum clauso tandem Jani templo, altæ Pacis beneficio, sub Jacobo rege, leges terræ universim redeperunt, totaque tributa illa gravissima & direptiones evanuerunt. Ad alia jam festinamus: Siquidem de Exactionibus, satis superque dictum.

C A P. XIV.

De mirabilibus nonnullis Hiberniæ; Deque aliis ascriptis.

DE Mirabilibus Hiberniæ, multa scripsit Giraldu Cambrensis, sed fabulis mire admixta: Nonnulla etiam habet Nennius Britannus, seculi aliquot Giraldo antiquior, quæ, quia Author est adhuc ineditus, visum est transcribere. Sic igitur ille, in fine Historiæ suæ, *De prima Inhabitatione Britonum Britannia Insula*, sub titulo, *De Mirabilibus Hiberniæ*. Sed aliqua exemplaria Gildæ nomen (ut hoc obiter annotamus) falso præferant.

Est ibi *Stagnum* (inquit Nennius) quod vocatur *Lach-irin*; (hodie *Logh-irin* in *Kerria*) Quatuor circulis ambitur: Primo circulo *Gronnâ* (sive, venâ * vel fodinâ) flammâ ambitur, Secundo circulo, *Gronnâ plumbi* ambitur, Tercio circulo *gronnâ ferris* ambitur, & quarto circulo *gronnâ aris* ambitur. Et in eo *Stagno margaritâ multa* reperiuntur, quas Reges in auribus suis.

* Afficiunt
autem a-
quis Reg:
nantes
gronnâ
vocal.

Est aliud *Stagnum* quod facit *signa* durasferre in lapides. Homines autem findunt ligna, & postquam formaverunt, præciant in *Stagnum*, & manet in eo, usque ad caput anni, & in capite anni lapis invenitur, & vocatur *Stagnum* (vel ingens lacus portus) *Lach-echac*. Hodie vulgo *Logh-uach*, in *Ultornia*.

Est aliud miraculum in regione qua vocatur *Cereticum*: Est ibi *Mons* qui cognominatur *Crac-mann*, & est sepulcrum in cacumine illius, & omnis homo quicumque venerit ad sepulcrum, & extenderit se iuxta illud, quamvis brevis fuerit homo & parvus similiter longitudo Sepulchri, juxta *Staturam* hominis invenitur; Et si fuerit longus & procerus, etiamsi fuerit in longitudine quatuor cubitorum, juxta *Staturam* unius cujusque hominis, sic *humulus* invenitur. Et omnis peregrinus *radicesus*, quâvis *steltiones* *steltaveris*, juxta illud, non erit *radium* super eum, usque ad diem mortis suæ, & non gravabitur nullo iterum *radio*, quamvis habitasset solus in extremis finibus *cosmi*. Hoc postremum in quibusdam exemplaribus, rectius ponitur inter *Mirabilia Britanniz*, in qua certe est *Cereticû* sive *Ceretica*, quæ nunc nobis *Cardigan-shire* appellatur. Sed ut quod sentio dicam, de miraculo ipso, commentum est notissimum: in duobus vero prioribus, Nennius miscet vera falsis. De aliis ejusdem *farinæ Mirabilibus*, apud *Historicos* nonnullos fit mentio,

mentio, quæ sciens hic præterbo. De Bernacla sive Brantz prodigiosa generatione, ex ligno in salo, tractu temporis putrefacto, vid. Giraldum Cambrensem, Topograph. Hiberniæ distinct. 1, cap. 11. Bernacla anserini est generis, fero ansero paulo minor, pectore subnigro, cætero cinereo, & anserum ferarum more volas, strepit, paludes frequentat, & segetem destruit. Caro autem paulo insuavior est & divitiis minus appetita. Hæc ferè Gulielmus Turnerus. Vidi ego ligni putrefacti fragmentum, ex quo erumpebant minuta quædam corpuscula, testis inclusa, ex quo genere, uti recepta est opinio eorum qui prope litora habitant, à Bernaclis frequentata, tam in Hiberniâ quàm in Scotia, Bernacla originem sumere solent. Porro hæc Bernacla generatio non usque adeò prodigiosa illis videbitur (inquit jam dictus Turnerus) qui quod Aristoteles de volucre Ephemero scripsit, legerint, quod in Hypani fluviis, ex folliculis quibusdam erumpat. Utcunque in re quæ plenius scrutinium mereri videatur, nihil definitio. Sed (ut caput hoc claudamus) inter vera miranda non omittendum, licet suprâ dictum, cap. VII, Hiberniam non gignere venenatum quicquam, nec alere aliunde invectum, habere tamen araneas & lacertas, sed eas non venenatas. Unde Hiberniam de se suisque dotibus ita loquentem introducit Hadr. Junius,

Cui Deus, & melior rerum nascentium origo
Ius commune dedis cum Creta altrice sonantii,
Nexia ne nostris diffundant sibila in oris
Terrifici creti tabo Phœcyndos angues;
Hi forte illati compressis faucibus atris
Viroso pariter vitam cæcis sanguine ponant:

Exterum

Ceterum an lignum Hibernicum valeat contra venenata, quod aliqui asserunt, non indignum est indagine penitiorē. Interim corrigendus est Cardani error, qui lib. 10, de Subtilitate, pro Hibernia *Britanniam* asserit *carrere Serpentibus*; ubi vide etiam rationes ejus infirmas.

CAP. XV.

De Academiis, sive Scholis insignioribus Hibernia.

Fuisse olim in Hibernia Scholas insigniores, sive ut nunc appellamus, Academiae, ad quas Hiberni & Britones, at demum Galli ac Saxones, tanquam ad bonarum literarum emporia confluxerunt, ex antiquis scriptoribus, fide dignis, liquido constat. De hac re, vid. Bed lib. 3, Historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum cap. 7, & 37, & lib. 4, cap. 26. Item Alcuin. in profaica S. Willibrodi vita, cap. 4, & lib. 2, de vita ejus, carmine, cap. 1, & 33, Eric. Antissiodorens. Monach. lib. 1, cap. ultim. de miraculis S. Getmani, & Sulgeni vitam, à filio ejus Johanne, (qui claruit anno Dom. MLXXXV) carmine descriptam. Inter Scholas eas, ut antiquissima, ita olim eminebat Armachana; De qua ita scriptor vitæ S. Patricii, qui eam tribus libris complexus est, diu ante Anglorum adventum in Hiberniam. *Ibi B. Patricius civitatem, quæ dicitur Armacha, instituit, in qua est omnis Archiepiscopatus Hibernia, quam valde dilexit S. Patricius vivens, & in qua summum constituit summum binorem per secula. In ipsa jam civitate, scil. Armacha, summum Studium literale manet semper, Gildam Albanum ibi ad tempus Studium rexisse*

tradit Scriptor vitæ ejus. Superfunt porro etiam-
 num nomina Praefectorum quorundam ibidem, sub
 ipsis Norwegorum in Hibernia savientium tem-
 poribus, tanquam antiqui splendoris reliquiae : At-
 que si Florentio Cartæ credamus, ex M. S. nescio
 quo Oxoniensi, census studiosorum ejusdem Aca-
 demiae, uno eodemque tempore olim septem mil-
 lium numerum excessit. Sed hoc transeat. Author
 Annalium Ultoniensium ad annum 1020 (qui
 nobis est 1021) Armacham universam tunc com-
 bustam asserit, eodemque incendio perussæ, (in-
 ter alia ibi memorata) antiquam cathedram Pre-
 ceptorum. De Schola Clonardensi, ad Boinum
 flu. in Midia, hæc habemus in vita S. Finiani fun-
 datoris, qui claruit anno Dom. DXXX. In loco
 qui Cluanaraid dicitur, velut Sol in medio caeli,
 Finianus radios virtutum & salutaris doctrina at-
 que miraculorum illustrando mundum, emisit. Fa-
 ma enim bonorum operum ejus ex diversis terra par-
 tibus, viros illustres, partim ad scripturam sacram
 addiscendam, partim ad Ecclesiasticam institutio-
 nem percipiendam, quasi ad quoddam totius sapien-
 tiæ sacrarium, attraxit : quorum nomina sunt, duo
 Kierani, (Kieranus filius Artificis, qui Mac-Itair
 dicitur, & Kieranus Saigre) Columba-Kill &
 Columba filius Crimthaind, duo Brandani (Bran-
 danus filius Findloga, & Brandanus Bivra, qui
 Propheta in Scholâ illis & sanctorum Hibernensi-
 um habebatur) & Lasterianus filius Nashraith,
 & Sinel filius Maïnaci, & Caineccu filius Nep-
 tû Daland, & Ruadan Lothra & Nannyd Law-
 derre, & Mugenoc Kilicunmuli & Episcopus Sem-
 mech. Et in vita S. Moluæ, Venit ad sanctam Scho-
 lam S. Finiani, in sua Civitate qua est in confinio
 Laginensium, & nepotam Neil : in qua Schola,
 multitudo Sanctorum Hibernia Divinitatem apud S.

Finium scrutabantur. Scholam ibi Academiam vel Gymnasium significare res ipsa loquitur. Scholam etiam eandem Ciceronis ætate habuisse significationem; ubi vox grammaticalis non adjuncta fuit, à Cicerone rectè colligit Johannes Caius, de Antiquitate Cantabrigiensis Academix, lib. 1. p. 177. Neque dubitandum est, *Studium* de quo supra, idem olim denotasse: Atque ita eodem sensu D Hieronymus ad Rusticum Monachum scribens, vocat *Studia Galliarum florentissima.* Fuit & aliud bonarum literarum Domicilium Rossæ in Carbria, antiquitus *Ross-ailithry* dictæ, à S. Fachniano, Seculo sexto erectum; De quo ita Scrip-
tor vitæ S. Mocoëmogi. *Habitavit S. Fachnannus in australi Hibernia parte juxta mare, in suo monasterio quod ipse fundavit. Ibi crevit Civitas, in qua semper mansit magnus Studium Scholarum, quod dicitur Ross-ailithry.* Sanctum Brendanum ibi artes liberales prælegisse asserit, qua auctoritate nescio, in Chronico suo Hibernicæ, Meredythus Han-
merus. An inter Academiâs itidem numerandæ sint *Beg-Eri*, sub S. Ibaro, Clonsferta, sub S. Brendano, Bangora, sub S. Congallo, Rathena (in Fercallia) sub S. Carthago, & Leghina, sub S. Laferiano, quærant alii. Mirum est sanè, quod de magnis monachorum agminibus, sub eorum tutela, à Scriptoribus traditum. De aliis antiquis Musæum sedibus in Hibernia, Casseliensi scil. & Dunensi, sit nuda mentio in Epistola quadam Florentii Cartæi supradicti, ad Donatum non ita pridem comitem Thomoniæ. Sed, de iis, nihil præterea traditum reperi. De hac re, qui plura scire avet, consulat profundæ eruditionis virum, D. Jacobum Usserium Armachanum, in Opere suo eximio, De Britannicarum Ecclesiarum Antiquitatibus.

Venio jam ad recentiorum temporum Academiae; & hic primò se nobis offert Academia Dubliniensis. Johannem Lechum, Archiepiscopum Dubliniensem, à Clemente V. Bullam procurasse foundationis *Universitatis Scholarium* Dublinii, datam 3 Idus Julii, Pontificatus anno 7, certò constat. Sed per Archiepiscopi mortem, quæ secuta est, 10 Augusti, anno Dom. MCCCXIII, irritò successu. Anno verò MCCCXX, Alexander de Bicknor successor ejus in Archiepiscopatu Academiam de novò fundavit, & Johannis XXII auctoritate confirmari curavit. De regulis in ea observandis, en tibi ipsissima Instrumenti verba, *In Dei nomine, Amen. Nos Alexander de Bicknore* permissione divina *Dubliniensis Archiepiscopus, volumus concedimus & Ordinamus, de consensu & assensu Capitulorum nostrorum S. Trinitatis & S. Patricii Dublin. Magistris & Scholarium Universitatis nostra Dublin. quòd Magistri actu regentes dicta Universitatis possint eligere Cancellarium, Doctorem in sacra pagina, seu jure Canonico. Ita quòd si in altera Ecclesiarum nostrarum S. Trinitatis vel S. Patricii ejusdem loci, in dictis scientiis fuerit aliquis in iisdem facultatibus adeptus, in Cancellarium præ omnibus ceteris, per eosdem eligatur. Et si, quod absit, in electione ejusdem Cancellarii fuerit discordia, quòd tunc stetur electioni majoris partis doctorum regentium in numero duntaxat. Et Cancellario dicta Universitatis cedente vel decedente, alium infra XV dies eligatur, & idem electus nobis & successoribus nostris presentibus, seu Vicariis nobis vel illis in remotis agentibus, Sede Dubliniensi plena, & Sede vacante, Custodi Spiritualitatis ejusdem pro confirmatione obtinenda, infra quindecim dies, à tempore electionis presentetur, pro confirmatione sua petenda & obtinenda. Volumus ad hæc, quòd*
duo

duo Procuratores alii regentes, cum fueris copia magistrorum regentium, simili modo ut prius eligantur; Et quod iidem Procuratores, cum Universitatis prædictæ Cancellario caruerit, vices suppleant ejusdem Cancellarii. Et si electio Cancellarii, infra quindecim dies celebrata non fuerit, extunc devolvat Jurisdictio ad Officialem curia Dublin. Sede plena, vel Sede vacante, ad Custodem Spiritualitatis, quousque Cancellarius electus fuerit & confirmatus, vel saltem aliquid non obstat canonicum, quo minus debeat confirmari. Concedimus etiam quod dominus Cancellarius habeat Jurisdictionem spirituales in Magistros & Scholares, ubi actor & reus sunt de Universitate prædictæ, & in eorum familiares, & approbationem & reprobationem testamentorum eorum Magistrorum, Scholarium, & familiarium, ac dispositiones bonorum eorum, si intestati decesserint; Ita tamen quod multa ipsis delinquentibus indicenda, & emolumenta inde, & ex quacunque alia causa, de Jurisdictione prædictæ provenientia, in cista quadam Universitatis prædictæ reponantur, convertenda in utilitatem dictæ Universitatis communem, secundum dispositionem Cancellarii & Magistrorum; & quod duas claves ciste habeant Procuratores, & tertiam nominatus per Cancellarium; Et inde dicti Procuratores bis in anno, coram Cancellario & Magistris regentibus, computum reddere teneantur, vel coram Deputatis seu Deputandis ab iisdem. Jurisdictionem verò nostram & Decani nostri S. Patricii prædicti, in familiares nostros & Canonicos Ecclesiarum prædictarum, & ad eorum familiares, & super gleba præbendarum existentes nullatenus a nobis seu ab ipso Decano abdicantes. Provisò tamen quòd pro Officio Cancellarii & ejus oneribus superportandis, pro loco & tempore, secundum Universitatis

stas facultates honorificè ordinetur. Si vero
 Cancellarius prædictus vices suas aliquibus, vel a
 liis committere voluerit, in causis specialiter &
 universaliter cognoscendis, facultatem eidem con-
 cedimus per presentes. Et si ab iisdem Commissa-
 riis appelletur, primò ad eundem Cancellarium &
 Regentes appelletur, qui per se in dicta causa ap-
 pellationis cognoscent, vel per alios illa vice, à
 quibus si secundo appelletur, ad nos vel Officialem
 curia nostra, seu Custodem, ut præmittitur, ipsa
 appellatio interponatur. Licentiandi insuper Bac-
 calaurii, in facultate quacunque, presententur
 Cancellario prædicto & Magistris regentibus, qui
 si sufficientem numerum, pro tempore per ipsos ordi-
 nando, obtinuerint Magistrorum in eadem facultate,
 pro litteratura, & quoad illos & alios aliarum fa-
 cultatum, pro moribus, deponentium, quibus credi
 volumus, si iurati de credulitate deponentur, non
 obstante minoris partis numero Magistrorum con-
 traditione, licentientur, aliquin per gratiam tran-
 seant Universitatis. Et si quis contra licentiandum
 in quacunque facultate, aliquid objecerit, & illud
 in formâ iuris non probaverit, eo ipso habeatur pro
 malitiosi opponente, & propter resolutionem damno-
 rum & expensarum parti faciendarum, Univer-
 sitatis privilegio privetur ad tempus, vel ad per-
 petuum, prout Cancellarius & regentibus visum fu-
 erit, habita consideratione ad qualitatem rei obiecta
 & conditionem utriusque personæ. Concedimus etiam,
 pro nobis & successoribus nostris, quod Cancellarius,
 de consilio Magistrorum regentium & non regenti-
 um, si necesse fuerit, Statuta condere possit, ad bo-
 morem & pacem Universitatis, & ad scandala di-
 vimenda, quæ contingere poterint, in eventis, & illa
 Statuta debent nobis & successoribus nostris præsen-
 tari, & per nos & eosdem successores confirmari.

Ordinamus

Ordinamus etiam quod nos & successores nostri eligere possimus secularem in Theologia regentem, vel de quacunque religione, qui in Ecclesia nostra S. Patricii præfata actualiter legat in sacra pagina, sine alicujus contradictione vel calumnia, perpetuis temporibus, in futurum. Ac nobis vel illis successoribus nostris agentibus in remotis, quod Cancellarius hoc facias vice nostra, & eorundem successorum. (Eo non obstante quod Scholæ fratrum Prædicatorum ac Minorum duximus canonizandas.) Et quod Cancellarius electus, & à nobis & successoribus nostris confirmandus Juramentum nobis & successoribus nostris præstet fidelitatis. In cuius rei testimonium, Sigillum nostrum, una cum sigillis Capitulorum nostrorum S. Trinitatis, & S. Patricii Dublin. prædictorum, præsentibus est appensum. Datum Dublinii, decimo die Februarii anno Dom. MCCCXX, & Consecrationis nostræ quartæ. Tumque S. Theologie Doctores creati sunt ibidem Gulielmus de Hardite ordinis Prædicatorum, Henricus Cogry ordinis Minorum, & Edmundus de Karmardin ordinis Prædicatorum. Item ad gradum Doctoratus in Jure Canonico, promotus est Gulielmus Rodiart Decanus ecclesiæ S. Patricii Dublin. Qui constitutus est etiam primus Academix Cancellarius. Lecturam Theologicam, ab Edwardo III, ibi postea institutam docet Regestum Johannis Alani Archiepiscopi Dublin. Cæterum deficientibus facultatibus, quibus alumni alerentur, Academia ipsa paulatim defecit. Remanebant quidem vestigia aliqua Academix, tempore Henrici VII, Nam in Concilio Provinciali Dublinii habito in Ecclesia S. Trinitatis, coram Waltero Fitz Simons tunc Archiepiscopo Dnbliniensi, concessa sunt, ad septennium, *Lectoribus Universitatis*, stipendia quædam, ab Archiepiscopo, Suffraganeis & Clero

Provinciæ Dublinensis, annuatim solvenda. Tandem verò Elizabetha Regina, Dublinio Academiæ honorem restituit: Nam Collegium SS. Trinitatis nomini consecratum, posuit (in loco ubi olim Dermotus filius Murchardi rex Lageniæ, cœnobium omnium Sanctorum, vulgò dictum *St. Dunlows*, Canonicis ord. S. Augustini construxerat) prædiis ditavit & Academicis ornavit Privilegiis. Primum lapidem posuit Thomas Smithus Prætor Dublinensis, 13 Martii anno MDXCI, Stilo Anglicano, & 9 Januarii MDXCIII, studiosi primum admissi. Eidem postea Collegio rex Jacobus præter annuam 388 librarum & 15 solidorum Monetæ Angliæ, è fisco, pensionem, amplissimas in Ultonia possessiones elargitus est. Atque hæc unica nunc est Hiberniæ Academia, Athenæ nostræ. Neque silentio prætermittenda est Academia Pontani erecta, autoritate Parlamenti ibi habiti, Mense Novembri MCCCCLXV, coram Thoma Comite Desmondæ, Deputato Georgii Ducis Clarenæ, Hiberniæque *Locum-tenentis*, & Academiæ Oxoniensis Privilegiis adornata. Cæterum ea Academia, ex defectu proventus, brevi evanuit. Hæc serè paucis mutatis & nonnullis additis, alibi diximus.

De Academiis apud exterâs nationes, Hibernorum operâ, excutis, vid. quæ habet Notkerus Balbulus, vetustus cœnobii Sangallensis monachus, lib. de Gestis Caroli Magni, quem ex M. S. codice Bavarico, edidit Henricus Canisius, tomo I antiquæ lectionis.

CAP. XVI.

De antiqua dispositione Episcopatum Hibernia.

PARNASSUM Hibernicum obambulavimus. Nunc sedes Episcopales videamus. Johannes Pappo Presbyter Cardinalis tituli S. Laurentii in Damaso, Legatus ab Eugenio III in Hiberniam missus quatuor Pallia secum detulit, quæ (ut aliis diximus) in Synodo habitâ Mense Martio, anno MCLII, quatuor Archiepiscopis tradidit, Armachano scilicet, Dublinensi, Casseliensi & Tuamensi. De loco Synodi variant Scriptores; Nam aliqui in cenobio Mellifontis, alii Kenanulæ sive Kenilæ, (quam hodiè contractè *Kells* dicimus) in Midia habitam volunt. In ea Synodo cuilibet Archiepiscopo certus Suffraganeorum numerus subjectus est & assignatus. Horum dispositio, in codice censuum cameralium Centij Camerarii, qui fuit postea Honorius III, ita exhibetur,

Sub Archiepiscopo Armachano.

Episcopatus de	Conner.	Sive recentioribus nominibus Episcopatus	Connorenfis.
	Dun-daleghlas.		Dunenſis.
	Lugud.		Ludunenſis,
			al. <i>Louthenſis</i> .
	Cluainiard.		Clonardenſis.
	Connanas.		Kenanenſis,
			al. <i>Kellenſis</i> .
	Ardachad.		Ardachadenſis.
	Rathboth.		Rapotenſis.
	Rathlurig.		Rathlurienſis.
	Damliag.		Damliagenſis,
			al. <i>Dulekenſis</i> .
	Darrich.		Derenſis.

De

De hac distributione, non pauca hîc notanda : Nam si ad recentiora tempora veniamus, Sedes Clonardensis, Kenanensis, & Damliagensis, non diu post Anglorum adventum in Hiberniam, coaluerunt ; ideoque Episcopi jam inde, à Midia, in qua dictæ sedes sitz, solum mutati, Episcopi Midenfes sunt appellati. Item Sedes Rathluriensis adjecta est Cathedræ Derensi. Ad Ludunensem quod attinet ; illius Sedis Episcopus quandoque Ludunensis sive Lugudunensis, quandoque Clochorensis dicebatur. Nam licet illa duæ Sedes (Ludunensis & Clochorensis) originitîs fuerint distinctæ, tandem tamen coaluerunt, & unitæ manserunt, usque ad tempus Davidis O-Bragan Episcopi Clochorensis (qui vixit sub Henrico III.) Tum verò omnes Ergalliz sive Uricis Decanatus, qui olim suberant Episcopo Ludunensi, ab ea Sede abstracti fuerunt, & Diocesi Armachanæ adjecti. Qua de re extat jam dicti Davidis actio, data Perusii Id. Augusti anno MCCLII, contra Reinerum Archiepiscopum Armachanum, licet irritò successu. Denique in hac distributione, (quod hîc non prætermittendum) defunt Sedes Dromorensis, Clômacnoisensis (adjecta demum Episcopatu Midenfi) & Triburnensis, quæ postrema, vetusto eo nomine tandem deposito, nomen accepit Sedis Kilmorensis, ex quo Andreas (Bradus nî fallor) loci Episcopus, circa annum MCCCCLIII, Ecclesiam parochialem S. Felimei *de Kilmore*, Nicolai quinti Papæ assensu, in Ecclesiam erexit Cathedralẽ. Ad sedendi ordinem quod attinet, inter Episcopos Suffraganeos Hiberniæ, in Conciliis & alibi, Episcopus Midenfis primum habuit locum ; Secundum sibi asseruit Episcopus Darenfis, Cæteri secundum tempora ordinationum sederunt.

Sub Archiepiscopo Dubliniensis.

<i>Epis- copatus de</i>	Glendelachi.	<i>Postea dicti Epis- copatus,</i>	Glendelacensis.
	Fern.		Fernensis.
	Cainic.		Ossoriensis.
	Lephlin.		Lechlinensis.
	Childar.		Darensis.

Sedes Glendelacensis quæ (in Bulla Lucæ Papæ III data 1182, à Johanne Comino Archiepiscopo Dublin. impetrata) dicta est *Episcopatus Insularum*, unita fuit postea & annexa cathedræ Dubliniensis, tempore Henrici *Laundres* Archiepiscopi Dublinensis. Non defuerunt qui tradidere Sedem Fernensem olim fuisse Cathedræ Menevensi in Wallia; Sed transeant conceptus isti imaginarii.

Sub Archiepiscopo Cassiliensis.

<i>Epis- copatus de</i>	Cendaluan.	<i>Postea dicti Epis- copatus,</i>	Laonensis, al.
	Limerich.		Killalew.
	Insula Gathay.		Limericensis.
	Cellumabrach.		Iniscattienfis.
	Ole-imlech.		Fensborensis, al.
	Roscreen.		Kilsenuragh.
	Waktifordian.		Imelacensis.
	Lismor.		Roscreensis.
	Cluainvanian.		Waterfordiensis.
	Corcain.		Liffnotensis.
	Ros-ailther.		Clonensis.
	Ardfert.		Corcagiensis.
			Rossensis.
			Ardfertensis.

Ex his, Sedes Iniscattienfis, post Anglorum ingressum, adjecta est Cathedræ Limericensi, & Roscreensis.

Roscrwenfis Laonenfis. Item adunatz sunt sedes Waterfordienfis & Lismorenfis, deinde Corcagienfis & Clonenfis, atque demum Imelacenfis adjuncta est Caffelienfis.

Sub Archiepifcopo Tuamenfi.			
Epifcopatus de	Mageo.	Postea difti E- pifcopa- tus	Maglonenfis.
	Cell-alaid.		Alladenfis, vul- gò <i>Kill-alla</i> .
	Roscoman.		Roscomanenfis
	Cluanfert.		Clonfertenfis,
	Achad.		Achadenfis, vulgò <i>Achury</i> .
	Cipani.		Kenanenfis.
	Celmun-duac.		Duacenfis, vul- gò <i>Kilmacogh</i> .

Ex his, sedes Epifcopalis Maglonenfis poftea adjuncta est Cathedra Tuamenfi, ficut quæ in dicta diftributio omiffa, Enaghdungenfi. Porro Roscomanenfi Elphiniam poftea translata est, & Kenanenfi bis (quod mereris) in hac diftributi-
one numerata, Provincie Armachanæ adjecta, poft longam nimirum ea de re contentionem Ro-
mæ agitatam, inter Archiepifcopos Armachanum & Tuamenfem.

Nomina Epifcoporum qui Synodo interfuerunt, in qua facta fuit dicta diftributio, ex antiquo co-
dice M. S. vifum est hic apponere; quia huic rei
lucem aliquam præbent.

Giolla-Chriſt (ſive Chriſtianus) *O Conarchi E-
piſcopus Liſmorenſis Legatus*, *Giolla mac-liab* (al.
Gelafius) *Primas Hiberniæ*, *Domnaldus O Lonar-
gain Archiepiſcopus Memonienſium*, i. Caffelienſis,
Ada O Hoſin Archiepiſcopus Connaghtenſium,
i. Tuamenſis, *Greri* (ſive Gregorius) *Epifcopus
Athaſliab*,

Athacliath, i. Dublinensis, *Giolla-na-namb*
Episcopus Glendelacensis, *Dungallus O-Cellaid*
Episcopus Lechlinensis, *Tuistius Episcopus Water-*
fordensis, *Domnallus O-Fegortaie Episcopus*
Ossoriensis, *Find mac Tiarcaín Episcopus Kildaren-*
sis, *Gillo-anchomdheh* (sive *Deicola*) *O-Ardmail*
Episcopus Imelacensis, *Giolla-Eda*, *O-Maigin*
Episcopus Corcagensis, *Macronan Episcopus Kie-*
rensis, i. *Ardfertensis*, *Torgesius Episcopus*
Limericensis, *Muirchortachus O-Melider Episco-*
pus Cluainmicnois, *Maliasa O-Cmachtaín Episco-*
pus Airibir-comach, — *O-Ruadan Episcopus*
Luigni, i. *Achadensis*, *Macraith O Morain*
Episcopus Conmaena, i. *Ardachadensis*, *Eibru*
O-Miadachbain Episcopus Cluanairardenis, *Tuathal*
O Connachtaig Episcopus Huambruin, i. *Enach-*
dunensis, *Muiridbeach O Cobthaig Episcopus*
Ceanla-Eogain, i. *Derensis*, *Mal-Patricias O*
Bainan Episcopus Dailaraid, i. *Connorensis*,
Maliasa Mac-Inclericair Episcopus Ullagh, i.
Dunensis. *Cæteris*, quorum tituli, à regionibus,
 in quibus *Sedes* eorum sitæ, quandoque mutua-
 tantur, suprà recentiora nomina, adjecimus.
 Fuerunt & aliz *sedes* Episcopales in Hibernia, ante
 Paparonis adventum, de quibus sit memio apud
 Scriptores Hibernicos, *Trimmenis* nimirum, *Slep-*
tensis, *Luscensis*, *Ardmorensis*, *Ardfrathensis*, *Slan-*
ensis (ut & cæteras hic prætermittamus) *Saige-*
rensis: Sed illæ partim in Synodo suprà me-
 morata, partim antea, & partim brevi postea,
 aliis cathedris adjunctæ fuerunt & annexæ. Deniq;
 si prima surgentis Ecclesiæ Hibernicæ tempora
 spectemus; *Jocelinus Furnessensis* in vita S.
Patricii cap. 186, affirmat eum ccc1 (Nennius
 habet ccclxv.) *Episcopus manu suâ consecrâsse*.
 Ut ut fuerit, *Sedes* illius xvi Episcoporum, in villis
 exiguis

exiguis plerumque sitas, non diu postea, ad longè
minorem numerum fuisse redactas, certò constat.
Sed hæc plenior requirunt disquisitionem; Nos
aliò festinamus.

CAP. XVII.

*De Corbâ sive Corbanis, Erenachis; Scribis;
Cellidis & Anachoretis Hiberniæ: Deque
ignis dicto inextinguibili, à Moniali-
bus Kildariensibus, olim
custodito.*

Secl. I.

DE Ordinibus hic agimus in Ecclesia Hibernica
olim repertis, à quibus nomina aliqua raro ali-
bi audita. Corba sive Comorba, Corbanus sive Co-
morbanus, (nam variè legitur) significat, secundum
aliquos, Chorepiscopum, unde nomen (ut putant)
barbarâ contractione sortitum; Alii volunt
Comorbach Hibernis significare comprædianum,
sive ejusdem prædii vel patrimonii possessorem.
Passim verò (ut rectè Colganus) usurpatur, apud
priscos nostros Scriptores, pro successore in
Prælatu vel dignitate Ecclesiasticâ. Et hoc sensu
in Annalibus & Historicis Hibernicis sæpè occurrit
mentio Comorbanorum, Patricii, Albei, Järlathi
Columbe, Fechini, aliorum. Cæterum hoc loco,
loquimur tantum de Comorbanis qui laici sperunt,
& plerumque uxorati, licet ex iis aliqui improprie
olim appellabantur Abbates, & alii, Priores. Illis,
eorumque familiis, assignatae sunt terræ quædam
liberæ, vulgò *Carmen-lands* dictæ, de quibus plura
postea in Erenacho. Neque Wallis olim (ut
opinor) ignotus fuit hic Ordo, licet alio vocatus
nomine.

nomine. Nam Comorbanum denotare videtur Giraldus Cambrensis, Itinerarii Cambrie lib. 2, cap. 4, nomine Abbatis laici. Sic enim ille. *Notandum autem quod haec Ecclesia (de Lhan-Padern-Vanr, sive Ecclesia Paterni magni loquitur) sicut & alia per Hiberniam & Walliam plures, Abbatem laicum habet. Usus enim invaluit & prava consuetudo, ut viri in Parochia potentes, primo tanquam Oeconomi, seu potius Ecclesiarum Patroni & Defensores, à clero constituti: postea processu temporis, aucta cupidinetotum sibi jus usurparent, & terras omnes cum exteriori possessione, sibi impudenter appropriarent: solum altaria cum decimis & obventibus clero relinquentibus, & hac ipsa filiis suis & cognatis assignantes. Sed pergamus.*

Ad Erenachum jam ventum; Is Archidiaconi munere functus, unde nomen accepit, non autem superioris generis, ait. D. Henricus Spelmanus in Archæologo, qui hodie sub Episcopo, Jurisdictione fruitur, sed antiqui illius, qui Presbytero inferior, pauperes & Xenodochia (diaconias inde appellata) curabat. Illi porro ejusque stirpi assignatae sunt olim terræ dictæ *Termon-lanas*, utpote liberæ & immunes à secularibus impositionibus, sed pensionibus quibusdam & refectionibus, annuatim Episcopo in cujus Diocesi fuerunt, pendendis, oneratae. Verbum *Termon* mutuatum videtur à Termino Deo, cui Ethnici olim templa construebant quod rusticorum lites, in dividendis agris, cum sustulisse crederent. Ita *Termon* fuit quasi terminus, sive prædium limitatum & distinctum à prædiis Laicorum. Sed ad Erenachum redeamus. Mortuo aliquo Erenacho, ceteri ejusdem stirpis, qui terras eas possederunt, talem è suâ familia, ad hoc munus suscipiendum elegerunt, qualem, ob aetatem & mores, idoneum judicarent. Is, uxoratus plerumque,

Sect. 2.

plerumque, sed qui primam habuit consuram, Episcopo præsentatus, ab eo admissus est & confirmatus, ac sub introitu, subsidium Episcopo solvit; sin ob iustas aliquas rationes rejectus, alium in eius locum elegerunt. Si discreparet de electione familia, tunc ab Episcopo & clero electus est Erenachus; at ex eadem stirpe. Si porro stirps ea deficeret, tunc ab Episcopo & clero, ad munus illud subeundum, alia electa est familia, sub conditionibus olim usitatis. De his plurimum cupidus consulat V.C. Henricum Spelmanum; eq. aur. in Archaeologo suo, ubi multa scitu digna, beneficio insignis hujus seculi Ornamenti, D. Jacobi Usserii Armachani communicantur.

Scit. 3.

Scriba apud Judæos, Lectores erant & Doctores sive Interpretes Legis. Ad veteres Hibernorum Scribas quod attinet, non possum non per eos intelligere Theologiæ Lectores. Ita olim vocabantur viri eruditione clari, Suibneus Clonmacnoisensis, qui obiit anno Dom. DCCCXCI, Cormacus Culinani filius, Rex & Episcopus Casselensis, in prælio occisus an. Dom DCCCCLII, & (ut alios hîc prætermittamus) Cele Comorbani S. Congalli qui ex hac vitâ migravit anno Dom. DCCCXXVIII. *Lecturi* nomen longè frequentius (fateor) apud historicos Hibernicos invenitur.

Scit. 4.

Erant porro apud Hibernos, Presbyteri nonnulli, *Calidei*, sive *Culdei*, i. e. cultores Dei appellati. Ita in Insula Viventium, Hibernicè Inchinimeo, apud Tipperarienses in Momonia, erat *Capella*, cui (ut Giraldus Cambrensis, testatur, Topograph Hiberniæ distinct. 2, cap. 4,) *pauci calibes*, quos *Calicolas*, vel *Calideus* vocant, devoti deserviebant. Ibi certè, cœnobium erat olim Canonicorum regulæ.

nium. Quare an dicti Colidei ejus fuerint ordi-
nis. Monachos quosdam ita dictos in Cambria/
disertò asserit dictus Giraldus; Itinerar. Cambr.
lib. 2. cap. 6. Erant porro Presbyteri quidam secu-
lares, choro inservientes, in Ecclesiâ Cathedrali
Armachanâ, qui Colidei appellabantur, & eorum
Præses, Prior collegii Colideorum, eratque loco
Præcentoris dictæ Ecclesiæ. Hunc, vacante Prioratu,
ellegebant Colidei, & sic electum confirmabat
Archiepiscopus Armachanus. Erat item Prior
Colideorum apud *Clunay-Inis* in agro Monagha-
nenfi. Item alius apud *Dewenish* in agro Fernan-
achano, uti testatur regestum Johannis Kyte, sub
Henrico VIII, Archiepiscopi primum Armachani,
deinde Thebani, ac demùm Episcopi Carleolensis
in Angliâ. Monachos porro & Sacerdotes apud
Scotos Albanianse, *Culdeos* olim dictos, notat
Hector Boëthius; Histor. Scotiæ lib. 6. Denique
non ignotum erat hoc nomen, apud ipsos Anglos.
Nam Regestum chartarum Hospitalis S. Leonardi
Eboraci (quod in Bibliotheca instructissima D.
Thomæ Cottoni Baronetti asservatur) docet
Ministros ecclesiæ Cathedralis S. Petri Eboracen-
sis, tempore Æthelstani regis Angliæ, dictos
fuisse *Colideos*, ac ejusdem ecclesiæ *Colideos*, sub
Gulielmo Victore, fundasse *Hospitalis* S. Petri
Eboraci, *pauperibus ad ipsam civitatem confluen-
tibus*, sed à Gulielmo Rufo rege postea transla-
tum ad locum Regium; & jam inde à Stephano
rege, qui ecclesiam ibidem, in honorem S. Leo-
nardi, construxit, dictum Hospitalis S. Leo-
nardi.

Neque deerant Anachoretæ, qui cellas suas *Sol. g.*
habebant Fourz, Kilkenniz, ad S. Dulachi, &
alibi in Hiberniâ. Hi alio nomine dicebantur *Is-
slus*, quod in cellis sive Anachoretagiis se inclu-
derent.

rent. Atqui mos ille, non tam stricte observabatur, quin qui semel inclusus, aliquando dispensatione alio migraret. Sic in annalibus Ultoniensibus, ad annum 928, ita legimus, *Cele Comorbannus Comgalli Scriba, Anachoreta & Apostolicus Doctor totius Hibernia, anno 39 aetatis suae, 18 Calendas Octobris, in peregrinatione, feliciter Roma quievit.* Et Marianus Scotus, in Chronico suo, ad annum 1069, *Ego miser Marianus, jussu Episcopi Moguntinensis & Abbatis Fuldensis, feria sexta ante Palmas, 3 nonas Aprilis, post annis decem mea inclusionis, solutus de clusa in Fulda, ad Moguntiam veni, & in festivitate septem fratrum secundo includor.* Sic ille de seipso. Regula vitae Anachoreticæ extat in libro M.S. olim pertinente ad cœnobium S. Thomæ juxta Dublin. cum adjunctâ Epistolâ Roberti cujusdam Presbyteri, ad Hugonem Anachoretam, de eodem argumento, scripta (ut conjicio) circa tempora Henrici III. Sed eorum varias olim fuisse regulas certò liquet. In Regesto Octaviani de Palatio, Florentini, Archiepiscopi Armachani, fit mentio Meiltri Bratnagh, Ordinis Minorum de Observantiâ, qui oculorum lumine orbatus, admisus est per dictum Archiepiscopum, 10 Julii MDVIII, *Anachoriticam ducere vitam, juxta Ecclesiam Cathedralem Casseliensem, ubi sibi locum in parte construxerat.* De inclusis, vid. plura apud Marianum Scotum & Florentium Wigorniensem, ad ann. MXLIII & MLVIII. De alio Anachoretarum genere, vid. vitas Patrum, lib. 4, cap. 8. Senior. & hic prætermitto, à Scriptoribus antiquis Hibernicis ita nempe appellatos, quod Senior, dignitatis, apud eos, non Ordinis alicujus specialis neque Officii fuerit nomen. Prætereo itidem regulas transallicas, Sanctis Albeo, Columba, Congallo,

gallo, Columbano, & Comano adscriptas, ut quæ ad præsens institutum non pertinent.

De igne dicto inextinguibili, à Monialibus eccl. *Scil. G.* nobis S. Brigide Kildaræ, olim custodito, ita Geraldus Cambrensis, Topograph. Hiberniæ distinct. 2, cap. 34, *Apud Kildariam, quam gloriosa Brigida reddit illustrem, digna sunt memoratu, miracula multa; Inter qua primum occurrit ignis Brigida, quem inextinguibilem dicunt, non quod extingui non possit, sed quod tam solictè tam accuratè; Moniales & sancta mulieres ignem, suppetente materia, fovent & nutriant, ut à tempore Virginis, per tot annorum curricula semper manseris inextinctus, & eum tanta lignorum strues, tanto in tempore sit hic consumpta, nunquam tamen cinis extitit.* Hinc ipsum Monialium cœnobium, the site house sive domus ignis vulgò vocabatur. Cæterum extinctum fuisse hunc ignem Kildaria, per (Henricum Loundres) Archiepiscopum Dubliniensem, anno Dom. MCCXX, tradit author quidam anonymus ordinis (ni fallor) Prædicatorum, qui Annales rerum Hibernicarum breviter descripsit, ab anno Dom. 1163, ad annum usque 1314, quo vixit. Hoc ideo fortè factum est, ab Archiepiscopo, quod mos ille, alibi inusitatus, originem suam traxisse videretur ab imitatione Virginum Vestalium, quas Numa Pompilius primum instituerat, Vestæq; sacris ac perpetuæ ignis custodiæ dicarat. *Focum Vestæ virginibus,* ait Lucius Florus, de Numa loquens, *colendum dedit, ut ad similitudinem celestium Syderum, custas Imperii flamma vigilaret.* Sed hoc obiter. Ut ut fuerit, morem ignis fovendi in jam dicto cœnobio à Monialibus S. Brigide usitatum, durasse postea (pro pauperibus, ut dicitur, & hospitibus refocillandis,) ad tempus usque suppressionis cœnobiolorum, sub Henrico

VIII. certò constat. De hac igne, si plura velis, Giraldum Cambrensem consulas, Topographiæ Hiberniæ distinct. 2, cap. 35 & 36. Hac sufficient hie.

CAP. XVIII.

De veterum Hibernorum Navigiis quibusdam, coriis instructis.

Hiberni veteres, navigiis vimineis, coriis vac-
cicis instructis, uti sunt, non in fluviiis tantum,
sed quandoque in ipso Oceano. Naviculæ illæ,
vel cymbæ potius, Hibernis *Cornaghi* appellantur,
à Britan. ut videtur *Corneg*, quod cymbam sonat
corio contextam, Vid. Guliel. Somneri Glossari-
um, ubi nomina etiam invenies doctorum illorum
viri, qui de naviculis hujusmodi scripserunt,
& nobis, in hoc scrutinio, viam patefecerunt. Me-
minit hujus generis navigii Florentius Wigornien-
sis, in Chronico suo, ad annum Dom. (secundum
Dionysium) DCCCXCII. Tres (ait ille) Scy-
thici viri Dofflainum, Machbethum, Magulmannum,
pergrinans ducere vitam pro Domino cupientes, as-
sumpta secum unius hebdomada viatico, ecclesie de
Hibernia fugerunt; carabumque, qui ex duobus
tantum citius et dimidio factus erat, intraverunt,
miramurque in modum, sui velo et armamentis, post
septem dies, in Cornubia applicuerunt, et postea-
dem Regem Alfredum adiungunt. Hæc ille, ex Ma-
rino Scoto. Item Gildas, in Epistola sua, de
Britanniæ excidio. Emergunt certatim de Car-
nabhi (sive carnabie) quibus sunt trans Scythiam
viam recta, &c. *Mar. Scythiam Pillarumque*
græci

propter Isidorus, Originum lib. 19, cap. 1, *Caribæis* exportis esse peruviam Scapham, ex vimine factam, erudique corâ contestam. Tales naviculas habuisse olim Britannos testatur Plinius, lib. 4, cap. 16, & lib. 7, cap. 56. Item Lucanus, lib. 4,

*Primum cæna salix madefacto vimine, parvam
Texitur in puppim, casoque indulta juvenca
Vecturâ patiens, ubi idem supereminet amicus.
Sic Ventus, stagnante Pado, fusoque Britannia
Navigat Octavo.*

Et Solinus Polyhistor, cap. 25, *Mare, quod inter eam (Hiberniam sci.) & Britanniam, adosum, inquietumque, &c. Navigant autem vimineis alveis, quos circumdant ambitione tergorum bubalorum.* Eodem modo & Saxonicos Piratas olim navigasse. docet Sidonius Apollinaris, carm. 7,

*Quia & Armaricus piratam Saxona trahitur
Sperabat cni pelle salum sulcare Britannum
Ludo, & affucto glaucum mare findere lembo.*

* *Sperabat, i. timēbat.*

Sed idem Navigii genus olim apud alias gentes in usu fuisse, è Seneca, Solino, Orosio & aliis è veteribus, intelligimus. Non negandum tamen Anglo-Saxones antiquos, (ut de Phœnicibus, Græcis, Romanis, &c. hic taceamus) præter naviculas eas prædatorias, naves etiam habuisse præfidiarias. De remorum numero, quibus agebantur naves Alfredi regis Angliæ, ita Henricus Huntindoniensis, *Rex Alfredus naves longas sc. 40 remorum vel plurimum fecit parari, contra puppes Dacorum.* De Edgari Regis ingenti classe, vid. Florentium Wigorniensem ad an. DCCCLXXXIII,

& Florilegum ad annum DCCCCLXXV. Et si ad recentiora tempora veniamus, non sumus nesci quantum honorem Anglicæ genti addiderunt copie maritimæ, naves instructissimæ, *Muri illi ligni Angliæ*, (ut eas appellat D. Walterus Raleghus eq.aur.) & nautarum exquisita peritia in re nautica, cum adjuncta indefatigabili industria, in navigationibus, ad oras remotissimas. Non abs re erit forsitan hic etiam annotare Hibernos veteres alio Cymbæ genere, in fluviis & lacubus fuisse usos, è quercu cavata, quod aliquibus in locis etiamnum in usu est, & Hibernice *Corti* Anglicè a *Cet* dicitur.

CAP. XIX.

De more antiquo creandi Milites, apud Hibernos.

Primus (quod sciam) qui de hac re literis quicquam commisit, fuit Johannes Froissardus, Gallus, in Historia sua. Narrationem is habet (vol. 3, cap. 63,) de 4 regibus (vel dynastis potius) Hibernicis, qui licet more patrio, ordinem militarem suscepissent, iterum tamen à Richardo II rege Angliæ, dum Dublinii esset, in prima sua expeditione Hibernica, milites creati fuerunt, more Anglicano. Rem verò ita ille aperit. Hi reges, post submissiones & agnitas Regi Richardo fidelitates, committebantur curæ Henrici Castilii Angli, qui linguam Hibernicam callebat. Mandatum is à rege acceperat, de iis informandis & instruendis in moribus Anglicanis, & speciatim de iis inducendis ad ordinem militatem suscipiendum, more Anglicano. In hac re, ita se gessit Castilius, ut ejus suasu & rationibus existeret reges, manus dedere. Dicebant tamen

tamen se à patribus suis, diù antea, nimirum cùm annos nati essent septem, creatos fuisse milites, more antiquo, quo singuli reges Hibernici solebant creare filios milites, & (quod ad ceremonias attinet) quemque tyronem, tempore creationis, hastam tenuem, tam puerili ætati aptatam, in clypeum, palo in medio prati affixum, cursu impingere solitum, deinde pro numero hastarum ibi fractarum, magis aut minùs honoratum. Addit Froissardus reges illos plenius, ab Ormoniz comite instructos, & Richardi regis jussu, pro dignitate, vestitos, admodùm solenniter Dublinii in Ecclesia Cathedrali, vigiliis peractis & missa audita iterùm manu Regis, milites fuisse creatos, eodemque tempore alios itidem eundem suscepisse ordinem. Hæc ferè Froissardus. Atqui de puero creato milite, longè antiquius habemus exemplum, apud Guliel. Malmesbur. de gestis Regum Angliæ, lib. 2, cap. 6, in creatione Athelstani, qui postea rex fuit Angliæ, *Nam & avus ejus Alfredus (verba sunt Guliel. Malmesburiensis) prosperum ei regnum olim imprecatus fuerat, videns & gratiosè complexus speciei spectata puerum, & gestuum elegantiam, quem etiam præmaturè militem fecerat, donatum chlamide coccinea, gemmato baltheo, ense Saxonico, cum vaginâ aureâ. Videamus jam alia.*

CAP. XX.

Hiberniam in Romanorum potestatem nunquam concessisse.

Romanos olim, in Hibernia subjuganda, aliquid tentasse credunt nonnulli, & agri colligunt (ut ait Camdenus) ex illo Juvenali,

*Arma quid ultra
Litora Juvenerim promovimus, & modo captas
Orcadas, & minima contentos nocte Britannos.*

Aliqua exemplaria Chronici Eusebii Galbam in Hiberniam imperium arripuisse habent, Sed Hiberia legendum. In Hispania enim (quæ & Hiberia dicta) hoc factum, è Suetonio liquet, uti rectè notat Ortelius. Inquit etiam Panegyricus Constantio Chloro Augusto dictus, Hiberniam sub ejus fuisse nutu, *Britannia* (inquit) *ita recuperata est, ut illa quoque nationes terminis ejusdem Insula coherentel, vestris nutibus obsequantur.* Et in recentiorum Chronici (ut jam dictus Camdenus notat,) *Hiberniam cum Britannia & Thule Constantino, Constantini Maximi filio, in Imperii divisione obvenisse scribitur.* Veruntamen de expeditione aliquâ Romanorum in Hiberniam, vel Insulæ illius expugnatione ab iis, tam apud Historicos Hibernicos, quàm ipsos Romanos, altum est silentium. Et ego quidem Camdeno assentior, quod felix faustumque Hiberniæ fuisset, si in Romanorum potestatem concessisset, nam citius tunc barbariem exuisset. Julio Agricolæ animus quidem fuit Hiberniam invadere, cum Regulum quendam Hibernicum, seditione expulsum, specie amicitiae, retinuerit: nihil tamen in ea subjuganda tentavit. Sed

Sed audiamus jam quid de hac re scripsit Tacitus, in Agricola: vita. *Quinto expeditionum anno (inquit) nave prima transgressus, ignotas ad tempus gentes, crebris simul & prosperis praliis domuit, eamque partem Britannia, quæ Hiberniam affluit, copiis instruxit, in spem magis quam ob formidinem: Siquidem Hibernia medio inter Britanniam atque Hispaniam sita, & Gallico quoque mari opportuna, valentissimam Imperii partem, magnis invicem usibus, miscuerit. Spatium ejus, si Britannia computetur, angustius, nostri maris infusum superius. Solum calamusque & ingenia cultusque dominum haud multum à Britannia differunt, mollius indolis portusque per commercia & negotiatores cogniti. Agricola repulsum seditione domesticam unam ex Regulis gentis excoeperat, ac specie amicitia in occasionem vertebat. Sæpe ex eo audiivi, legiones arces & medicis auxiliis, debellari obtinerique Hiberniam posse, idque adversus Britanniam profuturum, si Romana indiget arma, & velut à conspectu libera sit toleretur.* Sic Tacitus. Ex ejus verbis, colligit Camdenus multos ex Hispania, Gallia & Britannia, in Hiberniam se recepisse, ut Romanorum jugo colla subducerent. Sed hoc alii excutiant: In re obscura variæ (scio) oriuntur opiniones. Denique (ut hoc etiam notemus) reperiuntur in Anglia, Gallia & aliis regionibus, ubi Romani victores fuerunt, præter nummos antiquos Romanos, multe aræ, statuae, urnæ, columnæ & inscriptiones marmoreæ, (quasi tot antiqui operis miracula) à veteribus Romanis relictæ, at in Hibernia nullæ, ne quidem nummi Romani, nisi alinnde infecti. Hinc cum Gulielmo Neubrigensi (Rerum Anglicarum l. 3, c. 26.) concludimus, Hiberniam Romanis, etiam Orcadum Insularum dominum tenentibus inaccessam.

CAP. XXI.

De Cormaco Culinani filio, Rege simul & Episcopo Casseliensi: ubi obiter de aliis qui Reges fuerunt simul & Pontifices, vel sacerdotes. Deque miro more tonsura ab Aedo (dicto Clerico barbo) introducta.

SECT. I.

DE Regibus aliquot, qui, regnis renunciatis, vel Monachi facti fuerunt vel Episcopi, apud Historicos, crebra fit mentio: Sic in Hibernia, Cormacus Rex Lageniz, regno suo renunciato, Monasticam amplexus est vitam in cœnobio Bancho-
rensi, sub S. Congallo. Sic Aidus Niger rex itidem Lageniz, ex rege factus est *Monachus, Abbas & Episcopus Kildariensis*, ut Jo. Colganus habet, & obiit 10 Maii anno DCXXXVIII. Atque ita (ut alios hic omittamus) in Anglia, Sigebertus Rex orientalium Saxonum, pompâ Regiâ resignatâ, Furfri Hiberni suasu, monasticam amplexus est vitam, in cœnobio de *Cnobersburg*, hodiè *Burgh-Castle*, in Suffolcia. Atqui Cormacus Culinani filius, de quo nunc loquimur, & Rex fuit simul & Episcopus Casseliensis, Is stemma suum duxit (uti alibi diximus) ab Engosa Nafrachi filio Casseliensium Regum primo, qui Christianam Religionem amplexus est. Regnum inijt Cormacus an. Dom. DCCCCI, & (quod mireris) Episcopi etiam munus obivit. Morem eum, apud Hibernos, illo ævo viguisse, Scriptores patrii luculenter ostendunt. Speciatim inter Cormaci prædecessores, Olchobarus, qui obiit anno 851, & Cœnseladus, qui anno decessit 873, simul Reges fuerunt Casselienses & Antistites Imelacenses. At non sine exemplo: Nam inter Judæos, Judas Macabæus, Jonathan, Simon &

Johannes Hircanus, tam Ethnarchia, (sen populi principatu) quàm pontificatu, simul gavisi sunt : & qui regis diadematis inter eos ornati fuerunt; Aristobulus nempe, Alexander Jannæus & alii, uno etiam eodemque tempore, summi fuerunt Pontifices. Si de antiquis ethnicis loquamur, habemus ipsos Imperatores Romanos, Pontifices simul Maximos; Inter Reges itidem, Anium, de quo Virgilius, *Aeneid.* 3,

Rex Anius, Rex idem hominum, Phabiq; sacerdos.

Et Ovidius, *Metamorph.* 13,

*Hunc Anius, quo Rege homines, Antistite Phabus
Ritè colebatur, temploque domoque recepit.*

Item *Mercurium Trismegistum*, sive *ter-maximum*, qui (si Alex. ab Alexandro credamus, Genialium dierum l. 2, c. 8,) inde nomen tulit, quod *Philosophus maximus, Sacerdos ac Rex maximus* esset. De hac re, vid. plura apud Platonem in *Politico*. Sed ad nostra jam redeamus. Meminit Cormaci hujus, Caradocus Lhancarvanensis, in *Chronico* suo Cambriae, seu viri pii, sed *Carmotum filium Cukemani regem & Episcopum Hibernia*, sive is, sive qui Anglicè edidit, perperam appellat. Anno DCCCCVI Flanus Melsechlini filius, Rex Hibernia, coacto exercitu, in Mòmoniam irruit, eamque Provinciam, ad Limericum (al. Lúnniacum) usque, diripuit & vastavit. Cæterum Cormacus, qui temporì cedens, fugâ evaserat, hac injuria irritatus, anno insequente, Midiam cum copiis ingressus, Flanium prælio fudit, eumque ad conditiones quasdam observandas, sibi obsides tradere coëgit, usque acceptis, Casselliam reversus est. Anno vero

verò DCCCXVIII (al. DCCCXVII) Flannus, ut
 cladem nuper acceptam ulcisceretur, pactis & ob-
 sedibus traditis non obstantibus, cum Lageniensi &
 Conathensi regibus egit, ut conjunctis viribus Mo-
 monienses adorirentur, eoque successu, ut maximis
 copiis instructus, signa adversus Cormacum extu-
 lerit: Momoniensium exercitui in loco dicto
Moy-alle, obviam factus est, ubi Augusti die XVI,
 post longam & cruentam pugnam, cessit ei victo-
 ria, Cormaco rege ibidem occiso. Cæsi etiam cum
 eo feruntur duces sædè omnes primarii, seu maxis,
 Reguli: Inter quos nominantur Fogertachus Ker-
 riensis & Kellachus Offoriensis. Sic Annales,
 Hibernici. Cæterum Caradocus Lhancarvanen-
 sis, Cormacum sub hoc tempore, à Danis in præ-
 lio occisum tradit. Memini etiam me legisse in
 codice quodam M S. bibliothecæ Cottonianæ, eum
 à bubulco quodam occisum, ad *Beanes* prope
 Loughsom, dum ibidem pro exercitu suo tunc pug-
 nante, ad Deum preces fundens, in genus pro-
 cumberet. Tanta est de ejus cæde discrepantia.
 Ego vero non possum non assentiri, tam Annales
 Ultoniensibus, quam iis cenobii Canonicorum
 Inis-fallane in agro Kerriano, qui à dicto Flani
 exercitu, victum eum & occisum tradunt. Cor-
 pus ejus Castellam delatum, ibidem tumulo con-
 ditum est. Vir fuit eruditus & antiquitatum Hi-
 bernicarum scientissimus. Scripsit lingua sua patriâ,
 historiam *Psalter-Castell* vulgò dictam, quæ
 etiamnum exstat, & magno habetur in pretio. Ex-
 cerpta quædam ex dicta Historia, in vetusto ha-
 beo codice membraneo, *Psalter-moran* appellato,
 ante annos plusquam CCC exarato, ut ex chara-
 cteris antiquitate liquet. In eodè codice sunt multa
 miscellanea de rebus Hibernicis, partim Latine,
 partim Hibernicè, collecta per Oengusium *Celide*,
 inter

inter quæ Catalogum habemus nudum (solum
nimirum nomina) regum Hiberniæ, ab Heremone
ad Brienum filium Cinædi, cognomento *Bora*, de
quo supra, cap. 4. Notandum hic coronidis locum,
Casselliam sedem fuisse olim principalem Regum
Momonis, & unam è primis Hiberniæ Synodis, à
SS. Patricio, Alben, & Declano, ibi habitam, tem-
pore *Singast* Regis, de quo supra.

Liceat his adficere, utpote rem inusitatam, *Sect. 2.*
spissum *Ædi* Hiberni errorem. Is (à barba pro-
missa, vulgò *Æd clericus barbatus dictus*) mag-
nata eruditionis & sanctitatis opinionem consecru-
tus fuerat; Ceterum anno 1053. vel 1054, in ex-
ilium pulsus est, quod in schola sua, in qua *cleri-
corum, puellarum & laicorum magnum habuit nu-
merum*, *Puellas MORE CLERICORUM tonderet*,
ut ex Mariano Scoto & Florentio Wigornienſi li-
quet. Hic animo conceperam aniam arripere
describendi varias tonsuræ formulas, à veteribus,
tam clericis (sive Presbyteris secularibus) quàm
monachis, olim usitatas, earumque origines, dùm
alii in vertice, tonsurâ uterentur in modum *capone*
spinæ Domini, forma sequenti,

alii in anteriore tantum capitis parte, rotunda quidem tonsura, sed imperfecto orbe, ab aure ad aurem circumducto, alii, modico circulo in vertice, aliique in toto fere capite, relictis tamen inferius, in modum coronæ, capillis. Cum verò observarim hæc omnia, aliaque multa ad hanc rem pertinentia, ex intima antiquitate antehac tractata fuisse, ab eruditissimo Archiepiscopo Armachano, in Ecclesiarum Britannicarum Antiquitatibus, & à Prospero Stellartio, in libris de Coronis & Tonsuris Paganorum, Judæorum, Christianorum, mihi satis erit hic subindicasse. Plurimum cupido petat libros supra citatos.

CAP. XXII.

*De Hibernorum veterum domiciliis & ædificiis;
Deque eorum vitiis.*

Secl. I.

Hibernis veteribus nullam fuisse curam condendarum urbium munitarum certò constat. Fuerunt quidem in Hibernia Urbes, illæque munitæ, ante Anglorum adventum in Hiberniam, ut Dublinium, Limericum, Waterfordia, Wexfordia & Corcagia, sed ab Ostmannis constructæ. Hic verò agimus duntaxat de Hibernorum veterum domibus, quæ ut neque marmoreæ erant, neque latericiæ, sic neque specus subterranei, neque antra, ut erant veterum Germanorum, apud Tacitum, in sua Germania, sed cratiæ & stramine vel arundinibus tectæ, de ligno solido raro. Hæq; fuerunt aut amplæ, aut parvæ, pro habitatoris dignitate, aut qualitate, in sylvis & fluviorum ripis plerumque ædificatæ. Neque aliter erat (ut videtur)

videtur apud priscos Cambros. De Pembrochiæ castro, *ex virgâ & cæssitis tenui* ab Arnulpho de Mountgomery, sub Henrico Primo extracto, vid. Giral. Cambrenf. Itin. Camb. lib. 1, cap. 12. Sed redeo. A tenui hoc & exili ædificandi modo, apud Hibernos veteres, evenit, ut tam pauca vestigia ostendi possint domorum vel castrorum, ab ipsis regibus Hiberniæ extruitorum ante Anglorum ingressum. Hinc cum Rodericus ô Conner rex Conatiæ castrum lapideum Tuamæ construxisset, an. MCLXI, illud tanquã novum & inusitatu apud Hibernos, *Castri mirifici* nomine, iis temporibus, innotuit. Sed instar omnium erit Temoria, (quam *Taragh* nunc vocamus) in Midia, quæ, ut supra diximus, cap. 4, eorum Regia erat præcipua, ubi etiam festa Regum solennia, & comitia, statis temporibus, olim tenebantur; Veruntamen nulla hodiè supersunt ibi rudera, nulla vestigia alicujus ædificii antiqui. Hibernorum primus, vel saltem inter primos, qui ædificare coepit è saxo & cæmento fuit Malachias O-Mongair Archiepiscopus Armachanus. Qua de re, in vitâ ejus, ita S. Bernardus, ejus æqualis; *Visum est Malachia debere construi in Benchor Oratorium lapideum, instar illorum quæ in aliis regionibus extructa conspexerat. Et cum cepisset jacere fundamenta, indigena quidam mirati sunt, quod in terra illa, necdum ejusmodi ædificia invenirentur.* Et post pauca, malevolum quendam ita loquentem introducit. *O bono vir, quid tibi visum est nostris hanc inducere regionibus novitatem? Scoti sumus non Galli. Quanam levitas hac? Quid opus erat opere tam superfluo, tam superbo? Unde tibi pauperi sumptus ad perficiendum? Quis perfectum videbit?* &c. Ex Bernardo porro intelligimus Malachiam hunc, oratorium ibi, aliquot annos antea construxisse, de
lignis

lignis quidem levigatis, sed aptè firmiderque con-
structum, opus Scoticum pulcherrimum satis, Neque ab-
re erit hic memorare Henricum secundum Regem
Angliæ, dùm Dublini esset anno 1171, fecisse sibi
construi juxta Ecclesiam S. Andree extra civita-
tem, palatium regium, miræ artificia, de virgulis le-
vigatis, ad modum patriæ illius, constructum, in quo
ipse, cum Regibus & Principibus Hiberniæ, festum
solemnè tenuit, die Natalis Domini; ut ex Hoved-
eno intelligimus.

Señ. 2.

Ad victum veterum Hibernorum quod attinet,
 vulgi victum quotidianum olim valde tenuem fu-
 isse certum est, plerumq; ex lacte, butyro & herbis;
 Unde Strabonis Epitome Hibernos vocat *Her-*
bis vescentes. Ex herbis, utebantur præcipuè
 trifolio pratensi, nasturtio aquatico, oxale &
 cochlearia, nostris *Sturte*-grasse, quam Medico-
 rum nonnulli eandem esse putant cum Plinii Bri-
 tannicæ, de qua ita ille, *In Germania trans Rhe-*
num, castris à Germanico Casare promotis, maritimo
svallu fons erat aqua dulcis, solus qua pota, intra
biennium dentes deciderent, campagisque in genibus
solverentur. Stumacæcom medicæ vocabant & Sca-
letyrben ea mala. Reporia auxilio est herba que vo-
catur Britannica, non nervis modo & omni malis
salutaria, sed contra anginas quoq; & serpentes, &c.
 Priscus eorum sicut & Britannorum potus fuit
 cervisia. Hujus potus meminit Dioscorides, eum
 Britannos & Hibernos (leg. Hibernos) usos di-
 cat pro vino, *Curni* potu, ex hordeo confecto.
 Mitto huc optimam Hibernorum *Aquam vitæ*,
 sive *Ush-hab*, ut vocant, (quæ multo minus quàm
 Anglica inflammat, & magis tamen inficit) quia
 ejus confectio (uti creditur) ad posteriora tempo-
 ra pertinet.

CAN

CAP. XXIII

De erroribus nonnullis & figmentis veterum aliquorum Scriptorum, de Hibernia agentium; Deque aliis Scriptorum mediæ ævæ temporum.

DE Hiberniæ ornamentis & dotibus specialibus, supra compendio diximus, c. 7. Videamus jam quæ de eâ, à scriptoribus antiquis finguntur, & ab eorum sectatoribus creduntur. Solinus *avem ibi raram* asserit. Porro addit postea, *ibi apes nusquam, & advectam inde pulverem seu lapillos, si quis sparserit inter alvearia, examina favos deserere.* Item mare quod inter eam & Britanniam interfuit, *undatum inquietumque, toto in anno, nisi pauculis diebus non esse navigabile.* Cum tamen avibus & apibus abundet; Et quamvis Philomelas non habeat, neque picas, nisi ex Anglia inventas, cæteras tamen (quod sciam) æquæ ac Anglia habet. Nonnullas etiam gignit, quibus ipsa Anglia caret, si non inde, vel aliunde sint vectæ, de quibus vid. cap. 7. Ad mare quod attinet, navigabile esse in ipsa summa hyeme, frequentes navigationes ex Anglia, Gallia, Hispania, &c. in Hiberniam, & ex ea, in externas regiones, sufficienter demonstrarunt. Prima ejus assertio, de avibus & apibus, in eundem errorem duxit Isidorum Hispalensem, qui iisdem ferè utitur verbis. *Illic (de Hibernia loquens) avis rara, apis nulla; adeo, ut advectas inde pulveres, seu lapillos, si quis alibi sparserit inter alvearia, examina favos deserant,* Originum lib. 14, cap. 6. Item Barthol. Casanum in Catalog. Gloriæ Mundi, part. 12, confid. 57, *Ibi (ait) avis rara, ac apis nulla.* Neque defuerunt, qui Solinum sequuti sunt, in secunda

sua assertione, de æstu maris Hibernici. Veniamus jam apud climatis dispositionem : Strabo, qui sub Tiberio Cæsare floruit, Geographiæ lib. 2, ex versione Gulielmi Xilandri, ita loquitur, *Extrema navigatio à Celtica versus septentrionem, nostra ætate, dicitur esse in Hiberniam : (Jernen vocat) qua ultra Britanniam sita, agrè ob frigus incolitur, ita ut qua ulterius sunt, habitari non posse existimentur.* Deinde, Pomponius Mela, qui sub Claudio vixit, Cosmographiæ lib. 3, *cælum Hibernia ad maturanda semina iniquum esse asserit.* Speciatim ita Giraldus Cambrensis, Topographiæ Hiberniæ distinct. 1, cap. 4, *multam ait fruges in herba, plurimam in culmum, minorem in granum, spem promittunt. Trilici namque grana contracta sunt & minuta, & vix alicujus anni beneficio purganda.* Audiamus etiam quid è contra scripserunt aliqui è veteribus, Ita igitur Orosius, *Hæc (Hibernia scil.) propius Britannia, spatio terrarum angustior, sed calis, & solisque imperio magis utilis, Scotorum gentibus colitur.* Item Isidorus, loco supra citato, *Scotia eadem & Hibernia, proxima Britannia Insula, spatio terrarum angustior, sed situ fecundior.* Et Beda lib. 1, cap. 1, *Hiberniam tam aëris salubritate quam serenitate, multum Britannia præstare, asserit.* Cæterum (ut quod sentio dicam) si hæc comparationes ad australem Britannicæ partem, quam Angliam dicimus, referantur, sunt prorsus rejiciendæ : Non negandum tamen Hiberniam, aëris esse adeo temperati, ut præta ibi & campos, in summâ hyeme virere videamus, & ad pascua pecudes quotidie docui, nisi quod raro accidit, nix biduana vel tridua impediat ; locis præterea uliginosis & palustribus cultura secatur, (quod de regione circa Philippopoli scribit Plinius) messuram aëris temperiem. Ad tritici

* Solique
melida.

tridici grana" quod attinet, non contracta sunt vel minuta univèrsim, ut Giraldus Cambrensis ejusque sequaces habent; Nam rarò in vicinis Hiberniæ regionibus, seu majori, seu graviori, quàm in plurimis partibus Hiberniæ, inveniri possunt. Corrigendus est itidem error Ranulphi Higdeni, qui in Polychron. lib. 1, cap. 32, asserit ibi deesse *Peribætes, Phasianos, Damas & Hericidas*; Hiberniam (etiàm quod è Johanne Bromtono addit abbate Jorvallensi) ab austro in boream extensam; à Brandaniciæ scil. montibus usq; ad Columbinam Insulam continere octo dierum dietas, quarum qualibet 40 miliarium existis, & à Dublino usque ad Patricii colles, Connaticumque mare in latum, quatuor dierum excursus tenere; Sed de Hiberniæ dimensione, vid: quæ suprà diximus Cap. III. Porro multa hic observari possent fabulosa, quæ de Hibernia accumulavit Giraldus Cambrensis, in Topographiæ Hiberniæ; Sed aliis ea discutienda relinquitur; Siquidem exacta eorum discussio justum requirit tractatum. Admonendus est interim lector, Topographiam eam cautè legendam, id quod ipse Giraldus quodammodò fatetur, in apologiâ quàm habemus in prima sua præfatione in librum Expugnationis Hiberniæ, cum ob fabulosa, jam dictæ Topographiæ inserta, instimularetur; cui hanc etiam admonitionem, è Retractionum suarum tractatu, hic adjicere visum, *De Topographia Hibernica, labore sci. nostro primavo ferè nec ignobili; abs multa nova, aliisque regionibus præteritis incognita (ideoque magis admiranda) scribuntur, hoc præsertim sciendam; quod quorundam, quinimò & quidam plurimum perdiffidentis & certam indagacionem, à magnâ terra illius & authenticis viris noticiam tuncimus; de cæterisque totius terra famam potius secuti sumus. De quibus omnibus, cum Augustinus*

*sentimus: qui in libro de Civitate Dei, de talibus, qua salum fama celebrat, nec certa veritate sub-
stantur, loquens, nec ea affirmanda plurimum, nec
provis abnegando deprecatur. Sic ipse Giraldus. Atqui
non possum non mirari viros aliquos huius seculi,
alioqui graves & doctos, figmenta ea Giraldi,
omnino iterum pro veris, obtrusisse. Plurima addi
possent ex aliis authoribus, quæ aliorum etiam in-
dusticiis relinquimus.*

CAP. XXIV.

*De Ostmannis, sive Danis & Norwegis; Deque
eorum rebus gestis in Hibernia, ab anno Christi
DCCXCV, usque ad Anglorum ingressum, sub
Henrico I. I. scilicet, per quatuor ferme annorum
centurias.*

Ostmannos magnam Hiberniæ partem olim sub-
jugasse, & post plurima prælia cum Hibernis,
variante successu, per multos annos, acriter com-
missa, præcipuas ibi urbes maritimas, ad Anglorum
usque adventum in Hiberniam, occupasse certo
constat. De eorum nomine & regione unde
venerunt, ita Reverendissimus D. Jacobus
Usserus Archiepiscopus Armachanus, in sua vete-
rum Epistolarum Hibernicarum recensione; Li-
vonia ad Eorum maris Baltici litus portatæ, in tres
partes, locis & linguis distinctas, Estiam, Lettiam
& Curlandiam distribuitur. Estia sive (ut Crantz-
ius appellat) Estonia provinciam illam incoluisse viden-
tur, qui a veteribus Græcis, Ostiæ & Ostiones, à
Tacito in Germania sua, Estii, ab Eginhardo, in
Caroli Magni vita, Aisti, à Saxone Grammatico,
Estionei,

Estis, ad nostris, Ostmanni appellantur. Ad Ostmannos Hiberniæ quod attinet, Hi aliis nominibus vocabantur etiam Dani, Norwegi & Normanni, quod & mediis temporibus (verba sunt iterum jam dicti eruditissimi Archiepiscopi, non sine laude nominandi) omnibus Dania, Norwagia, Livonia & reliquarum Borealiū gentium commune nomen fuisse docti narrant. Ut omittam quod a Scriptore vita Griffithi filii Conani est traditum, unum de tribus illis fratribus qui in Hiberniam venerunt, cum Norwagiensibus suis in Galliam concessisse, & Franci devictis, sedes in Normanniā fixisse. Hunc Rodolphum, ille vocat quem alii Rollonem; à quo Gulielmus & alii Normanni qui in Anglia regnaverunt, genus deducunt suum. Danos & Normannos, vel Ostmannos an. Christi DCCXCV, Hibernica & Albanica litora primū infestasse & speciatim Recran Insulam spoliasse produnt Annales Hibernici. Sub eodem tempore vel paulo serius S. Findanum, Principis Lageniæ filium, à Danis captivum ductum, sed mirabili modo elapsū, tradit in vita ejus, anonymus Hibernus (qui & ejus socius) à Melchiore Goldasto editus, Tom I Rerū Alamannicarum, pag. 318. Meminit illarum depredationum Normannicarum, Dicuil Hibernus, qui tūm vixit, in libro de mensura Provinciarum Orbis terra, secundū illorum auctoritatem (ut ipse loquitur) quos S. Theodosius Imperator ad Provincias prædictas mensurandas miserat. Sic enim ille, Circum nostram Insulam Hiberniam, sunt insula, sed alia parva, atque alia minima. Et post pauca, Sed sicut à Principio mundi deserta semper fuerunt, ita nunc causā latronum Normannorum vacua Anachoritis, &c. Triennio postea, anno nempe DCCXCVIII, Normanni iterū Ultoniam, & Hebrides piraticā infestā-

rent. Siquidem antiquitus, apud Danos (ut habet Olaus Wormius) *Piraticæ* longius ac licita erat, *aque in ase crebra Reges ipsi, aut eorum liberi exercebant, alciis sanctoribus & fortissimis Athletis.* Sed missis hinc Danorum piratibus, veniamus jam ad copias quas in Hiberniam miserrunt, ad eam subjugandam, & secundum temporum seriem, ad alia eorum acta ibidem, ad Anglorum usque ingressum.

Anno 807, Dani & Norwegi in Hiberniam appulerunt, & Roscomaniam, regionemque adjacentem ferro flammaque vastaverunt. Eodem tempore Cellacus Abbas cenobii S. Columbe Hiberniæ, multis à suis, Norwegorum crudelitate, interfectis, in Hiberniam profugit, & Kenanusa, alias Kenilise in Midia, monasterium in honorem S. Columbe sive condidit, sive restauravit. Cum vero annos circiter 7 præfuisset Abbas, Dermotio quodam in dicto cenobio Abbate relicto, in Jonam sive Insulam Huensem reversus est, ubi, post annum unum vel alterum, mortem obiit. Nescio an in Ianena prædicta, vel posteriore aliqua, trucidatus fuerit Blaithmacus reguli Hibernici filius. Eum, sub his temporibus, à Danis sive Norwegis ethnicis in Jona insula caesum, ex vita ejus, à Walafrido Strabone, carmine descripta, liquet. Ommitto hic commenta Saxonis Grammatici, qui (more suo) Fridelithum, Frothonem 3 & Haco-nem, Danos, multis annorum centuriis, ante hæc tempora, Hiberniam infestasse fingit.

Anno 812, *Classis Normannorum Hiberniam insulam aggressa,* (inquit Rhegino in Chronico) *commissoque cum Scotis praelio, multi ex iis interfecti, ceteri fuga lapsi sunt.* Et, ad eundem annum, Hermannus Contractus, *Classis Danorum Hiberniam invadens, à Scotis vincta est.* Item Hi-

Historici Hibernici, Danos, sub eodem tempore, duobus præliis, ab Hibernis profligatos, esse-
runt.

Circa annum 815, alia 818, Turgesius Norwegus Hiberniam primum invasit.

Anno 835, Norwegi, majoribus instructi copiis, magna classe appulerunt, sub ductu Turgesii, & Conatiam ferme universam, una cum quibusdam Lagenæ & Midie partibus, devastarunt. Intra triennium deinde postea, non parva Ultoniæ parte subjugata, ubique ferme templa demoliti sunt, & in Christianæ religionis professores (cujus tunc hostes erant) magna crudelitate grassati. Qua de re, vid. Jocel. Furnessens. in vitâ S. Patricii, cap. 175. A Turgesio (quod obiter adnoto) multa fossatorum illorum rotundorum, sive militarium vallorum, vulgò *Danes Rathes* dictorum, facta dicuntur, quæ in plurimis Hiberniæ regionibus, etiamnum supersunt. Atque talia fortasse fuerunt castella Brigantum veterum, de quibus ita Juvenalis, Satyr 14,

Dirus Maurerum atque castella Brigantum.

Sunt porro qui credunt Danos & Norwegos extruxisse multos è collibus illis rotundis quos sine fossis, passim in Hibernia cernimus, quasi sepulchra Magnatibus & Ducibus suis. Eundem morem in Dania olim viguisse, ex supradicto Olao Wormio liquet, in libro de Danicis Monumentis, Hafniæ edito, Anno MDCXLIII. Speciatim (in Hibernia) è tali colle in orientali suburbio civitatis Dubliniæ, prope Collegium S. Trinitatis, effossus est anno MDCXLVI lapis sepulcralis, qui ossa hominis textit: opus uti creditur Ostmannicum. An Saxa illa ingentia & rudia quæ in planitie non

longè à Naasa in agro Kildariensi & alibi visuntur, (victoriarum putà monimenta) à Danis erecta fuerint, non possum pro certo affirmare. Sed ut ad nostrum institutum revertamur.

Circa annum 845, Turgesius Melachlini Regis Midie filiam deperiisse fertur: *Atqui Rex ille* (Giraldum Cambrensem audis) *virum sub pectore versans, filiam suam illi concedens, ad insulam quandam Media, scil. de Loch-vair, illam cum 15 puellis egregiis ei missurum se spondendit. Quibus & Turgesius gavisus, cum totidem nobilioribus gentis suae, statuto die & loco, obviam venit, & invenit in Insula 15 adolescentes imberbes animosos, & ad hoc electos, sub habitu puellari, dolum palliantes, cultellis, quos occultè secum attulerant. Statim inter amplexus, Turgesium cum suis occubuit. Sic ille, Topograph. Hiberniae distinct. 3, cap. 4. Ceterum author Annalium Ultoniensium, de dolo eo tacens, Turgesium à Melachlino rege captum fuisse & in dicto lacu submersum, tradit. Famà tùm pernicibus aliis (sic iterùm Cambrensis, cap. 41.) totam statim insulam pervolante, & rei eventum, ut assolet divulgante, Norwegienses ubique truncantur, & in brevi, omnes omnino, seu vi, seu dolo, vel morti traduntur, vel iterùm Norwegiam & Insulas unde venerant, navigio adire compelluntur. Deinde cap. 42, Quasi verat autem à Turgesio pradiitum Midensium rex, & in dolo (nequitia jam animo concepta) quoniam tenore vel arte, aves quadam in regnum nuper advecta, terra toti patriaeque pestifera, destrui possent & deleri. Cumque responsum accepisset, nidos eorum ubique destruendos, si jam fortè nidificassent, (de Castellis Norwegiensium hoc interpretantes) mortuo Turgesio, in eorum destructione Hibernienses per totam Insulam, unanimiter insurrexerunt. Annis igitur cir-*

circa 30 *Normani* sua pompa & Turgesiti-
ranni in Hibernia peraravit, & deinde Gens Hi-
bernica servitute depulsa, & pristinam libertatem
recuperavit, & ad regni gubernacula denno suc-
cessit. Hactenus Giraldus. Hibernos quidem
hoc tempore Norwegorum vires multum fregisse
certum est. Attamen auxiliares copiz, novis è
Dania & Norwegia classibus, indies confluentes,
Hiberniam, per plurimos postea annos, gravissimè
afflixerunt, ut infra patebit.

Anno 848, Prælium inter Melachlinum (de
quò supra) tum regem Hiberniæ & Danos Fourz
commissum est, in quo 700 Danis occisis, victoria
Melachlino cessit. In prælio itidem ad *Scianaghe*,
ab Olcobarò rege Casseliz, (quem abbatem eti-
am Imelacensem appellat liber meus cœnobii In-
isfallensis) & Loreano filio Kellachi, rege (ni fal-
lor) Lageniæ, cæsi sunt è Danis 1200, ac in dua-
bus aliis pugnis, ante finem anni, ceciderunt cir-
citer 1700. Ita hic annus Danis in Hibernia fuit
luctuosissimus, unde Melachlinus Rex ob partas vi-
ctorias, ad Carolum Calvum Francorum Regem
paciæ & amicitia gratiâ, legatos cum muneribus
misit, viam sibi petendi Romam concedi deposcens.
Sic Chronic. Norman.

Anno 849, Auxiliares copiz, è Dania & Nor-
wegia 140 navibus, in Hiberniam appellentes, bel-
lum, magno Hibernorum damno, redintegrâ-
runt.

Anno 850, Melachlinus rex, jam bello civili
implicatus, pace, ad tempus, Danis stabilita,
eorum auxilio, hostes magna strage profliga-
vit.

Ante annum 851, Danos, Dublinio & regiun-
cula vicina quàm Fingalliam vocamus, potitos esse,
ex Historicis Hibernicis liquet. Inter hos & alios
ejusdem

eiusdem gentis, hoc anno, atrox commissum est prelium, in quo Dani Dublinienses profligati sunt, & Dublinium à victoribus direptum. Atqui fuga non pauci elapsi, in patriam confugerunt, unde anno insequente, auxiliaribus copiis reversi, hostibus victis, Dublinium recuperârunt & restaurârunt.

Anno 852, Armacha, ipso Paschatis die, à Danis devastata est, ac, paulò post, Dermotus loci Episcopus, quem Annales Hibernici *Sapientissimum omnium Doctorum Europa* appellant, sive mare, sive morbo, extinctus est.

Anno 853, Amlavus aliis Amelaus magnâ Danorum & Norwegorum classe, hûc appulit, eique omnes Dani, in Hibernia tûm-degentes, se submiserunt. Hic Amelaus (opinor) ille fuit & hæc Norwegorum ex classis, de quibus hæc habet Giraldus Cambrensis, Topographi. Hiberniæ l. 3, c. 43, *Nam multo verò post tempore (post mortem sci. Turgesii) iterùm de Normagia & insularum Borealiæ partibus, quasi de reliquiis gentis prioris, & quia vel oculata fide, vel parentum relatione, terram optimam noverant, non in bellica classe, sed sub pacis obtentu, & quasi mercatura exercenda pretextu in Insulam quidam advenerunt, qui & maritimos Hiberniæ portus, statim occupantes, tandem de assensu Principum terra, civitates in ipsis varias construxerunt. Quoniam enim innata ociofitati vitio, gens Hibernica, ut diximus, nec maria lustrare, nec mercatura indulgere aliquatenus voluerat, de cõmuni totius regni consilio, pernile videbatur, ut gens aliqua, cujus opera, aliarum regionum cõmercia, quibus hæc terra carperat, hûc advehi posset, in aliquibus regni partibus admitterentur. Emergunt autem Duces eorum tres fratres, Amelani sci.*

Syracusan, & Tormi. Constructis itaque primò ci-
 vitatibus tribus; *Dublinia, Guaterfordia, Limerico;*
Dublinia Principatus cecit Amlao, Guaterfordia,
Syracae, Limerici, Tormi. & ex in paulatim ad
 alias Hibernia civitates construendas processu tem-
 poris, sunt derivati. Gens igitur hac qua nunc
Ostmannica gens vocatur, imprimis, istius regibus
 satis tractabiles fuerunt & pacifici: Sed ex quo in
 immensum generis numerositate jam excreverant,
 & civitates fossatis & muris optimè ciuxerant;
 antiquas inimicitias alia mente repastat, munum-
 quam renovare, & acriter rebellare solebant. Diffi-
 sunt autem Ostmanni lingua ipsorum, corrupto qua-
 dam Saxonico, quasi *Orientalis* homines: Respe-
 ctum namque terra istius ab orientalibus hinc partibus
 undecunque advehi sunt. Ita Giraldu; à quo
 eadem hausisse videtur Rannalphus Monachus Ce-
 sariensis, in *Polychronico*. Ceterum, ut de hac
 narratione, quod sentio dicam, constabit (opinor)
Ostmannos sedes eas maritimas, non mercaturæ
 pretextu, nec Hibernorum assensu, sed vi & armis
 obtinuisse, si consideremus quanta immanitate, à
 primo eorum ingressu, imò hoc ipso tempore, de
 quo nunc loquimur, & diù postea, per Hiberniam
 grassabantur. Certe ex optimis Historicis liquet
Amlavum hunc, post prælium unum aut alterum,
 prospero contra Hibernos eventu, tanto fuisse iis
 terrori, ut annuo quodam tributo, pacem, ad tem-
 pus redimere coacti fuerint.

Anno 856, Inter Melachlinum regem & Danos
 strox ortum est bellum, quo multi utrinque ceci-
 derunt.

Anno 857, Cathaldus *Albus*, dum res novas
 moliretur, ab Amlavo & Ivaro, prælio profliga-
 tus est in *Mpmonia*.

Anno

Anno 859, Amlavus & Ivarus cum magno exercitu in Midiam profecti sunt. De successu, tacent Annales Hibernici; Sub eo vero tempore (ut videtur) inducitur inter Melachlinum & Danos sunt pactæ.

Anno 862, Defuncto Melachlino rege Hiberniæ, Lorcanus filius Cathaldi & Cornelius filius Dermitti regum Midie inter se partiti sunt. Is vero ab Edano cognomento *Finlias*, Danorum auxilio, postea captus, Edanus Rex Hiberniæ solutus est. Lorcanum ab Edano tunc oculis orbatum, & Cornelium, ab Amlavo, Clonardæ submersum ferunt.

Anno 869, Amlavus Armacham diripuit, & incendit, postquam mille homines ibi prælio interfecisset.

Anno 870, Amlavus & Ivarus, cum classe 200 navium in Britanniam solverunt, in auxilium Hinguari & Hubbæ Danorum. De quibus Florilegum petas & alios rerum Anglicarum Scriptores. Anno sequenti, cum ingenti præda, multisque captivis, Dublinium reversi sunt. Sed brevi postea Amlavus naturæ cessit.

Anno 871, Aililus Rex Lageniæ à Danis occisus est.

Anno 872, Fato functus est Ivarus, quem Annales Hibernici *regem Normannorum totius Hiberniæ* appellant.

Anno 875, Ostinus Amlavi filius, postquam Scotos magna strage profligaverat, Danorum sive Ostmannorum dolo, occisus est. Tumque imperium suscepisse videtur Godfridus Ivari filius.

Anno 888, Atrox prælium inter Flanum Regem Hiberniæ & Danos commissum est, quo multi utrinque ceciderunt, & inter alios ex parte Flani, Edanus

Edanus filius Corneliæ rex Conatiz cæsus est. Paulo postea, Godfridus filius Ivari Danorum Princeps, per Sitrici fratris sui malas artes, interemptus est.

Anno 892, Simultas inter Sitricum filium Ivari, & Galfridum quendam *Merlum* cognominatum, tunc temporis virum magni nominis apud Dublinenses, eoque in apertam inimicitiam erupit, ut inter eos, Urbs quasi divisa fuerit, dùm una pars Sitricum, altera, Galfridum sequeretur.

Anno 895, Ostmanni Dublinenses in Ultoniam profecti Armacham diripuerunt.

Anno 896, Sitricus filius Ivari, qui fratrem (uti diximus) occiderat, penâ licet claudâ reum assequente, à suis occisus est. Prælium inter Amalavum filium Ivari & Ultonjenses, in Tirconalia, commissum est, in quo Amalavus victus est & occisus.

Anno 902, Dani nova classe appellentes, à Lageniensibus prope Dublinum, magna strage profligantur.

Anno 914, Acris pugna navalis inter Barredum & Reginaldum Danos, commissum est, in qua Reginaldus, Barredo & suis occisis, victoriam reportavit.

Anno 915, Dani magna classe appellentes Momoniae partem devastant.

Anno 916, Dani sive Ostmanni, in Momonia, præliis aliquot superati sunt: Cæterùm in Lagenia, meliori successu pugnârunt. Nam, sub ductu Sitrici, Angarrus filius Aililli rex Lageniz, prælio occisus est, & cum eo ceciderunt multi Lageniz procures. Sub eodem tempore, Dani sive Ostmanni Dublinæ Monam, sive Angleseiam in Cambria vastârunt, ut è Carodaco Lhancarvanensi intelligimus.

Anno

Anno 918, Dani Momenla Albaniam, hodie Scotiam, infestant.

Anno 919, Prælium atrox inter Nellum Glendab Regem Hiberniæ & Ostmannos commissum est Septembris 15, prope Dublinum, quo Rex ipse, una cum multis proceribus, perit. Nello occiso, Imperium suscepit Donnus Flani filius, qui, anno sequenti, Ostmannos magna strage profligavit.

Anno 921, Regem illis regulo Ostmannorum Dublini defuncto, successit Godfridas, qui eodem anno, contracto exercitu, in Ultoniam profectus est, ubi mense Novembri, Armacham diripuit.

Anno 922, Godfridas in expeditione Limerici versus, magnam exercitus sui partem amisit.

Anno 926, Godfridas copias in Ultoniam misit, sub ductu Aulafi filii sui, qui, ab Ultoniensibus, bis in fugam coniectus, sepe tandem à patre, qui eum, novis à Dublino auxiliis, secutus est, liberatus.

Anno 934, Godfridus obit, ob crudelitatem infamis, successit filius Aulafus, alias Aulafus, idem opinor cum Anlapho illo qui in prælio ad Brunsburgh in Northumbria, ab Athellano Anglorum Rege victus est, anno 937. De quo vid. Ingulph. & Hen. Huntindon.

Anno 941, Aulafus morte repentina subitus interiit. Hunc Caradocus Lhancarvanensis Abbotum præcipuum Hiberniæ regem appellat, & obisse asserit anno 939.

Anno 942, Danum, Clonarda & Kildara, regioneq; adjacentes variis Ostmannorum exercitiis, vastantur.

Anno 943, Dani in Leassia degentes, sedibus suis, ab Ultoniensibus ejiciuntur; eodem vero anno Murachum Ailecha regulum prælio interficiunt 26 Febr. & die sequenti, Armacham diripiunt.

Anno

Anno 944, Donato rege Hiberniæ morte repentina sublato, Congalachus filius Mædmithi imperium suscepit, qui eodem anno Brieni regis La-genie auxilio, Dublinum vi cepit & diripuit, Ostmannis ibidem partim occisis, partim in fugâ conversis.

Anno 945, Blacarus Ostmannus, Aulafi frater, copis auxiliaribus, Dublinum recuperavit, & restauravit.

Anno 946, Ostmanni Dublinienses, ut eadem nuper acceptam ulciscerentur, hoc anno, non parvam Midix partem devastarunt.

An. 947, Ostmanni Dublinienses à Congalacho rege, prælio profligantur.

Anno 948, Bellum redintegrarunt Dublinienses, sed à Congalacho rege iterum superati sunt, ipso Blacaro rege, & è suis ferme 1600 in prælio occisis. Blacaro successit Godfridus Sitrici filius. Circa hæc tempora Ostmanni Hibernici ad religionem Christianam conversi sunt. Neque defunt qui, hoc ipso anno, Ostmannos cœnobium B. Mariæ Virginis juxta Dublin. Monachis Benedictinis posuisse tradunt, quamvis alii, diu antea fundatum asserunt, à Melachlino al. Malachia rege Hiberniæ (qui obiit 862) Gillemoholmoc nescio quo & Roisla uxore ejus, Et alii, à Donaldò Gillemoholmoc. Ut ut fuerit, Monachos ibidem, *Ordinis Cisterciensis institutionibus se submisisse* anno 1139 imitantes patrem suum Abbatem Saviniacensem docent ejusdem cœnobii Annales. Jacobum Abbatem primum obiisse 5 nonas Martii prodit loci codex antiquus MS. penes D. Rogerum Twylden, De anno silet, sed Everardum Abbatem quartum obiisse tradit 4 Idus Aprilis 1151, quod si verum sit, vel retrahenda est fundatio cœnobii in recentiora tempora, vel cœnobium per multos annos de-

desolatum jacuit, vel saltem Abbate viduatam;

Anno 950, Ostmanni Dublinenses, Slanam in Midia diripuerunt & incendio deformarunt. Eo incendio, Cincum virum doctum & loci Praelectorem, multosq; alios, in Ecclesia congregatos, perisse ferunt. Ceterum anno sequenti, postquam magnam Midia partem, sub ductu Godfridi, devastassent, ingenti praeda onusti, in reditu Dublinium versus, ab Hibernis intercepti sunt & magna strage profigati.

Anno 956, Praelium atrox inter Congelachum regem Hiberniae, & Ostmannos Dublinenses, ad *Tiguram*, in Lagenia, commissum est, ubi Congelachus saesus est & occisus. Eo casu, Hibernorum Imperium arripuit Donaldus Nellus.

Anno 959, Aulafus Dublinii regulus à Caradoco Lhancarvanensi, *Ableicu rex Hiberniae* appellatus, Promontorium sacrum (quod nos *Wexham*, incolae *Carr-gubi* vocant) in Mona sive Anglesia insula, deinde regiunculam Lhinneasem, classe sua diripuit.

Anno 968, mortem obiit, Godfridus Ostmannus, Aulafi filius. Circa haec tempora (ut videtur) Eadgarus Rex Angliae magnam Hiberniae partem subegit, & speciatim Dublinium Urbem. Qua de re, vid. quae supra dicta sunt cap. 4, ex praefatione Chartae Eadgari.

Anno 970, pugna Kilmonae commissa est, inter Donaldum regem Hiberniae & Donaldum Congelachi filium, Aulafi Ostmanni copis adiutum. In eo praelio multi utrinque ceciderunt; Sed plures ex parte Donaldi regis.

Anno 977, Aulafus Sitrici filius praelio vicit & interfecit, Murtachum & Congelachum, Donaldi regis filios.

Anno 980, Donaldus regi defuncto successit
Mc

Melachlinus, alias Malachias filius ejus; qui eodem anno, Temoria, prælio memorabili, Ostmannorum vires fregit & quodammodo pessum dedit: Nam in eo prælio, præter millia aliquot militum gregariorum, primarii Ostmannorum duces ferme omnes cæsi sunt, inter quos numeratur Reginaldus Aulafi filius; ob cujus interitum & maximam eam Ostmannorum cladem, Aulafus ipse, anno insequente, peregrinatione ad Insulam Huensem suscepta, ibidem (ut ex annalibus cœnobii Insulæ omnium Sanctorum in occiduo limite agri Longfordiensis intelligitur,) pœnitentiâ peractâ, vi mœroris obiit. Successit ei filius Gluniarandus. Pugna Temorienfi finita, Melachlinus in Fingalliam, ditionis Ostmannicæ regiunculam profectus, eam igne & ferro devastavit, eodemque tempore Hibernos omnes, quos Ostmanni captivos tenuerunt, in libertatem asseruisse fertur. Caterum pace tandem inter Melachlinum regem & Ostmannos Dublinii certis conditionibus factâ, ii, ut priorem jacturam, aliquo modo, resarcire viderentur, auxiliaribus copiis contractis, in Brienii filii Murchardi Regis Lageniæ territoria irruerunt, quæ dum Brientis tueri conaretur, ipse, ab iis, captus est & paulo post occisus.

Anno 983, Melachlinus Rex, ab Ostmannis Dubliniensibus adiutus, Donaldum *Clan* Lorcanni filium regem Lageniæ, prælio fudit. In ea pugna, inter alios melioris notæ, cecidit Patricius Ivari reguli Waterfordiensis filius.

Anno 988, vel sequente, Gluniarandus Aulafi filius rex Ostmannorum Dublinii, à famulo suo, interemptus est. Successit frater ejus Sitricus. Circa idem tempus, Elirmannum filium Abloici occisum asserit Caradocus Lhancarvanensis, quem regem Hiberniæ appellat: & nomine & titulo deceptus.

Anno 994, Sitricus Aulafi filius, ab Ostmannis Dublinii, in exilium pulsus, ante annum circumactum revocatus est, regnoque restitutus.

Anno 1000, Ostmanni (obsidibus Brieno traditis) Dublinium restaurarunt & firmarunt. Eodem anno, Ivarus Ostmannorum Waterfordiæ regulus obiit; successit ei filius Reginaldus.

Anno 1013, Lagenia, primùm à Murchardo filio Brieni Boroi, tum regis Hiberniæ, deinde à Brieno ipso, ad muros usque Dublinii, miserè direpta est: Lageniensibus interim & Ostmannis, pace inter se facta, conjunctis copiis, se suæque frustra tueri nitentibus.

Sub initium anni 1014, vel paulò antè, Brienus Borous rex cum plurimis Hiberniæ regulis egit, ut conjunctis viribus, Sitricum; omnesque Ostmannos Dublinii, utpote publicos regni hostes, ex Hibernia expellere conarentur. Sitricus contra, certior factus, quid Brienus moliebatur, nullum non movit lapidem, ut se suosque propugnaret: Pace igitur (ut antea diximus) cum Malmurrio Murchardi filio rege Lageniæ facta, supplicias, tam ab eo, quam à Danis, sive Norwegis, qui Manniam & Hebrides, (Hibernis *Hebræis*) incolebant, obtinuit. Magnis copiis sic utrinque coactis, concurrunt tandem Clontarfæ prope Dublinium, Aprilis 23, ubi post longam acerrimamque pugnam, victoria (sic plerique habent) cessit Brieno, qui tamen ex vulnere, quod in prælio acceperat, mortifero, mox exspiravit. Sunt contra qui asserunt Danos sive Ostmannos, cum eorum acies nutare cœperit, Brieno occiso, redintegratis viribus, in Hibernos irruisse, eosque magna strage profligasse. Qui hanc sententiam tenent, addunt etiam Brieni temeritatem magno fuisse Danis commodo: Ille enim (ut fertur) auxilia cum filio ejus Donato intra

intra triduum ventura, non præstolans, ne priorum actionum gloriam obscurare videretur, cum hostibus congregi facile persuasus est, id quod sibi suisque postea fuit exitio. In exercitu suo, Melachlinum porro habuit, tunc Midix, antea Hibernix regem, qui in prælio, ob priores injurias, alienati in eum animi indicia dedisse fertur. Cum Brieno ceciderunt, filius ejus Murchardus & Murchardi filius Tirdelvacus, magnus etiam Procerum numerus, & cæterorum 7000, vel ut aliqui habent, 11000. Ex Danis sive Ostmannis & Lageniensibus, plurimi etiam perierunt, Sed numerus incertus est. Inter eos primarii numerantur Dubgallus Aulafi filius, Bruodarus classis Danicæ præfectus, qui Brienum occiderat, Mælmurrius rex Lagenix, Donaldus Dux Fortuallensium, & alii quos prætereo. Sunt qui tradunt cadavera Brieni & filii ejus Murchardi, necnon Donati O-Kelly, Doulani O-Hartegin, & Gille-barmedi, apud *Kil-mainan*, villam unico milliari à Dublino distantem, juxta antiquam crucem lapideam, ab Hibernis sepulta esse. Alii verò asserunt corpora Brieni & Murchardi filii, Swordam, (villa est ad 6 à Dublino lapidem) delata, inde à Mælmurrio Eochæ filio Archiepiscopo Armachano, (quem Annales Hibernici S. Patricii *Comorbannus* appellant) Clero comitante, Armacham deportata, in Ecclesia Cathedrali ibidem, cui benefactor fuerat Brienus, fuisse condita. Prælio finito, Sitricus, cum Ostmannorum reliquiis, Dublinum se recepit, ac Melachlinus rex Midix, à popularibus, Rex maximus Hibernix, denuò declaratus est.

Anno 1018, Jam dictus Melachlinus copias Lagenienses & Ostmannicas, in prælio ad *Fedvaj*, fudit.

Anno 1019, Brennus Malmorii filius Rex Lageniz oculis orbatus est Dublinii, à Sitrico rege.

Anno 1020, Reginaldus Ivairi filius regulus Ostmannorum Waterfordiz improles obiit. Successit ei Sitricus frater ejus.

Anno 1022, Ugairus Rex Lageniz in confli-ctu ad *Delgne*, Sitricum Regem Dublinii fugavit.

Anno 1023, Sitricus Ostmannorum Waterfordiz regulus, ab Ossorienfibus, occisus est. Successit ei Reginaldus *O-Hivar*.

Anno 1029, Sitricus Rex Ostmannorum Dublinii, peregrinatione Romam usque suscepta, in via defunctus est. Successit ei filius Aulavus sive Auloedus, qui anno sequente, à Matthæo alias Mathgauno O-Riagan, captus, pro lytro solvit 200 vaccas, 80 equos Britannicos, tres uncias auri & gladium quendam, vulgò dictum Caroli gladium.

Anno 1035, Aulavus filius Sitrici rex Dublinii Romam profecturus, in Anglia occisus est. Successit ei filius Sitricus.

Anno 1036, Reginaldus O-Hivar Waterfordiz regulus occisus est Dublinii, à Sitrico rege.

Anno 1038, Commuanus O-Raban regulus Waterfordiz domesticis insidiis periit. Eodem anno Waterfordia, à Dermotio rege Lageniz, direpta est & incensa.

Anno 1042, (aliis 1041) Sitricus Aulavi filius, rex Ostmannorum Dublinii decessit. Hic fuit (ut reor) Sitricus ille, quem liber niger Ecclesiz S. Trinitatis Dublinii Sitricum filium *Ableh* appellat, de quo ibidem hæc legimus, *Sitricus rex Dublin. filius Ableh Comitis Dublin, dedit Sancta Trinitati & Donato primo Episcopo Dublin locum*

locum ad edificandam Ecclesiam S. Trinitati, ubi
 furnices, five volta sunt, cum terris subsequenti-
 bus, viz. Bealdulek, Rechen, Portraben, cum
 villanis & vaccis & bladiis, nec non aurum & ar-
 gentum, sufficienter ad edificandam Ecclesiam,
 cum tota curia, contulit. Sitrico successit Aulavus
 five Auloedus, quem Caradocus Lhancarvanensis
 Alphredum perperam appellat. Sub eodem tem-
 pore Conanus ap. Iago, Aulavi gener, copiis Du-
 blinii collectis, in Walliam trajecit, contra Gruf-
 finum ap. Lhwellin regulum, qui Venedotiam
 Conano profugo debitam, usurpârat: Gruffi-
 num ibi dolo cepit, sed dùm captivum, naves
 versus, secum duceret, Walli, de ea re certiores
 facti, tanto numero confluerunt, ut facilè Gruf-
 finum liberaverint, & Conanum ad naves repu-
 lerint.

Anno 1050, Conanus cum alia classe, è Du-
 blinio Walliam versus solvit, spe plenus, Venedo-
 tiam, hæreditario jure sibi debitam, recuperandi:
 Sed operam denuò lussit; nam maximâ classis
 parte tempestate amissâ, ipse ad litora Hibernica
 rejectus est.

Anno 1066, Godredus, sive Gothricus cogno-
 mento, Crovan rex Manniz (ut è Chronico Regum
 Manniz intelligimus) subjugavit sibi Dublinium
 & magnam partem de Laynestler, Scotos verò ita
 perdomuit, ut nullus qui fabricaret navem vel
 scapham, ausus esset plusquàm tres clavos inferere.
 Eum regem Hiberniz appellat Lanfrancus Ar-
 chiepiscopus Cantuariensis, in Epistola quadam,
 cujus exemplar habetur in Tomo undecimo An-
 naliū Baronii.

Anno 1074, Maii 6, è vita migravit Donatus
 al. Dunanus Ostmannorum primus Episcopus Du-
 bliniensis, & in Ecclesia sua Cathedrali, prope

summum altare, sepultus est. Tumque Patricium quidam, Ostmannus itidem, Godredo rege petente successor electus à Dubliniensibus, in Angliam missus est, à Lanfranco Cantuariensi Archiepiscopo consecrandus, cum epistola sequente, *Venerando S. Cantuariensis Ecclesia Metropolitana Lanfranco, Clerum & populum Ecclesia Dubliniensis debitam subjectionem. Vestra Paternitati est cognitum, quod Ecclesia Dubliniensis, qua Hibernia Insula Metropolis est, sua sit viduata Pastore, ac destituta Rectore. Propterea elegimus Presbyterum, nomine Patricium nobis sufficientissimi cognitum, natalibus & moribus nobilem, Apostolica & Ecclesiastica disciplina imbutum, fide Catholicum, in scripturarum sensuum cantum, in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatum, quem nobis quanto citius petimus ordinari Episcopum, quatenus auctore Deo, regulariter nobis praeesse valeat, & prodesse, & nos sub ejus regimine salubriter militare possimus, quia integritas Praesidentium salus est subditorum, & ubi est incolumitas, ibi est forma Doctrina. Ante finem ejusdem anni, Patricius ille Londini, in Ecclesia S. Pauli, à dicto Lanfranco consecratus est, obedientiae professione sequenti practica, Quisquis alius praesidet, si & ipse alius subjaceat, dedignari non debet, sed potius obedientiam, quam à subditis suis desiderat habere propter Deum, studeat praelatus sibi per omnia humiliter exhibere. Propterea ego Patricius ad regendam Dubliniam Metropolim Hibernia electus Antistes, tibi, venerande pater Lanfrance Britanniarum Primas, & Sancta Doroborniensis ecclesia Archiepiscopo, Professionis meae Chartam porrigo, meque tibi tuisque successoribus, in omnibus, quae ad Christianam religionem pertinent, obtemperaturum esse promitto.* Hæc ex vetusto codice M. S. bibliothecæ Cot.

Cottonianæ, una cum aliis Episcoporum Ostmannicorum professionibus, in lucem emisit, inter veteres Epistolas Hibernicas, eruditissimus Archiepiscopus Armachanus, anno 1632.

Anno 1076, Godredus *Crovan* rex Dublinii, necnon Manniæ & Hebridum Insularum obiit in Illa Insula. Successit ei, in regimine Manniæ & Hebridum, filius ejus Lagmannus: Cæterum à Dubliniensibus, in regem electus est (ni fallor) Godfridus cognomento *Meranagh*.

Octobris 10, 1084, Patricius Dubliniensis Episcopus, in Oceano Britannico, naufragio periit, Episcopatus sui anno 10.

Anno 1085, Donatus (alias Dongus) O Haingly Ostmannus, Dublinii natus, sed Cantuariæ in Angliâ educatus, ubi monachus factus est Benedictinus, Tirdelvaci regis clerique Dubliniensis consensu, Cantuariæ, à Lanfranco Archiepiscopo Cantuariensi, professione consueta præstita, consecratus est Episcopus Dubliniensis, ac in patriam reversus, libros nonnullos, & Ecclesiastica ornamenta, quæ Lanfrancus ecclesiæ S. Trinitatis Dublinii dederat, secum reportavit.

Anno 1088 (aliis 1087) Waterfordia vi capta est & combusta, ab Ostmannis Dublinii.

Anno 1089; Ostmanni Dublinii, Waterfordiæ & Wickloæ, dum conjunctis viribus, Corcagiam diripere intenderent, ab Oneaghensibus, in prælio fusi sunt & profligati.

Anno 1095, Moriartachus O-Brien Rex Hiberniæ, Dublinium, cum exercitu pervenit, ac inde expulit Godfridum *Meranagh* regulum. Eodem anno mortem obiit Donatus O-Haingly Episcopus Dubliniensis, cui successit ejus nepos Samuel O-Haingly, cœnobii S. Albani monachus Benedic-
tinus,

sius, De quo vid. plura apud Eadmerum, in Historia Novorum. Sub eodem tempore Godfredus *Mcranagh*, mœrore confectus, è vivis excessit.

Anno 1096 Sedes Episcopalis Waterfordiæ instituta est, & primus ibi Episcopus electus est Malchus quidam, in Hibernia natus, sed educatione Monachus Ecclesiæ Wintoniensis in Anglia. Is consecrationem obtinuit Cantuariæ 5-Kal. Januarii, ab Anselmo Archiepiscopo Cantuariensi, assistentibus Radulpho Cicestriensi & Gundulpho Rossensi, Episcopis, professione sequenti præstita; *Ego Malchus Ecclesiæ Waterfordiæ electus, & a te Reverende pater Anselme, sanctæ Cantuariensis ecclesiæ Archiepiscopo, & totius Britannia Primas, Antistes consecrandus tibi & omnibus successoribus tuis, canonicam obedientiam me per omnia servaturum promitto.* Literarum in ejus gratiam conscriptarum exemplar, habes apud Eadmerum, à Doctissimo Seldeno, in lucem editum, anno 1623, cum notis & spicilegio.

Anno 1103 Magnus rex Norwegiæ, Mannia & Orcadis expugnatis, fœdus temporarium percussit cum Moriertacho O-Brien rege Hiberniæ, sed anno sequenti (dùm in Ultonia exploratorem egit) ab Ultoniensibus improvisò interceptus interiit. De hac re, si non piget legere, en tibi verba Chronici Regum Manniæ, Magnus *Murecardo* (rectius Muriertacho) *Regi Hiberniæ misit calceamenta sua, præcipiens ei ut ea super humeros suos in die Natalis Domini, per medium domus sue portaret, in conspectum nuntiorum ejus, ut inde intelligeret se subiectum esse Magno Regi.* Quod audientes Hibernienses, agrè ferebant & indignati sunt nimis: Sed Rex saniori consilio usus, Non solum inquit calceamenta ejus portare, verumque manducare mallem

mallem, quàm Magnus Rex unam provinciam in Hibernia destrueret. Itaque complevit praeceptum & nuncios honoravit. Multa quoque munera per eos Magno Regi transmisit, & fœdus composuit. Nuncii verò redeuntes ad Dominum suum, narraverunt ei de situ Hibernia & amœnitate, de frugum fertilitate & aëris salubritate. Magnus verò hac audiens, nihil cogitabat quàm totam Hiberniam sibi subjungere. Itaque praecepit classem congregare. Ipse verò cum sedecim navibus procedens, explorare volens terram, cùm incantè à navibus discessisset, subito à Hiberniensibus circumvallatus interiit, cum omnibus ferè qui secum erant. Sepultus est autem juxta ecclesiam S. Patricii in Duna Regnavit sex annis, sc. in Mannia. Exordiis illis quàm dispar exitus.

Anno 1106, Donaldus Archiepiscopus Armachanus Dublinium profectus, ut pacem inter Moriartachum regem Hiberniæ & Donaldum O'Loghlin procuraret, in ægritudinem incidit, quâ Dulekæ in reditu Armacham versus, ætatis suæ anno 58, consecrationis 15, sublatus est.

Anno 1121, 4 nonas Julii, obiit Samuel O-Haingly, Ostmannorum quartus Episcopus Dubliniensis, successit ei Gregorius, Lamethæ consecratus, 2 insequentis Octobris, à Radulpho Archiepiscopo Cantuariensi.

Anno 1125, Torfinus filius Torcalli Ostmannorum Dublinii regulus, in ipso iuventutis flore, morte repentina obiit.

Anno 1131, Defuncto Everardo Ostmanno Abbate cœnobij B. Mariæ juxta Dublin. successit Andreas.

Anno 1134, Cornelius filius Murchardi regis Midæ, in conflictu, à Donaldò filio Gillemobolmæ & Ostmannis Dublinii, occisus est: Sed Donaldò

eo, in alio conflictu occiso, & Dubliniensibus sagittis, Midenses in Fingalliam irruunt, eamque ferro & flamma devastant.

Anno 1136, Maelis O-Hammire Episcopus Ostmannorum Warrfordie ex hac vita migravit, successit Tindius, alias Tostius Ostmannus.

Anno 1140, mortuo Gille, sive Gilleberto episcopo Limericensi, vel saltem resignante, Patricius quidam, ab Ostmannis Limerici Episcopus electus, in Angliam trajecit, ubi à Theobaldo Archiepiscopo Cantuariensi consecrationem obtinuit, professione sequenti præstita, *Ego Patricius ad regimen Ecclesie Limericensis electus, & à 19, Reverende Pater Theobaldo Sanctæ Cantuariensis ecclesie Archiepiscopo, & totius Britannia Primas, per gratiam Dei Antistes consecrandus, tibi & omnibus successoribus tuis, tibi canonicè succedentibus, debitam subjectionem, & canonicam obedientiam, per omnia me exhibiturum fore promitto.*

Anno 1142, vel circiter, Cadwalladrus à fratre suo Oweno Gwyneth, Venedotie principe, deficiens in Hiberniam profugit, ac Ostmannis duo millia marcarum pollicetur, si justo exercitu bellum contra fratrem moverent. Annuunt Ostmanni, ac copias collectas, partim è suis, partim ex Hibernis exercitum (Oftero filiusque Torcalli & Cherulphi ducibus) in Walliam mittunt. Ceterum paulò post eorum appulsam pacem inter fratres factam audientes, Cadwalladrum captivum detinent, donec pro 2000 marcarum, 2000 pecuniam acceperant. Tum verò Owenus in Ostmannos & eorum socios sic omnes improviso irruens, antequam naves conscenderent, eorum numerum permagnum interfecit, & cum spoliis reversus est, Ceteri fugi ad naves evaserunt. Sic, paucis mutatis, Caradocus Lhanravanensis.

Anno

Anno 1147, Reginaldo Torcalli filio Dublinii regulo, in acie occiso à Midensibus, Godredus filius Olavi rex Mannie, (si fides sit adhibenda Chronico Manniz) ab Ostmannis Dublinii, rex salutatus est: Atqui in Annalibus Hibernicis Oiterus (alias Ofterus) Reginaldo successisse dicitur, fortè tamen Godredi imperio subjectus, utrunque, Oftero biennio post occiso, Dublinii principatum obtinuit Brodarus Reginaldi frater.

Anno 1151, Obiit Haraldus Ostmannus episcopus Limericensis, successit Torgesius.

Anno 1161, Brodaro Torcalli filio, Ostmannorum Dublinii regulo, à Midensibus, in pralio, occiso, successit frater ejus Asculphus. Eodem anno (Octobris 8) decessit Gregorius primus Archiepiscopus Dubliniensis, cui successit Laurentius (ab indigenis Lorcanus) O-Toole, Abbas Glendelacensis, à Gelasio Archiepiscopo Armachano, Dublinii consecratus in ecclesiâ cathedrali S. Trinitatis anno insequenti.

Anno 1169, E Wallia, cum copiis, sub initium Maii, in Hiberniam appulerunt Robertus filius Stephani, Meilerus filius Henrici, Milo filius Davidis Menevensis & Hervæus de Monte-marisco. Primi appulsus locus, bono omine dicebatur, *Banna*, sive beatus, vulgò *Bag & Byn* prope Fethardam, in agro Wexfordiensi, quem aliqui (perperam opinor) eundem esse existimant cum Ptolomæi *Sacro Promontorio*. Postridiè eos sequutus est Mauritius de Prendergast, cum 10 militibus & 60 sagittariis. Dermotus Murchardi filius, de eorum adventu certior factus, Bannam quanta potuit celeritate contendit, eosque lætissimo excepit animo. Die sequente, Wexfordiam versus movent, quæ postquam obsidionem paulisper sustinisset, Dermotio in manus tradita est. Wexfordiâ
sic

sic captâ, & Mauritio Giraldi filio, cum novis copiis ibi appulso, (nam quæ ad res Ostmannicas non pertinent hæc prætermittimus) iis rex Dermitus, ex pacto, suas etiam copias adjunxit. De armis tùm in Ostmannos Dublinii convertendis, initur consilium, quod cùm omnibus placuisset, Dublinium, quanta possunt celeritate, contendunt, urbemque deditione capiunt, Sed, obsidibus acceptis, protinùs Asculpho Torcalli filio (de quo supra) restitunt.

* Anno 1170, Rex Dermitus ad Richardum cognomento *Strong-bow*, Penbrochiz (vel ut Giraldus Cambrensis eum appellat) Striguliz comitem, literas perscripsit, quibus vehementer ab eo petiit auxiliares eas copias quas promiserat; Comes his literis acceptis, & à Rege Henrico II, *licentiâ ironicâ potius quàm verâ* (ait dictus Giraldus) *impetratâ*, Reimundum Crassum, sub initium Maii, 10 viris equestribus ordinis, & 70 sagittariis stipatum, in Hiberniam præmisit, ipse brevi postea secuturus. Reimundus exscentionem fecit ad *Dundenil*, ad quartum à Waterfordia lapidem. De Anglorum appulso, Ostmanni Waterfordienses facti certiores, eos antequàm auxiliis firmarentur, aggredi statuunt: Tumque à Malachia O-Felan Desiensi & O-Riano Idronensi adjuti, exercitum conscribunt, in quo 3000 erant equitum & peditum. Hi in Anglos impetum facientes, ab illis, paucis duntaxat adjutis, sub ductu Hervari de Monte-marisco, (qui illuc fortè Reimundum visendi gratiâ venerat) fortiter excepti sunt, & post aliquot horarum pugnam, profligati. In eo prælio, ex Ostmannis Waterfordiz & Hibernis, plus minùs mille cæsi occubuerunt. Capti sunt præterea 70, qui omnes, Reimundò procurante in vindictam interitus amici sui de *Bucin*, qui in
prz-

prælio ceciderat, occisi sunt. Sic Mauritius Reganus. At Giraldus Cambrensis eos, Hervæi suâsu, adversante Reimundo, è rupibus in mare præcipitatos asserit. Hæc mense Maio. Augusto sequente, Richardus Comes Penbrochiæ, è Milfordia solvit, ventoque secundo in portum Waterfordiæ investus, exercitum exposuit, in quo fuerunt 100 milites primarii, præter mille ordinis inferioris. Post diem unum vel alterum, Waterfordiam contendit, quam Augusti 25 vi cepit, ac in ea Reginaldum Ostmannorum Waterfordiæ Principem & Malachiam O-Felan, de quo supra. Illi ad mortem damnati, intercessione Dermittii regis, (qui una cum Stephanide, multisque Anglis & Wallis, post victoriam partam, Waterfordiam venerat) servati sunt. Nuptiis tunc inter Richardum Comitem & Eyan Dermittii regis filiam ibidem celebratis, Comes ejusque uxor Dermittii hæredes publicè sunt declarati. Paulò post, Dermittius & gener, præsidio Waterfordiæ relicto, conjunctis copiis Dublinium contendunt, urbemque (Roderico rege viam frustra obstruere nitente) obsident. Asculphus Ostmannorum Princeps, cum resistere (quod viribus impar) sibi non tutum putaret, Laurentii Archiepiscopi Dubliniensis intercessione, de deditione citò agere cœpit. Cæterum Reimundus, & Milo de Cogan, durante intercessionis tempore, selecta manu, urbem invadentes, eâ primo impetu, 21 die Septembris (qui S. Matthæo sacer) potiti sunt. Asculphus tamen & civium pleriq; in naviculis & cymbis, eo tempore in portu conscensis, evaserunt.

Anno 1171, Circa festum Pentecostes, Asculphus, à Johanne quodam (quem Orcadiensem appellant Annales Ultonienses) & copiis suæ gentis auxiliaribus, è Mannia, adjutus, cum

60 navium classe, portum Dubliniensem ingressus est, & militibus expositis, in urbis partem orientalem irrumpere tentavit, ubi, dum Milo Coganus, qui urbi præerat, præsidio haud satis firmatus, urbem propugnare cōnaretur, Richardus frater ejus, è porta S. Pauli australi, cum parva manu, egressus, hostes (qui auxillares copias Cogano advenisse potârunt) in fugam facillè conjecit. Partim in prælio, partim in fuga, multi eorum cæsi feruntur, & inter eos, dictus Johannes Orcadiensis. Asculphus etiam ipse captus est, & quoddam linguæ frænum intemperantiùs laxasset, ultimo supplicio postea affectus. De adventu Henrici II in Hiberniam, & de aliis licet magni momenti rebus hoc anno in Hibernia gestis, non est hic dicendi locus, ut quæ ad rem, de qua nunc agimus non pertinent. Denique satis erit hic indicare, captis, intra paucos annos postea, Urbibus Limerico & Corcagia ab Ostmannis plerumque possessis, penitus fractas fuisse eorum vires, postquam (ut ex iis quæ supra dicta sunt liquet) in Hibernia, per aliquot annorum centurias, sedes fixerant. Veruntamen remansisse ibi aliquas Ostmannorum familias diù postea, ex Archivis, in promptu colligere est; Speciatim ex Rotulo placitorum anni 4 Edwardi Secundi. Huc etiam facit, (si ad antiquiora recurratur tempora) *Recognitio facta (anno Dom. 1201) per Sacramentum 12 Anglorum & 12 Ostmannorum & 12 Hibernicorum, de terris, ecclesiis & cæteris pertinentiis, ad Limericensem Ecclesiam spectantibus.* Recognitio ea habetur in Regesto Decani Limericensis. Atque ita res ab Ostmannis in Hibernia gestas maximè memorabiles, paucis perstrinxi.

CAP. XXV.

De Re Nummaria, sive de Nummis Hibernia antiquis, cum ante adventum Anglorum, sub Henrico II, tunc postea, usque ad Henrici VII tempora.

Opulentia Hibernorum pars maxima in pecorum multitudine olim consistebat: neque aliter erat apud veteres Romanos, Unde Varro, lib. 4, de lingua latina, à pecude pecaniam derivat. Et de Hispanis veteribus, Justinus, *Armenta Germanis, qua illis temporibus habebantur sola opes.* Hiberniam porro metallorum venis esse divitem quotidiana experientia docet: Speciatim sunt ibidè aliquæ plumbi fodinæ, quæ mixtam habent lucrosam argenti quantitatem. Hadrianus Junius, inter alia, in Hiberniæ laudem, fodinas hæc *puri argenti venas* poëtice appellat,

*Et puri argenti venas, quas terra refoffis
Visceribus manes imos visura recludit.*

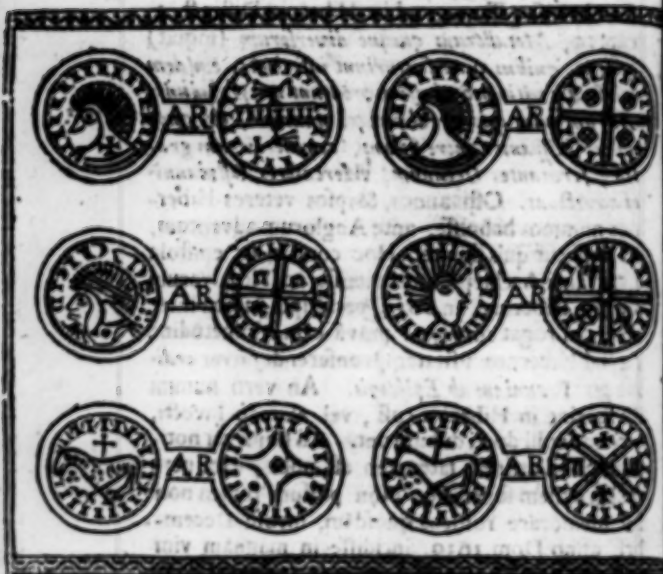
Sed hæc obiter. Ad rem veniendum est, ac primò querendum, an Hiberni ante Anglorum adventum, nummis usi fuerint, vel auro duntaxat, argento, ære, aut armulis, ad certum pondus examinatis. Saxo Grammaticus lib. 6 Historiæ Danicæ narrat Hugletem Regem Hiberniæ, divitem sed avarum, ab Hacone Dano, in prælio victum & occisum, magnam deinde pecuniæ summam in ætario ejus, *Duslina*, sive Dublini, à Danis repertam. Sed Saxonis notissimæ sunt fabulæ. Speciatim tota hæc narratio ab antiquitatum Hibernicarum scientissimis rejicitur. Apud Histo-

ricos

ricos nostros, dùm de rebus antiquis Hibernicis loquuntur, occurrit quandoque auri mentio, quandoque argenti, variis occasionibus dati, interdùm etiam ponderis. Sic in Annalibus Ultoniensibus, ad annum Dom. 1004, Brienus *Boruma* sive Borous rex Hiberniæ, maxima procerum multitudine comitatus, Armacham pervenisse dicitur, & inde cum obsidibus ei traditis, in Momoniam rediisse, postquam 20 uncias auri, in Ecclesia cathedrali Armachana, super altare S. Patricii, obtulisset: Item anno 1152 (ut ex iisdem Annalibus intelligimus) Brieni è Thaddæo filio nepos Tirdelvacus O-Brien rex Hiberniæ, à Dermotio Lageniæ, Melachlino Midia, & Tigernaco Brethniæ, regibus adjutus, signa adversus Momonienses, tùm rebellantes, extulit. Pugnatû est ad *Monimore*, alias *Monadmore*, ubi Momonienses magna strage profligati, eorumque Dux Limericum profugere coactus, pro lytro dedit Tirdelvaco 60 uncias auri, 60 monilia & scyphum aureum, Brieni Boroï scyphum dictum. Item anno 1157 vel 1158, Mauritius O-Loghlin tùm rex Hiberniæ, finita, dedicatione ecclesiæ cœnobii Mellifontis, (à Gelasio Archiepiscopò Armachano) monachis ibidem, inter alia donaria; dedit 60 uncias auri, Itidem Donatus O-Carollus (Ergalliæ regulus & loci fundator) alias 60 uncias, totidemq; alias, Dervorgilla uxor Tigernaci O-Ruark. Anno item 1161 vel 1162, 420 uncias puri argenti, ab Ossoriensibus collectas fuisse, ad usum *Flachertachi O-Brolchan Comorbani Columb-Kill*, produnt jam dicti Annales Ultonienses. Ad hanc rem, vid. porrò quæ supra dicta sunt, c. 24, ad ann. 1029 & 1042. Sunt & alia multa hujus generis exempla, Sed singula hîc enumerare, instituti non est mei. An verò aurum vel argentum ita donatum, percussum fuerit necne; non liquet.

Au:

Audiamus jam, quid de hac re, habet Giraldus Cambrensis, Topographiæ Hiberniæ Distinct. 3; cap. 10; *Metallorum quoque diversorum (inquit) genera, quibus vena scaturiunt inferiores, ejusdem ociositatis vitio, nec ad usum prodeunt nec proficiunt; Aurum enim quo & abundare quarunt, & quod adhuc Hispanico more sitiunt, commerciorum gratia; scrutantes Oceanum, Mercatores Ostmannici advestant. Ostmannos, & ipsos veteres Hibernos nummos habuisse, ante Anglorum adventum, non est cur quis dubitet. Hoc constat ex epistola Lanfranci Archiep. Cantuariensis, ad Tirdelvacum Regem Hiberniæ, an. 1074; perscripta, in qua inter alia eum rogat corrigere pravā eam consuetudinē (apud Hibernos usitatam) conferendi sacros ordines per Pecuniam ab Episcopo. An verò nummi illi fuerint in Hibernia cusi, vel aliundē inveciti, viri nonnulli docti dubitarunt. Ad hujus rei notitiam quod attinet, fatendum est nobis, eam perquam exilem superesse. Non possum tamen non hic memorare, rusticos quosdam, mense Decembris, anno Dom. 1639, incidisse in magnam vim veterum numismatum Hibernicorum, prope Glendelacham, in agro Wickloensi, à quibus aliqua ad manus meas pervenerunt, quorum ectypa hic exhibere operæ pretium duxi.*

Aversa pars nummi tertii annum videtur designare 1115, quod si certum sit, non est cur quis ulterius, de hac re, operam infunderet. De cæteris, cum sine aliqua literarum luce, non habeo quod pro certo affirmem; Antiquitatis speciem præ se ferunt, & procusi videntur ante Anglorum ingressum. Atq; tales (opinor) fuerunt *minores illi denarii (quasi oboli) cujusdam veteris moneta & incognita, reperti in quodam campo juxta Kilcolyn*, de quibus fit mentio in Archivo fiscali an. 33 Edwardi I. Sequuntur jam tempora, post Anglorum adventum in Hiberniam, à quibus, nummos frequenter ibi cufos constat. De nummis in Hibernia

hiâ procufis tempore Johannis Regis, ita Roge-
tus de Wendover, & ex eo Matthæus Parisius, ad
annum Dom 1210, *Præfecerat autem* (Johannes
Rex) *ibidem Johannem de Grey episcopum Nor-*
wicensem Justitiarium, qui Denarium terrâ illius;
ad pondus Numismatis Angliæ fecerat fabricari;
& tam obolum quàm quadrantem rotundum fieri
præcepit. Jussis quoque Rex, ut illius moneta usus,
tam in Angliâ, quàm in Hibernia, communis ab
omnibus haberetur, & utriusque regni Denarius in
thesauris suis indifferenter poneretur. Hinc constare
videtur, nummos in Hiberniâ antea percussos fu-
isse, sed tunc, Regis jussu, *DE NARIUM*
TERRÆ ILLIUS ad pondus numismatis
Angliæ primò fuisse fabricatū. Henricum
III (Johannis filium) anno regni 35, hoc
est anno Dom. 1251, *novam monetam in Hiber-*
niâ fabricari mandasse, ex Archivis quæ in arcē
Londinensi asservantur, liquet. Meminit ad annum
sequentem, ejusdem Nova moneta, Regis man-
dato, in Hibernia percussa, una cum veteri aboli-
ta, auctor anonymus Annalium cœnobii Cano-
nicorum Præmonstratensium S. Trinitatis de Logh-
kea, in agro Roscomanensi. Sed ecce figuram num-
mi ejus nuper Dublinii reperti & ibidem (ni fallor)
procufi, cujus prior pars exprimit effigiem Regis
cum hac inscriptione, Henricus Rex III, aversa
verò, crucem & euforum nomina.

De pondere & valore, nihil traditum reperi. De novo etiam Monetæ genere, quod sub Edwardo Primo, percuti curavit Stephanus de Fulburn, dum Episcopus esset Waterfordiensis & Hiberniæ Justitiarius, sic Pembrigius, in Hiberniæ Annalibus à Camdeno editis, ad calcem Britannicæ suæ, Anno 1279 *Dom. Robertus de Ufford* (Hiberniæ Justitiarius) intravit Angliam, & constituit loco suo fratrem Robertum (lege Stephanum) de Fulburn Episcopum Waterfordiensem, cujus tempore mutata est moneta. Hoc factum est jussu Regis Edwardi Primi, qui monetæ regulam fixam, (sive *Standardum* ut vocant) & pondere & puritate, ad perpetuum ejus honorem, emendavit in Angliā, secundum quam regulam, Officinæ etiam monetariæ in Hibernia fuerunt moderatæ, ut è computis Donati & Andreæ de Sperdsholt *Magistrorum Cambii* Dublinii liquet. Anno deinde 1300, dicti Regis Edicto, nummi dicti *Pollards* & *Croccards*, tam in Angliā, quam in Hibernia, sunt prohibiti. Edictum quod de hac re edidit in Hiberniam transmissum conscriptum extat in libro rubro Scaccarii Dublinii. Ad eundem annum Pembrigius, Anno 1300, *Numisma Pollardorum prohibetur in Angliā & Hibernia*, Vid. porro Walsingham, *Histor.* ad

ad annum 1301. Pollardi illi valebant medietatem nummorum *sterlingorum*. Notandum autem nummum proprie olim dictum Sterlingum, vel Esterlingum fuisse Denarium Anglicum, ut ex ordinatione quæ dicta est *Compositio mensurarum* facta tempore Edwardi Primi liquet, in qua invenimus quod *Denarius Anglia, qui nominatur Sterlingus, rotundus, sine tonsura, ponderabit 32 grana in medio spica*. Atque hinc cæteri nummi per Sterlingos fuerunt mensurati. Sic solidus valebat 12 Sterlingos, Marca, secundum Matthæum Parisium, 13 solidos & 4 Sterlingos, sive denarios, obolus, dimidiam partem Sterlingi, & quadrans (nos a *Fourthing* dicimus) quartam partem Sterlingi. Ad nomen quod attinet, ita Camdenus, in Scotia sua, *Quod quidam monetam probam Anglia, qua Sterling money dicitur, hinc (nempe à Castro Sterlinga) denominatam volunt, frustra sunt; à Germanis enim quos Angli Esterlings, ab orientali situ, vocarunt, facta est appellatio, quos Johannes rex ad argentum in suam puritatem redigendum, primus evocavit; & ejusmodi nummi Esterlingi in antiquis scripturis semper referuntur*. Cæterum tempus quo dicta moneta primum proculdi & ita appellari cœpit, incertum est: Nam apud Rogerum Hovedenum in Historia Richardi Primi, Johannis Prædecessoris, ejusdem monete his verbis fit mentio. *Videns igitur Galfridus Eboracensis electus, quod nisi mediante pecunia, amorem Regis fratris sui nullatenus habere possit, promisit ei tria millia librarum Sterlingorum, pro amore ejus habendo*. Et in Regesto antiquiori cœnobii S. Thomæ juxta Dublin. (penes me) habetur exemplar Chartæ Civium Dublin. factæ circa idem tempus, ad cujus finem ita legitur. *Pro donatione ista nobis dedit præfatus Roge-*

vni pignam auri, causa emendandi marum villa,
& 20 solidas sterlingorum, quando transmissus
nuncios ad Dom. Comitem Johannem pro negotio
Civitatis. Sed ut tempora antiquiora etiam spe-
ctemus, vid. Orderic. Vital. histor. ecclesiastic. ubi
fepius fit mentio nummi Sterileus, ipsis Gulielmi
Victoris temporibus, & speciatim in Charta
quadam ipsius, coenobio Uticensi concessa. Po-
lydorus Virgilius, & ex eo alii, nummum Sterlin-
gum dictum volunt, ab effigie Sturni avis, Angli-
cè s Sterling, quasi interdum in altera parte num-
mi impressa: Atqui Polydorus is Italus fuit & in
rebus nostris non bene versatus, specialiter effigies
ea Columba est, non Sturni, ut alii rectius obser-
vant. Pergo. Sub exitum seculi XIII, vel initium
insequentis, Edwardus Primus constituit Dublinii
novam Officinam monetariam, & Alexandrum
Normannum de Lutic nummorum ibi cuforum Ma-
gistrum. Anno deinde 1304 (ut è libro rubro
Scaccarii Dublinii intelligimus) Magister Guliel-
mus de Wimundham custos Cambolorum Domini
Regis in Anglia, de precepto venerabilis patris Ba-
zboniensis & Wellensis episcopi, Thesaurarii ejusdem
Domini Regis, misit Domino Gulielmo de Essenden
Thesaurario in Hibernia, 24 pecias cuneorum, pro
moneta ibi facienda, viz. tres pilas cum sex crucellis,
pro denariis, tres pilas cum sex crucellis, pro obolis,
& duas pilas cum quatuor crucellis, pro sterlingis,
per Johannem le Minor, Thomam Dowe & Jo-
hannem de Shordich clericos, de societate operario-
rum & monetariorum London. per eosdem, ad mo-
netam predictam operandam & monetandam: Sed
ut tempora Edwardi Primi jam concludamus, no-
tandum, ut in Anglia, sic etiam in Hibernia, no-
mina urbium, in quibus nummi cudebantur, in a-
versis nummorum partibus, tunc fuisse inscripta,
juxta

juxta illud Roberti *le Brun*, Poëta antiqui Angli-
ci, à Johanne Stowo Chronographo citatum,

Edward had fiftie round penny, half penny, farthing.

Et postea,

*On the Kings ſhe was his Head, and his name
written.*

*On the Croſſe ſhe, the City where it was
ſmitten.*

Hic ſpectat nummulus argentens hujus Edwardi,
Dublinii percuffus, quem expreſſum hic tibi
exhibemus.

Duos alios habeo, tempore ejuſdem Edwardi in
Hibernia cuſos, alterum Waterfordiæ, alterum
Pontaniæ ſive Droghedæ, ut ex inſcriptionibus
eorum liquet. Aſſervatur etiam (ut accepi) inter
cimelia D. Simon. D'ews, nummus antiquus ar-
genteus, Clonardi in Midia procuſus, cum hac
inſcriptione in averſa parte, *CIVITAS DE
CLONARD*, ſed cujus fuerit temporis adhuc
ignoro. Atque ita olim apud veteres Romanos
in Britannia pecunia interdum percuti ſolebat ;

De nummis Constantini Junioris & aliorum Imperatorum, cum literis P. LON. inscriptis, utpote Londini signatis, vid. Camdenum: atque ut apud veteres eos Romanos, ita apud nostros majores (ut idem Camdenus in Wiltonia notat) pecunia & appendi & numerari solebat. Sed pergamus.

Ab ultimis temporibus Edwardi Primi usque ad annum 10 Edwardi Tertii, de hac re nihil traditum reperi. Tum verò (ut è rotulo Finium illius temporis liquet) de obolis & quadrantibus, in Hibernia cudendis, prodiit Edictum Regis & Concilii sui, *Que la liure des mailles, par poids de L'estandard de la change, contiendra 21 sols par comp: Et la liure des serlings 21 sols & 11 deniers: Et que la liure sudite tiendra dix onces, de fin argent, c'est à sçavoir trois sols & quater deniers.* Sic viginti denarii temperati ut suprâ faciebant unciam, & 12 uncie, libram (quam vocant) Trojanam. Justa eam proportionem usque ad 18 annum ejusdem Regis, id est 1344, omnes Coronæ redditus, & pondere & numero, Fisco illati sunt: cum (ut rectè notat, D. Robertus Cottonus eq. & Baronettus) ex variis *Standards* mutationibus, factis temporibus subsequenter, in qualibet uncia jam numerentur quinque solidi. Ad statum verò Fisci Hibernici, tempore Edwardi Tertii, quod attinet, non possumus non hic obiter annotare crassum Walsinghami errorem, qui in Historia Richardi Secundi (ad annum 1394) Edwardum 3, ex Hibernia annuatim percepisse asserit, *ad Regalem Fiscum, triginta millia librarum*: Siquidem ex ipsis illorum temporum Archivis, quæ etiamnum extant, liquido constat, nè tertiam quidem ejus summæ partem annuatim in Fiscum iussisse solutam.

Anno 3 Richardi secundi, hoc est, 1379, auctoritatē

thoritate Parliamentaria, singulis in Hibernia concessa est licentia effodiendi e venis auri vel argenti, in terris suis propriis, per sexennii spatium, nonâ parte auri vel argenti sic effossi, regi reservatâ, & residuum, ad placitum eorum, vel in vasa convertendi, vel in nummos, in officina monetaria Dublinii, cum prohibitione tamen exportationis auri, argenti vel massæ sive *billionis*, in aliquam aliam regionem, præterquam in Angliam, sub poena confiscationis.

De temporibus Henrici 4 & Henrici 5, ad hanc rem, non habeo quod dicam. Constat verò sub initium regni Henrici 6, circiter 32 denarios fecisse unciam argenti. Sic Linwodus (qui tunc scripsit) De Testamentis, cap. *Item quia*, Verb. *Centum solidos*. *Hic solidus* (ait ille) *sumitur pro duodecim denariis Anglicanis*: *Horum viginti sex ponderabant unciam, cum tamen jam 32 denarii vix faciant unciam*. Sed videamus jam quid de Re nummaria temporum sequentium producat Tabulæ publicæ Hiberniæ.

In Parlamento Trimæ habito, coram Johanne Talboto comite Salopiæ, Wexfordiæ & Waterfordiæ, *Locum-tenente* Hiberniæ, mense Januario anno 1446, lata est lex ad coercendam receptionem monetæ detonsæ, monetæ distæ & *Beys* monæ, aliorumque illicitorum & reproborum nummorum: Vectigal etiam 12 denariorum impositum est cuilibet unciz vasorū argenteorum, argenti fracti, & massæ argenti, exportandæ, exceptis vasis argenteis Nobilium & Nunciorum in Angliam transfretantium, circa ardua Hiberniæ negotia. Mense Febuario 1459, Officiæ monetariæ stabilitæ sunt in castris Dublinii & Trimæ, ac sub eodem tempore, Regis mandato cusi sunt non solum nummi argentei, sed etiam arcei, De

valore eorum vid. Rot. patent. an. 39 Hen. 6, nam doct. valor in excerptis meis.

Anno 5 Edwardi 4, hoc est 1463, in Parlamento Trimæ inchoato, coram Thoma comite Desmondia Deputato Georgii Ducis Clarencie Hibernie Locum-tenentis auctus est valor nummorum aureorum, temporibus Edwardi 3, Richardi 2, Henrici 4, Henrici 5 & Henrici 6 eusorum, Nobilis scil. ad decem solidos, cum antea non valeret nisi sex solidos & octo denarios, & sic aliarum summarum, juxta eandem regulam & proportionem. *Jam inde moneta* (inquit Johannes Davinius eq. aur. in Relationibus suis) *tum in Hibernia, tum pro Hibernia cussa, minoris fuit valoris quam moneta Anglia, plerumque ex quarta parte, ita ut deinceps solidus Hibernie valeret tantum 9 denarius moneta Anglica.* Sed hæc res plenius meretur scrutinium: Nam quartæ illius partis differentia ad recentiora tempora est referenda; ut infra patebit.

Anno 1467, Parlamentaria item authoritate, data est eusoribus potestas signandi pecuniam in civitatibus Waterfordiensi & Limericensi, Droppidii Pontanensi, Galviensi & Carlingfordiensi, necnon in castris Dubliniensi & Trimensi.

Octavo anno postea, mense nimirum Julio 1475, in Parlamento Dublinii coacto, coram Gulielmo Shyrwood Episcopo Midenfi, Deputato jam dicti Locum-tenentis, lata est lex, quæ auctus est argenti valor, ita ut nummus argenteus (non detonsus) quatuor denariorum, temporibus Regum supra memoratorum signatus deinceps valeret sex denarios, & ut secundum eam regulam, minores etiam argenti summae reciperentur, Eademque lege Officinæ monetariæ stabilite fuerunt Dublini, Pontanz & Waterfordiæ, & pecuniam

cutendi potestas aliis urbibus prohibita. Tunc porro lege cantum erat, ne quis monetam vel metallum in Officinam monetariam inferret, sine permissione Praefecti Cusorum, sub poena artissionis monetæ vel metalli, sic sine permissu illaci.

Anno sequenti, in alio Parlamento, coram eodem Deputato habito, lata est lex ut nummus aureus dictus *Royalis* valeret 13 solidos & 4 denarios, & antiquus *Nobilis* aureus, 12 solidos.

Biennio postea (anno sc. 18 Edwardi IV) in Comitibus, coram Giraldo Comite Kildariz, Hiberniæ Justitiario, habitis, data est potestas cusorum Praefecto cutendi nummos trium denariorum, duorum denariorum & unius denarii. De pondere aut *Standardis*, nihil traditum reperi; Notandum vero in nummis, illis temporibus prosumis, expressis fuisse tres coronas, tria regna denotantes, Angliam, Franciam & Hiberniam.

Sub exitum Anni 1483, in Parlamento Dublini incepto, coram dicto Giraldo comite Kildariz, Deputato Edwardi filii Richardi tertii, Hiberniæ Locum-tenentis, lata est lex, de nummis adulteratis frangendis: Contra quos nummos, producit etiam edictum Henrici 7, Aprilis die 15 An. 1486. Atque hæc, de re Nummaria dixisse sufficiant. Ad veterum Hibernorum mensuras & pondera quod attinet, ea aliis, necessariis ad opus subsidiis, instructioribus, relinquitur.

CAP. XXVI.

Monasteriologia Hibernica seu Diatriba de Hibernia Canoniis, in qua Origines eorum & alia Antiquitates aperiantur.

DE Sedibus Episcopalibus Hiberniæ, supra diximus, capite 16. Sequitur jam Cenobiorum ejusdem Insulæ Catalogus, in quo non pauca ad rem Historicam & Antiquariam pertinentia describuntur. Ea tamen cenobia consulto prætermisimus, quæ in primis surgentis Hiberniæ ecclesiæ temporibus erecta in ecclesias parochiales erant posterioribus seculis conversa. Hic præmonendus est Lector, M. Monasterium significare, P. Prioratum, H. Hospitalium, Pr. Præceptorium, C. Cellam, MC. Monachium cenobium, & FC, Fratrum mendicantium cenobium.

PROVINCIA LAGENIÆ.

DUBLIN,

Loca & Tituli, Fundatores, Ordines & Dedicationum. alia Antiquitates.

Dublin. P. & Ecclesia cathedralis S. Trinitatis.

Sitricus filius Amblavi Rex Ostmannorum Dublinii & Donatus Episcopus Dubliniensis Canonicis secularibus insituerunt, circa

circa annum Dom. 1038. Hos
Laurentius Archiepiscopus
Dubliniensis in Canonicos
mutavit regulares Ordinis
Arosensis circa ann. 1163.
Tandem verò rex Henricus 8
Priorem & Conventum, in
Decanum & Capitulum mu-
tavit, anno 1541. Hæc ædes
sacra vulgò ecclesia Christi
dicitur.

*Juxta Dublin. M.
B. Maria Virgi-
nis.*

Hujus coenobii Regestum
majus narrationem habet pa-
rum fidam, de fundatione à
Malachia aliàs *Melachlin*
Rege & quodam *Gille-mohel-
mac*, quam è libro hibernicè
scripto, publicè legisse fertur
Prior S. Johannis de Randoun
Elphinensis dicecessus. Sunt
qui à Danis sive Ostmannis
fundatum volunt anno 948,
& alii, qui à Donaldò *Gille-
mohelmac* vel erectum vel
restauratum. Abbas & Mo-
nachi hujus coenobii, ex Ty-
ronensibus facti sunt Cisterci-
enses anno 1139. Ecclesiam
ibidem plumbo obduxit Felix
O-Ruadan Archiepiscopus
Tuamensis, in qua ipse sepul-
tus est anno 1238, *ad gradum
altaris in sinistra parte*, trien-
pio postquam Archiepisco-
patum abdicasset. De jure
filiationis hujus coenobii, mag-

na olim erat contentio inter
Abbatem Saviniacensem in
Gallia, & Abbatem Bildew-
sensem in Anglia, sed anno
1301, in Capitulo generali,
operâ Gulielmi de Ashburn-
tham Monachi, & procurato-
ris cenobii de Bildewas, postea
Abbatis cenobii B. Mariz
juxta Dublin, Jus filiationis
adjudicatum est cenobio Bil-
dewasensi.

*Juxta Dublin. M.
S. B. Maria de
Hogg.*

Dermithus Murchardi filius
Rex Lageniz fundavit ibi ce-
nobium Monialium Ordinis
Aroacensis, circa an. Dom.
1146. Cui suppositus (anno
1151,) cellas duas, unam
juxta Waterford, (Kilclehin
dictam) Ossoriensis diocesis,
alteram dictam Ashadah fortis
Lagblinensis Diocesis. Sic
Regestum Johannis Alani
Archiepiscopi Dubliniensis,
sub Hen. 8.

*Juxta Dublin. P.
cenobium Sancte
rmi.*

Ideam Dermithus Canonici
Ordinis Aroacensis posuit,
circa ann. 1166. Ibi demum
Elizabetha Regina Collegi-
um erexit, anno Dom. 1591,
SS. Trinitati dedicatum, & A-
cademiis ornavit privile-
giis.

*Juxta Dublin. M.
S. Thoma Marty-
ris.*

Gulielmus filius Aldelmi,
vice & mandato Henrici se-
cundi Regis Angliz, cenobium

bium ibi fundavit Canonici
ordinis Victorienſis, præſen-
tibus Viviano tituli S. Stepha-
ni in Cœlio Monte Preſby-
tero Cardinale, Laurentio Du-
blinienſi Archiepiſcopo, &c.
anno Dom. 1177. Deinde
ampliſſimis redditibus alii lo-
cupletarunt.

*Juxta Dublin. ex-
tra novam por-
tam, P. S. Johan-
nis Baptiſta.*

Aluredus *le Palmer* Oſt-
mannus fundator fuit. & pri-
mus Prior circa annum 1188.
Alii redditibus & latifundiis
ditarunt. Hic Prioratus fuit
etiam *Hospitale* infirmorum,
quod, regnante Edwardo 3,
155 infirmos & pauperes ſi-
mul ſuſtentabat, præter *Ca-
pellanos & Converſos*, ut ex
Archivis liquet. Quando
Cruciſeri ibi fuerunt locati,
me latet.

*Juxta Dublin. F.
C. S. Salvatoris.*

Conventus Dominicano-
rum introductus eſt an. 1224.
Eccleſiam eorum (S. Salvato-
ri dicatam) Kalendis Maii
1238 fundatam produnt An-
nales cœnobii B. Mariæ juxta
Dublin.

*Juxta Dublin.
F. C.*

Cœnobium ordinis Mino-
rum extructum eſt circa an-
num 1236, Henrico 3 Rege
Angliæ ſtructuram promo-
vente. Aream domus con-
tulit Radulphus *le Par-
ter*.

Sedem

Iuxta Dublin.
F.C.

Sedem hic primò fixerunt
fratres Augustiniani, circa an-
num 1259.

Iuxta Dublin.
F.C. B. Maria.

Domigus Robertus Bagot
erexit fratribus Ordinis B.
Mariæ de Monte Carmel, anno
1274, in fundo quem à ceno-
bio Vallis salutis compara-
verat.

Clontarf. Pr. S.
Congalli.

Primum sedes fuit Militum
Templariorum, alijs fratrum
militiæ Templi, sub Henrico 2.
Sed ejectis demùm Templa-
riis, sub Edwardo secundo
anno 1313, facta est Præcep-
toria Militum Hospitalario-
rum. Sedet ad Liffi æstuari-
um.

Grace-dieu, al. de
gratia Dei, M.C.
B. Maria.

Johannes Cominus Archi-
episcopus Dubliniensis Moni-
alibus fundavit & prædiis di-
tavit circa annum 1190.

Holm-Patric, al.
de insula S. Patri-
cii, P.

Sitricus filius Murchari
construxit Canonicis Augu-
stinianis, ante Anglorum
ingressum. Henricus *Lou-*
dris Archiepiscopus Dubli-
niensis ad locum commodio-
rem transtulit anno 1220.

Kilmainan, ad
Liffium flu. P. S.
Johannis Baptista.

Hunc Prioratum fundavit
Militibus Ordinis S. Johannis
Baptistæ de Hierusalem, vulgò
dictis militibus Hospitalaris,
Richardus cognomèto *Stroug-*
low, dictus Comes Penbro-
chie, alijs Striguliz, circa an-
num

num 1174. Dotationem confirmavit Henricus secundus. Ex aliorum postea donis, mirum in modum hic ordo crevit & floruit. At præcipue ex quo sub Edwardo secundo, possessiones ordinis Militum Templariorum (tunc nuper damnati) huic ordini concessæ fuerunt, Waltero del Ewe sive de Aquâ, tunc Militum Hospitaliariorum Priore. Hic Prioratus erat etiam Hospitale sive Xenodochium pro peregrinis & hospitibus recipiendis. Locus nomen habet à S. Maignano episcopo, qui ibi vixit sub initium sæculi 7, & cujus festum agitur 18 Decembris.

*E regione Salus
Salmonum, P. S.
Uastarina.*

Warisius de Peth fundavit ibi cœnobium Canonicis Regularibus anno 1219. Alexander Bicknorus Archiepiscopus Dubliniensis, consensu Gulielmi Hausted loci Patroni, annexuit cœnobio S. Thomæ juxta Dublin. anno 1327.

Cont.

Comitatus Kildarensis.

Loci & Tractus Fundatores, Ordines, & dedicationum. cap. Antiquitates.

Kildara, MC. S. Brigida virgo monialibus posuit circa annum Domini 450, ubi ipsa Abbatisa præsunt. Kildara Cellam roboris lonat.

Kildara, F. C. Conventum Ordinis fratrum Minorum posuit Geraldus filius Mauriti, circa annum 1260. Alii Gulielmum de Vely fundatorem asserunt.

Kildara, F. C. B. Dicitur Gulielmus de Vely cœnobium ordinis Carmelitarum ibidem extruxit.

Athy, ad Barum, F. C. Sedem hic (cis pontem) primò fixerunt Dominicani, anno 1257, ubi etiam Capitula illius ordinis habita sunt annis 1288, 1295 & 1305.

Iuxta Athy, P. S. Johannis, alius S. Thomæ. Hoc cœnobium (ultra pontem) extruxit Cruciferis, Richardus de S. Michaeli Rhebanz Dominus, regnante Johanne.

Clana, ad Liffium, F. C. In cœnobio ordinis Minorum ibidem (secundum Annales cœnobii Hailefensis) sepultus est anno 1287 Geraldus filius Mauriti, fortè loci fundator. Alii sepultum volunt

volens in cenobio fratrum
minorum Kildaræ. Hi fratres,
à panto coloris *Grisei* seu ci-
neritii, quo vestiti, (ut hoc se-
mel obiter adnotem) nobis

Clanricke F. C.
B. Maria. Johannes Roch Carmelitus
conventum ibi fundavit anno

1347, licentia Edwardi 3. im-
petrata; Et hi à veste alba,
S. S. S. vocati, uti Do-
minicani, sive fratres Prædi-
catores, à veste nigra, black-
friars.

Conal, ad Liffam
flu. B. Maria. P. Millerus filius Henrici Hi-
bernici Jussitarius fundavit

anno 1202, & Canonici Re-
gularibus Ordinis S. Augu-
stini implevit, ex cenobio Lhan-
thoniensi. Hic ille cumulat^{us}
est anno 1220. Patrem habuit
Henricum filium nothum
Henrici Primi Regis Angliæ.

Gratry, M. C. B.
Maria. Gualterus de Ridlesford
monialibus ordinis S. Augu-
stini edificavit, circa annu-
Dom. 1200, Possessiones con-
firmavit Johannes rex An-
gliæ.

Justa pontem de
Kilcullen, vulgo
Arm. B. Maria. F. C. Dominus Rolandus Fitz
Eustace Baro de Portlester, &
summus Hiberniæ Questor fun-
davit ad Liffam flu. prope dictu
pontem. Ibi ille cumulat^{us}
est anno 1406. Monumentum
tamen speciosum sibi & Mar-

Martha uxore *Jenico* uxori, suæ ex-
truxerat Dublinii, in ecclesia
S. Andœni, in capella nempe
B. Mariæ.

Kilbegg, Kilbel, Tres Præceptoriz equitum
Tully, Pr. Hospitaliorum, è quibus pe-
nitima donum fuit Mauriti
fili Geraldii.

Kilnash, C. Gulielmus *Marescallus*
comes Penbrochiz Canonicis
Regularibus fundavit & cel-
lam fecit Prioratus de Carth-
mel, apud Lancastrienses, in
Anglia.

Monaster-Evin, Dermitius Demseus Ofa-
al. *Rafela,* & de li Dynasta monachis Cisterci-
ensis fundavit, anno 1178,
alii 1189. Hoc cœnobium
nomen habet à S. Evino qui
claruit sub initium seculi 7, in
monasterio suo de *Raf-mac-*
mon. Sedet ad Baroum
fl.

Nasæ F. C. Fratres ordinis Eremitarum
S. Augustini.

Juxta Nasam, P. Fundatur à Nasæ Barone,
S. Johanne Baptista, Canonicis Augustinianis.

Juxta Nasam, F. C. Fundatur fratribus Ordinis
Prædicatorum, ad collis re-
tundi radicem, circa annum
1356, licentiâ regis Edwardi
impetratâ. Eustacii Patroni
fuerunt.

Timistibeg, Ad C. Robertus filius Richardi
B. Mariæ, Dominus velatis
Virginibus Ord. Aroacensis,
Mo-

Monasterium posuit, & ibi Le-
celinam neptim abdidit, sub
initium regni Johannis.

Tristle-dermot,

vulgo *Castle-der-*
mot, P. & H. S. Jo-
hannus Baptista.

Gualterus de Ridelesford
loci dominus, fratribus Cruci-
feris posuit, regnante Johan-
ne. Opidum nomen habet à

S. Diarmitio, qui vitam illic
solitariam egit, unde olim
Desertum Diarmitii appella-
batur.

Tristle-dermot,

vulgo *Castle-der-*
mot, P. & H. S. Jo-
hannus Baptista.

Sedem ibi fixerunt fratres
ordinis Minorum, regnante
Edwardo Primo.

S. Wolstani Prio-

rius.

Richardus primus loci
Prior & Adamus de Hereford
hoc cœnobium fundarunt

Canonici ordinis Victorien-
sis, circa annum Dom. 1207,
in memoriam Wolstani epis-

copi Wigorniensis, tum nuper
ab Innocentio 3, inter sanctos
relati. Prima pars structuræ

ibidem vulgo appellabatur
Scala cali. Sedet amenissi-
mè ad dextram ripam Liffii

fluvii.

Comitatus Wicklo.

Loca & Tituli Fundatores, Ordines, & dedicationum. *alia Antiquitates.*

Wickloe, FC. Conventus ordinis Minorum ibi fundatur, regnante Henrico 3. ad Devum sive Disu. Wickloa Hibernis Kilmaek vocatur, sed Wickloa exoticam sapit originem. Nam Wick Germanice fluminis finem significat, vel ut Hadrianus Junius habet, stationem securam, ubi conjunctionibus aedificiis habitatur.

Archloe, FC. Theobaldus Pincerna anno Dom. 1164 conventum ibi posuit ordinis Prædicatorum, in ecclesia ibidem ipse sepultus est cum statua superimposita.

Maltingla, pl. de Dermotus Murchardi filius
valle Salutis, M. Rex Lagenie, anno 1148 aliis
B. Maria. 1151. Monachis Ordinis Cisterciensis construxit & prædiis dotavit. Slano fluvio adsidet.

Comitatus Wexford.

Loci & Tituli *Fundatores, Ordines, & dedicationum.* *alia Antiquitates.*

Wexfordia, Hibernia Gulielmus Mareſcallus Comes Penbrochie Hospitalarii Militibus conſtruxit.
na, Loch-Garmon,
 P. S. Johannis & S. Brigide.

Wexfordia, EC cunctorum Sedem ibi fixerunt Minorum, regnante Henrico 3. In hoc cenobio Mauritium Geraldij filium (a quo ſtemma ducit Geraldinorum familia) ſepulchrum aſſerit Joh. Hooke-
Wexfordia, EC cunctorum rum, at falſo proculdubio: Nam Mauritius ille obiit 1177, diu ante inſtitutionem ordinis fratrum Minorum.

Wexfordia, EC cunctorum Ibi Canonici fuerunt Regulares Ord. S. Auguſtini. Ro-
Wexfordia, EC cunctorum chei Patroni fuerunt, Sed quis primus fuit conditor non comperi.

Wexfordia, EC cunctorum Sedes ibi fuit fratrum Ord. Eremitarum S. Auguſtini, quam Nicolaus filius Nicolai Clericus auxit & ornavit anno 1385. Sunt qui aſſerunt ſedem poſtea factam fratrum Prædicatorum. Vid. Inquiſ. Scaccarii, anno 31. Hen. 8.

Wexfordia, EC cunctorum Hervæus de Monte Marifco Mareſcallus Dom. Regi (Hen. 2) & Senefcallus ſæpe tota

terra Richardi comitis Penbro-
chia dedit. Ardfichen, Crof-
garmon, &c. Deo & S. Ma-
ria & S. Benedicte & Mona-
cho de Bildewas apud Salopi-
enses in Anglia, ad Abbatiam
construendam de ordine Ci-
sterciensis, circa annum 1177.

Ceterum ipsum cœnobium
Donbrodiense non fundatum
fuit ante an 1182, quo Abbas
& conventus domus Beatæ
Mariæ de Bildewas concessit
Abbati & conventui
domus B. Mariæ juxta Du-
blin, totum jus & claustrum
quæ habuerunt in terris, &
sentimentis prædictis; ut è Re-
gesto dicti cœnobii B. Mariæ
juxta Dublin. intelligimus.
Paulo postea, Nervus funda-
tor cœnobilium in dicit Cantua-
rie, in Ecclesia Christi. In
hoc cœnobio sepultus est an.

1217. Herlewinus episcopus
Loughlinensis, cûsus ecclesiæ
magnam partem construxe-
rat. Sedet prope confluentes
Baroi & Suiri.

Præterea, de Hoc cœnobilium Canonico-
rum Ord. S. Augustini, ante
adventum Anglorum in Hi-
berniam fundatum, sedet ad
Derribh amniculum, qui non
procul hinc Slano confocia-
tur.

Per-

Ferna *M.B. Ma 2* & *1* **Dermitius** filius Murchardi
rida de *codicem* *milliam* & *rex* *Lageniz* fundavit ibi co-
monium *Canonicis* *Augustini-*
anist *circa* *annum* *1154* *ad*
Bannion *fluviolum*, qui ad
tertium *hinc* *milliare* *Slano*
de *canonicis* *magis* *se* *constituit*.

Glascarg, *alii* *comit* **Griffinus** Condon, David
de *vicinis* *rup*, *Rock* *Calias* *de* *Rupe*, *et* *alii*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*

Edward *ob* *medicinis* *posuerunt*, *ad* *oram*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*

Hennin *per* *unum* *monachum* *Fundatur* *Carmelitis* *a* *fa-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*

in *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*

in *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*

in *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*

in *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*
et *alii* *in* *hunc* *monachis* *Be-*

Killogan, Pr.

Templarii milites hic sedem
 fixerunt, circa tempus Jo-
 hannis Regis, Sed suppressis
 Templariis, sub Edwardo 2,
 facta est Præceptoría militum
 Hospitalariorum. Sedet non
 pro-

ANTIQUARIANES

procul à Surio. f. 4. c. 4. cuius
offio via 2 milliaribus abest.
De Johanne Devereux miles
funderit conventum ord. Mi-
norm in loco ubi aliquando
domus erat Cruciferorum, ad
Baroi sit ripam, regnante Ed-
uardo Primo.
Conventus ord. Eremitarum
Augustini fundatus ibidem
regnante Edwardo 3.
Gulielmus Marefcallus le-
noles domes Penbrochiz anno
Dom. 1200, cum efferatam
tempellatē evafiffet, ex voto
hoc cenobium conftruxit,
finitofo in litore, pradiis di-
tavis & monachis implevit
diffenfibus, ex cenobio
Tinternenfi, apud Monume-
thcafes in Wallia, quibus Ab-
bates praeferit Johannem
Deuelli. Hoc cenobium, à
Chryftomo Henriques, in
fabriculo ordinis Ciftertiensis,
appellatur Minor Tinter-
Duplex circi annum Dom.
1240, in ex claufis coram
lipuer, regno diffi cenob-
2. Thomae miferis.
Templarii milites hic ledem
fixerunt, circi tempus Jo-
hannis Regis, sed fuppreffis
Templariis, fub Edwardo 2.
facta ell receptoria militum
Hofpitalitatis, fedit non

Kilkenny

struxit anno 1207, aliis 1204,

& Monachis Cisterciensibus

replevit, ex cenobio de Stan-

leia, apud Wiltonienses in

Anglia Monachos vero post

eorum adventum in Hiberni-

am sedem sepe mutasse, an-

tequam Douke fuerant, de-

ter loci Regesium, & Mo-

nerium de Killenny alias de

Vallen Dei (quod Dermicus

O'Riagh fundaverat, assensu

Dermici Murchardi filii, Re-

gis Lagenie) huic cenobio

conjectum est anno 1217.

Canonici ordinis S. Augu-

stini.

Hoc cenobium Monachis

Cisterciensibus posuit, vel ab

alio loco, in Ossoria, huc

transiit Donaldus regulus

Ossorie, anno Dom. 1180.

Inter sepulcra Ecclesie ibi-

dem, memoranda in primis

sunt ea Donaldi conditoris &

Felici O-Dullany Episcopi

Ossorienensis, qui Aghavoa

relictâ, cathedrâ Episcopalem

Kilkenniam transiit, circa

finem seculi 12.

Thomas filius Antonii Se-

nescallus Lagenie Canonicis

Augustinianis construxit, cir-

ca annum 1206, suâsu Hugo-

nis Rufi, alias le-Rois episcopi

Ossorienensis,

Gal-

Regis, al. Kells, *audor Galfridus filius Roberti*
P. B. Maria. *(Lageniz Senescallus ante*
dictum Thomam) fun-
davit hoc cœnobium, reg-
nante Richardo Primo, ac in
eo collocavit 4 Canonicos
Ordinis S. Augustini, ex cœ-
nobio Bodminensi, apud
Cornubienses in Anglia, de-
ductos, nimirum Reginaldum
de Acland, primum loci Prio-
rem; Hugonem Rurum, Re-
ginaldi successorem in Prio-
ratu & demum episcopum
Ossoriensem, Aluredum, fa-
ctum postea primum cœnobia
Imistiokensis Priorem; & Al-
garum, qui Romam postea
missus, ob cœnobia sui nego-
tia, episcopatum quendam
obtinuisse fertur in Lombar-
dia. Huic cœnobia annexus
est postea Prioratus de Tulla-
les, quem in agro Corcagienfi
extruxerat Matthæus filius
Griffini.

Killebinn, al. de *Dermotus Murchardi fili-*
Bello portu. M. *us rex Lageniz cellam fecit*
C. S. Kilkinni. *Monialium B. Mariæ de Hog-*
gin juxta Dublin. anno Dom.
1151. Prædiis post adventum
Anglorum ditârunt Johan-
nes comes Moretoni Dom.
Hiberniæ & David filius Mi-
lonis. Sedet ad Surium flu. è
regione Waterfordiz.

Jacobus

Jacobus secundus comes
B. Mariae Carmelitis positor,
 anno Dom. 1356.

Conventus fratrum Ord.
Predicatorum introductus est
 anno 1367. Sedet ad Baro-
 nem suæ regione Ross-pon-
 tis.

Comitatus Catherlagh.

Loca & Tituli **Fundatores, Ordines, &**
dedicationum. **alia Antiquitates.**

Leghlin; **S. Ste-** De Ordine, nihil traditum
phani; **phani;** reperi. Prioratum verò dis-
 solutum fuisse Eugenii 4 Papæ
 auctoritate, anno 1432, &
 terras Decanatus Leghlinensis
 tunc annexas, ad rogatum
 Nicosi Cloal Decani, prodit
 in annalibus suis Thaddæus
 Doulingus, qui porro asserit
 Burghardum quendam Nor-
 wegum Garmundi filium
 Prioratum fundasse, vel
 potius dotasse, eumque in
 choro ecclesie Cathedralis
 Leghlinensis, sub marmore
 conditum, cum Epitaphio
 sequenti.

HIC ? ACET
 HUMATUS
 DUX FUNDA
 TOR LECNIE,
 EN GORMON
 DAN BUR
 CHARDUS, VIR
 GRATUS EC
 CLESIE.

juxta pentem
 Leghlin, F.C.
 B. Maria.

Conobium hoc Carmeli-
 tis extructum est ad Orien-
 talem Baroi ripam, sub ex-
 itum Henrici 3 Regis. Carew-
 om quendam fundatorem
 fuisse tradit Johannes Hoo-
 kerns in Scholiis ad cap. 23
 lib. 2 Giraldi Cambrensis, de
 expugnatione Hiberniz. Sed
 perperam ibi conventum ap-
 pellat fratrum Minorum.

Athaddy, M.C.

Dermisius filius Murchar-
 di rex Lageniz cellam fecit
 Domus Monialium B. Mariæ
 de Hoggis juxta Dublin.

Killergy, Pr.
 S. Johannis Bap-
 tiste.

Hanc Præceptoriam, reg-
 nante Johanne, Militibus
 Templariis condidit Gilber-
 tus de Borard, Sed sub Ed-
 wardo 2, equitibus Hospita-
 larius assignata est.

Simon

Tulli-Felim, al.

Simon Lombard & Hugo

Folagh, FC.

Talun fratribus Ord. Eremita-

S. Augustini fundaverunt an-

1114, ad ripam Slani flu.

THOMAS
SUTHERLAND
DUX LOND.

FOR LONDON
IN CORMORANT

CHANDLER

Comitatus Regis.

Loca & Tituli
dedicationum.Fundatores, Ordines, &
alia Antiquitates.

Dunrobb, antiqui-
tus Dermagh, sen
campus Roberti.

M. B. Maria &
S. Columba.

Sanctus Columba fundavit circa annum 550. Vid. Bed. Ecclesiastic. Historiæ gentis Anglorum lib. 3, cap. 4, & Adamnan. vit. Columbae lib. 1, cap. 3. Extat etiamnum, (qui asservabatur olim in hoc coenobio) liber 4 Evangeliorum, ex versione D. Hieronymi, laminis argenteis ornatus, quem inscriptio præfixa, manu S. Columbae, per 12 dierum spatium exaratum refert. Canonicos hujus coenobii, tempore suppressionis & diu antea, ordinis fuisse Augustiniani constat, quanquam confitendum etiam S. Columbae monachis suis, ibi primo dispositis, propriam condidisse regulam. Consimilem habuerunt eventum (obiter ad-
noto) regulæ à SS Brendano,

Com-

Comgallo, &c. instituta, ut
infra patebit.

Gallen, al. Galin.
P.

S. Canpcus al. Mochonocus
Abbas Canonicis Augustini-
anis construxit, circa annum
492. Consul. Joh. Colgani
Acta Sanctorum Hiberniæ,
ad 11 Februarii. Sedet ad
Brassínogh flu. in regiuncula
Mac-coghlan, quæ pars est
Comitatus Regis.

Killeigba, in Ofa-
lia, P. S. Crucis.

S. Sincellum *Mac Cemenain*
Abbatem Killeach obiisse ant.
548 produnt Annales Ul-
tonienses. Fortè primus fuit
Abbas & fundator loci de
quo hic agimus. Hic Cano-
nici fuerunt Augustiniani.

Killeigba, F. C.

Fundatur Minoritis, reg-
nante Edwardo Primo.

Killeigba, M. C.

Moniales ordinis S. Augu-
stini.

Kilcarmic, F. C.
B. Maria.

Cœnobiolum Carmelitis
hic construxit ad Brassínogh
flu. Odo filius Nellani Mulloy,
in cujus ecclesiâ ipse sepultus
est anno 1454.

Monaster-Feoris,
al. Totmoy, F. C.

Johannes de Bermingham
comes Lovidiæ cœnobiolum
illud Minoritis posuit, anno
1325, in ea parte hujus agri
quæ Ofalia dicitur.

Scir, al. Saiger-
Kiaran. P. S. Kia-
rani.

Sanctus Kiaranus vel Ci-
aranus senior construxit ibi
cœnobiolum in primâ ecclesiâ
Hiberniæ infantia, quod
M magno

magno olim honore floruit.
Sicutum est in ea parte Comi-
tatus Regis, quæ appellatur
Ena Carolina. Canonici hu-
jus cœnobii Ordinis fuerunt
S. Augustini.

Comitatus Regina.

**Loca & Tituli Fundatores, Ordines &
dedicationum. alia Antiquitates.**

*Abbatia, in Offe-
ria superior, F. C.*

Cœnobium ibi Dominica-
nis construxerunt majores
Barones superioris Ofloriz.
Atque Aphavoa (i.e. si inter-
preteris, *campus bobus*, sicut
Poeta Græciæ à bobus) olim
celebris imprimis erat, ubi S.
Caniculus Abbatem, qui obiit
ibidem 5 Idus Octobris anno
888.

*Abbatia, in
S. Thymothei.*

Canonici Augustiniani.
Fundatum ann. Dom. 1183
& monachis repletum Cister-
ciensibus, ex cœnobio Bal-
dingiensi. Thaddeus Dou-
llingus erectum asserit à
Cochegero O-Moro. Situm
est ad Neorum flu., in ea parte
comitatus Regina, quæ *Leasia*
vulgo appellatur.

*Abbatia, in
Leasia, P. C.*

Fundatur Minoritis ab O-
Moro. Hunc conventum e-
undem

undem esse existimo cum eo
cujus meminit Pisanus, sub
nomine *Luasia*.

Midia, sive Midia Orientalis.

**Loca & Tituli Funditores, Ordines &
dedicationum. *Alia Antiquitates.***

Trimma, H. B. De primo Fundatore hujus
Maria: non habeo quod
dicam. Extractum fuisse diu
ante Anglorum adventum li-
quet. In Annalibus Ultoni-
ensibus ad annum 845 vel
846, fit mentio monachorum
Carbraci Abbatis Trimmen-
sium vel restaurarunt, vel de
novo extruxerunt. Hic Ca-
nonici fuerunt Regulares Ord.
S. Augustini.

Trimma, F. C. Conventus Dominicano-
rum introductus est anno
1263. In hoc conventu habi-
tam Ordinis Prædicatorum
suscepit anno 1308 Galfri-
dus de Genevil Midia Domi-
nus.

Trimma, F. C. Ord. Minorum.
Juxta, Trim. P. Simon de Rupe-
forti episcopus Midenfis fundavit Cano-
nicis Augustinianis, circa an-
num 1206, & Clonardus re-
lligat, huc cathedram Episco-
palem

ANTIQUITATES

palem transtulit. Mortem obiit 1224, & in ecclesia ibidem sepultus est.

*Iuxta Trim, P.
sen H. S. Joh. Baptista de Newton.
Abbat, FC.
B. Maria.*

Ord. Cruciferorum. Episcopi Midenfes vel Fundatores fuerunt vel Benefactores.

Gosielmus de Landres loci Dominus ann. 1317 fundavit ibi conventum Carmelitarum.

*Balliboran, al. de
Laude Dei, P. S.
Trinitatis.*

Ord. Canonicorum Regularium. De vetustate hujus coenobii, quod dicam nihil certi occurrit. Fama tenet Jordanum Comin fundasse. Sedet ad Boinum flu.

*Beauver, seu de
Bello becco, C. B.
Maria.*

Cella fuit Monasterii B. Mariz de Becco in Normannia. Ordinis S. Benedicti, ex dono Walteri de Lacy Midz Domini, sub Johanne Rege. Atqui postea cella facta est Coenobii Furnessensis, apud

*Beccensis, impetrata vendendi
licentia ab Edwardo 3 rege
Angliz, cellam eam vendidit
Abbati Furnesii. Sec Gallis
significat & avis rostrum,
& terræ extremitatem ubi
duo confluunt flumina.*

Ord. Cisterciensis. Nam Abbas Beccensis, impetrata vendendi licentia ab Edwardo 3 rege Angliz, cellam eam vendidit Abbati Furnesii. Sec Gallis significat & avis rostrum, & terræ extremitatem ubi duo confluunt flumina.

*Beccensis, impetrata vendendi
licentia ab Edwardo 3 rege
Angliz, cellam eam vendidit
Abbati Furnesii. Sec Gallis
significat & avis rostrum,
& terræ extremitatem ubi
duo confluunt flumina.*

Ord. Cisterciensis. De tempore foundationis hujus coenobii variant Chronographi Ordinis Cisterciensis : Sunt qui

qui fundatum tradent anno
1146 14 Januarii, alii, anno
1148, & alii 1151. Sed non
magna est differentia. Sedet
ad Boinum flu. Fundavit &
dotavit Murchardus O Mela-
ghlin Midiz regulus.

*Clonarda anti-
quius Cloaini-
rard, P. S. Petri.*

Ord. Canonicorum S. Au-
gustini, S. Finianum Clo-
narda splendorem singularem
cenobium ibi construxisse
non diu post seculi sexti initi-
um constat. Atqui cenobium,
de quo jam loquimur (nescio
an antiquioris proles) à La-
cxis fundatum est, in S. Petri
memoriam. Sedet ad sinistram
ripam Boini flu.

*Clonarda, M.C.
B. Maria.*

Moniales Ord. S. Augustini.
O-Melaghlín Midiz regulus
dotavit ante Anglorum ad-
ventum. Coelestinus 3 con-
firmavit possessiones an. Dom.
1195. Atqui hæc domus ad
tantam postea redacta est
paupertatem, ut facta fuerit
demum cella cenobii Monia-
lium S. Brigidæ de Odra vulgò
Odder.

Colp, C.

Ord. Canonicorum Regu-
larium S. Augustini. Hugo de
Lacy Dominus Midiz Cellam
fecit Prioratus Lanthonia
primæ apud Monumethenses
in Wallia, circa annum
1182.

M 3

Ord.

Dulke, M.B.
Antiqua.

Dulke, C. S. Can.
anti.

Kells, vulgo
Kells, antiquis.
Celanus seu K-
canus, M.B. Maric.

Juxta Kellsiam,
P. seu. H. S. Jo-
hannis Baptista.
Kilmacanbeg,
juxta Nidd. Pr.

Ord. Canonicorum Angusti-
nienſium. Hoc cenobiū a Kel-
tro quodā diu ante Anglorū
adventum in Hiberniam, fun-
datum fuiſſe, ex rotulo clauſo
an. 29 Edw. 3, intelligimus.

Ord. Canonicorum S. Au-
guſtini. Hugo de Lacy Do-
minus Midie cellam fecit
Prioratus Lanthonie juxta
Glouceſtream in Anglia, circa
annum 1180, Celebris ibi
olim memoria S. Cianani (vul-
go Kenani) qui obiit an. 489.

S. Columba fundavit ibi
inſigne olim Monafterium,
circa an. 550. Locum donavit
Dermotus filius Cervalli rex
Hibernie. Reſtauravit poſtea
Cathops Abbas Joſe ſive Ru-
infold anno 806. Qua de re,
vide Annales Ultonienſes,
ad ann. 806 & 813. Oppi-
dum Aquæ nigre al. Manz
fluvio adſidet, non obſcuræ
olim fame, inter alia, S. Cuth-
berti natalibus nobilitatum.

Ordinis Cruciferorum, ex
fundatione Walteri de Lacy
Midie Domini.

Hanc Præceptoriam dictus
Walterus de Lacy Dominus
Midie, regnante Richardo
Primo ſequitibus Hospitalariis
conceſſit. *Kilmacanbeg* ſig-
niſicat eccleſiam ſive cellam
parvam Maignani. Ord.

Kilmaciney wood.

Pr.

*Lismullen, M.C.**S. Trinitatis.*Ord. Militum Hospitalario-
rum.

Avicia de la Corner soror
Richardi de la Corner episcopi
Midensis Monialibus Ord. S.
Augustini fundavit circa an-
num 1240. Huic cenobio
Richardus ille concessit man-
neria de Dunsink & Bally-
godman.

*Navana, M.B.**Maria.*

Ord. Canonicorum Anglo-
stinianorum, sub exitum seculi
12, a Jocelino Nangle, alias de
Angulo fundatum vel restan-
ratum. Inter Abbates eminuit
Johannes Bole, qui Mense
Junio 1437 consecratus est
Archiepiscopus Armachanus.
Sedet ad confluentes Aquæ
nigræ & Boini.

*Older, M.C.S.**Brigida.*

Possessiones confirmavit
Celestinus 3 anno 1193.
Huic cenobio annexæ sunt
postea cellulæ aliquot Moni-
alium in Midia.

Scrins; F.C.

Franciscus de Feipo loci
Dominus, regnante Edwardo
3, conventum ibi posuit fra-
tribus Ord. Eremitarum S.
Augustini.

*Slane, ad Boynum**San. F.C.*

Christophorus Flemingus
Baro de Slane & Elizabetha
Stukleia uxor ejus fratribus
tertii Ord. S. Francisci fundä-
runt anno 1512, in loco
Hermitorii S. Erci, ut ex char-

ta foundationis intelligimus. Christophorus ille anno sequenti (obiter adnoto) ab Henrico 8, Summus Hibernie Quæstor constitutus est.

Midia Occidentalis.

Loca & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. alia Antiquitates.

*Molingara, P. B.
Maria.*

Ord. Canonicorum Regularium. Radulphus Parvus alius Petri Episcopus Midenfis fundavit circa annum 1327. Hic Prioratus olim vulgò nomine *Domus Dei de Molingara* innotuit.

Molingara, F C.

Conventus fratrum Ord. Prædicatorum introductus est anno 1237. Postea annis 1278, 1292, 1308 & 1310 Capitula illius ordinis ibi sunt habita.

*Ardnecran, F C.
B. Maria.*

Ord. Carmelitarum.

In ea parte Athlona qua agri censetur Westmidenfis, F C.

Conventus fratrum Ord. Minorum ibi collocatus dicitur à quodam è familia Dillonorum. Albertus patria Colonienfis Archiepiscopus Armachanus ecclesiam eorum consecravìt anno 1242. Sedet ad sinistram ripam Shennani fluvii.

Hoc

Ballymore Lodge Hic cœnobium in antiquo
sancti illi Platy. codice Statutorum &c. Ordinis
M.B. Maria Cisterciensis in Hibernia, inter
 illius ordinis cœnobia nume-
 ratum. Atque Ordinis fuit (ut
 puto) Gilbertini siue *de Sem-*
pringham, in quo Canonici
 fuerunt Ordinis Præmonstra-
 tensis, & Moniales Ord. Ci-
 stericiensis, separatis tamen
 ædificiis utrique gregi affig-
 natis. Lacus Fundatores ag-
 noscit.

Faura, al. Favo- Hic S. Fechinus cœnobium
ria, P. SS. Taurini instituit Canoniorum Regu-
& Fechini, larium, cui ipse præfuit Abbas,
 usque ad annum 665, quo
 mortem obiit. Anno verò
 1218, Walterus de Lacy Do-
 minus Midie cellam fecit cœ-
 nobii S. Taurini Ebroici (vul-
 go dicti *Evereux*) in Nor-
 mannia, unde monachis Bene-
 dictinis replevit. Anno de-
 mum 27 Henrici VI, Parla-
 mentaria auctoritate, abro-
 gatam est jus Abbatis S.
 Taurini Ebroicensis, & data
 est monachis Fourensibus po-
 testas suam deinceps Priorem
 eligendi. Hic locus (sicut
Kiriath-sepher apud Iudeos)
 olim etiam Hibernicè appella-
 batur *Balle-leabair*, id est,
arbs Librorum.

Fun-

- Willelmus, al. de** Fundatum anno 1200 &
Sancta Dei, M. Monachis Cisterciensibus im-
 pletum ē cenobio Milesfon-
 sia.
- Willelmus, P.** Ord. Cruciferorum ni fal-
lor.
- Willelmus, H. S. J. Bapt.** FF. Tertii Ord. S. Fran-
Kilmachael, F. C. cisci.
- Willelmus, F. C.** Fundatur à Gulielmo De-
 lamaro, sub Henrico 3. vid.
 Loc. Waddingi Tom. 1. Anna-
 dium Minorum, ubi etiam
 Conventus translatus dicitur
 à patribus Conventualibus, ad
 observantiz regularis profes-
 sores, anno 1460.
- Willelmus, P.** Dominus Galfridus de Con-
B. Maria. stantio fundavit ordini Cano-
 nicorum Augustinianorum, &
 dotavit, circa annum, 1200,
 ut ex Regesto loci intelli-
 mus.

Longford.

- Loca & Tituli** Fundatores, Ordines &
dedicationum. alia Antiquitates.
- Longford, F. C.** In hoc cenobio Domini-
 canorum sepultus est anno
 1424 Cornelius O-Ferrall e-
 piscopus Ardachadensis, vir ob
 liberalitatem erga pauperes cele-

*celebensis, nescio an fundator
domus.*

*Ballin sagard, fundator F. B. Tertii Ord. S. Fran-
cisci.*

*Derg, P. S. Pavi. Ord. Canonicepiscopus Augu-
stinianus. Sicut qui funda-
tum allerunt (quam erat ec-
clesia) & Gormgallo O. Quin,
seguente Johanne. In hoc
cenobio sepultus est Brenda-
nus Magadaz episcopus Ar-
mchadensis, anno 1239.*

*Graceland, abbas. Richardus Takt Miles saci
Dominus fundavit circa ann.
1210, & Cisterciensibus Mo-
nasterium implevit, & cenobio B.
juxta Dublin. Is anno
sequente Athlonge turri ca-
dente obrutus perit.*

*Inis-mare, in lacu S. Columba ibi fundavit
Gawna, P. cenobiolum Canonicis Regula-
ribus, sub medium seculi
quinti.*

*Inis-bo-fud, in S. Ri-
Shenani flu. lacu ochus Abbas S. Patricii & Da-
Rie dicto. M. rerca sorore nepos Canonicis
cenobium fundavit. Sunt &
duae Insulae ejusdem nominis
mari circumfluae, altera in
agro Maionensi, in qua diu
posset vixit S. Columanus
episcopus aliquando Lindis-
farneensis, altera in Tirconal-
lia.*

*Inis-Olophran, in S. Diarmitius Abbas fuit &
juxta Uppu, M. fundator cenobii Canonicorum*

rum ibidem, in primis sur-
gentis ecclesie Hibernice
temporibus.

*Insula omnium
sanctarum, al. In-
sula sacra, in dicto
lacu, P. m. sup.*

*Insula omnium
sanctarum, al. In-
sula sacra, in dicto
lacu, P. m. sup.*

*Insula omnium
sanctarum, al. In-
sula sacra, in dicto
lacu, P. m. sup.*

*Insula omnium
sanctarum, al. In-
sula sacra, in dicto
lacu, P. m. sup.*

S. Kiaranus cornobium Ca-
nonicorum Regularium con-
didit in insula quadam lacus
Rienfis dicta *Inis Aingen*,
alias *Oilean Aingen*. Aut me
fallo, aut idem est cum eo de
quo nunc loquimur. Sed de
hac re quærant alii.

Chronographi Ord. Cister-
nensis Monasterium de Ben-
dictione Dei fundatum tra-
dunt anno 1150, vel 1152.
Fortè idem cum eo de quo
loquimur: Sed de hac re
quærant etiam alii.

Comitatus Louth, antiquitùs Pars Urielis, sive Ergallia.

Loca & Tituli Fundatores, Ordines &
dedicationum. alia Antiquitates.

*Drogheda, sive
Pontana, F.C.*

Drogheda, F.C.

Ibi Lucas de Nettervil Ar-
chiepiscopus Armachanus
cornobium Ord. Predicato-
rum fundavit anno 1224.

Conventus Ord. Minorum
Pontanz initium sumpsit cir-
ca annum 1240, juxta ri-
pam

Drogheda, FC. Conventus fratrum Ordinis
Eremitarum S. Augustini in-
troducitur est sub Edwardo
Primo.

Juxta Droghedam, P. five H. S. Maria. de Ur-
sus de *Suam* posuit ex-
tra portam occidentalem,
circa annum Dom. 1206, ad
sustentationem Hospitalitatis
miserorum & infirmorum lan-
guentium, &c. Quando po-
stea introducti fuerint fratres
Cruciferi, sub regula S. Augu-
stini, non reperi. Primus loci

Præfectus, a fundatore dice-
batur Custos, non Prior.
Juxta Droghedam, P. S. Laurentii. Ord. (ni fallor) Crucife-
rorum. Prætor & Oppidani
Pontanz fundarunt, ut ex
Inquisitione Scaccarii intel-
ligimus.

Juxta Droghedam, FC. B. Maria. Conventus Carmelitarum
Pontanz initium sumpsit, Ed-
wardo Primo regnante, ex
largitione Oppidanorum.

*Juxta Droghedam, P. five H. S. Jo-
annis Baptista.* Ord. Cruciferorum. Walte-
rus de Lacy, si non Fundator,
saltem primarius fuit Benefa-
ctor, sub Johanne Rego.

Admonendus est Lector, Droghedam partim in
agro Louthensi positam esse, partim in Midensi,
neutrius tamen censendam, quod Comitatus sit
distinctus & per se incorporatus, item omnia
dicta comobia sita esse in ea parte urbis (ultra
pontem) quæ olim ad Louthensem comitatum
spectabant, exceptis Hospitali S. Johannis Baptiste

& conuicio fratrum B. Mariae de Monte Carmel, quæ
(cũ Pontem) ad Middam olim spectabant.
Oppidum nomen habet à ponte & vado : Pontem
enim Drachet, vadum Abmuncupant Hiberni.

Aiberda, al. de Ord. Cruciferorum, sub re-
Actis Dei, P. S. Regula S. Augustini, Rogatus
Johannes Baptista Pipard loci Dominus posuit,
in domo domini mccccxviii.

Edmundo, F. C. Ordinis Carmelitarum.
Radolphus Pipard construxit
regnante Edwardo Primo.

Carthage, al. de Ordinis Prædicatorum. Co-
P. C. A. alioquin Pipard loci Patroni fue-
rit.

Edmundo, F. C. Ad Ortum Oppidi, conuo-
rium nonnullorum fratrum Minorum,

domino Johanne de Ver-
don, sub Henrico 5. extra
fenestra ejus orientalis,

ob oculos eximium, per univer-
sam Hiberniam, magno olim

habebatur in opibus.
Ordinis Cruciferorum, sub
Regula S. Augustini. Nicolaus

de Verdon loci dominus fun-
dit, regnante Johanne. Assi-
derunt de Verdon fun-
damentum voluit. Oppidum

Rathursi filii Radulphi Ar-
chidiaconi Archiepiscopi, na-
tibus illis Radulphi, qui ante
dictum regem S. Richardum

de Verdon, regis Edwardi
fratrum filios, in opibus
et in rebus, in opibus

et in rebus, in opibus
et in rebus, in opibus
et in rebus, in opibus

et in rebus, in opibus
et in rebus, in opibus
et in rebus, in opibus

Edwardo

Edwardo 2, Præceptoris E-
quistum Hospitaliariorum.

Monasteriū Louthæ, (anti-
quitas Lughæ) à S. Moctzo

primo ubi Episcopo, vivente
S. Patricko, constructum tra-
dit Scriptor vitæ ejus, à Jo-

hanne Colgano editus, è
regiæ Salmanticensi, anno

1811. Quam diu illud ceno-
bium duraverit non reperi.

Ceterum Donatus O-Caroll
Rex Prællix & Edanus O

Kelly Episcopus Clochorensis
novum fundarunt cenobium

Canoniorum Regularium
Louthæ, anno 1148, in quo

ipse Episcopus sepultus est anno
1182, cum sedi Clochorensi

præsideret. annos circiter
42.

Hoc cenobium Canonicis
Augustinianis fundavit jam

dictus Donatus O-Caroll.
Possessionibus deinde dotavit

Edanus O-Kelly, de quo su-
pra, quas sibi contulerat

Donatus, ut è Regesto Clo-
chorensi liquet. Locus olim

appellabatur *Knock-na-sen-
gan*, i.e. Collis formicarum.

Mellifons insigne olim Mo-
nasterium Ordinis Cisterciën-
sis (è quoeducta sunt plurima

ejusdem Ordinis cenobia, per
universam Hiberniam) fun-
datur

*Mellifons filia
Clarevallis, M.
B. Maria.*

datur à Donato O-Caroll re-
gulo Ergallix five Urielis.
Monachis illud implevit Di-
vus Bernardus, è cenobio
suo Clarevallensi in Gallia,
Abbate illis prapposito Chri-
stiano O-Conarchy, postea
Lismorensi Episcopo. In Ec-
clesia ibidem, plura fuerunt
sepulchra Episcoporum &
aliorum, memoranda tamen
in primis videntur illa Don-
ti Conditoris, necnon Tho-
mæ O-Conner & Luez Net-
tervil ecclesie Armachanz
Archiepiscoporum. Situm loci
valde assimilem ferunt Clare-
vallensi.

Termen-Feehan,
Mc. B. Maria.

Ord. S. Augustini. Cælesti-
nis 3 possessiones hujus cen-
nobii Monialium confirma-
vit 4 calend. Martii 1195.
Sed quam diu antea erectum
fuerit non reperi.

PRO-

concordat libris, admodum

PROVINCIA ULTONIE

id est, hiberniarum archiepiscopatus. Dicitur, quia ultra

ARMACHA.

Ubi quidam dicunt, quod

Loca & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. *alia Antiquitates.*

Armacha, M.SS.
Petri & Pauli.

S. Patricius primus dicitur fundator, secundus, Imarus O-Hedagain Præceptor Masachiz O-Mongair postea Archiepiscopi Armachani. Canonici hujus cenobii Ordinis fuerunt S. Augustini.

Armacha, FC.

Patricius O-Scanlain (ex ordine Prædicatorum) Archiepiscopus Armachanus Minoritis cenobium extruxit ibidem anno 1263 vel 1264.

Armacha, MC.

Hic porro duo extructa fuerunt cenobiola Monialium, alterum dictum Templum Brigide, alterum *Temple-na-feria*, sive Templum miraculorum, in quo S. Lupita S. Patricii soror sepulta est. De primo Conditore non possum aliquid pro certo affirmare. Jocelinus in vit. S. Patricii cap. 169, fundata innuit à S. Patricio. Ad hanc rem vid. porro vit. S. Patricii, quam ex codice, MS. cenobii

N

Al

Alnenfis, edidit Johannes
Colganus.

*Kilfarr, al. Kil-
farr-cullin, MC.*

Darerca, quæ & Moninne
Monialibus construxit, ubi
ipsa Abbatissa præfuit, & de-
cessit 6 Julii anno 518.

Down.

**Loci & Tituli
dedicationum.**

**Fundatores, Ordines &
alia Antiquitates.**

*Duni, vulgo
Down, Hibernicè
Dundalechylai P.
& Ecclesia catho-
dralis S. Patricii.*

Johannes de Corey Ultoniz
expugnator, secularibus Ca-
nonicis expulsis, Monachis
Benedictinis implevit ex co-
nobio S. Werburgæ Cestrie,
anno 1183, è quibus Guliel-
mus de Etleshall factus est
primus Prior loci: Et sub eo-
dem tempore, Curczi fratri,
ecclesie ea cathedralis, quan-
quam antea S. Trinitatis
nomini consecrata, in hono-
rem S. Patricii dicata est. Pri-
ori & Monachis ibidem paulò
postea Malachias ejus nomi-
nis tertius Episcopus Dunen-
sis multa prædia contulit,
reservato sibi *Custodis &
Abbatu titulo, sicut fit* (uti
verba sunt Chartæ) *in Eccle-
sia Wintoniensi vel Coventren-
si. Retinenda etiam ad honorem*

& reverentiam Episcopatus
sui, medietate oblationum in
his quinque festis anni & non
amplius sc. in Natali Domini,
in Purificatione S. Mariae, in
festo S. Patricii, in Pascha &
Pentecosti.

*Duni, P. S. Johan-
nis Baptista An-
glicorum.*

Ord. Cruciferorum, sub
regula S. Augustini. Jam dictus
Johannes de Crecy funda-
vit.

*Duni, P. S. Johan-
nis Baptista
Hibernicorum.*

Malachias O Morgair E-
piscopus Dunensis Canonici-
cis Augustinianis posuit anno
1138.

Duni, M. C.

Ord. Cisterciensis.

Duni, F. G.

Hugo de Lacy comes Ulto-
nie fundavit conventum Ord.
Minorum circa annum 1240.
Is dignitatem eam Comitis
à Johanne Rege (obiter ad-
noto) obtinuit anno 1205,
cum ceremonia cincturæ gla-
dii, ut ex Archivis turris
Londinensis liquet.

*Prioratus niger
S. Andreae, in ter-
ritorio de Ardes.*

Dictus Hugo de Lacy cellam
fecit cœnobii de Lonley (dico-
cessus Cenomanensis) in
Gallia, circa annum 1218;
monachisque replevit Bene-
dictinis. Hoc cœnobiū an-
nexum fuit postea Archiepis-
copatus Armachano, sub Ed-
wardo 3 Rege Angliæ, Ri-
chardo filio Radulphi Archi-
episcopo illius sedis solvente

N. 2

Abbati

Abbati & conventui Lonley-
ensi 200 *librai sterlingorum*,
pro confirmatione. Non de-
sunt tamen qui Archiepisco-
patui non plenè annexum
asserunt, ante tempora Ri-
chardi 2, dùm Johan. Colton
esset Archiepiscopus.

Fr. S. Joh. Bapt. Fundatur militibus Hospi-
in dicto territorio tulariis à jam dicto Hugone
de Ardes. de Lacy.

Ardenise, FC. Ordinis Minorum.

Banger, al. Vallis S. Congallus anno 555
Angelorum, M. cœnobium ibi instituit Cano-
nicis regularibus, cui ipse præ-
fuit Abbas. Hoc (Danicâ
postea dilaceratum rabie)
Malachias O Morgair, ante
insulas susceptas, restauravit
anno 1120. Nomen habet à
pulchro choro. Situm est in
territorio quod olim appella-
batur (ut in vita ejus legimus)

Altitudo Ulsterum, juxta ma-
re Orientale, nunc vulgò Et
Ardes.

Comer, al. Fundatum anno 1199, &
Comber, M. monachis repletum Cisterci-
B. Maria. ensibus, è cœnobio de Alba
Landa.

Hely-wood, al. de F. F. Terti Ord. S. Fran-
Sacro bosco, FC. cisci.

Jau, M. B. Ma- Johannes de Curcy funda-
ria. vit anno 1188, aliis 1180,
prædiis cœnobii de Carig
ordinis Turonensis (à se diru-
ti)

ti) ditavit & Monachis Cisterciensibus replevit) ex cœnobio Furnessensi, apud Lancastrienses in Anglia. Inis verò (ut semel adnotem) Britannis & Hibernis Insulam significat.

Leigh, al. de Jugo Dei, vulgò Greg Abbas, M. B. Mariz.

Africa uxor Johannis de Curcy & filia Godredi Regis Manniæ posuit 8 Kalend. Septembris anno 1193, ac monachis implevit Cisterciensibus, ex cœnobio de *Holmcultrain* in Cumbria. In hoc cœnobio ipsa Africa sepulta est, ut è Chronico Manniæ constat.

Movilla, al. Maigreville, M. S. Finiani.

S. Finianus Abbas Canonicis Augustinianis posuit circa ann. Dom. 550. Hunc eundem fuisse cum Fridiano Episcopo Lucensi in Italia, asserit Johannes Colganus, in Actis Sanctorum Hiberniæ, ad 18 Martii.

Neddrum, P. seu C.

Johannes de Curcy monachis Benedictinis fundavit anno 1193, & cellam fecit cœnobii S. Begæ in Cumbria. Sed non diurnavit, neque causam reperi.

Newry, al. de Viridi ligno, M. B. Maria, & S. Patricii.

Mauritius Mac-Loghlin rex Hiberniæ fundavit Monachis Cisterciensibus, ut ex charta foundationis intelligimus. Chronographi Ordinis

Cisterciensis fundatum asse-
runt anno 1153, quinquennio
sc. post obitum Malachiz
Episcopi Dunensis, quem
aliqui male fundatorem statu-
unt. Dotationem confirmavit
Hugo de Lacy comes Illtonie,
anno 1237.

Newton, F. C.

Conventus Ord. Prædicatorum introductus est anno 1244 & capitula ejusdem ordinis ibi habita sunt annis 1298, & 1312. Sedet in territorio de *Ardes*, prope litos maris.

*Saballum, vulgò
Saul, M. S. Patricii.*

Sanctus Patricius construxit hoc coenobium Canonicis regularibus, eique præfecit Abbatem S. Dunnam: Ecclesiam verò adjecit, (juxta Jocelinum Furnessensem) contra morem receptum, non ab Occidente in Orientem, sed à Septentrione in Austrum protensam. Malachias O-Mongair Episcopus Dunensis restauravit. Situm habet in ea parte hujus agri, quæ Lecalis appellatur.

Astrum

Antrim antiquitatis Ændrum.

Loci & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. alia Antiquitates.

Canrigfergus, al. inol Hugo de Lacy comes Ultonie cenobium hic posuit Minopis circa annum 1232, in cuius Ecclesia ipse sepultus est 1242. Introducti sunt fratres Minores de Observantia anno 1497.

Good-burn, al. Wood-burn, P. Ord. Canonicorum Præmonstratensium. Hoc cenobium filia fuit Monasterii de Driebourc in Scotia, à Scotis ut videtur extractum. Alanum de Galwia, Duncanum de Carig & Bilem de Scotia nobiles, terras in hoc tractu, Henrici 3. regis beneficio accepisse liquet. Priorebus non multum abest à *Canrigfergus*, sive Rupe Fergallæ.

Iover, F.C. Ibi cenon apud Bunamargy, Mullerin & Limbeg, extracta sunt cenobiola fratrum 3. Ordinis S. Francisci de penitentia, seculo 15.

Kells, al. Disert, P.B. Marie, Ord. Canonicorum regularium S. Augustini.
Macmur, P.B. S. Colmanellus al. Colmanus Ella Canonicis regularibus
M. & Colmanelli.

ANTIQUITATES

bus fundavit circa annum Dom. 1180. Prædix, post adventum Anglorum, dicitur Gulielmus Mataland, Stephanus de Sandall, Robertus de Sandall & Gilbertus de Croft, ut ex regestulo (quod habeo) loci constat. De hoc cenobio & S. Colmanello fundatore, vid. Prophetiam S. Patricii, apud Jocelinum Furnessensem, cap. 96.

London-derry.

Loca & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. alia Antiquitates.

Derry, al. London-derry, antiquitas. S. Columba Canonicis Regularibus fundavit anno 445. Hoc cenobium olim vulgò appellabatur *Cella nigra*, & *Locus* erat *filialis* Monasterii SS. Petri & Pauli de *Armach*, ut è *Regesto* Johannis *Bale* aliquando Archiepiscopi *Armachani* liquet.

Derry, F. O. Sedes fratribus Prædicatoribus assignata est ann. 1274, ex parte aquilonari Urbis.

Derry, M. C. Regestum *Henrici Rich-*mondæ cenobium de *Dere*

in Hibernia fundatum docet

116 Kalend. Martii 1218. Aut

idem fuit cum cœnobio hoc

Monialium, aut cum cœ-

nobio Moytoscaneſi, de

quo poſtea.

juxta Colranam,

Sedem ibi primo fixerunt

FC. O. de merton

Dominicani anno 1274, ad

Walsingham

Bannium ſuū. unde in anti-

Walsingham

quo cœnobiorum illis Ordinis

Walsingham

Catalogo, appellatur Conven-

Walsingham

tus de *Bannia*.

Dungevin, P.

Paulum O-Murey Priorem

Dungevin, P.

cœnobii Canonicorum Re-

Dungevin, P.

gulatum de Dungevin obſiſſe

Dungevin, P.

anno 1215, producit *Annales*

Dungevin, P.

Ultonienſes. Sed quàm diù

Dungevin, P.

ante erectum fuerit nondum

Dungevin, P.

comperi.

Moytoscane, al.

Catalogus antiquus cœ-

de Clari fonte, M.

nobiorum Cisterciienſium Hi-

S. Maria.

berniz cœnobium *Clarifontis*

S. Maria.

fundatum aſſerit anno 1218.

S. Maria.

Regestum Honoris Richmon-

S. Maria.

diz anno habet 1223.

DON-

Donegall.

Loca & Tikuli *Fundatores, Ordines &
dedicationum.* *alia Antiquitates.*

Donegallia, F. C.

Ord. Minorum de Obser-
vantia. Odo cognomento
Rufus O-Donell fundare co-
epit anno 1473. Hic conventus
ob bibliothecam instructissi-
mam olim celebris erat.

Afri, at. Eterna,
al. de Samaria, M.
B. Maria.

Hoc cœnobium fundatum
est & Monachis Cisterciensi-
bus repletum anno 1179,
alii, 1184, à Roderico O-
Cananan Tirconallia Dyna-
sta, qui à Flachertaco suc-
cessore occisus est 1188. Sicut
qui fundatum asserunt à dicto
Flachertacho. Sedet non pro-
cul ab Ostio Erni flu. quem
Ptolemæus *Ravinus* vocat,
Giraldus Cambrensis, *Sama-
rium*.

Kilmacrenan,
FC.

Ordini Minorum ibi extru-
ctum est cœnobiolum ab O-
Donello, eidemque ordini
constructi sunt etiam Con-
ventus de Bellaghan & Balli-
mac-suine juxta *Doe* castrum,
è quibus postremus Mac Sui-
neum fundatorem agnoscit.

Magheri-beg, i. e.
planities parva FC

O Donnellus extruxit ibi
cœnobiolum fratribus tertii
Ordinis

Ordinis S. Francisci; cui ordini extructa sunt etiam cœnobiola apud Calebeg, Kil-O-Donel & Fanegarah.

Rathmullins, FC.
B. Maria.

Cœnobiolum ibi erectū est Ordini fratrum B. Mariæ de Monte Carmel, à *Mac-Spines Fanagh.*

Tyr-Oen.

Loca & Tituli
dedicationum.

*Fundatores, Ordines &
alia Antiquitates.*

Clochara, M.
B. Maria.

Ord. Canonicorum Regularium S. Augustini. S. Macartinus episcopus Clochorensis cœnobiū ibi jussu S. Patricii construxit, in platea (nempe) ante regalem sedem *Ergallinsensem*, ut intelligimus ex Registro Patricii Culin, ordinis Eremitarum S. Augustini Episcopi Clochorensis, sub Henrico 8.

Dunganon, FC.

Ad Austrum villæ de Dunganon, cœnobiolum fratribus tertiæ Ordinis S. Francisci construxit Conus O Neal, regnante Henrico 7. Cui ordini extructi sunt etiam, variis temporibus, in eodem comitatu, Conventus de Ballinsagart, Corock, Gervagh-Kerin, Puble & Omey.

Fermanagh.

Fermanagh.

Loca & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. alia Antiquitates.

Dam-Inis, sive
Insula Bovium,
vulgo Devenish,
P.B. Maria.

S. Lascrianus, qui & Molasse, Abbas & fundator cœnobii de Dam-Inis in lacu Erneo, obiit ibidem anno 571, Septembris 12. Propriam cum condidisse regulam ferunt, constat tamen successores ejus tandem normam suscepisse S. Augustini. In interpolationibus Annalium Ultoniensium, ad annum 1130, ita legitur, *Hoc anno fundatur Monasterium de Dam-Inis.* Intelligit Author vel hujus cœnobii restorationem, vel foundationem alterius Prioratus, in eadem Insula, qui fuit *Colideorum*, sive Presbyterorum secularium; de quo ordine, supra diximus, cap.

17.

Lisgavail, vulgo

Lisgol, M. B.

Maria.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Lisgavail, F. C.

Ord. Canonicorum Regularium. Fundatur (ut in supradictis interpolationibus legitur) anno 1106. Sedet ad dictum lacum Erneum.

Fundatur anno 1530, Ord. S. Francisci.

Hoc

Insula S. Dabeoci, Hoc cœnobium Canoni-
al. Avagi, in lacu corum Augustinianorum in
rubro, vulgò Regesto Johannis *Bals* quon-
Loghderg, aliis dam Archiepiscopi Armachani
Logh-gerg. P. appellatur *Locus filialis Mo-*
nasterii Apostolorum Petri &
Pauli & Armacha. S. Dabeocum fundasse ferunt
 Seculo 5, vivente S. Patricio. Alii S. Patricium
 fundatorem volunt. Prior loci olim appellabatur
 Prior Purgatorii S. Patricii; Sed antrum ipsum,
 vulgò *Purgatorium* dictum, cujus inventio à
 quibusdam ad Patricium Abbatem, qui floruit ann.
 850, ab aliis, ad S. Patricium refertur, in alio situm
 est insula ejusdem lacus, in qua plerumque unus
 duntaxat vel alius Canonicus cœnobii S. Dabeoci
 mansit, ad usum ecclesiæ & peregrinantium. De
 hoc antro, mira fidem superantia narrantur. Di-
 rutum fuisse, utpotè supposititium ipso die S.
 Patricii, anno Dom. 1497, Alexandri 6 Papæ
 autoritate, à *Gardiano* domus fratrum Minorum
 de Donegall & aliis, prodit ad eum annum, qui
 tam vixit, author Annalium Ultoniensium. Atta-
 mea restauratum postea, & peregrinationibus
 denuò frequentatum constat. Sunt qui ridiculè
 somniant Ulißem primùm hunc effodisse specum,
 cum inferos affaretur. Ulißem verò (quod obi-
 ter notare liceat) ab Homero vel historicè di-
 ctum vel poëticè fictum, Hiberniam, unam è
 Britannicis insulis, vel saltem Britanniam ipsam
 adfuisse, facilè inducor persuaderi. Hoc innuit
 Circe (apud Homerum) dùm Ulißem, in pro-
 fectione ad Inferos, doceret, quis ventus secun-
 dus, quis cursus per Oceanum tenendus. Atque
 hûc spectare videtur Claudianus, in Rufinum,
 lib. 1.

*Est locus extremum pendit qui Gallia litor;
 Occipi potentes aquas, qui ferat Ulises;
 Sanguine libens populum misisse florentem,
 Flebile audire quiescit. Simulacra colant
 Pallida, defunctasque videtur migrare figuras.
 Hinc Deo profecto, Phœbique cressa serenas
 Infectis radiis, alacritate aethera rupit
 Terrificæ, sensu ferale Britannia mœnibus;
 Et Spemum quasi arva frigus, revolvamq; Tethyn
 Substitit, & Rhœnus projecta torpuit unda.*

*Sed si nimis excurrat brachio, pro coronâ
 habe Iconismum insula Purgatorii (ut vocant)
 S. Patricii.*

Non

Regles

Caverna Purgatorij

Locus vel Circulus
S. Brendani

Locus vel Circulus
S. Bryonis

Lacus

Locus vel Circulus
S. Patricij

Derg

Insula Purgatorij
S. PATRICII
Descriptio.

Notandum circulos supra memoratos vulgò dictos lectos, muris lapideis vix tres pedes altis cinctos, loca fuisse pœnis & pœnitentiis peregrinantium attributa. Ad antrum ipsum quod attinet, E saxo vivo constructum est, saxisque latis obtectum, cum terra superimposita gramine vestita. Clauso ostio, lucem aliquam præbet unica fenestella, in angulo recurvatis. Continet in longitudine intra muros 16 pedes & dimidium, in latitudine plerumque duos, & pollicem unum vel alterum. Atque ut specus est exigua, ita etiam & Insula, quæ (uti supra diximus Cap.X.) vix continet tres quartas partes unius acræ Hibernicæ. Ecclesiam hujus Insulæ olim *Regles* vocatam tradunt Historia Jorvallensis, Henricus de Knighton & alii. Canonicos Regulares Hibernis *Regles* appellatos esse, ex Annalibus Hibernicis liquet. An verò inde arrepta fuerit ansa ecclesiam ipsam à Canonicis Regularibus occupatam, *Regles* nominandi, velim ut alii paulò diligentius secum perpendant.

Monachan.

Loca & Tituli *Fundatores, Ordines &*
 alia Antiquitates.

Monachan, F C.

Felixus Mahonides Ordini Minorum conventum posuit anno 1462.

Cluain-eoic, vulgò
Clunes, M. SS.
Petri & Pauli.

Ord. Canonicorum S. Augustini. S. Tigernacus episcopus & fundator cœnobii obiit anno 550 Aprilis 5.

Cavan.

Cavan.

Loca & Tituli *Fundatores, Ordines &*
dedicationum. alia Antiquitates.

Cavan, F.C.

Gelasius *Rufus* O Rely
 fratribus Minoribus construx-
 it ibi conventum anno 1300.
 Hunc locum Johannes Clyn-
 nus *Bresiniam* appellat. Con-
 ventus transiit ad fratres Mi-
 niores de Observantia, anno
 1502.

Drumlaban, P.
B. Maria.

Ord. Canoniorum Au-
 gustinianorum. Fundatur vel
 saltem restauratur à S. Edano,
 vulgò dicto Maidoco Archi-
 episcopo Fernensi, circa finem
 seculi 6. Subjiciebatur tandem
 cœnobio B. Mariæ *de Kenlis*
 in Midia.

In insula S. Tri-
nitatis de Lough-
oughter, M. S.
Trinitatis.

Clarus Mac-Mailin ali-
 quando Archidiaconus El-
 phinensis cœnobium ibi con-
 struxit ordini Canoniorum
 Præmonstratensium, anno
 Dôm. 1249, quod Carolus
 O-Rely dotavit. Vel hoc
 cœnobium, vel cœnobium
 B. Mariæ de Ballimore, (de
 quo supra dixi in Midia occi-
 dentali) idem est cum eo quod
 Johannes *Le Paige*, in Bibli-
 otheca Ordinis Præmonstra-
 tensis,

tensis, edita Parisiis anno
1633, Monasterium *Balli-*
menualense in Provincia Ar-
machana appellat.

PROVINCIA MOMONIE

WATERFORD.

Loca & Tituli *Fundatores, Ordines &*
dedicationum. *alia Antiquitates.*

Juxta Waterfor-
diam, P. S. Catha-
rina.

Prædiis ditavit Elias filius
Normanni. Innocentius III
confirmavit possessiones an-
no 1210. Canonici hujus
cenobii Ordinis fuerunt Vi-
ctoriensis. Ostmanni funda-
tores existimantur.

Juxta Waterfor-
diam, P. S. Johan-
ni Evangelista.

Johannes Comes Moreto-
nia postea Rex Angliæ fun-
davit, Monachis Benedictinis
replevit, & cellam fecit Co-
nobii SS. Petri & Pauli Ba-
thoniz in Anglia. Hoc co-
nobium in Chartis suis ille
Damm appellat. *Eleemosyna*
sua. Inter Benefactores pri-
marios numeratur Petrus de
Fonte.

Waterfordia, R. G.

Fratres Prædicatores in-
troduciti sunt anno 1226, &
novennio postea cenobium

iis à Civibus fundari cœp-
tum.

Waterfordia, F.C.

Ord. Minorum. Hugo Pur-
cellus eques fundavit circa
annum Dom. 1240, & in
ecclesia ejusdem Conventus
sepultus est. Vid. plura in
Lucæ Waddingi Tomo I
Annalium Minorum.

*Carrig Parva,
F.C.*

Jacobus I Comes Ormoniz
Minoritis posuit anno 1336.
*Primus ibi fratrum ingressus
fuit in festo Apostolorum Petri
& Pauli, uti Johan. Clynus
habet, qui primus fuit loci
Gardianus.*

Dungarua, F.C.

*Ord. Eremitarum S. Augu-
stini.* Hic conventus olim Pa-
tronos agnoscebat Comites
Desmoniz.

*Kilbarry, }
Kilure, } Pr.
Croaky, }*

Sedes primum Equitum
Templariorum, postea Ho-
spitaliorum.

*Molana, al. In-
sula S. Molanfi, M.*

Hoc cœnobium Canonico-
rum Regularium *Dar-inis*
olim dictum, S. Molanfidus
primus ibidem Abbas funda-
vit, seculo 6. Præfuit ibi po-
stea S. Fachnanus, cogno-
mento *Mongach* i. Crinitus,
quia cum casaric natu. Con-
sule Johannis Colgani Acta
Sanctorum Hiberniæ, ad 13
Martii. In hoc cœnobio se-
pultus dicitur Reimundus
Craus (sive *le Gros*) vir
magni

magni nominis, sub Henrico 3, qui in expugnanda Hibernia operam navavit egregiam.

*Mothil, M. SS.
Coani & Bro-
gani.*

Cœnobium Mothilense originem suam debet S. Bro-
gano, cui (ni fallor) succe-
ssit in præfectura cœnobii, S.
Coanus vel Cuanus, Seculo
Christi 6. Sunt qui dicunt
(quâ authoritate nescio) hoc
cœnobium tandem ordinis
fuisse Cisterciensis: Mihi ar-
ridet eorum opinio qui or-
dinis fuisse Augustiniani asse-
runt, usque ad ipsum tempus
suppressionis, sub Hen. 8.

Cork.

Loca & Tituli
dedicationum.

*Fundatores, Ordines &
alia Antiquitates.*

*Juxta Corragiam,
M. S. Barri, al.
Finbarri.*

Cormacus rex Desmondiz
construxit Canonicis regu-
laribus Ord. S. Augustini, circa
annum 1134, in honorem S.
Johannis Baptistæ. Estque
(ni fallor) Monasterium illud
Ibracense, à Cormaco Rege
extructum, de quo loquitur
S. Bernardus in vita Malachiz.
Possessionibus ditavit (qui
Cormaco successit) filius ejus
Der-

Dermitius, circa ann. 1173.
Hoc cœnobium, à multis annis, antiquato priori nomine, Monasterium de Antro S. Finbarri & vulgò *Gill-Eda* dicitur, à *Gill-Eda* nimirum magni ibi nominis Abbate, & postea episcopo Corcagiensi, qui obiit anno Dom. 1173.

Juxta Corcagiam,
FC.

Sedem hîc fixerunt Fratres Dominicani anno 1229, ex dono Dom. Phillippi Barrii.

Juxta Corcagiam,
FC.

Ord. Minorum. Dom. Philippus Prindergast fundavit, circa annum 1240. Sunt qui foundationem ascribunt Mauritio Prindergast, sed perperam.

Juxta Corcagiam,
FC.

Conventus *Ord. Eremitarum S. Augustini* introductus est regnante Edwardo primo.

Juxta Corcagiam,
FC. S. Johannis Evangelistæ.

Johannes Dominus Hiberniz, & comes Moretoniz Monachis Benedictinis posuit, & Cellam fecit cœnobii SS Petri & Pauli Bathoniz in Anglia.

Ballibeg, juxta
Butavant, P. S.
Thoma.

Hoc cœnobium Gulielmus de Barry Canonicis posuit Augustinianis. David filius ejus possessionibus auxit anno 1237.

Ballewinne Eden,
M. C. alii F. C.

Bastre, F. C.

Bavant, Clymo,
Botonia, F. C.

Castle-Ishan, al.
Castle-Izen, F. C.

Chore al. de Chora
S. Henedissi, M.
B. Maria.

Fermoy, al. de
Castro Dei, M.
B. Maria.

Villa pontis Fer-
maia, al. Ballin-
droghed, P. B.
Maria.

Dermatus Sullivanus Minoritis cenobiolum ibi ædificavit circa annum 1460.

Hoc ecenobium Ord. Minorum fundavit David Barrius loci Dominus sub Edwardo Primo, ibique in chori medio tumulatus est. Oppidū olim appellabatur *Kilnasmagh*.

Minoritis cenobium ibi construxit Johannes Barrius, anno 1307.

Fundatum ann. Dom. 1180, & Monachis repletum Cisterciensibus ex cenobio de Nenay alias Magio, apud Limericenses.

Fundatum an. Dom. 1170, Monachisque Cisterciensibus primò impletum & cenobio Suriensi, postea verò novā Monachorum coloniā, ex cenobio Furnessensi, apud Lancastrienses in Anglia. Situm habet ad *Aven-mors* flu.

Alexander filius Hugonis regnante Johanne fundavit, & prædiis ditavit, ut ex Charta foundationis liquet. Canonicis is replevit ex cenobio S. Thomæ juxta Dublin.

Ord.

Glasne, F C.

Ord. Prædicatorum. Fundatur à familia de Rupe.

Inshircan, F C.

Insula est maris (in sinu Baltimorensi) duobus milliaribus à litore distans, in qua Florentius O-Driscoll cœnobium Fratribus Minoribus de Observantia posuit 1460. Sunt qui à Dermotio O-Driscoll fundatum asserunt anno 1470. Hæc ora (obiter adnoto) copiosa halæcularum (quas *Puckards* vocant) piscatura admodum celebris est, unde in Hispaniam exportantur.

Kilree, F C.

Cormacus filius Thaddæi mac Carty conventum Ord. Minorum fundavit an. 1470. aliis 1465, ac in ecclesia ibidem ipse tumulatus est 1494.

*Kinsala, F C.**B. Maria.*

Robertus filius Richardi Balrain cœnobium Carmelitæ ibi posuit, regnante Edwardo 3.

Maur, al. de Fontevivo, M.

B. Mariæ,

Fundatum aon. Dom. 1172 & Monachis Cisterciensibus repletum ex cœnobio Baltin-glanssi. Dermotium Cormaci filium (de quo supra fit mentio) fundatorem serunt. Chrysostomus Henriques cœnobium *de Re in Hibernia*, inter cœnobîa Cisterciensia enumerat. *Inch-Rie* opinor

intelligit quæ postea cella fuit
cenobii Maurenfis.

Marn, al. Mara,
al. Balin-mary,
Fr. S. Johannis
Baptista. Ord. Militum Hospitali-
riorum. Alexander de Sancta
Helena vel fundator fuit vel
primarius Benefactor, reg-
nante Johanne.

Roff, al. Ref-Car-
bry, P. Ord. Canonicorum Augu-
stinianorum. S. Fachnanus (de
quo supra diximus) primus
fuit Abbas & fundator cenobii
ibidem sub finem seculi 6.
Locus antiquitus appellaba-
tur *Roff-ailebri* & magno
florebat honore, ob antiquam
ibi Musarum Sedem. Ad Au-
strum, mare Virgivium pro-
pinquam cernitur.

Temolagi, F. C. Fundatur Minoritis à Dom.
Gulielmo Barrio, sub Edwar-
do secundo, vel, ut alii habent,
à Cartæis. Conventum à
Greggana huc translatum se-
runt.

Tracton, al. de
Albo tractu, M.
B. Maria. Fundatum ann. Dom. 1224
& Monachis Cisterciensibus,
repletum ex cenobio de Alba
Landa, apud Maridunenses in
Wallia. Possessiones confir-
mavit Edwardus III.

Juxta Tonghal-
lam, F. C. Mauritius filius Geraldii
Minoritis cenobium ad au-
strum Oppidi extruxit, circa
annum Dom. 1231. Obiit is
8. Masi 1257, habitu fratris
Minoris suscepto, & in eccle-
sia.

siâ ejusdem cœnobii tumultus est. Is primus dicitur qui hunc ordinem in Hiberniam duxit.

Sedem hic fixerunt Fratres Prædicatores anno 1268, vel, secundum Clynnum, 5 Calend. Augusti 1271. Thomam filiū Mauritiū fundatorem serunt.

Limerick.

Loca & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. alia Antiquitates.

Limerici, P. B.

Maria & S. Edwardi regis.

Simon Minor civis Limericensis Canonici, ni fallor, Augustiniani posuit, regnante Johanne. Hujus loci Prior primam habuit vocem in electione annua Prætoris Limericensis.

Limerici, F. C.

Donatus cognomento Carbrac O'Brien Fratribus Ord. Prædicatorum fundavit anno 1227. In ecclesia ibidem ipse tumulo conditus est, an. 1241, cum statuâ ejus superimpositâ.

Limerici, F. C.

Ord. Minorum. Fundatur à quodam è familia de Burgo, regnante Henrico 3. Hic sepultus est anno 1287, Dom. Thomas

*Limerici, M.C.
S. Petri.*

*Any, Pr. S. Johanne
Baptista.*

Any, F.C.

*Athlora, al.
Adars, M. S.
Trinitatis.*

Athlora, F.C.

Athlora, F.C.

Thomas de Clare è Comitum
Glovernia stirpe. Item filius
ejus Richardus, anno 1318.

Donaldus O'Brien rex Li-
mericensis, sub adventum
Anglorum, construxit Mon-
achibus nigri ordinis S. Au-
gustini.

Galfridus de Mariscis fun-
davit regnante Johanne Mi-
litibus Hospitalariis. Eneas
O-Hernan ultimus hujus loci
Præceptor, ab Henrico 8
designatus est episcopus Ime-
lensis, anno 1543.

*Ord. Eremitarum S. Augu-
stini.* Fundatur sub Edwardo
2, à Johanne filio Roberti
& aliis.

Hoc cœnobium constructum
est fratribus Ordinis sanctæ
Trinitatis de redemptione
captivorum, pro fide Christi-
ana, à Paganis incarcerato-
rum, regnante Edwardo Pri-
mo. Sedet ad Magnum flu.

Johannes filius Thomæ
primus comes Kildarensis, sub
Edwardo secundo, fundavit
cœnobium ibidem ord. Ere-
mitarum S. Augustini.

Thomas comes Kildarensis
& Johan, uxor ejus, an. 1464,
regnante Edwardo 4, excita-
runt conventum ord. Minorum
de Observantia.

Jacobus

- Adyssa, F.C.** Jacobus etiam Dactylus
Mihovitis condidit an. 1418,
(ad Delum flu.) prope Castru
m de *Asketin*.
- Imma Loghy, F.C.** Ord. S. Francisci.
- Baharyll, F.C.** Ord. Predicatorum.
- Iniscart, ab. Inis-** Sanctus Senanus episcopus
cutbeg, Insula cenobium ibi construxit Ca-
Blunni flu. P.S. nonicis Regularibus, sub finem
Senan seculi 5. In eadem Insula erat
etiam olim Sedes Episcopalis,
quæ post adventum Angloru
cathedra Limericensi unita
est, ut supra diximus, cap. 16.
Spectabat nuper hæc insula
ad Tuemoniam, sive agrum
Clarensem, sed nunc pars
consecratur Limerici.
- Killake, ab. Kil-** Sedem ibi fixerunt fratres
mallock, F.C. Predicadores, anno Dom.
1291.
- Kilbane, F.C.** Ord. Minorum.
- Ab. S. Catharine** Ord. S. Augustini.
- Newry, ab. de Ma-** Fundatum anno 1148, aliis
gla, ab. B. Maria 1151, (ab O-Brieno ut puta-
tur) ad Magium flu. & Mo-
nachis repletum Cisterciensi-
bus ex cenobio Mellifontis.
Possessiones confirmavit Jo-
hannes rex Angliz. Hæc
cenobio annexa est Cella
Fetlensis, ad Fealum flu. in
hujus & Kerriensis agri colli-
mitio.
- Rathke, P. B.** Ord. Canonorum Aroa-
Maria. censium.

*Wemy, al. Wemy,
M.B. Maria.*

Theobaldus Walter Hiberniz Pinternæ fundavit, regnante Richardo Primo, & monachis Cisterciensibus implevit ex cenobio Saviniacensi in Gallia. Regestum Henrici Richmondiz in Bibliotheca Cottoniana (sub Faustina, B. 7.) fundatum vult 11 Kalend. Aprilis 1205.

Tipperary.

Loca & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. alia Antiquitates.

*Juxta Casselliam,
M.B. Maria.*

Hoc cenobium *Wemy* *Tipper* vulgo dictum Cisterciensibus posuit David Mac-Carwill Archiepiscopus Casseliensis, an. 1272, & Benedictinorum prædium, quos è cenobio *de Rape Cassel* (sito prope ecclesiam cathedralem S. Patricii Casselia) expulerat, ditavit. Procotrophium porro, quod David le Latimer Miles leprosis Casseliz construxerat, eidem cenobio conjunxit.

Casselia, F. C.

David Mac-Kelly Archiepiscopus Casseliensis fundavit Conventum ord. Prædicatorum

rum anno 1243. Johannes Cantwell Archiepiscopus itidem Casseliensis, sub Henrico 6, restauravit.

Casselia, FC.

Conobium Ord. Minorum Casseliz vulgò appellatur *Hacketi conobium*, utpotè à Dom. Gulielmo Hacketo fundatum, regnante Henrico 3..

Ardfinan, FC.

Ord. S. Francisci.

Athassel, P. S.

Edmundi Regis & Martyris.

Prioratum (circa annum 1200) Canonicis Augustinianis extruxit Gulielmus de Burgo, è cujus posteris ibi sepulti sunt Walterus de Burgo comes Ultoniz & Walteri filius Richardus, vulgò dictus *Comes Rufus*. Hic anno 1326, ille 1271. Johannes rex confirmavit possessiones 20 Aprilis 1205. Inter Priores clarus fuit Hubertus de Burgo, qui episcopus evasit Limericensis anno 1323.

Cahir, al. Cahir-

laneth, P. B.

Maria.

Carriga, P. seu H.

S. Johannis Evangelista.

Gulfridus de Camvil fundavit Canonicis Augustinianis, regnante Johanne.

Gulielmus de Cantelo & Dionysia uxor ejus filia Thomæ filii Antonii fundarunt Canonicis. Subjecta est postea hæc domus Hospitali S. Thomæ de Acon Londini, ut ex Regeſto dicti Hospitalis, in Bibliotheca Cottoniana,

Clunensis, Pr. (sub imagine Tiberii) intelligitur.

Primum Sedes Militum Templariorum, postea Hospitaliariorum.

Clunensis, F.C.

Sedem ibi fixerunt Minorites anno 1269. Sunt qui Othonem de Grandisano, hujus conventus fundatorem asserunt, Alii qui fundacione ascribunt Oppidanis, & alii qui, Geraldinis.

*M. S. Crucis, ad
Barium sui filii
Magii*

Hoc cenobium, in S. Crucis honorem, Monachis Cisterciensibus posuit Donaldus O'Brien rex Limericensis, circa annum 1169, vel ut alii habent, 1181. Possessiones contulit Johannes Dominus Hibernie & comes Mortomarie, postea rex Anglie.

Enniscorthy, F.C.

Walterus Mulcot fundavit ibi conventum Ord. Eremitarum S. Augustini, assensu Mauricii Mac Carwill Archiepiscopi Cassiliensis ap. 1306.

Galbally, F.C.

Ord. Minorum, O'Brien fundavit, in hujus & Limericensis agri colluvio.

Inchicore, M.

Prior & conventus loci sedem tandem fixerunt Cistercienses, quæ non longè distat à Galbally.

P. S. Hilarii, M.

Insula Viventium, Fossæ olim in ea Insula, capellam cui pasci Calibet, quæ Callicular vel Calidra vocantur.

vacant decessu deferviebant,
tradit Girald. Camb. Topogr.
Hiberniæ distinct. 2, cap. 4.
Sed postea sedes fuit Canoni-
corum Regularium.

*Inflawaght, al.
de Surio, Filia
Magi. M. B.
Maria.*

Liber Statutorum ordinis
Cisterciensium Hiberniæ Mo-
nasterium de Surio fundatum
asserit anno 1159. cui aspi-
latur antiquus comobiorum
illius ordinis Catalogus. Sunt
tamen qui diu postea Mona-
chis Cisterciensibus erectum
volunt à Donaldò O'Brien
rege Limericensi, ac ab eo
& Malachia O-Felan Desse
Dynasta prædii ditatum.
Atqui probabilius videtur
Monachos Surientes, ab alia
nescio qua sede eidem Surio
fluvio apposita, huc migrasse,
quam sedem hic primò traxisset
Nam in vitâ S. Malachie à
Divo Bernardo (qui obiit
anno 1153) descripta, Mo-
nasterij Surientis sit mentio.
Hoc comobium novâ Mona-
chorum coloniâ, è comobio
Furnessensi, in Lancastriâ,
repletum est anno 1249.

*Kilcol, al. de
Alvi-campo, vel
Arvi-campo, Filia
scripensis, M. B.
Maria.*

Exemplar chartæ Henrici 3,
qua confirmavit possessiones
hujus comobii, Donaldum O-
Brien Monachis Cisterciensi-
bus fundasse prodit. Donal-
dum illam fortasse intelligit,
da

de quo supra fit mentio, & quem obiisse anno 1194 producit Annales Hibernici. Contra autem, jam dictus liber Statutorum Ord. Cisterciensis hoc cenobium fundatum tradit anno 1200, sexennio scil. post mortem Donaldi, & Regestum *Henrici* Richmon-
die annum habet 1209. De hac re, quid iudicem nescio. Fortè quis suspicetur Donaldum, pro Donato ejus filio, qui floruit annis 1200 & 1209, transcriptoris incuria irrepsisse.

Killemia, P. seu C. SS. Philippi & Jacobi, & S. Cuthberti. Philippus de Wigornia Benedictinus fundavit & Cellam fecit Monasterii Glastoniensis in Anglia. Non diurnasse certum est, sed causam non reperi.

Killemallab, FC. Conventus Ord. Minorum introductus est regnante Henrico 6.

Larches, al. Larches, P. S. Ruadan. Ord. Canonicorum Augustinianorum. S. Ruadanus primus Abbas & fundator loci obiit ibidem anno 584. Sunt qui asserunt manum ejus Cantuariæ, in ecclesia cathedrali, theca argentea deaurata asservatam fuisse, usque ad tempora Henrici 8.

Larches, FC. Walterus de Burgo comes Ultonie fratribus Predicatoribus

ribus cœnobium ibi instituit
anno 1269.

Maylagh, M.C.

S. Brigide.

Nenagh, F.C.

Ord. S. Augustini.

Ord. *Minorum*. Fundatur
regnante Henrico 3. à Kene-
dais; vel (ut alii putant) à
Pincernis.

Juxta Nenagh, P. sen H. S. Johan-

nis Baptiste.

Theobaldus Walter Hiber-
niæ Pincerna fundavit & do-
navit, circa annum 1200, ad
sustentationem Canonicorum
(Augustinianorum) & Infir-
morum *ibidem Deo servienti-*
um. Hoc cœnobium à nomine
S. Johannis cui dictum vulgò
appellatur *Tea-tes* i. Dominus
Johannis.

Roscrea, F.C.

Bibiana vidua Malronii
O Caroll cœnobium ibidem
fratribus Minoribus instituit.

Thome, P. S. Don-

nani, alii, B. Ma-

ris.

Cella erat Prioratus Cano-
nicorum S. Hilarii de Insula
Viventium, ubi S. Donatus
ut Patronus olim colebatur;
fortè loci fundator.

Tipperary, F.C.

Conventus Ord. Eremita-
rum S. Augustini introductus
est regnante Henrico 3.

Thurles, F.C.

Ibi cœnobium erat fratrum
Ord. B. Mariz de Monte Car-
mel. quod à Pincernarum
sive Butlerorum familia ex-
structum fuit.

Kerry.

Kerry.

Loci & Tituli Fundatores, Ordines & dedicationum. *Antiquitates.*

Ardfert, abbas. **Pater Maurici** Majores Ba-
Ardfert, F. G. **Antonius Kerriz** fundavit ibi
conventum Ord. Minorum.
Hi originem suam ad Reimundum *Crassum* referunt,
de quo supra fit mentio.

Balli-ne-scelig, abbas. **Ord. Canonorum Augu-**
de Monte S. **stini.** In una è Scele-
Michæli. **gi Insulis** (quæ hinc aliquot
milliaribus distant) antiquum
erat cœnobium S. Michæli
Archangelo dicatum, cujus
meminit Gir. Cambrensis. To-
pogr. Hib. dist. 2, cap. 30.
De primo Conditorè, non
habeo quod dicam, Suibneum
Abbatem Sceligensem &
Blechnum Sceligensem o-
buisse anno 950, ostendit vir
doctus & industrius Johannes
Colganus in Actis Sancto-
rum Hiberniæ, ad 11 & 18
Januarii. Cœnobium illud
translatum est postea ad lo-
cum in Continente commo-
diorè, prope stationem de
Balli-ne-scelig.

S. Fini-

*Jouisfallen, al.
Juis-fashlen, is
lean Lean P.*

S. Finianus cognomento le-
profus fundavit post medium
seculi 6. De eo vid. jam dicti
Johan. Colgani Acta Sancto-
rum Hiberniæ, ad 16. Mar.
cii.

*Irrialagh, juxta
lacum Lean. F.C.
S. Trinitatis.*

Donaldus filius Thaddæi
Mac-Carty Minoritis funda-
vit anno 1440 & restauravit
1468, ipso nimirum anno
quo mortem obiit.

*Killagha, al. de
Bello loco, P.B.
Maria.*

Ord. Caponicorum Regu-
larium. Galfridus de Mariscis
sub Johanne rege fundavit.
Sedet prope Mangium flu.

Lislaghin, F.C.

Johannes O Conner funda-
vit ibidem anno 1478 con-
ventum Ord. Minorum de
Observantia.

*Odorney, al. Kiri-
cleylon filia Ma-
gii, M.*

Hoc cœnobium Ordinis
Cisterciensis initium sumpsit
anno 1154. Hic sepultus est
anno 1186 Christianus
illustis ille episcopus Lismo-
rens, qui huc se contulit, cum
terrena averfatus, aliquot an-
te obitum annos, episcopatu se
abdicasset.

*Rath-roy, M.
SS. Petri & Pan-
ti.*

Primo Hospitale fuit S.
Johanni Baptistæ dicatum, à
Fratre Gulielmo constructum,
& à Meilero filio Meileri
confirmatum, regnante Jo-
hanne, postea in Monasterium
Canonicorum Regularium
Ord. Arroacensis conversum.

Tralcia, F.C.

Johannes filius Thomæ (Geraldinus) fundavit ibi conventum. Ord. Prædicatorum anno Dom. 1243. In ecclesia hujus conventus ipse & Mauritius filius (à Mac-Cartzo occisi) sepulti sunt anno 1261.

*Clare, olim Tuemonia.**Loca & Tituli
dedicationum.**Fundatores, Ordines &
alia Antiquitates.*

*Clare, al. Kilmeny
al. de Forgio. M.
SS. Petri & Pau-
li.*

Donaldus O-Brien rex Limericensis construxit ibi cœnobium Canonicis Augustinianis, ad Forgium flu. unde quandoque dictum Monasterium *de Forgio*.

*Corcumro, al. de
Petra fertili, M.
B. Maria.*

Donaldus antedictus fundavit Monachis Cisterciensibus anno 1194, vel, secundum alios, filius ejus Donatus *Carbrac* anno 1200. Filia fuit Monasterii Surienfis. Ibi tamen postea monachi collocati sunt ex cœnobio Furnessensi apud Lancastrienses in Anglia deducti. Huic Monasterio annexa est cella de Kilsonna *al. Kilsane*.

*Inis, al. Inis-Clu-
arnada, F.C.*

Donatus *Carbrac* O-Brien, circa annum 1240 Minoritis

ex-

Inis-catte, P. S. De hujus cœnobii Origine
Senani. vid. quæ supra dicta sunt in
 Limerico.

Inis-negananagh, i. Ord. Canonicorum Augu-
*Infula Canonico-*stinianorum. Donaldus O-
rum, P. Brien rex Limericensis vel
 fundator fuit vel restaurator
 cœnobii ibidem. Infula ipsa
 Shenano flu. jam in immen-
 sum aucto circumfunditur.

Kil-Oen, MC. S. Idem Donaldus cœnobium
Johannis Baptista. ibi construxit Monialibus
 Ord. S. Augustini.

Quinchy, F C. Hunc conventum Ord. Mi-
 norum de Observantia fun-
 davit Maconus *Mác-Ne-*
marra anno 1433.

PROVINCIA CONATIÆ.

GALVWAY.

Loca & Tiruli *Fundatores, Ordines &*
dedicationum. *alia Antiquitates.*

Juxta Galviam, Gulielmus de Burgo Mi-
FC. noritis fundavit anno Dom.
 1296, in Infula S. Stephani,
 extra muros urbis.

Juxta Galviam, Ord. Prædicatorum, filia
FC. Conventus Athenriensis. Lo-
 cum concessisse dicuntur Ca-
 nonici

Insula Galvian,
F.C.

*Aghra, vel Ea-
chraim, P.S. Ca-
tharinae.*

*Aran, al. Arn-
na-namb, i. Aran
sanctorum, M.*

nonici ordinis Praemonstra-
tensis Tuamae.

Conventus Ord. Eremici-
tani S. Augustini Galviz
initium sumpsit ex largitione
Oppidatorum. Hunc locum
conventum *Calviensem* per-
peram appellat Nicholaus
Crusenius, in Monastico Au-
gustiniacho edito 1623. Sed
de cæteris hujus Provinciae
cenobiis Augustinianis, cras-
sus plerumque errat, uti
postea patebit, quando de
Conventu Ardariensi age-
mus.

De vetustate hujus cenobii,
nihil certi quod dicam occur-
rit. Sunt qui à Butlerorum
familia fundatum asserunt:
At quàm verè nescio. Hic
Canonici fuerunt Augustini-
ani.

Hæc insula, quæ jacet in
Océano inter extremos Co-
natæ & Momoniz fines, olim
ad Momoniâ spectabat;
Sed hodiè vulgò pars censetur
agri Galvianis. Hic S. Ende-
us Abbas, circa annum
Dom. 480, Monasterium
Canonorum Regularium
construxit, Angusta Natfraici
filio rege Momoniz Insulam
concedente. In *Aran* insula
fuit etiam conventus fratrum
Minorum.

Mi-

Athoria, F.C.

Milerus de Bermingham
loco dominus cœnobium ibi
fundavit fratribus Prædicatoribus
anno Dom. 1247. Obiit
is in Mononia, non procul à
Casselia, unde corpus Athen-
riam deportatum, ibi in eccle-
sia dictorum fratrum tumula-
tum est. In eadem ecclesia
plura sunt etiam sepulchra
Episcoporum Duacensium &
aliorum, Sed memorandum
inprimis illud Gulielmi Ber-
minghami Archiepiscopi Tu-
amenfis filii dicti Mileri,
parieti inditum, ab aquilo-
nali parte summi altaris.

Ballinchinch, F.C.

Fundatur ibi à Flaghar-
tis cœnobium ordinis (ni
fallor) Carmelitani.

*Clare, al. Clare-
gadowl, F.C.*

Johannes de Cogan Mino-
ritis extruxit, circa annum
Dom. 1290, ad 3 vel 4 à
Galvia lapidem.

*Clonsfert, ad
Shanannum flu. Ad.**B. Maria, de
Portu puro.*

S. Brendanus Abbas Finlogæ
filius posuit anno 558. In hoc
& in aliis à se fundatis cœno-
biis, tribus Monachorum
millibus præfuisse dicitur,
qui manuum suarum labori-
bus, victum sibi comparabant.
Propriam is condidit regu-
lam, quamquam successores
ejus demùm normam suscep-
erint S. Augustini.

Clontarf, Kertil, Thomas O Kelley Episcopus Clonsertensis (postea Archiepiscopus Tuamensis) ecclesiam parochialem ibidem concessit fratribus tertii ordinis S. Francisci de poenitentia, ad rogatum Davidis & Johannis Mulkerrill illius ordinis Professorum, circa annum 1435, Eugenius 4 confirmavit donationem anno 1441. Huic ordini constructa sunt etiam postea coenobia apud Cowlevernoge, Templemoyle-Killtullagh & Beagh.

Clontarf, R. Ord. Canonicorum Augustinianorum. *Boadanum de Clontarf* obiisse anno 808 (qui nobis 809) produnt Annales Ultonienses. Hujus coenobii is Abbas fuit (opinor) & Conditor.

Crevan, F.C. Ordinis Carmelitarum, nihil.

Dunmore, F.C. Ordinis Eremitarum S. Augustini. Fundator à Berminghamis Athenarum Dominis.

Enaghda, al. S. Brendanum Monialibus
Enaghda, M.C. ibi coenobium instituisse liquet,
B. Maria. usque Abbatisam praefuisse
sororem suam Brigam. Monialibus ordinis Aroacensis ecclesiam ibidem, cum villa de Kelgel, confirmavit Celestinus III, 4 Calend. Martii anno

anno 1195. Sedet prope lacum *Curb.*

Enaghdunda, M. Hoc cœnobium forte idem est cum eo Ord. Præmonstratensis, quod Johannes le Paige appellat Monasterium *Kilvainernasense filiam Tuamensis, Enechtinnensis diocesis.* Sed à quo erectum non reperi.

Kaltragh-ne-Pallice, F.C. B. Ord. Carmelitani.

Maria. Fundatur à familia Walzorum. Sunt qui fratres tertii ordinis S. Francisci ibi sedem fixisse asserunt.

Kilconnell, F.C. Gulielmus Kælleus Minoritis construxit anno 1414.

Kilcarbain, F.C. Thomas de Burgo Episcopus Clonsfertensis (capituli sui assensu) concessit fratribus tertii ordinis S. Dominici cappellam B. Mariæ de Kilcarbain, ad rogatum Johannis fitz Rery & confratrum dicti ordinis. Eugenius 4 confirmavit 4 Idus Martii 1444.

Kilcrennata, al. de Casta silva, M.C. Carolus O-Conner, à manu rubra, vulgò *Crowderg* cognominatus Monialibus S. Benedicti instituit, circa annum 1209. Huic cœnobio annexæ sunt postea cellæ de Inchmean & Atd-eam, hæc in agro Roscomanensi sita, illa, in Maionensi.

Ord.

Xl. mac-dan, al.
de Petra Duacen-
si, M.

Ord. Canonicorum Regu-
larium. Sunt qui originem
ascribunt S. Colmano filio
Duaci primo Episcopo Du-
censi, Seculo 6, Alii, qui
Mauritio cuidam ejusdem se-
dis Episcopo. Situm habet
propè lacum qui mensibus
æstivis plerasque aquas suas
exorbet, hybernis verò evo-
luit. Harum ideoque vora-
gines itinerantibus periculosa
sunt, dum compendia in
estate sectantur.

Kinalckja, Fr. S.
Johannis Baptiste,
Kinalckja, P. C.
Rene-roy, al. de
Colle victacit,
filia Duellii, M.
M. Maria.

Ord. Militum Hospitalario-
rum.

Ord. Minorum.
Supradictus Carolus *Cro-*
derg fundavit Monachis Ci-
stertiensibus anno 1189, aliis
1190, in victoriæ memoriam,
quæ eo loci feliciter ei cessit.
Obiit 3 Calend. Junii anno
1224, in hoc cœnobio tumu-
latus, habitu Cistertiensis
Monachi prius suscepto. Huic
cœnobio annexa est postea
cella de Cleary, in insula Ma-
ris ejusdem nominis, apud
Maionenses.

St. Lough-reeb,
P. C. S. Maria.
Melick, P. C.

Richardus de Burgo comes
Ultoniæ Carmelitis posuit cir-
ca annum 1300.

Ord. Minorum. Fundatur
ab O-Maddeno, ad ripam
Shenani flu. quo hybernis
mensibus

Augustin-O-Ca- mensibus circumfunditur. 4
mogan, al. de Via Hoc cœnobium Canonicis
nova, M. S. Augustinianis fundavit quidā
Maria. de familia O-Gormogano-

Fortunus, F. C. Cœnobium Dominicanis
 ibi construxit O-Maddenus,
 ad Shenanum fluvium.

Rosserelly, F. C. Cœnobium ibidem quidam
 ex familia Gannardorum
 construxit anno 1498, Ord.
 Minorum de Observantia.

Slenshaucogh, F. C. Ord. Minorum.

Tea-Sasson, juxta Cœnobiolum fratribus terti
Arbennium, F. C. Ordinis S. Francisci de poen-

itentia ibi extructum est, circa
 tempus Henrici 7. *Tea-Sasson*
 i. e. Domus Saxorum (ita Hi-
 berni Anglos vocant) Bri-
 tannicam sapit originem. *Tuy*
 Britannis domum significat,
 sic Menavia illis, Tuy Dewi,
 i. Domus Dewi, sive Davidis
 dicitur, à S. Davide sc. qui
 sedem Archiepiscopalem ab
 illa Regionis illuc transla-
 tat.

Tuama, M. S. Aubertus Mirrus in Chro-

Trinitati. nico ordinis Præmonstraten-

sis cœnobium S. Trinitatis di-

cessios Tuamenfis filiam ap-

pellat Steinfeldiz in Podolia,

de perperam postea factam

asserit Ecclesiam Cathedralē.

Johannes le Paige in Biblio-

theca ejusdem ordinis, filiam

vocat

Tuama P. seu H.

voceat ipsius comobii Prz-
monstratensis. Fundatur reg-
nante Johanne.

Tirdelvacus O-Coner rex
Hibernie posuit circa annum
1140. De ordine nihil re-
peri.

Mayo.

**Loca & Tituli
dedicationum.**

**Fundatores, Ordines &
alia Antiquitates.**

*Mayo, al. Magio,
M. S. Colmani.*

S. Colmanus Episcopus Lin-
disfarnensis, abdicato Episco-
patu, in Hiberniam rediit ann.
665, ubi in Monasterio Ma-
gionensi, à se constructo,
Anglos (inter quos fuit S.
Geraldus) collocavit, unde
locus olim dicebatur *Magio-
na-Sassen*, id est, *Magio Sax-
onum*. Canonici hujus co-
nobii Ordinis fuerunt Augu-
stiniani.

Annagh, C.

Walterus filius Thomæ de
Burgo fundavit cellam quan-
dam ibidem, sed cujus fuerit
ordinis non certò constar:
Sunt qui putent ordinis fuisse
S. Francisci, alii qui ord.
Canoniorum regularium S.
Augustini

Augustini & cellam fuisse
cenobii de Cong. His ego
assentior.

Balinroba, F.C.

Ord. Eremitarum S. Aug.
Meminit conventus de *Raba*
Regestum cenobii Prædica-
torum Athenrie, ad annum
1337, Sed à quo vel quando
fundatus fuerit, non traditur.
Ejusdem ordinis fuerunt con-
ventus de Belahaunes & Bor-
riscarra, De quibus nihil
præterea comperi, nisi quod
sama tenet quendam è familia
de Angulo fuisse fundatorem
cenobii de Belahaunes.

Ballinsmale, F.C.

Cenobium Ordinis Car-
melitarum fundatum à fami-
lia Prendergastorum.

B. Maria.

Ballintobber, al. de
Fonte S. Patricii,
M.S. Trinitatis.

Carolus O-Coner cogno-
mento *Crovdery* fundavit &
dotavit, ac Canonicis Regu-
laribus Ord. S. Augustini im-
plevit, quibus Abbatem præ-
fecit Brictium Imakin, anno
1316. Hujus cenobii proles
fuit & cella Prioratus de
Crosa, de quo ita Regestum
Ballintobberense. Notandum
quod Abbas de Fonte creari
Priorem facit in filiali ecclesia
quæ Crosa dicitur in cantreda
de Irén. Ad cujus creationem,
filiali ecclesia, post re-
ceptum Rosetum, tenetur Ma-
trici Ecclesia de Fonte, ad
ipsius

Baginym, F.C.**Barfale, F.C.****Can. M. B.****Maria****Cross, M. de****Crace, F. B.****Maria****Moyen, F.C.****Maria, F.C.**

ipsum fabricam ad 20 solidos
& 12 denarios, & anno quovis
refect, ad 3 uncias.

Tertii ordinis S. Francisci.
Cenobiolum ordinis Pra-
dicatorum fundatum à Pin-
cerariis sive Butlerorum
familia.

Hoc cenobium Canonicis
Augustinianis posuit Donal-
dus sive Hugonis filius,
Amirachi nepos rex Hibernie,
anno 624, prope *Curbum*
lacum ibi S. Fechinus aliquan-
do Abbas praefuisse dicitur.

De hac Cellâ, vid. quæ su-
pra dicta sunt, ad Monasteriû
de Ballintobber.

Nehemias O. Donachou
Ord. Minorum de Observan-
tia hæc cenobium suo or-
dini instituit anno 1460;
cujus ordinis is fuit postea
Vicarius Provincialis in Hi-
bernâ. Sedet ad Moyum
sive Adamnâno Modam, Gir.
Cambrensi, Moadum.

Ord. Eremitarum S. Angu-
stini fundatur ad radicem
montis vulgò dicti *Crnach-
Barre* (Jocelino *Crnach-
Barre*) à familia (ut ferunt)
O. Maliorum. Eruc Britan-
niæ collum vel montem signi-
ficat, ut è Nennio liquet, &
idem denotat hîc *Crnac*.

Oriani, F C.

Ibi conditum ferunt à quodam è familia de Angulo a-
lias *Nangle* Conventum ord.
Prædicatorum.

*Kathbray, prope
May, F C.*

Sedem hîc primò fixerunt
fratres Prædicatorum anno
1274, ut è Chronico illius
ordinis liquet. Spat qui con-
nobium conditum afferunt
à familia de Exonia.

*Rosserick, F C.
Strada juxta A-
thletan, F C.*

Terti ord. S. Francisci.
Jordanus de Exonia Athle-
tane Dominus, vel (ut alii
habent) Jordani filius, ad
rogationem Basilie uxoris sue
filie Domini Mileri de Ber-
mingham loci dedit fratribus
Prædicatoribus, in quo antea
habebant fratres Minores,
ut ex Regesto domus fratrum
Prædicatorum Athenrie in-
telligimus. Dominicanos hîc
sedem primò fixisse anno
1252, docet Chronicon illi-
us Ordinis. Ex Anglica hac
familia de Exonia (obiter
anno 66) que magni olim fuit
vominis in hoc tractu, multi
nunc, Hibernico more, *Mac-
Jordan*, id est, Jordani filii
appelluntur.

Roscoman.

Roscoman.

Loca & Tiruli Fundatores, Ordines & dedicationum. *alia Antiquitates.*

**Roscomani, vul-
go Roscoman, M.
S. Comani.**

Ue Monasterium Canonico-
rum Regularium sic ipsum
Oppidum nomen & originem
debet S. Comano, qui claruit
anno Christi 550. Edwardus
Primus terram de Rathbrenin
cum Priore & conventu S.
Comani permutavit pro
Lisnecny, &c. anno 1282.

Roscomani, F. C.

Felix O-Conner constru-
xit ibi cenobium Ord. Prædi-
catorum anno 1253, & in Ec-
clesia ejusdem conventus se-
pultus est 1265. Huic ceno-
bio cellulæ quædam ejusdem
ordinis annexæ fuerunt. Sunt
qui asserunt Fratres Minores
sedem etiam Roscomani fix-
isse anno 1269. Oppidum
(obiter adnoto) Castro fir-
mavit Robertus de Ulford
Hiberniæ Justitiarius, expensis
Henrici 3 Regis Angliæ.

Athlona, P. S.

In ea parte Athlonæ quæ
agri censetur Roscomanensis;
Monasterium erat S. Petro;
aliis, SS. Petro & Benedicto
dicatum, quod in *Tabula
Præcuratorum & noxalium*
ecclesiæ

ecclesiæ Elphinensis, appellatur Monasterium de *Innesstia*. Ordinis fuit vel Benedictini vel Cisterciensis, puto quidem posterioris. In Monachorum fundo extructum est Castrum Athlonæ, sub Johanne Rege. Ideoque contulit iis Rex decimas expensatum Castri, anno 1214, ut ex Archivis Turris Londinensis constat.

Ord. Minorum.

Btalaney, FC.

*Boyl, ad Buellium
fil. Filia Mellifontis,
M. B. Maria.*

Ordinis Cisterciensis. Habitatio prima Monachis Buelliensibus assignata est Grellechdine anno 1148, 16 Augusti, ubi primus præfuit Abbas Petrus O-Morda, qui paulo postea Episcopus evasit Clonsertensis, & tandem in Shenano flu. submersus est 6 Cal. Januarii 1171. Edanus O-Matrain Abbas secundus Dromconaidam, conventum transtulit, & successor ejus Mauritius O Dubhai, cum biennio tantum Dromconaidæ præfuisset, Monachos primum Buinsiniam, deinde post duos annos & sex menses, Buellium transtulit, anno secundum Annales Conatienses, 1161, secundum alios perperam 1157, ac ibidem mortem obiit anno Dom.

Q

1174.

1174. E successoribus ejus, non pauci ad Episcopatus assumpti sunt. Sed instituti non est mei hic enumerare.

Clonishan, F.C. Fundatum ferunt fratribus tertii ordinis S. Francisci, ab *O'Connor Roe*, sive Rufo, circa tempus Henrici 7.

Clonsilla, F.C. Conditum ferunt fratribus Dominicanis, à *Mac-Dermis Roe*, sive Rufo.

Clontuaskirt, al. Hoc cenobium Canonico-
Clontuaskirt-rum Augustinianorum fun-
atin, M.davit S. Faithleus. Sedet non procul à Shenano flumine, in Baronia de Ballintober.

Dorhan, P. Canonici Augustiniani ibi primo collocati deducti sunt ex cenobio Roscomanensi, O'Connoris locum concedentibus.

Elphine, F.C. S. Cornelius Episcopus El-
Patricii.phinenfis ecclesiam parochi-
alem S. Patricii ibidem Fra-
tribus Minoribus concessit, ante annum Dom. 1450.

Loughmacsherry, P. Hæc insula sita est in lacu dicto *Loughke*, à quo Buellius flu. excipitur. In ea fundatum est olim cenobium Canonico-
rum Regularium, fortè idem cum eo quod scriptor vitæ S. Columbe appellat *Eam-mac-maire* ad Buellii fluminis ostium, ubi dictus Columba Mo-
asterium

nasterium extruxit, cœni Da-
chonnam aliàs Mochannam
abbatem præfecit. Sed de hac
requirant alii. Hoc cœno-
bium unico millari distat à
cœnobio Buelhensi.

*Inchmore, in lacu
Rienfi, P.*

Ord. Canonicorum Au-
gustinianorū. Fortè S. Liber-
tus filius Loffeni, cujus memo-
ria ibi celebris, fundator fuit.

*Kilmere, P. B.
Maria.*

Conus O Flanagan funda-
tor fuit & primus Prior anno
Dom. 1232. Præfuit ibidem
usque ad an. 1249, quo obiit 7
Kalend. Maias. Hic Prioratus
Canonicorum ord. S. Augusti-
ni situm habet prope Shen-
nū fluvium.

Kilaraght, M C.

Hoc cœnobium Monialium
idem est (ni fallor) eum eo
quod S. Patricius construxisset
& S. Athractæ virgini do-
nasse fertur.

*Knockycar, F C.
Randon, al. Tea-
con, vulgo
S. Iohannis, P. S. Jo-
hannis Baptista:*

Ordinis Militum Hospitala-
riorum, aliis, Cruciferorum.
Fundatur regnante Johanne,
ejusque uti creditur jussu, Phi-
lippus de Angulo magnus fuit

Benefactor, sub Henrico 3. Sedet ad lacum Rien-
sem in Baronia de Athloné. Ibi olim Oppidum
erat cum Castro munito, nunc cadaver duntaxat
visitur, adeo verum est illud Poëtæ,

*Non indignemur mortalia corpora solvi,
Cernimus exemplis Oppida posse mori.*

Tonemona, F.C.

*In Insula S. Trinitatis de Lough-
kya, M. S. Trini-
tatis.*

Cœnobium ibi instituit Canonici ordinis Præmonstratensis (vulgò dictis Canonicis albis) Clarus Mac-Mailin Archidiaconus Elphinepsis, circa annum 1215. Obiit is sabbatho Dominici Pentecostes 1251, & in ecclesia ibidem sepultus est, ut ex Annalibus Conatienfibus intelligimus.

Tuils, F.C.

Hoc cœnobium ord. Prædicatorum à Dowellorum familia fundatum fertur. Sunt verò qui ab O-Connoris positum asserunt.

Sligo.

*Loca & Tituli
dedicationum.*

*Fundatores, Ordines &
alia Antiquitates.*

Sligoa, F.C.

Mauritius filius Geraldii construxit ibi cœnobium ordini Prædicatorum, an. 1252. Villam porro Castro firmavit.

*Akgras, al. Kil-
maltin, P.*

Ordinis Canonicorum Augustinianorum, nescio an idem

dem cum cœnobio de *Echraui*,
cujus Abbas fuit & Fundator
S. Molaisse.

Ardaaria, F C.

Hic conventus ordinis Ere-
mitarum S. Augustini situs
est in hujus & Maionensis
agri collimitio. Nomina cœ-
nobiorum hujus ordinis in
Provincia Conatix, mirè di-
stinguet Nicolaus Crusenius,
in *Monastico Augustiniano*:
Nam hunc locum appellat
conventum *Arnacensem*, pro
Conventu Bealahauncensis,
habet *Belusamensem*, pro
Ballinrobensi, *Valla-auroren-
sem*, pro Benadensi, *Benfa-
diensem*, pro Borrisearrensi,
Burgesquerensem, pro Don-
morensi, *Duninensem*, pro
Galviensi, *Calviensem*, & pro
Muriskensi, *Morasqueren-
sem*.

Balli-Affadara,
al. Affadara, M.
S. Fechini.

S. Fechinus fundavit seculo
Christi VII, Canonicis Au-
gustinianis. Ibi nonnunquam,
sed plerumque Fouræ præfuit
Abbas, ubi & è vita migravit
20 Januarii anno 663.

Juxta Ballinot,
F C.

Ibi, necnon apud *Court*,
extracta serunt crenobiola
fratribus tertii ordinis S.
Francisci, Prius, à familia de
Mac-Dough, Posterius, à
familia de *O'Hara*.

Ballindown, F C.

Ord. Prædicatorum, fun-
datur

datur à familia. de Mac-Do-
nogh.

Benada, FC.

Ord. Eremitarum S. Au-
gustini.

*Kilamoy, al. Arb-
moy, & Kilras, C.
S. Trinitati.*

Has cellas cenobii S. Tri-
nitatis de *Loughkea* extruxit
Canoniceis Præmonstratensi-
bus, (clarus Mac-Mailin Ar-
chidiaconus Elphinensis (de
quo supra diximus) circa an.
1213.

Knockmore, E.C.

*Teach-Temple, i.
Domus Templi*

Templarii Milites hic sedem
fixerunt, regnante Henrico 3,
Sed eorum ordine suppresso,
sub Edwardo 2, facta est Præ-
ceptorum Equitum Hierosoly-
mitanorum.

Letrim.

*Loca & Tituli
dedicationum.*

*Fundatores, Ordines &
alia Antiquitates.*

*Crutagh, al.
Ballymark, FC.*

Margareta uxor Engeni
Rnarki posuit anno 1509,
Ordini Minorum de Obser-
vantia.

*Moybil, al. Mo-
phel, P.D. Maria.*

S. Manchenus Abbas funda-
vit seculo Christi septimo.
Idem fuit opinor cum Man-
chino

chino Abbate de *Mendham*
aid, ejus obitus ab Histori-
 cis Hibernicis ad annum
 refertur 651, vel 652. Ca-
 nonici ejus canobii ordinis
 fuerunt S. Augustini.

Corollarii loco, adjecimus hic Catalogum
 Abbatum & Priorum, qui ante tempus suppressi-
 onis Canobiorum, sub Henrico 8, (quando sum-
 moniti) loca suffragiaque habuerunt inter Pro-
 ceres, in Comitibus Parlamentariis. Ad fixum verò
 eorum numerum quod attinet, longè minorem
 fuisse, ex Archivis liquet.

Abbat	Prior
Mellisfontis.	S. Johannis Hi- erofolymitani.
S. Thomæ juxta Dublin.	S. Trinitatis Dublin.
B. Mariæ jux- ta Dublin.	S. Petri novæ villæ juxta
Baltinglass.	Trim.
Jeripontis.	Conalla.
Tintern.	Kentis, in
Douglas.	Offoria.
Tracton.	S. Patricii de
Donnyda.	Doo.
Magii, al. Ne- nai.	Omnium San- ctorum Dublin.
Wetheniz.	S. Edmundi A- thassæ.
Rosglasse, al.	Killagha.
M. S. Evini.	B. Mariæ Lovi- diz, al. Louth.
Beckiff.	
Rathoor.	

Haftenus de Canobiis Hiberniæ. Jamque ut
 caput hoc claudamus, notandum nos consulto
 hic

hic prætermisſiſſe, (ut quæ extra callem) Collegia Presbyterorum ſecularium, Cantarias, Noſocomia leproſorum, necnon Ptocotrophia pauperum & inſirmorum, quibus non præſuerunt Priores, ex ordine aliquo monaſtico.

C A P. XXVII.

De Colonia ex Angliâ & Walliâ in Hiberniam emiſſis, tempore Henrici II, Deque terris iis conceſſis.

Hiberniâ Anglici juris factâ & declaratâ, Rex Henricus II, Provincias ibi & Regiones perſimplas diſtribuit, inter eos qui in ea ſubjuganda, fortiter ſe geſſerant. Agmen ducit Richardus cognomento Strong-bow, quod arcu intenſo uteretur, Girſaldo Cambrenſi, Comes Striguliz dictus, aliis Penbrochiz; Sed in charta quâ conceſſit Viviano de Curſu & hæredibus terram de Ratheny (prope Dublinium) ſicut eam Gilcilmus prius habuit, nominatur tantum Comes Richardus filius Comitis Giſleberti, ſine ulla alia adjectione; Iſ, ex pacto cum Dermotio rege Lageniz, in cuius auxilium, Hiberniam copiis aggreſſus eſt anno 1170. Eam Regiſ filiam & hæredem uxorem duxit. Nuptiis celebratis, Comes ejuſque uxor (ut ſuprà diximus Cap. 24.) Dermotii hæredes publice Waterfordiz fuerunt declarati. Non diu poſtea, quamprimùm ſcil. Henrico Regi, Comitis ſucceſſus innotuit, metuens quoniam hæc ſervandam eſſet, omnes ſubditos ſuos, ex Hiberniâ, ad illius ſtatutum, edicto revocavit, cæterosque prohibuit, nè commeatum aut milites in Hiberniam exportarent. Comes, de edicto certior factus, re popularibus communicatâ, eorum

rum consilio, Reimundum cum literis officii plenius, ad Regem, tūm in Aquitania agentem, misit, quibus quicquid in Hibernia habuit, Regi se paratum resignare professus est. Anno sequenti, dūm victorias suas prosequeretur, Wexfordiæ obviam factus est Hervzo de Monte-Marisco, tūm nuper ab Henrico Rege, ad eum misso, cum mandato, ut sine ulla cunctatione, in Angliam ad Regem proficisceretur. Comes, hoc nuncio accepto, quantū potuit celeritate, navem conscendit, & in Angliam trajiciens, ad Regem profectus est, tūc Newnhamæ agentem, in comitatu Glocestrensi, cum exercitu, quem ad expeditionem Hibernicam paraverat. Ibi postquā omni submissione, quicquid vel uxoris jure, vel bello partum habuit, Regi per chartam transcripsisset, in gratiam receptus, totam Lageniam ab eo, beneficiario jure tenendam recepit. Civitate Dublini & Cantredis adjacentibus, cum villis maritimis & castellis quibusdam exceptis. Exemplar chartæ ab Henrico 2. ei concessæ, (quod sciam) non extat, Sed apographum chartæ confirmationis, à Johanne Rege concessæ Gulielmo Mareschallo comiti Penbrochiæ, qui Isabellam filiam & hæredem Comitissæ Richardi duxerat, habetur in Rot. chart. ann. 9 Johannis, penes custodem Archivorum Arcis Londinensis.

Videamus jam Distributionem, à Comite Richardo factam, præter amplissimas eas possessiones quas sibi suisque hæredibus reservavit. Eamque hic apponemus ex Mauricio Regano, qui tūm vixit, & de rebus sui temporis historiam conscripsit, unā cum additis nonnullis ex Archivis & authoribus fide dignis, *Dedit Comes* (sic Reganus) *Reimundo le Gras* (sive Crasso qui Basileam sororem comitis duxerat) *Fother, Odrone* &

& Glasferry, Heruo de Monte-Muriso, Obari-
thy, Mauritio de Prendergast, Fernegenelan, quæ
postea concessa est Mauritio filio Godoberi. Sed qua-
modo obtinueris (ait Reganus) nescio, Meilero
filio Henrici, dedit Carbriam, (Baroniam eam scil.
quæ hodie pars est agri Kildarensis) Mauritio
filio Geraldii, Naasam O-Felin, à Mackelano an-
tea occupatam. & Wicklo. Mauritio eo non diu
postea Wexfordiæ defuncto, Johannes tunc Do-
minus Hiberniæ & Comes Moretoniæ Gulielmo
filio dicti Mauritiî confirmavit Cantredum terra,
quem Mackelanus tenuit, illum scil. in quo villa de
Naas sita est, quam Comes Richardus dedit Mau-
ritio patri ipsius Willielmi. Ita Charta. Habetur
in Rotulo Communium placitorum ann. 10
Henrici 6, in turri Berminghamiana Dublinii.
Pergit Reganus, Waltero de Ridelersford dedit ter-
ras de Omurthy, Johanni de Clabul, Marschal-
clum Lagenia, & terras inter Aghavonam & Lech-
linam, Roberto de Bermingham, Osaly, & Adamo
de Hereford, largas possessiones. Quæ fuerint illæ
possessiones, docet Regestum antiquum comobii
S. Thomæ Dublinii, ubi de Comite & Herefordiis
sequentia traduntur, Postea Lagenia perquisita, erat
quidam Juvenis cum eo, (Comite sc.) quem mul-
tum dilexit, & dedit eidem, pro servitio suo, terras
& tenementa subscripta, viz. Tenementum de Saltu
Salmonis (unde Baronia de Salt in agro Kildarensi
nomen accepit) Cloncowry, Kille, Houterard &
Tenementum de Denning, cum omnibus suis perti-
nentiis. Idem verò Adamus perpendens, quod non
potuit solus dicta tenementa tenere & defendere,
misit ad partes Angliæ, & fecit venire ad se duos
fratres suos seniores, viz. Johannem & Richardum
de Hereford, qui venientes ad ipsum, dedit Johanni
fratri suo Tenementum de Kille, Kildroth, Clon-
shanbry

Arden & Mainay, cum omnibus pertinentiis, scilicet
Okey. Item dedit alteri fratri suo Richardo, Dun-
ning in Qzay, cum omnibus suis pertinentiis. Idem
in manu sua retinuit. Saltem Salmois, cum omni-
bus pertinentiis suis, scilicet Clancury, Overkerard,
Castrum munitionem, cum ceteris. Sic Regestrum.
Vidi præterea chartam dicti Comitis, quæ concessit
huic Adamo dimidiam villam de Acheto, & totam
Cantredum terra in qua villa sedet, &c. Adilani
filio Davidis (sic iterum Regamus) non è præcipuis
amicis, dedit Overkin Ossoria, Thoma le Flouing,
Arde, Gilberto de Berard, Oslsmith, Cuidam equiti
dicto Rimando dedit 15 feoda militum mari conti-
gna, & cuidam Roberto (filio Richardi) qui postea
occisus est in Comitia, Norragh. Hastenus de La-
genia, tempore Henrici 2. In Midiam jam ventum,
quam jam dictus Henricus his verbis concessit Hu-
goni de Lacy, Henricus Dei gratiâ Rex Anglia
& Dux Normannia & Aquitania, & Comes An-
degavia, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus,
Comitibus, Baronibus, Justitiariis & omnibus
Ministris & fidelibus suis, Francis, Anglis &
Hibernensibus totius terra sue, Salutem. Scitis
me dedisse & concessisse, & præsentis chartæ meæ
confirmasse Hugoni de Lacy, pro servitio suo, ter-
ram de Adidia, cum omnibus pertinentiis suis, per
servitium quinquaginta Militum, sibi & heredibus
suis, teneudam & habendam de me & heredibus
meis, sicut Murcharus Hu. Melachlin eam tenuit,
vel aliquis alius ante illum, vel postea. Ex de in-
cremento dono illi omnia feoda, quæ præbuit vel
præbuit circa Duveliniam, dum Balivus meus est,
ad faciendum mihi servitium, apud Civitatem
meam Duveliniam. Quare volo & firmiter præci-
pio, ut ipse Hugo & bareses sui post eum prædictam
terrâ habeant, & teneant omnes libertates, & li-
beras

beras consuetudines quas ibi habeo vel habere possum per prænominatum servitium, à me & heredibus meis, bene & in pace, libere, & quiete & honorifice, in bosco & plano, in pratis & pascuis, in aquis & molendinis, in vivariis & stagnis, & piscationibus & venationibus, in viis & semitis, & portubus maris, & in omnibus aliis locis & aliis rebus ad eam pertinentibus, cum omnibus libertatibus, quas ibi habeo, vel illi dare possum, & hac mea charta confirmare. Teste Comite Richardo filio Gilberti, Willielmo de Braosa, &c. Apud Weisford. Hanc donationem confirmavit Rex Johannes Waltero de Lacy Hugonis illius filio, Februarii 4, Anno regni nono, per servitium supra memoratum, & prater ea feoda sua in Finegal, in valle Dublin, per servitium septem Militum, jure hereditario in perpetuum, ut è Rot. chart. ejusdem anni, inter Archiva turris Londinensis liquet.

¶ Sequitur jam Distributio ab Hugone Lacy facta, non dico integra, nam in hoc defudent alii, sed ut à jam dicto Regano tradita reperitur, cum interjectis nonnullis, ex chartis ipsius Hugonis, & authoribus probatis, Dedit is (ait Reganus) Hugoni Tirrell, intimo suo amico Castle-Knock, & Willielmo Petit, Castle-breck. Vidi ego chartam antiquam, quâ Lacy concessit huic Willielmo Petit, inter alia, Matherithirnan, cum omnibus pertinentiis suis, exceptis lacu & villa quæ dicitur Dissert, &c. Viro strenuo Meilero filio Henrici (sic iterum Reganus) dedit Maghernevan, terras de Rathkenia & Cantredum de Ashinorker, Gilberto de Angulo alias Nangle, totam Magherigallen, Jocelino filio Gilberti de Angulo, Navan & terras de Ardraccan, Richardo de Tait, amplas possessiones, Roberto de Lacy, Rathwer, Richardo de la Chappell, multas terras, Galfrido de Con-

Constantin, Kilbisky & Rathmarthy, Adamo de Feipo, Gilberto de Nugent, Willielmo de Misset & Hugens de Hofs, largas dedit possessiones. Speciatim dedit dicto Adamo de Feipo, Skrine, & præterea feodū unius Militis circa Duveliniam sc. Clontorht, & Santreff, ut ex apographo chartæ ejus in Re-gesto cœnobii B. Mariæ Virginis juxta Dublin. liquet. Item dedit Gilberto de Nugent, Delvin, quam in tempore Hibernicorum tenuerunt O-Finellani, cum omnibus pertinentiis & villis qua infra prædictam Delvin continentur, excepta quadam villa Abbatis Foura, nomine Torrebelaſh, pro ſervitiis 5 militum. Ita verba chartæ Laczi, quam integram vidi, cum impressione Equitis armati in figillo chartæ affixo. Misseto dedit etiam terram de Luin, & Hofsio aliàs Huſſzo, totam terram del Dies, quam Schaclinus tenuit. Pergit Reganus, Adamo Dullard dedit terras de Dullenvarthy, Cui-dam Thoma dedit Cramly, Timlath-began, ad or-tum hybernium à Kenliſa, Lathrakalim, & Sende-vonath, & Richardo Flandrenſi, ſive le Fleming dedit Crandon, pro 20 feodis Militum. In hac Mi-dix & partis Fingallix distributione, nihil dictum de terris quas Laczus ſibi ſuiſque hæredibus reſer-vavit, quæ ſanè ampliſſimæ fuerunt.

De Momonia jam loquendum, atque hîc primò ſe nobis offert charta Henrici 2, quâ conceſſit Roberto filio Stephani & Miloni de Cogan Regnum de Cork (quod Deſmoniam etiam olim complectabatur) Civitate Corcagia & Oſtmanno-rum Cantredo exceptis. Sed en tibi ipſiſſima Chartæ verba. *Henricus Dei gratia Rex Anglia & Dux Normannia & Aquitania & Comes An-degavia, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Co-mitibus, Baronibus, Juſtitiariis & omnibus mini-ſtris & fidelibus ſuis Francis, & Anglis, & Hi-bernienſibus*

heredesibus, Salutem. Sciatis me concessisse &
 presenti charta quod confirmasse Roberto filio Ste-
 phani & Miloni de Copan, custodiam civitatis mea
 de Cork, cum Cantredo quod erat Hofmannorum
 ejusdem civitatis, quod retineo in manu mea. Ac ha-
 benda & tenenda ea simul, quam diu mihi placuerit,
 & bene mihi servient: Præterea illius ius & contredo,
 & presenti charta confirmo totum Regnum de Cork,
 exceptis dicta Civitate & Cantredo prænominato,
 qua in manu mea retineo, ipsis & heredibus suis,
 tenenda de me & Johanne filio meo & heredibus no-
 stris, per rectam divisionem, versus Cap. S. Brendani,
 super maritima, & versus Limericum & alias
 partes, & usque aquam proximam de Lismore, qua
 fluit inter Lismore & Cork, & descendit in mare,
 per servitium 60 Militum, inde mihi & Johanni
 filio meo & heredibus nostris faciendum, A præ-
 fato Roberto & heredibus suis servitium 30 mili-
 tum faciendum, & à præfato Milone & heredibus
 suis, 30. Quare volo & firmiter præcipio quod
 prænominati Robertus & Milo custodiam supra-
 dictæ Civitatis & Cantredis prædicti habeant & tene-
 ant, sicut supra dictum est. Et quod iidem & he-
 redes eorum post ipsos, totum regnum prædictum,
 exceptis prædicta civitate & præfato Cantredo,
 qua in manu mea retineo, habeant & teneant, de me
 & Johanne filio meo, & heredibus nostris, per re-
 ctam divisionem, sicut supra determinatum est, bene &
 in pace, libere & quietè, integrè, plenariè & hono-
 rificè in bosco & plano, in pratis & pastuis, in aquis
 & molendinis, in vivariis & stagnis & piscariis,
 in viis & semitis, & in omnibus aliis locis & aliis
 rebus ad illud pertinentibus, cum omnibus liberta-
 tibus & liberis consuetudinibus suis: Ita quod à
 prædicto flumine, quod fluit inter Lismore & Cork,
 remaneat in manu mea, tota terra usque ad Water-
 ford;

ford, cum ipsa Civitate de Lismore, ad custodiam
 de Waterford. Testibus Johanne Norwicensi, Adamo
 de Sancto Asapho, & Augustino Waterford. Episcopis,
 Richardo de Lacy, Willielmo filio Aldelini
 Dapifero, Hugone de Lacy, Hugone de Burid,
 Rogero filio Remse, Mauritio de Prendergast, Ro-
 berto Deu, Roberto filio Eliadri, Galfrido Petr,
 Hervae de Monte-Marisco. Apud Oxoniam.
 Hæc charta concessa videtur anno Dom. 1177,
 Tunc enim (secundum Hovedenum, in Henrico 2.)
 venit Rex Oxenford, & in generali Concilio ibidem
 celebrato, constituit Johannem filium Regem in Hi-
 bernia, concessione & confirmatione Alexandri
 Summi Pontificis. Veruntamen Johannes ille de-
 inceps, in omnibus chartis suis, tam tempore pa-
 tris, quam fratris Richardi Primi, confectis, dictus
 est Dominus (non autem Rex) Hiberniæ & Comes
 Moretoniæ. Biennio postea, inter Stephanidem
 & Cogantum facta est Divisio septem Cantredor-
 um, quæ ita denotat Giraldus Cambrensis, lib. 2,
 de Expugnatione Hiberniæ, cap. 18, Pacificatis
 itaque continuo tam Dermotio Desmonia, quam aliis
 quoque partis illius prapotentibus viris, Stephanides
 & Miso VII Cantredas ubi propinquiores, quos
 majori in pace tunc possidebant, inter se diviserunt:
 Stephanidi tribus, ab Oriente, Misolvi vero quatuor,
 ab Occidente, sorte venientibus, Illi paucioribus,
 quia potiores erant Cantredi, huic pluribus, quia
 deteriores, in divisione constituentis. Urbis existente
 custodia communi, & aliorum Cantredorum 24 qui
 restabant, tributo, cum obvenirent, inter ipsos aqualiter
 dividendo. De terris quas Stephanides & Cogani
 concesserunt aliis, admodum pauca traduntur à di-
 cto Giraldo Cambrensi, illius ævi Scriptore, Cogani
 interitu, qui anno accidit 1184, (non 1179, ut
 aliqui volunt) opus impediante: Atqui lucem
 ali-

aliquam præbent Chartæ confirmationum Johannis Regis, quas Regni sui anno IX concessit. Tunc enim confirmavit *Willielmo de Barry* donationem quam *Robertus filius Stephani* fecit *Philippo de Barry*, (suo è sorore nepoti) patri ejusdem *Willielmi*, cujus heres ipse fuit, de tribus Cantredis, in terra sua de *Corcaia*, scil. *Olethan*, cum omnibus pertinentiis suis, & aliis duobus, scil. *Muscherie-Dunogan*, & *Cantredo de Killede*, per servitium decem Militum, sicut charta prædicti *Roberti*, quam inde habebat testabatur. Ita charta confirmationis. Item concessit *Ada de Rupe Cantredum de Rosselbir*, cum omnibus pertinentiis suis, Salvo dominico Episcopi ejusdem loci; per servitium quinque militum. Item *Richardo de Cogan*, *Cantredum* cum pertinentiis suis, qui vocatur *Muscrie O-Millane*, per servitium quinque militum, cum pertinentiis inter portum de *Cork* & portum de *Insovenach*, & feoda 25 militum, qua alibi præcepit ei assignari, per consilium *Meileri filii Henrici Justitarii Hibernia* & *Johannis Mareschalli*, per servitium 4 Militum, Salvis Regi & heredibus suis prædictis portibus & dominiciis suis. Item *Roberto filio Martini*, in *Cantredo de Insovenach*; feoda 20 militum, & alibi 20 feoda militum, qua ei per consilium *Meileri filii Henrici Justitarii Hibernia* & *Johannis Mareschalli* & *Philippi de Prindergast*, præcepit ei assignari, per servitium 4 militum, pro omni servitio. Denique *Henrico filio Philippi* & *Mauricio filio Philippi* fratribus, unum *Cantredum* terra, in quo *Dunalaboth* sita est, per servitiū 5 Militum. Huc usque de Regno *Corcagiz*. Sequitur regnum *Limerici*, sive *Momoniz*. Borealis, quod regnum *Henricus II* concessit *Philippo de Breusa*, alias *Braos*, exceptis Civitate *Limerici* & *Ostmannorum Cantredo*. Atqui in charta Confirmationis

à Johanne rege concessa Gulielmo de Braos Philippi nepoti, dedit ei Rex tantum Honorem de Limerick; retentis in dominio nostro (sunt verba chartæ) civitate de Limerick, & donationibus episcopatum & Abbatiarum, & retentis in manu nostra cantreda Oßmannorum & S. Insula. Inter alios viros primarios, qui sedes etiam ibi fixerunt, numerantur Hâmo de Valois, Philippus de Wigornia, Theobaldus Walter, Gulielmus filius Aldelmi, & Thomas filius Mauriti. Ad Waterfordiam quod attinet, quæ pars etiam est Momoniz, asserit Benedictus Abbas, qui tunc vixit, & Henrici secundi historiam descripsit, Regem dedisse Roberto Puher (alias le Poër) in custodia, civitatem Waterford, cum tota circumjacente Provincia. His porro adjicere visum ex eodem Benedicto, servitia Wexfordiz, Waterfordiz & Dublinio, ab ipso rege, assignata. Tradidit autem Dux Rex (ait ille) Willielmo filio Aldelmi Dapifero suo civitatem Wexfordia, in custodia, cum omnibus pertinentiis suis, & statuit ut subscripta in posterum pertinerent ad servitium Wexfordia, Arkelso cum pertinentiis suis, ad servitium Wexfordia; Glas carrig cum pertinentiis suis, ad servitium ejusdem, Terra Gilberti de Bisrohard (al. Borard) ad servitium ejusdem, Fernregwinal, cum pertinentiis suis, ad servitium ejusdem, Fernes cum pertinentiis suis, ad servitium ejusdem, tota terra Hervai, inter Wexford & aquam de Waterford, ad servitium ejusdem, servitium Roimundi de Druua ad servitium ejusdem, servitium de Fordonelan ad servitium ejusdem, servitium Uthmorthe & Legblin, ad servitium ejusdem, tenementum de Machtale, cum pertinentiis suis, ad servitium ejusdem, Leis, terra Galfridi de Costentin, cum pertinentiis suis, ad servitium ejusdem. Tra-

didit autem ibidem Dom. Rex Roberto le Poër, in
custodiam Civitatem Waterfordiam, cum omnibus
pertinentiis, & statuit ut hæc subscripta in posterum
pertinerent ad servitium Waterfordiæ, Tota terra
quæ est inter Waterfordiam & aquam quæ est ultra
Lisnecram, ad servitium ejusdem, tota terra de
Offoria cum pertinentiis suis ad servitium ejusdem.
Tradiditque ibidem Dom. Rex Hugoni de Lascy
civitatem Duveliniam in custodia cum omnibus perti-
nentiis suis, & statuit ut hæc subscripta in posterum
pertinerent ad servitium Duveliniae, tota terra de
O-Felana, cum pertinentiis suis, ad servitium
ejusdem, tota terra de Offalia, cum pertinentiis suis,
ad servitium ejusdem, Kildara cum pertinentiis
suis, ad servitium ejusdem, Wichelou cum pertinen-
tiis suis, ad servitium ejusdem, servitium de Mida,
ad servitium ejusdem, servitium 4 militum quod
Robertus Poër debet de Castello sup de Dunaver, ad
servitium ejusdem. Postquam autem Dom. Rex
apud Oxensford, in prædicto melle, terras Hibernia
& earum servitia divisisset, fecit omnes, quibus
custodiam commiserat, homines suos & Johannis filii
sui devenire, & jurare iis legerantias & fidelitates,
de terris Hibernia. Hactenus Benedictus Abbas,
qui porro (nè quid lectorem celemus) asserit Hen-
ricum 2, sub eodem tempore; dedisse Herberto
(fortè Huberto) filio Heberti & Willielmo fratri
Comiti Reginaldi, & Joellano de la Puumai nepoti
eorum, regnum de Limeric, pro servitio 60 militum,
Tenendum de ipso & Johanne filio suo, excepta ci-
vitate de Limeric, cum uno Cantredo, quæ Dom.
Rex retinuit in manu sua, ad opus suum & heredum
suorum. Ut ut fuerit, constare videtur eos in Hi-
berniam non profectos, ad regnum illud Limeri-
cense subjugandum. De donatione verò facta
Philippo de Breusa, de qua supra fit mentio,
Vid.

vid. Roger. Hoveden. in Henrico 2, & de confirmatione Regis Johannis concessa Gulielmo de Braos Philippi nepoti, vid. rot. chart. an. 2 Johannis, in arce Londinensi.

Ad Conatiam quod attinet; de incursione in eam facta à Milone de Cogan, anno 1178, & de alia, decennio postea, à Johanne de Curcy, in Annalibus Hibernicis fit mentio: Sed de Colonia aliqua Anglies ibidem fixa, tempore Henrici 2, nihil traditum reperi.

Ultonia jam adeunda, quam primus aggressus est Johannes Curczus, al. de Curcy, anno 1177. Ulidiam hibernice *Ullagh* (ubi hodie comitatus Dunensis) in brevi postea, à Rogero Poer, Almerico de S. Laurentio, Adamo Camerario de aliis adjutus, debellavit, deinde anno 1182, *Dalriatam*, cujus pars est Rounta, territorium hodie in agro Antrimensi; Unde (ni fallor) exierunt olim Dalreudini illi, de quibus Beda mentionem facit, *qui duce Renda, de Hiberula egressi, vel amicitia vel ferro, inter Pictos, sedes, quas habendū (ait ille) habent, vindicant.* Curczii habitatio primaria erat Duni, in Lecalia, ubi anno 1183, ex ecclesia Cathedrali, seculares Canonicos expulit, quorum vice, introduxit monachos Benedictinos, è Cenobio S. Werburgæ Cestriz defumptos. Vita ejus, quam è Latino Anglicè reddidit Georgius Doudallus Archiepiscopus Armachanus, sub Henrico 8, MSa. extat. Curczii tempore, Anglicæ gentis plurimi, sedes suas in Ultonia fixerunt, inter quos fuerunt Savagii, Whiti, Ridelli, Mandevilli, Jordani, Stanton, Logani, Sandalli, Poeri, Camerarii, Russelli, Audlæi, Coplandi & Martelli. Ultoniz porro pars erat Ergallia, sive Uriel, quæ antiquitus complectabatur totam

eam regionem quæ postea divisa est in agros Louthensem, Monaghanensem & Armachanum. Sub exitum Henrici 2, filius ejus Johannes tunc Hiberniæ dictus Dominus & Comes Mortoniæ, dedit Bertramo de Verdun, Hiberniæ Seneschallo (qui in Palestinâ postea obiit anno 1192) *quatuor Cantredas terra in Uriele prædicta, & dimidium Cantreda terra in Luva (al. Loutha) illud scilicet quod est versus mare, præ servitio 20 Militum.* Hujus generis sunt alia non pauca, ex Archivis plerumque petenda, quæ aliorum penitiori indagini relinquimus. Mitto hic varias Jobannis Curcæ expeditiones & incursiones in alias Ultoniæ partes, necnon prælia inter eum & Hibernos commissæ, ut quæ ad hunc locum non pertinent. Satis erit hic indicare, ob Ulidiæ debellatam, & sedes quas ille & commilitones in eâ potissimum fixerant, à Jocelino monacho Furnessensi (qui tunc vixit) in *Prologo* ad vitam Sancti Patricii, appellatum *Ulidia Principem.*

CAP. XXVIII

*De Insulis qua per Mare Hibernicum
sparguntur.*

DE Mari Hibernico suprà diximus, Cap. III & XXIII. De Commoditatibus quas præstat, Cap. VII. Locus jam postulare videtur, ut de Insulis mari Hibernico circumfluis, aliquid adjungam, & adjungam sanè, idque primò ex veteribus generatim. Sic igitur *Dicuil* Hibernus, (qui Plinii naturalem Historiam in Epitomen contraxit) *Circum nostram insulam Hiberniam sunt insula, sed alia parva atque alia minima, & paulò post, Sed sicut à principio Mundi deserta semper fuerunt, ita nunc causà latronum Nortmannorum vacua Anchoritis, plena innumerabilibus * ovis, * Fortè a: ac diversis generibus (multis nimis) marinarum vidu. avium.* Hiberniam habere Insulas insignes VI tradit Marcianus Heracleota, in Periplo, sed nomina non ascribit. Habe etiam fabulosam Demetrii Grammatici narrationem de Insulis Britannix adjacentibus, è Plutarchi libro de Oraculorum defectu, *Demetrius narravit insulas circa Britanniam esse multas hinc inde sparsas, (quales ex eo Sporades Græci dicuntur) easque desertas, quarum nonnulla geniorum & heronum dicantur. Se quoque mittente Imperatore, cognoscendi ac perlustrandi gratia, profectum in eam qua desertis proxima, à paucis tenebatur incolis, sed quos omnes Britanni sacros inviolabilesque haberent: Statim verò post illius adventum, magnam in aère confusionem extitisse, & portenta multa ventosque in procellas erupisse & ignitos vortices in terram delatos fuisse, sub horum finem Insulares dixisse aliquem*

perum qui praestantioris humanâ sunt natura, esse des-
fisse: & addit paulo post, ibi quandam esse Insulam,
in qua Saturnus capivum detineatur à Briareo, dor-
mienti, (hoc enim vinetalum adversus eum fuisse
excogitatum) & adesse Saturno multos genias,
comites ipsius ac famulos. Ita Plutarchus. Neque
defunt qui, ex Orphæo, Jasonem, cum Argonaui-
tis, in Hiberniam vel appulisse, vel saltem litora
Hibernica legisse colligant, unde Hadrianus
Junius ita Hiberniam loquentem inducit,

*Ita ego sum Graiis olim glacialis æternæ
Dista, & Jasonia puppi bene cognita nautis.*

Hæc usque generatim. Quæ ad rem habent
Plineius, Ptolomæus & alii nonnulli tam è vete-
rum quàm mediæ ævæ scriptoribus,
suis postea patebunt locis.

Jam verò ut meliore ordine in infinito cursu
progrediar, è finu *Curig-Fergusii* solvam, &
inde litora legens, insulas orientales primùm
invisam, postea australes, deinde occidentales,
ac demùm aquilonales. In hac navigatione,
se nobis primùm ostendunt *Coplandæ*, duæ in-
sulæ ita fortassis dictæ, à *Coplandorum* familia,
quæ in vicinâ *Ullidia* olim florebat. Ab his si
oram legamus usque ad litus agri *Dubliniensis*,
nulla apparent insulæ memoratæ dignæ: Nam
insulæ quæ sunt in lacu *Cape* & unam vel al-
teram exiguam insulam, intra osium portus
Carlingfordiensis, uti & scopulos hinc inde per
mare sparsos, consulto prætermissi, ut quæ ad
rem, de qua nunc agimus, non pertinent. In
agri *Dubliniensis* litore est *Holm-Patrick*, sive
Insula S. Patricii, quæ ita denominata est in
memoriam S. Patricii, qui ibi appulit anno
CCCCXXXII,

CCCCXXXII, & inde in continentem trajecit, ad Hiberniam Christianæ religionis radiis illuminandam. Huic proximæ sunt *Skerry*, Insulæ scopulose. Eodem inde litore *Lambay* eminet, quæ à Plinio (ni fallor) *Limnæ* & Ptolomæo *Limni* appellatur. Proxima huic est insula exigua dicta *Irlandseye*, i. *Oculus Hibernia*, ubi (ut notavit Johannes Alanus Archiepiscopus Dubliniensis, sub Henrico VIII; in Regesto suo nigro) *S. Nessanus* olim *insistebat crebris orationibus, jejunio & vigiliis*. Tribus hinc milliaribus, ad austrum, abest *Daskry*, in Chartis nonnullis Hydrographicis, *Insula S. Benedicti* vocata, à qua oram legens & loca ea vadosa à nautis dicta *The South, Middle and South grounds*, prætervectus, Insula *Beg-eri* i. si interpretèris, *parva Hibernia* conspicitur, ad agrum Wexfordiensem spectans, fortasse eadem quæ à Plinio, *Edros*, à Ptolomæo, *Edri* dicitur, olim *S. Ithari* Scholæ celebris, qui ibi (ut in vita ejus legitur) *celebre condidit canobium, & sacras literas aliâsque artes optimas docuit maximam multitudinem Hibernorum & aliorum*. Huic proximæ sunt dux *Saltes* insulæ, quæ ejusdem comitatus censentur partes.

Ab his, usque ad *Capel* insulam modicam, quæ 3 vel 4 milliaribus à portu Youghallensi abest, nullæ memoratu dignæ sunt Insulæ: Post eam verò in eodem litore *Cotton Island, Lestreen, Lacallan, Cray & Loughin*, cum aliis minoris notæ conspiciuntur. Magis ad occasum in alto eminet *Clera* Insula, naptis *Cape Clere*, cui maximum fuit decus *S. Kiaranus* senior Episcopus Saigerensis, qui hic (ut refert vitæ ejus scriptor) natus est & educatus. Interiùs in sinu Baltimorensi confertissimæ jacent insulæ, inter quas est *Iniskirke* alias *Iniskirkean*,

sed primaria est Baltimora, quæ nomen sinui & portui dedit. Proxima melioris notæ insula est *Beara*, dicta etiâ *Insula magna*, cujus circuitus 16 mill. colligit, & interius in sinu Bantriensi *Whiddy*.

In alto tum comparent tres insulæ *Dorset*, quarum maxima appellatur *Che Cote*, i. vacca: Secunda, *Che Bull*, sive *Taurus*, tertia, *Che Calf*, sive *Virulus*. Sub ostium deinde Kilmari vel Kilmari fluvii, sunt insulæ quædâ exiguæ, sed imprimis memorandæ sunt margaritæ, quas in hoc fluvio & in ora vicina conchæ pariunt. Hoc obiter. In alto eminent *Scelge* Insulæ scopulosæ, in quarum una erat olim cœnobium S. Michaëli Archangelo dicatum, quod postea (uti supra diximus Cap. XXVI) ad Continentem translatum est. His proxima est *Valentia* aliâs *Darivy* insula, quæ per VIII milliaria Kerriæ litori objecta jacet, tenui stretto à continente divisa. Magis ad Arctû sunt *Blasket* Insulæ, cum scopulis adjacentibus. Neque prætermittenda est *Inis-catte* sive *Inis-cathaic* (liget intra ostium Shenani flu.) olim sedes Episcopalis ubi S. Serianus præfuit Episcopus. Nomen Insulæ Scholiastes *Anez* filij *Oengabhan*, à *Cathaic be-ßia* fera deduxit, quæ ibi & in Regionibus vicinis (ut ille habet) multas occidebat. Proximæ melioris notæ sunt tres *Arana* Insulæ, scilicet *Inis-ier*, *Inis-miane* & *Aran-more*, quæ nunc ad agrum Galviensem spectant, olim vero ad Momoniam pertinebant. Harum præcipua est, *Aran-More*, id est, *Aran-Magna*, dicta etiam *Arn-na-namb*, sive Aran Sanctorum, ob sanctos ibi sepultos. De hac Insula & S. Enna, aliâs Endeo, primo ibidem Abbate, ita Scriptor vitæ S. Albei. *Cum S. Albus reverteretur de Cassel. occurrit ei Enna Abbas dicens: Revertere mecum ad Regem (Engusam) & quare mihi ab eo illam Insulam, i.e. Arn, ut*
in

in nomine Domini faciam ibi Monasterium. Tunc reversus Sanctus Albanus ad Regem salutavit eum dicens: Illam Insulam positam in Oceanus maris, da nobis ut edificemus ibi Monasterium. Rex ait non vidi nec audiui qualis & quanta sit illa Insula, & ideo nemini illam dabo, ut prius sciam quomodo sit. Tunc virtus divina fecit Regem videre totam eam insulam per longa spatia terrarum, & scivit qualis & quanta fuit. Tradidit autem Rex Sanctus Insulam Arn, & sub S. Albo S. Enna construxit ibi egregium Monasterium, & sub uno nomine nominatur etiam Insula, i. Arn. Et magna est illa insula, & est terra Sanctorum, quia nemo scit numerum Sanctorum, qui sepulti sunt ibi, nisi solus Deus. Hæc ille: cui astipulatur scriptor vitæ S. Endei, qui asserit etiam Dariniam Endei sororem Angulæ Regis fuisse uxorem. Sed audi porro fabulosam relationem de hac Insula ex Giraldi Cambrensis Topograph. Hiberniæ Distinct. II, Cap. VI. Est Insula quadam in occidentali Conallia * solo posita, * solo me- cui nomen Aren, à S. Brendano, ut aiunt, consecrata. In hac, hominum corpora nec humanantur nec putrescunt, sed sub dio posita & exposita, permanent incorrupta. Hic homines avos, atavos & tritavos longamque stirpem sua retrò seriem, mirando conspiciunt & cognoscunt. Est & aliud ibi notabile, quia cum per totam Hiberniam copiose nimis mures abundant, hæc tamen insula mure caret: Mus enim non nascitur hic, nec vivit inventus, &c. Nescio an hic operæ pretium sit memorare incolas nonnullos qui fide digni videri volunt, affirmare se, ex his Insulis, efascinatam Insulam (quam O-Braisl vocant) interdum sudo cælo prospicere. Præterea hic fabellam de Insula quadam maris Hibernici quam fantastici vocant, instabili primò tandem

*tandem per ignem stabili facta, Talium cupidus petat jam dicti Giraldi Cambrensis Topogr. Hib. distinct. II. Cap. XII. Ad rem redeo: Magis ad Arctum, (inter alias minoris notæ) jacent Ardil-
lan, Illanmraber, Inisharky & Inis-bo-sind, id est, Insula vacca alba, ubi S. Colmanus Lindisfarnensis Episcopus cœnobium olim construxit. Sic enim Beda, Ecclesiasticæ Historiæ lib. 4, cap. 4, Interdū Colmanus, qui de Scotia erat Episcopus, re-
linquens Britanniam tulit secum omnes quos in Lindisfarnensi insula congregaverat Scotus: Sed & de gente Anglorum viros circiter triginta, qui prius Monachica conversationis erant studiis imbuti. Et relictis in ecclesia sua aliquos fratribus, primò venit ad Insulam Hu, unde erat ad prædicandum verbum Dei, Anglorum genti destinatus. Deinde secessit ad insulam quandam parvam, qua ad occidentalem plagam ab Hibernia procul secreta sermone Scotico Inis-bo-sind, id est, Insula vitula, alba nuncupatur. In hanc ergo perveniens construxit Monasterium & Monachos inibi, quos de utraque natione collectos adduxerat, collocavit, &c. Navigatio Colmani ad Insulam vacca alba, in Annalibus Tigerniaci, (qui floruit seculo XI) ad annum refertur DCLXXVI. Ibi Colmanus ille naturæ cessit novennio postea, die 8 Augusti. Eodem inde litore eminent Clergy Insula, in qua erat Cella cœnobii Knockmoyensis, utraque Akel, major & minor, cum noto nautis scopulo, dicto The black Rock, tumque Inis-kehy, inter quas & continentem confertissimè jacent insulæ exiguæ, sicut & aliæ paucae versus Aquilonem, quæ Sligoæ littori præjacent.*

Insulæ Ultoniæ jam invisendæ, atque illæ primum quæ partes censentur Tirconalliæ sive (ut nunc loquimur) agri Donegallensis. Atque hæc, post insulas

insulas quasdam perexiguas, quæ ostiis Erni flui.
 & portuum Donegallie & Caledonie præsent, in
 alto comparent insulæ dictæ *Arana Aquilonales*,
 ad Arandarum supra memoratarum differentiam,
 prope quas sunt scopuli à nautis vocati *De*
Stagga, sive Cervi. Tum *Glodagh* Insulæ. *Inis-*
sen verò, (sive Insula Eugenii) licet Insula dicta,
 revera Peninsula est, & Isthmo Continenti Hi-
 berniæ annectitur. Huic maximum est Ornamen-
 tum *London-derry* Civitas, antiquitus *Doria* &
Dair-calgait. Proxima sunt *Enneshull*, Insulæ
 scopulose, tum *Skyrris-Portra*, deinde *Raghlia*,
 quæ pars est agri Antrimensis & una leuca à con-
 tinente abest, Plinio, *Ricua* dicta, Ptolomæo,
Ricina, Antonino, *Riduna*. Cæterum Historici,
 Hibernici *Recarn* & *Recrain* vocant. *Segeunium*
Abbatem ꝑa Ecclesiam de *Recarn* fundasse anno
 DCXXXIV, vel DCXXXV, prodit *Tigerpacus*;
 & in Annalibus Ultoniensibus ad an. DCCXCIV,
 (qui nobis est DCCXCV) sit mentio *Combusti-*
onis & *vastationis Recrain per Gentes*. Danos hic
 intelligi docet *Caradocus Lhancarvanensis*, in
Cambrie Chronico: Nam *Dani* circa hæc tempora
 (ut ille habet) maximam *Hibernia* partem popu-
 lati, *Recrain* quoque vastarunt. *Johannes Rex* do-
 navit hanc Insulam (inter alia) *Alano de Galway*,
 ut ex Archivis constat. Inter eam & continentem
 jacent exiguæ nonnullæ Insulæ, & magis ad Austrum
 comparent novem Insulæ scopulose dictæ *De*
hine *Spada*, non procul à peninsula *Magie*. His
 proximæ sunt Insulæ *Coplandicæ*, à quibus exor-
 sumus, & cum quibus finem huic libro impone-
 mus.

Addenda & emendanda.

Pag. 1. lio. 18. *Dele*, ut Dionysius Alexandrinus habet.

Pag. 2. l. 8. *post* Regina, *adde*, vel à *Inrin*, i. *Hebraeorum terra*.

Pag. 2. l. 20. & 21. Dionysii, cui astipulatur Isidorus. *Deleantur* *hec* & *substituantur* *ista*, Isidori & aliorum ab Iberia deducentium; tùm ob fixas ibi quasdam Iberorum sedes & colonias, de quibus postea suis locis, tùm ob nominis affinitatem, quò etiam spectasse videtur Joannes Lelandus, in Cygnea cantione, cum *Hibernos Iberos* vocârit,

*Præstas undique paritudo Iberos
Sylvestres domuit, suavis Legio
Ferre & perdocuit jugum Britannia.*

Sed de etymo, hæc est conjectura tantùm: Veram nominis rationem reddere quàm difficilimum existimo, nihil igitur pro certo affirmo, quin potius rem totam in mediò relinquo.

Pag. 3. l. 11. *post* Hiberniam. *adde*, Is verò sub initium libri, *quartam* *ætatem* *Mundi* computat à *Davide usque ad Daniele*m, sive ad Persicum Imperium.

Pag. 10. l. 19. *dele*, Dionysium, *substitu* Isidorum,

Pag. 24. l. 12. *post* Melsechlinus *adde*, alias Malachias.

Pag. 59. l. 7. *post* Ecclesia. *adde*, De Dobda episcopo, Græco, qui S. Virgilium ex Hibernia secutus, vide Wiguleum Hundium, in Juvaviensium, sive

sive Salisburgensium Episcoporum catalogo, & vitæ ejusdem Virgilio descriptorem Eberhardi Salisburgensis Episcopi discipulum.

Pag. 59. l. 17. post constat. *adde*, Verisimile est habuisse, præsertim si credamus anonymo vitæ S. Columbæ scriptori antiquo poetice magis quam historice Prælium Culedrebense, anno 561 gestum describenti.

Pag. 96. l. 30. post confecto. *adde*, ubi *Cwrwi* perperam legitur (ut notat Camdenus) pro antiquo verbo Britannico *Cwrw*, quod cervisiam significat. Hibernis porro olim in usu fuit *Hydromeli* sive mistura aquæ cum melle (nos *Med* vocamus) ut ex Annalibus Ultoniensibus, ad annum MCVII, intelligimus.

Pag. 128. l. 12. *dele*, Brien è Thaddeo filio nepos, Lin. sequent. *dele*, Brien & ejus loco substituo Conner.

Errata Typographica.

Pag. 9. lin. 31. acerrimè p. 18. l. 25. Norwegi-
penes p. 25. l. 30. 1120, p. 43. l. 3. & 4. An-
tonino p. 53. l. 24. Epidium, p. 57. l. 35. *Galtia*
p. 58. l. 4. Basclensium p. 76. l. 20. mireris p. 82.
l. 28. *pariete* p. 93. l. 2. ad p. 181. l. 28. 1183.
Sunt & alia leviora, quæ eruditi Lectoris judicio
committo.
